

TILINPÄÄTÖS 2019

KUNNANHALLITUS 30.3.2020 § 50

Sisällysluettelo

1	Tilinpäätössäännökset.....	1
2	Tilinpäätösasiakirjat.....	1
3	Toimintakertomus.....	2
3.1	Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa.....	2
3.1.1	Kunnanjohtajan katsaus	2
3.1.2	Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	3
3.1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	6
3.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	23
3.1.5	Kunnan henkilöstö.....	24
3.1.6	Ympäristöasiat.....	26
3.1.7	Muut ei-taloudelliset asiat	26
3.1.8	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	27
3.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	28
3.2	Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä	32
3.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	34
3.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	34
3.3.2	Toiminnan rahoitus	36
3.3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset	38
3.3.4	Kokonaistulot ja -menot	40
3.3.5	Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	41
3.3.6	Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	45
3.3.7	Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	47
3.3.8	Konsernitase ja sen tunnusluvut	49
3.3.9	Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	51
4	Toteumavertailu ja tavoitteiden toteutuminen	53
4.1	Käyttötalouden toteutuminen	53
4.2	Toimintakertomukset yksiköittäin	56
4.2.1	Konsernihallinto	56
4.2.2	Perusturvapalvelut	70
4.2.3	Sivistyspalvelut	78
4.2.4	Tekninen palvelualue	99
4.3	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	114
4.4	Investointiosan toteutuminen.....	116
4.5	Rahoitusosan toteutuminen.....	117
5	Tilinpäätöslaskelmat.....	118
5.1	Tuloslaskelma	118

5.2	Rahoituslaskelma.....	119
5.3	Tase.....	120
5.4	Konsernituloslaskelma.....	122
5.5	Konsernin rahoituslaskelma	123
5.6	Konsernitase	124
6	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	126
6.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	126
6.1.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	126
6.1.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	127
6.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	128
6.3	Taseen liitetiedot.....	132
6.4	Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista	140

Kannen kuva: © Jaakko Manninen

1 Tilinpäätössäännökset

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä soveltuvin osin kirjanpitolain ja -asetuksen säännöksiä. Kuntalain 113 §:n mukaan kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava

tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä. Kunnan tilikausi on kalenterivuosi.

2 Tilinpäätösasiakirjat

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällyte-

tään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja.

Tilinpäätökseen kuuluvat myös tilintarkastajien tarkastuskertomus ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus. Nämä kertomukset esitetään erillisinä asiakirjoina. Kunta laatii lisäksi henkilöstöraportin, joka esitetään erillisenä asiakirjana.

3 Toimintakertomus

3.1 Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa

3.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuoteen 2019 valmistauduttiin Laukaan kunnassa tekemällä alijäämäinen talousarvio. Valtion talousarviolla nähtiin olevan heikentäviä vaikutuksia kuntatalouteen ja erityisesti verotulojen kirjaamisessa tehdyt muutokset aiheuttivat epävarmuutta tulopohjan arviointiin. Edellisenä toimintavuonna väestö oli kasvanut poikkeuksellisesti negatiivisesti, mikä aiheutti myös epävarmuutta. Hyviäkin merkkejä toimintaympäristössä oli havaittavissa, sillä työllisyys ja elinkeinoelämä olivat noususuhdanteissa.

Kunnan vuosikatteeksi vuodelta 2019 muodostui 3,2 miljoonaa euroa. Toimintavuoden aikana talousarvio jouduttiin avaamaan ja lopullinen vuosikate toteutui muutettua talousarviota parempana. Vuosikate ei kuitenkaan riittänyt kattamaan poistoja ja siten kunnan tulos jäi 3,9 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tulosta heikensi 1,0 miljoonan euron lisäpoistot, jotka jouduttiin tekemään Kuntalan ja Tervämäen koulun käytön supistumisen ja loppumisen vuoksi. Kumulatiivisesti kunnalla on edelleen ylijäämää, mutta vain 993.000 euroa, kun kuntastrategiassa on asetettu kumulatiivisen ylijäämän tavoite 5-10 miljoonaan euroon.

Hyvin tehdystä työstä vuoden 2019 aikana kertoo se, että kunnan toimintakulut kasvoivat vain 1,6 prosenttia kuntien toimintakulujen kasvaessa keskimäärin 3,9 prosenttia. Kustannusten kasvua on pystytty hallitsemaan onnistuneesti. Laukaan talouden haasteena on kuitenkin edelleen liian heikko tulokertymä.

Vuoden 2019 jälkeen kunnan asukasluku on 18.903. Vuoden aikana väestötappio oli maltillinen, 24 henkilöä. Tulos vastaa toimintaympäristön trendiä ollen jopa kohtuullinen torjuntavoitto. Koko Keski-Suomessa oli 2019 vain kaksi kuntaa, joiden asukasluku kasvoi. Kuntastrategian mukaisesti väkilukua tavoitellaan takaisin kasvusuuntaan

tulevina vuosina. Laukaan väestötilastojen positiivinen nosto vuodelta 2019 on syntyvyyden enemmyyksy kuolleisuuteen verrattuna. Laukaan kunnan luonnollinen väestönkehitys on siis edelleen positiivista.

Myös rakentamisessa näkyi positiivisia merkkejä. Vuoden 2019 aikana kuntaan valmistui 114 asuntoa, joista ison osan toivat kaksi valmistunutta kerrostaloa kirkonkylään. Myös rakennus- ja toimenpidelupien määrä kääntyi kasvuun vuonna 2019. Lisäksi yksityiset teollisuushallihankkeet käynnistyivät Sorajyvän ja Vihtiälän alueilla. Sorajyvän alueelle haetaan lisää kiinnostuneita yritysijoittumisia.

Kunnan omat merkittävimmät rakennushankkeet vuonna 2019 olivat Vihtavuoren ja kirkonkylän koulunmäen kouluhankkeet. Investointimenot olivat yhteensä 6,9 miljoonaa euroa ja investointien tularahoitusosuus oli 46 %. Koulunmäen hanke toteutetaan kiinteistöleasingrahoituksella, eikä se siten näy investointitunnusluvissa. Kunnan lainakanta kasvoi vuonna 2019 10 miljoonaa euroa ja on nyt yhteensä 98 miljoonaa euroa. Kuntalaista kohden tämä tekee 5189 euroa. Kuntakonsernin vastaava luku on 7650 euroa, mikä on hieman kuntien keskiarvoa enemmän.

Kunnassa työskenteli vuoden 2019 lopussa 987 henkilöä. Vuoden henkilöstökulut olivat 42,7 miljoonaa euroa ja toteutuivat talousarvion mukaisesti. Sairauspoissaolot lisääntyivät vuodesta 2018 vuoteen 2019 0,6 päivää henkilötyövuotta kohden ja niitä oli keskimäärin 13 päivää henkilötyövuotta kohden.

Merkittävimpinä taloudellisina ja toiminnallisina huomioina Laukaan kunnan tilinpäätös vuodelta 2019 pidän asukasluvun vähentymistä toisena

vuonna peräkkäin ja alijäämäisen tuloksen johdosta kutistunutta kumulatiivista ylijäämää. Kunta ei kestä yhtä huonoja tulosvuosia lähitulevaisuudessa ajautumatta kumulatiivisesti alijäämäiseksi. Tulevina vuosina kaupungistuvassa yhteiskunnassa Laukaan on keskuskaupungin kehyskuntana onnistuttava paremmin väestömäärän kasvattamisessa, kun taas kuntatalouden puolella on pystyttävä saavuttamaan vuosikatteelle taso, joka minimissään peittää poistot.

Viimeistelen tätä kunnanjohtajan katsausta keskellä koronavirusepidemian järjestelyitä. Suomi on ensimmäistä kertaa 2. maailmansodan jälkeen julistettu poikkeustilaan, ja Laukaan kunnassakin on

jouduttu tekemään poikkeuksellisia ratkaisuja, kuten palveluiden rajoittamisia tai keskeyttämisiä. On tärkeää kyetä kuntana vastaamaan yhteiskunnan odotuksiin kriisin hetkellä, mutta samalla luoda jatkuvuuden ja luottamuksen tunnetta yhteisöömme. Kriisin pidemmän aikavälin taloudellisista ja toiminnallisista vaikutuksista ollaan saatu vasta hataria ensi arvioita. Varmalta näyttää kuitenkin se, että vaikutukset ovat isot.

Kiitän vuodesta 2019 luottamushenkilöitä, henkiöstöä, sidosryhmiämme ja kumppaneitamme.

Jaakko Kiiskilä
kunnanjohtaja

3.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Valtuusto

Valtuustossa oli 43 valtuutettua ja paikkajako oli vuoden 2019 päättyessä seuraava:

valtuustoryhmä	valtuutettujen määrä
Suomen keskusta r.p.	14
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue r.p.	10
Kansallinen kokoomus r.p.	5
Perussuomalaiset	2
Vasemmistoliitto	4
Vihreä liitto	5
Kristillisdemokraatit	3

Vuoden aikana valtuustosta erosivat Maarit Heikinen (KOK) ja Tiia Lehtonen (VAS). Heidän tilalleen valtuustoon kutsuttiin varavaltuutetun paikoilta Jussi Elomaa (KOK) ja Harri Taipale (VAS). Lisäksi Sirpa Herronen vaihtoi 18.3.2019 valtuuston kokouksessa annetun ilmoituksen myötä ryhmäänsä Perussuomalaisista Vasemmistoliittoon.

Kunnanvaltuuston puheenjohtajana toimi Leena Kalmari (SDP) ja varapuheenjohtajina 31.5.2019 asti Antti Puupponen (KESK) ja Jani Oksanen (PS) ja 1.6.2019 alkaen Matti Pannula (KESK) ja Jani Oksanen (PS).

Kunnanvaltuusto kokoontui vuonna 2019 yhteensä 9 kertaa ja käsitteli 63 asiaa. Kuluva valtuustokauden puolivälissä toukokuussa 2019 käytiin sovituksi vaali toimielinten kokoonpanoista. Toimielinten kokoonpanoihin tuli joitakin muutoksia, mutta suurin osa luottamushenkilöistä säilytti entiset tehtävänsä. Keskeisistä puheenjohtajatehtävistä kunnanhallituksen puheenjohtajana toiminut Matti Pannula (KESK) siirtyi valtuuston 1. varapuheenjohtajaksi ja Antti Puupposen (KESK) vastavasti siirtyi valtuuston varapuheenjohtajan paikalta kunnanhallituksen puheenjohtajaksi.

Valtuusto teki myös kunnan toimintaa ja taloutta ohjaavia päätöksiä. Merkittävimpiä hyväksytyjä toimintaa ohjaavia asioita olivat henkilöstöstrategian ja laajan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman hyväksyminen. Valtuusto käsitteli talousasioita ja talousarviomuutoksia useita kertoja vuoden aikana. Talousarviomuutoksissa näkyi muun muassa väistötilatarpeet Kuntalan ja kirkonkylän koulun osalta sekä verotulojen ennakoitua heikompi kehitys. Toisaalta tulosta parantavina muutoksina huomioitiin muun muassa valtionosuuksien korotus syksyllä 2019 ja odotettua korkeammat maaomaisuuden myyntituotot. Tulevien vuosien talouden kehityksen kannalta olennainen päätös oli kiinteistöveroprosenttien määrääminen.

Kunta korotti yleistä ja muun asumisen kiinteistöveroprosenttia 0,2 %-yksikköä ja vakituisen asumisen veroprosenttia 0,1 %-yksikköä.

Maankäytön osalta valtuusto hyväksyi 4 kaavaa, joista merkittävimpiä olivat sairaalanmäen ja Leppäveden liikuntapuiston asemakaavan muutokset.

Investointi- ja kehittämishankkeiden osalta valtuusto käsitteli Kirkonkylän ja Vihtavuoren kouluhankkeiden suunnitelmia ja taloudellisia näkymiä. Lisäksi valtuusto hyväksyi Leppäveden liikuntapuiston sisäliikuntatilojen toteutusta koskevat periaatteet. Valtuusto hyväksyi myös joukkoliikenteen kehittämistä koskevan Linkki tulevaisuuteen –hankkeen suunnitelman ja osoitti kehittämiselle määrärahat vuoden 2020 talousarviossa.

Kokousten lisäksi valtuustolle järjestettiin seminaareja keskeisten päätösten valmisteluun ja tiedonjakoon liittyen.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen kokoonpano 1.1.-31.5.2019:

jäsen	varajäsen
Matti Pannula (KESK)	Sinijärvi Kauko (KESK)
Pihlajasaari Helena (SDP)	Luhanko Kari (SDP)
Heikkinen Maarit (KOK)	Kuniala Anita (KOK)
Savolainen Jyrki (KESK)	Kytömaa Henri (KESK)
Hokkanen Harri (KESK)	Mattila Asko (KESK)
Kirmanen Anne (KESK)	Niininen Eeva (KESK)
Pekonen Tarmo (SDP)	Tuuliranta Tomi (SDP)
Hytönen Marko (SDP)	Haimakka Eliisa (SDP)
Korhonen Aira (KD)	Pannula Simo (KD)

Vestola Hannele (VIHR)	Flyktman Anu (VIHR)
Lehtonen Tiia (VAS)	Kautto Katariina (VAS)

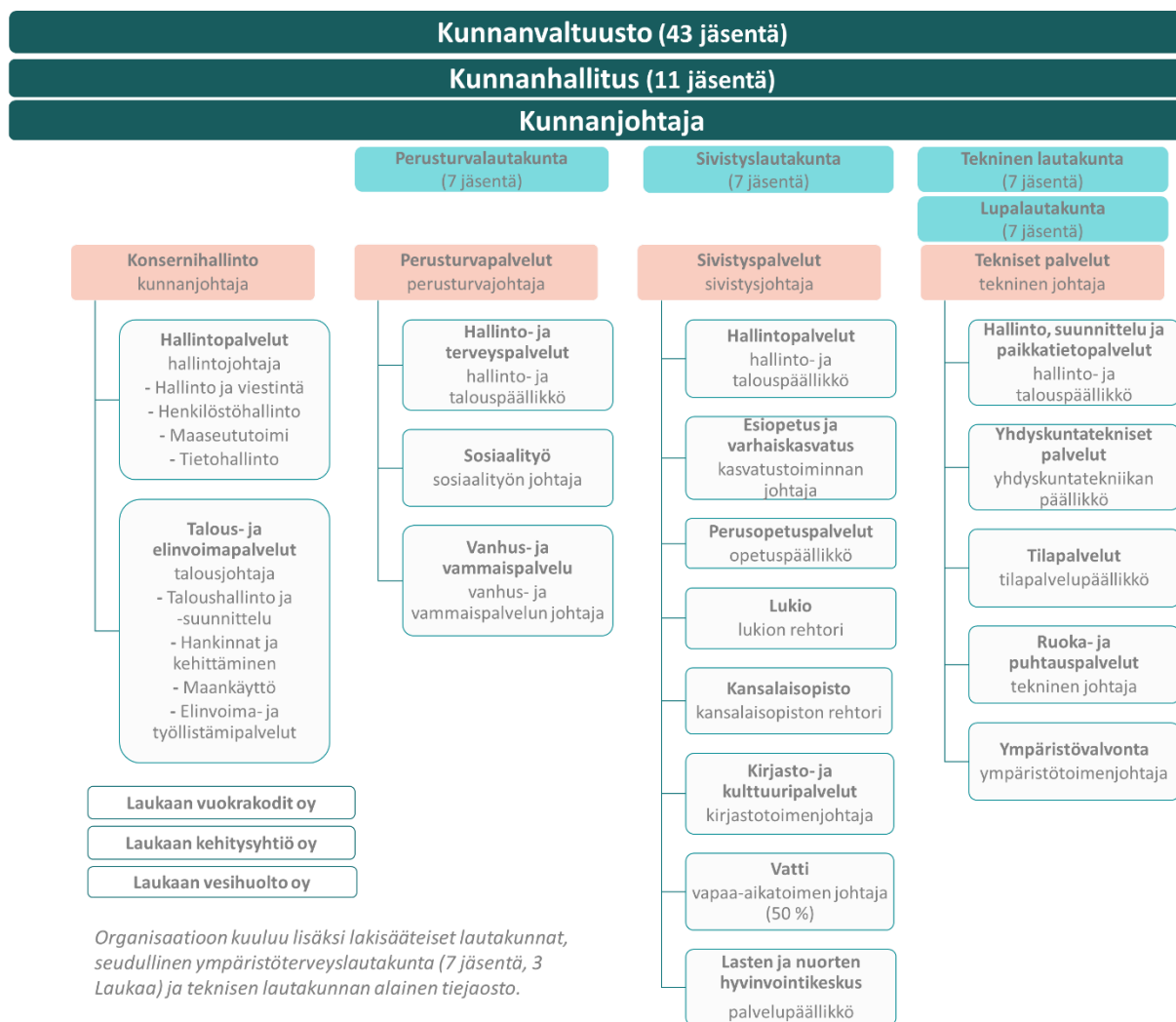
Kunnanhallituksen kokoonpano 1.6.-31.12.2019

jäsen	varajäsen
Puupponen Antti (KESK)	Sinijärvi Kauko (KESK)
Pihlajasaari Helena (SDP)	Luhanko Kari (SDP)
Rautiainen Taavi (KOK)	Kuniala Anita (KOK)
Savolainen Jyrki (KESK)	Tissari Hannu (KESK)
Hokkanen Harri (KESK)	Hassel Lari (KESK)
Kirmanen Anne (KESK)	Niininen Eeva (KESK)
Pekonen Tarmo (SDP)	Tuuliranta Tomi (SDP)
Hytönen Marko (SDP)	Haimakka Eliisa (SDP)
Korhonen Aira (KD)	Pannula Simo (KD)
Vestola Hannele (VIHR)	Flyktman Anu (VIHR)
Kautto Katariina (VAS)	Sirpa Herronen (VAS)

Kunnanhallituksen puheenjohtajana toimi 31.5.2019 asti Matti Pannula (KESK), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Helena Pihlajasaari (SDP) ja toisena varapuheenjohtajana Hannele Vestola (VIHR). 1.6. alkaen kunnanhallituksen puheenjohtajana toimi Antti Puupponen (KESK).

Kunnanhallitus kokousti 21 kertaa ja käsitteli 270 asiaa. Kunnanhallituksen toiminnassa näkyi myös päätöksenteon ulkopuolinen linjanveto kunnan kehittämisessä ja talousasioissa. Useat aluekehittämishankkeet ja kesken vuoden ilmenneet taloudellisen toimintaympäristön muutokset haastoivat kunnanhallitusta linjakkaaseen johtamiseen.

Laukaan kunnan organisaatiorakenne

Valtuustoryhmien taloudellinen tuki

Laukaan kunta otti organisaation uudistuksen yhteydessä 1.6.2017 alkaen käyttöön valtuustoryhmien taloudellisen tuen valtuustoryhmien sisäisen toiminnan kehittämiseksi ja järjestämiseksi sekä toimintaan, joka suuntautuu kunnan asukkaisiin ja lisää asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Laukaan kunnanhallitus päätti kokouksessaan 28.8.2017 § 174 periaatteet valtuustoryhmien taloudelliselle tukemiselle. Valtuustoryhmien talou-

dellisen tuen suuruus on enintään hallintosäännössä määritelty 400 euroa valtuutettua kohden vuodessa. Valtuustokauden ollessa lyhyempi kuin kalenterivuosi, tuki on enintään 200 euroa valtuutettua kohden vuodessa. Mikäli hyväksyttäviä menoja on vähemmän, niin tuki määräytyy tämän mukaan. Jos valtuustoryhmän menot ovat suuremmat kuin myönnettävä tuki, niin valtuustoryhmä vastaa yli menevistä kustannuksista itse. Tuen saaminen vaatii valtuustoryhmältä tuen käyttösuunnitelman (tuen käyttökohteet) sekä vuoden lopulla toimintakertomuksen tuen käytön toteutumisesta.

Valtuustoryhmille myönnetyt tuet vuonna 2019, €	
Keskustan valtuustoryhmä	5.600,00
SDP:n valtuustoryhmä	3.666,45
Perussuomalaisten valtuustoryhmä	1.000,00
Kokoomuksen valtuustoryhmä	325,05
Vihreiden valtuustoryhmä	400,00
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	1.295,32
Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä	1.200,00
yhteensä	13.486,82

3.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Seuraavassa kappaleessa esitetään tiivistelmä kansantalouden ja kuntatalouden kehityspiirteistä, joilla on ollut tai tulee olemaan olennaista vaikutusta kunnan toimintaan ja taloudelliseen tilaan.

Maailmantalouden tilanne

Vuoden 2019 maailman talouden tilanteeseen vaikuttivat Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasota, Syyrian sota ja Brexit. Maailmantalouden kasvuvauhti kääntyi laskuun. Valtiovarainministeriö toteaa maailmantalouden köhivän, yritysten vientinäkymien heikentyvän ja viennin kasvun hidastuvan.

Joulukuussa 2019 alkoi Wuhanissa Kiinassa epidemia, jonka aiheuttaja on ihmiselle uusi koronavirus (COVID-19). Epidemia pääsi leviämään Hubein maakunnan ulkopuolelle Kiinassa, ja myös laajasti muualle maailmaan, myös Suomeen. Koronaviruk-

sen leviämisellä on väistämättä huomattavia vaikutuksia maailmantalouteen. Lukuisat maat ovat kevättälven 2020 aikana ryhtyneet mittaviin rajoitustoimiin, joiden tavoitteena on viruksen leviämisen hillitseminen ja hidastaminen. Ihmisten liikkumisen, kohtaamisen ja kokoontumisten rajoittaminen pysäyttää taloudellisen toiminnan monella rintamalla ja on myrkkyä monen alan yritystoiminnalle. Tilinpäätöksen tekohetkellä maaliskuussa 2020 maailmantalous on hyvin epävakaa tilanteessa COVID-19 viruksesta johtuen ja keskuspankit sekä valtiot rakentelevat valtavia elvytystoimenpiteitä, jotta järjestelmä kestää epidemiakauden yli. Viruksen aiheuttama vahinko maailmantaloudelle riippuu keskeisesti siitä, kuinka laajasti virus lopulta leviää ja kuinka pitkään epidemia kestää.

Suomen taloudellinen tilanne

Vuonna 2019 Suomen bruttokansantuote kasvoi 1,0 prosentin verran. Vuonna 2019 arvonlisäyksen määrä kasvoi teollisuudessa ja palveluissa. Sen sijaan rakentaminen ja alkutuotanto supistuivat vuoteen 2018 nähden. Vuoden loppua kohti taloudellinen toimeliaisuus hiipui selvästi, ja vuoden viimeisellä neljänneksellä arvonlisäyksen määrä supistui edellisestä neljänneksestä kaikilla päätoimialoilla. Suomen vientikysynnän kasvu hidastui voimakkaasti johtuen muun muassa Saksan talouden heikoista näkymistä. Suomen talouden lähtökohta vuoden 2019 päättyessä oli haasteellinen jo ilman koronaviruksen aiheuttamia huolia.

Suomen Pankki arvioi talouden väliennusteessaan 18.3. Suomen talouden vajoavan taantumaan vuonna 2020. Koronaviruspandemia on pysäyttä-mässä maailmantalouden kasvun, ja vaikutukset Suomen talouteen ovat väistämättä merkittäviä. Suomen BKT supistuu ennusteen mukaan kuluvana vuonna laskelmasta riippuen 1,5 prosentista jopa 4 prosenttiin. Pandemian odotetaan kuitenkin jää-vän lyhytaikaiseksi, joten Suomen talous alkaa Suomen Pankin mukaan toipua vuoden 2020 loppupuolella Kiinan ja maailmantalouden vetämänä. Pandemian vaikutukset talouteen riippuvat kuitenkin olennaisesti toteutettavien politiikkatoimien laajuudesta ja riipeydestä. Jos pandemia ja sen rajaamistoimet pitkittyvät eikä yritysten rahoitustarpeita onnistuta turvaamaan, yrityssektoria voi ennusteen mukaan kohdata konkurssiaalto ja työttömyys voi kasvaa merkittävästi. Tässä tilanteessa Suomen talous voisi tänä vuonna taantua ennakoituakin enemmän ja taantumasta toipuminen voisi pitkittyä.

Toimintaympäristön epävarmuus koettelee yritysten uskoa tulevaisuuteen, joten investointitaso laskee. Kotitaloudet puolestaan vähentävät asuntoinvestointejaan. Yksityisen kulutuksen kasvu oli 1 prosentin verran vuonna 2019. Yksityistä kulutusta tuki viime vuonna hyvä työllisyystilanne ja käytettävissä olevien reaalitulojen 2 prosentin kasvu. Yksityisen kulutuksen kasvun on ennustettu kuitenkin hidastuvan jo ennen koronavirusepidemian puhkeamista.

Työllisyyden kohentuminen jatkui vielä tammikuussa 2020. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli tammikuussa 46.000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisyysasteen kausitasoitettu trendi kohosi 73,4 prosenttiin, kun se kuukautta aiemmin oli 73,2 %. Samaan aikaan työttömyysasteen trendi nousi tammikuussa hie-man ja oli 6,8 %. Työttömiä oli 15.000 henkeä enemmän kuin viime vuoden tammikuussa. Työvoimaan osallistuminen on lisääntynyt, ja osa työvoiman lisäyksestä on työllistynyt, osa siirtynyt työttömiksi. Työvoiman ulkopuolella olevia olikin tammikuussa 57.000 henkeä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan ennuste vuoden 2019 inflaatioksi on 1,1 prosenttia. Sekä palveluiden että jalostettujen elintarvikkeiden hintainflaatio hidastuivat edelleen, mikä heijastelee yksityisen kysynnän heikkenemistä jo viime vuoden lopulla ja alkuvuonna. Koronapandemian aiheuttaman taantumatakie Suomen Pankki ennakoii inflaation hidastuvan merkittävästi vuoden 2020 kuluessa.

Valtiovarainministeriön mukaan hyvä suhdannetilanne ja julkista taloutta vahvistaneet sopeutustoimet ovat kohentaneet julkisen talouden rahoitusasemaa viime vuodet, mutta eivät ole poistaneet alijäämää. Koko korkeasuhdanteen ajan julkisen talouden menot ovat pysyneet tuloja suurempina. Ennusteen mukaan julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino kasvaa lähivuosina. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyy vuosikymmenen vaihteeseen saakka aivan 60 prosentin tuntumassa, mutta kääntyy sen jälkeen kasvuun. Julkista taloutta heikentävät vaime-neva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Kuntatalouden tilanne

Kuntataloudelle vuosi 2018 oli historiallisen heikko: kaksi kolmesta kunnasta teki negatiivisen tuloksen. Vuoden 2019 aikana kuntatalouden tilanne heikkeni edellisvuoden tavoin ja lainakannan kasvu jatkui. Vuoden 2019 tilinpäätösarvioiden mukaan kolme neljästä Manner-Suomen kunnasta

eli yhteensä 225 kuntaa teki vuonna 2019 negatiivisen tuloksen.

Tilastokeskuksen mukaan vuotta 2019 koskevien tilinpäätösarvioiden mukaan Manner-Suomen kuntien ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisen vuoden tilinpäätöksistä 2,4 prosenttia 37,8 miljardiin euroon. Toimintatuotot puolestaan vähenivät 4,1 prosenttia 7,2 miljardiin euroon. Toimintakate heikkeni 1,2 miljardilla eurolla ja oli -30,3 miljardia euroa.

Kuntien tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien lainakanta on vuoden 2019 lopussa 18,4 miljardia euroa. Tämän perusteella lainakanta on kasvanut 10,2 prosenttia edellisen vuoden tilinpäätöksiin verrattuna. Keskimäärin lainakanta on 3360 euroa/asukas. Tilastokeskuksen mukaan tilinpäätösarvioissa oli investointimenoja 3,9 miljardia euroa, eli 7,7 prosenttia edellistä vuotta enemmän.

Kuntien verotulot koostuvat ansiotuloista maksettavasta kunnallisverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon ja kiinteistöverosta. Verotulojen kertymään ovat viime aikoina vaikuttaneet monet tekijät, joiden vuoksi verotulojen ennustaminen on ollut hankalaa. Vuonna 2019 kuntien verotulojen kehitys oli poikkeuksellista. Kuntien verokertymään pienensivät tulorekisterin käyttöön otosta johtuneet ongelmat ja muutokset ennakonpidätystavassa. Ongelmista johtuen noin 250 miljoonaa euroa kunnallisveroja siirtyy tilitettäväksi vuonna 2020. Valtiovarainministeriön mukaan kumpakaan ei pystytty riittävästi ennakoimaan, ja verotuloennustetta on heikennetty syksyn kuntatalousohjelmassa lähes 900 miljoonaa euroa kevään kuntatalousohjelmaan verrattuna. Verorahoitus kasvoi kuitenkin verotulojen valossa erityisen heikoon vuoteen 2018 verrattuna 2,6 %. Valtion osuuksia kunnat saivat 8,6 miljardia euroa eli 2,1 % edellistä vuotta enemmän.

Väestön ikääntyminen ja muuttoliike vaikuttavat ansiotulojen kehitykseen ja rakenteeseen. Myös ansiotulojen rakenteella on vaikutusta kunnallisverotuottoon, koska eri tulolajeihin kohdistuu erilaisia vähennyksiä. Valtiovarainministeriön mukaan keskimäärin palkkatulojen osuus ansiotuloista on kaksi kolmannesta ja eläketulojen noin neljännes.

Kuntakokoluokittain ansiotulojen rakenteessa on eroja. Suurimmissa kaupungeissa palkkatulojen osuus on noin 70 prosenttia ja pienimmissä kunnissa noin puolet. Viime vuosina eläketulojen osuus ansiotuloista on noussut kaikissa kuntakokoluokissa.

Koronavirus vaikeuttaa kuntien taloustilannetta. Kuntaliiton mukaan koronavirusepidemian aiheuttamat toiminnalliset muutokset ja poikkeustilajärjestelyt kohdistuvat kuntatalouteen useaa vaikutuskanavaa pitkin sekä menoja lisäten, tuloja vähentäen että ennustamista vaikeuttaen. Välittömät koronaviruspotilaiden hoitoon liittyvät kustannukset kohdistuvat sosiaali- ja terveystoimeen, erityisesti erikoissairaanhoidon. Sairauspoissaolot, varallaolo, poikkeusjärjestelyt ja esimerkiksi puhtaanapidon lisääntynyt tarve lisää kustannuksia kuitenkin myös muilla toimialoilla, kuten sivistystoimessa, pelastustoimessa ja tukipalveluissa. Lisäksi rahoitusmarkkinoiden toimintahäiriöt voivat nostaa korkokuluja. Toisaalta joissakin kunnan palveluissa kustannukset voivat pienentyä tai ajoittua myöhemmäksi. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin kun toimintoja suljetaan kokonaan, kiireetöntä hoitoa lykätään tai henkilöstöä lomautetaan.

Kuntaliiton mukaan heikentynyt kysyntä pienentää palkkasummaa ja sitä kautta kunnallisverotuloja. Yritysten yhteistoimintaneuvottelut ja uhka lomautuksista vaikuttavat sekä verotuloihin että esimerkiksi perustoimeentulotuen menoihin, joista kunnat rahoittavat puolet. Tuloja vähentävät myös maksutuottojen menetykset, jotka syntyvät liikunta- ja kulttuurilaitosten sulkemisten takia mutta myös päätökset esimerkiksi varhaiskasvatuksen maksuhojennuksista vähentävät asiakasmaksutuloja.

Kuntien tilannekuva taloudellisten lukujen taustalla

Vanhusväestön määrän nopea kasvu erityisesti 2020-luvulla on ollut tiedossa jo pitkään. 2010 vuodesta alkanut syntyvyyden voimakas lasku on sen sijaan tullut yllättäen. Samaan aikaan kaupungistuminen sekä nuorten ikäluokkien ja syntyvyyden keskittyminen yhä voimakkaammin suurille kaupunkiseuduille ovat voimistaneet väestörakenteen

muutoksia ja lisänneet kuntien välisten erojen kasvua. Esimerkiksi vuonna 2019 syntyi neljännes vähemmän lapsia kuin vuonna 2010.

Lähivuosikymmeninä yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa kaikissa kunnissa, ja erityisesti yli 85-vuotiaiden osuus kohoaa. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työikäisen väestön määrä kasvaa maltillisesti ainoastaan Uudellamaalla ja Pirkanmaalla. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee edelleen ikäihmisten määrän kasvaessa ja työikäisen väestön määrän vähentyessä.

Valtiovarainministeriö toteaa Kuntien tilannekuvassa 2020, että Suomessa on paljon kuntia, jotka ovat negatiivisen kehityksen kierteessä: väestö vähenee ja ikääntyy, asutus harvenee, tulotaso on alhainen ja työttömyysluvut korkeita. Kasvukeskuksiin muuttavat ovat yleensä hyvätuloisempia, koulutetumpia ja terveempiä kuin kuntaan jäävät asukkaat. Muuttajat vievät mennessään kunnallisverotulot ja valtionosuuksia, mutta yleensä vähemmässä määrin menoja, jotka jäävät entistä pienemmän maksajajoukon kustannettavaksi. Väestön vähentyessä palvelujen järjestämisen edellytykset heikkenevät, ja pidemmällä aikavälillä myös rakennuskantaa jää vajaakäytölle tai kokonaan ilman käyttöä. Tällaisessa kierteessä olevan kunnan talouden kantokyky heikkenee koko ajan.

Kasvavissa kunnissa väestönkasvu lisää verotuloja ja valtionosuuksia. Uudet asukkaat tarvitsevat kuitenkin palveluita, jotka edellyttävät puolestaan investointeja. Muuttovoiton nettohyöty riippuu siitä, minkä ikäistä ja millä tulotasolla olevaa väestöä kuntaan muuttaa ja toisaalta siitä, kuinka paljon kunnan sen hetkinen palvelurakenne kestää väestön lisäystä ilman uusia investointeja.

Kriisikuntien määrän ennustetaan olevan kasvussa, ja erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyjä jouduttaneen Valtiovarainministeriön mukaan käynnistämään aiempaa suuremmissa kunnissa. Suurimmissa ongelmissa olevat kunnat ovat usein jo karsineet palveluitaan ja rakenteitaan niin pitkään, että karsittavaa on hankala löytää.

Valtiovarainministeriö toteaa myös kuntien tehtävien ja velvoitteiden määrän kasvaneen merkittävästi vielä 2000-luvulla, eikä niiden vähentämisessä olla yrityksistä huolimatta onnistuttu. Kerran lakisääteiseksi määriteltujen tehtävien ja velvoitteiden poistaminen on osoittautunut käytännössä erittäin vaikeaksi. Valtiovarainministeriön mukaan julkisen talouden kestävyys ja väestörakenteen kunnille aiheuttamien paineiden näkökulmista on selvää, että kunnat eivät kestä tulevaisuudessa lakisääteisten tehtävien merkittävää lisäämistä tai laajentamista.

Laukaan alueen kehityspiirteitä

Asukasmäärän kehitys on yksi tärkeimmistä mittareista kunnan kehitystä seurattaessa. Laukaan kunnan asukasluku on vuoden 1975 jälkeen laskenut vain kolmena vuonna. Tasainen kasvu on taannut mahdollisuuden kehittää laadukkaita palveluita vuosikymmenien ajan. Viime vuosina asukasmäärän kasvu on hidastunut ja vuoden 2019 kehitys kääntyi negatiiviseksi kunnan asukasmäärän pienentyessä 24 asukkaalla. Osan kasvun hidastumisesta selittää syntyvyyden lasku, joka on globaali trendi länsimaissa. Laukaassa syntyvyys on edelleen kuolleisuutta suurempi, minkä vuoksi luonnollinen kasvu kunnassa toteutuu edelleen. Laukaa jäi vuonna 2019 kolmatta kertaa peräkkäin muuttotappiolliseksi, mikä painoi asukasmäärän kehityksen negatiiviseksi. Laukaan kuntien välinen netto-muutto oli -63 asukasta.

Laukaan asukasmäärän laskeminen ei ole vielä trendinomaista, mutta kasvuvauhdin ja suunnan kehittymistä on seurattava. Laukaan asukasmäärään ennustetaan hienoista 2 prosentin laskua vuoteen 2030 mennessä. Samaan aikaan Jyväskylän asukasluvun odotetaan kasvavan noin 7 prosenttia, joten alue on nähtävissä vetovoimaiseksi.

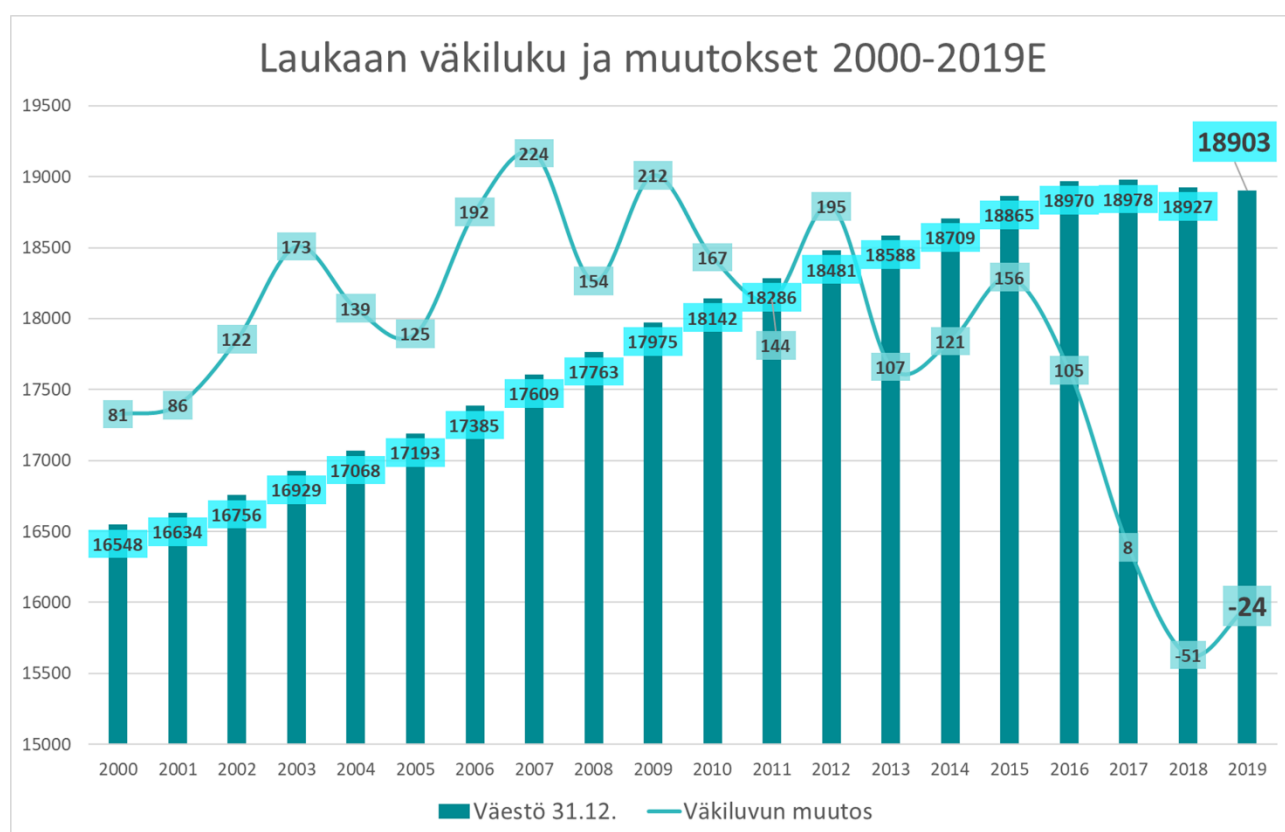
Alueellisen kehittymisen kannalta on tärkeää tarkastella myös koko Keski-Suomen maakunnan väestömäärän kehitystä. Keski-Suomen väestömäärä on kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana 3,8 prosentilla. Vuonna 2019 väestömäärä laski Keski-Suomessa jo kolmatta vuotta peräkkäin. Toisaalta viime vuoden aikana väestömäärä kasvoi ainoastaan neljässä Manner-Suomen maakunnassa.

Keski-Suomen väestömäärän ennustetaan vähenevän 4,6 % (13 000 asukkaalla) vuodesta 2018 vuoteen 2040. Koko maassa väestön kasvun ennakoidaan olevan 0,1 %.

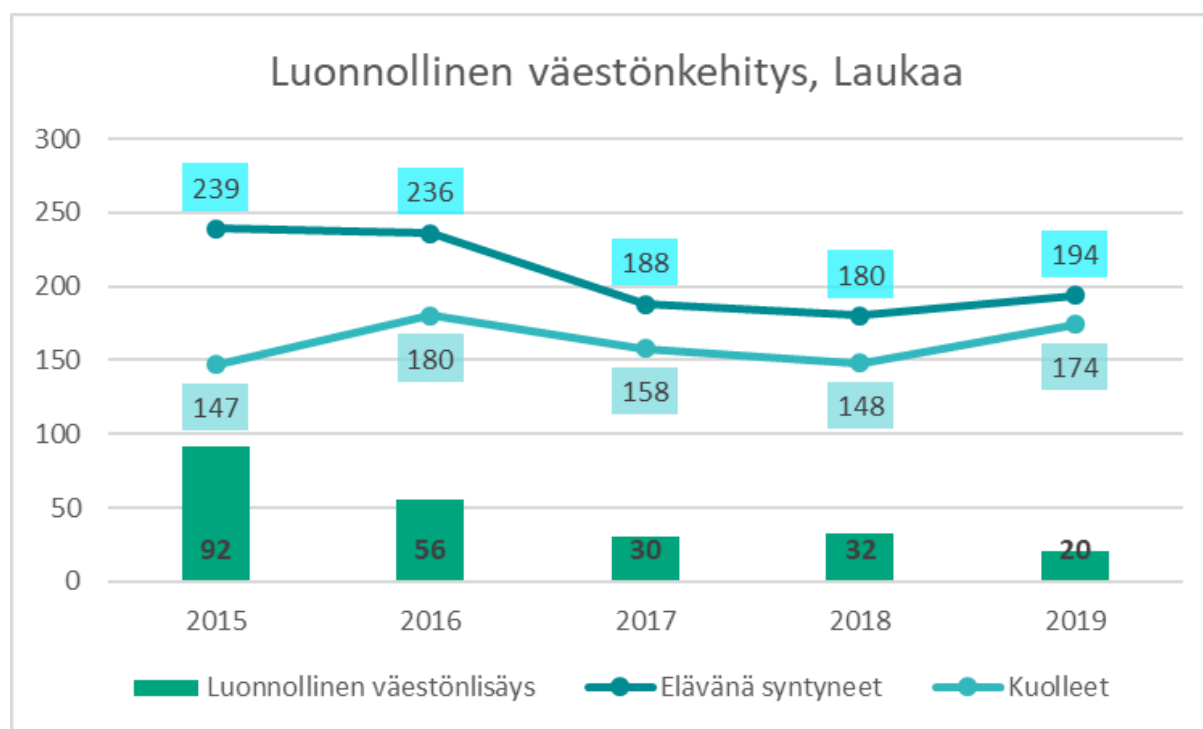
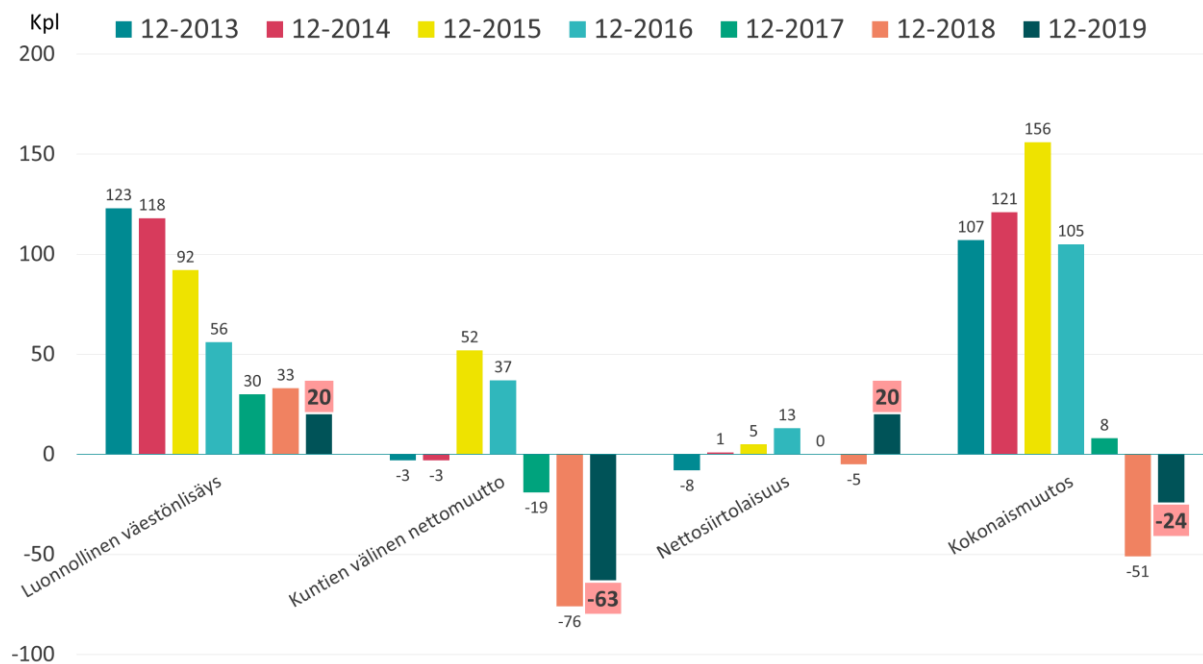
Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden suhdetta työikäiseen, 15-64-vuotiaaseen väestöön. Vuoden 2019 lopussa Keski-Suomen väestöllinen huoltosuhde oli 64,0, eli sataa työikäistä kohden oli 64 lasta ja 65 vuotta täyttänyttä. 1980-luvulla huoltosuhde alitti 50 ja pysytteli noin 50 tuntumassa aina vuoteen 2008 saakka, jonka jälkeen se on noussut nopeasti. Kovin nousu on kuitenkin ohitettu ja vuoteen 2040 huoltosuhteen ennustetaan kehittyvän maltillisesti. Syntyvyyden lasku hillitsee huoltosuhteen nousua.

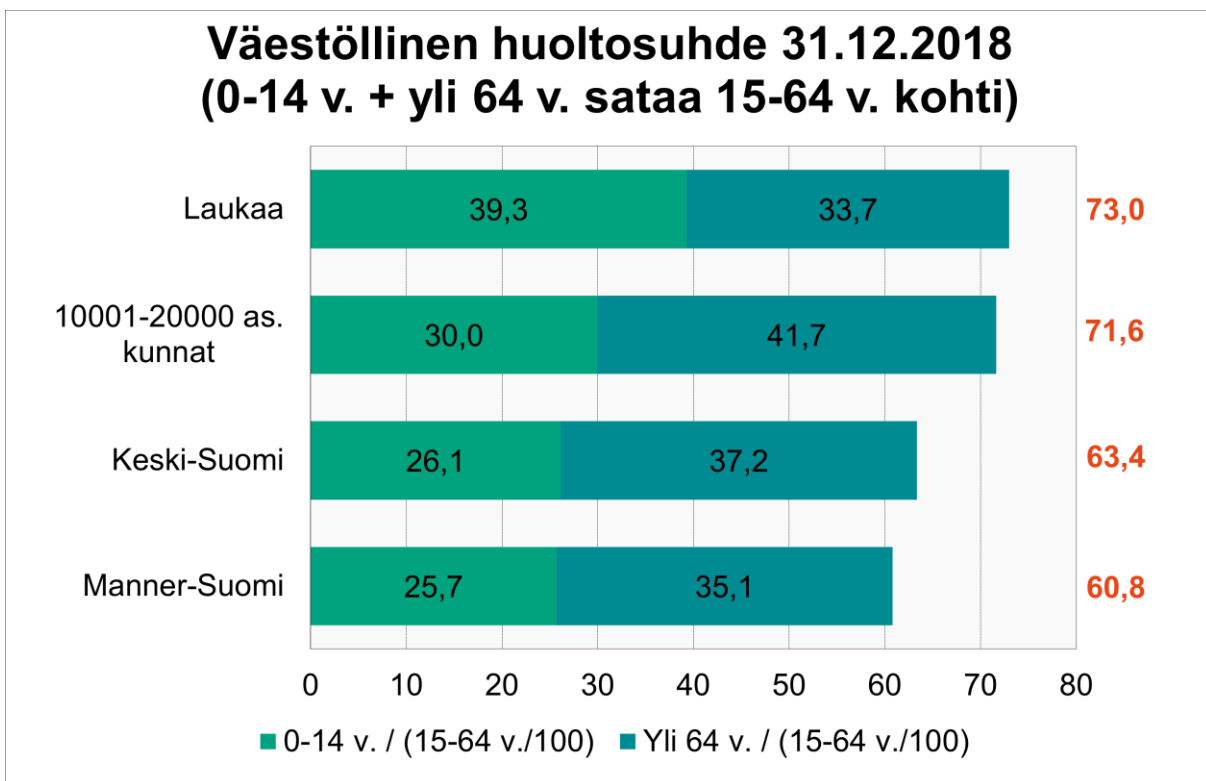
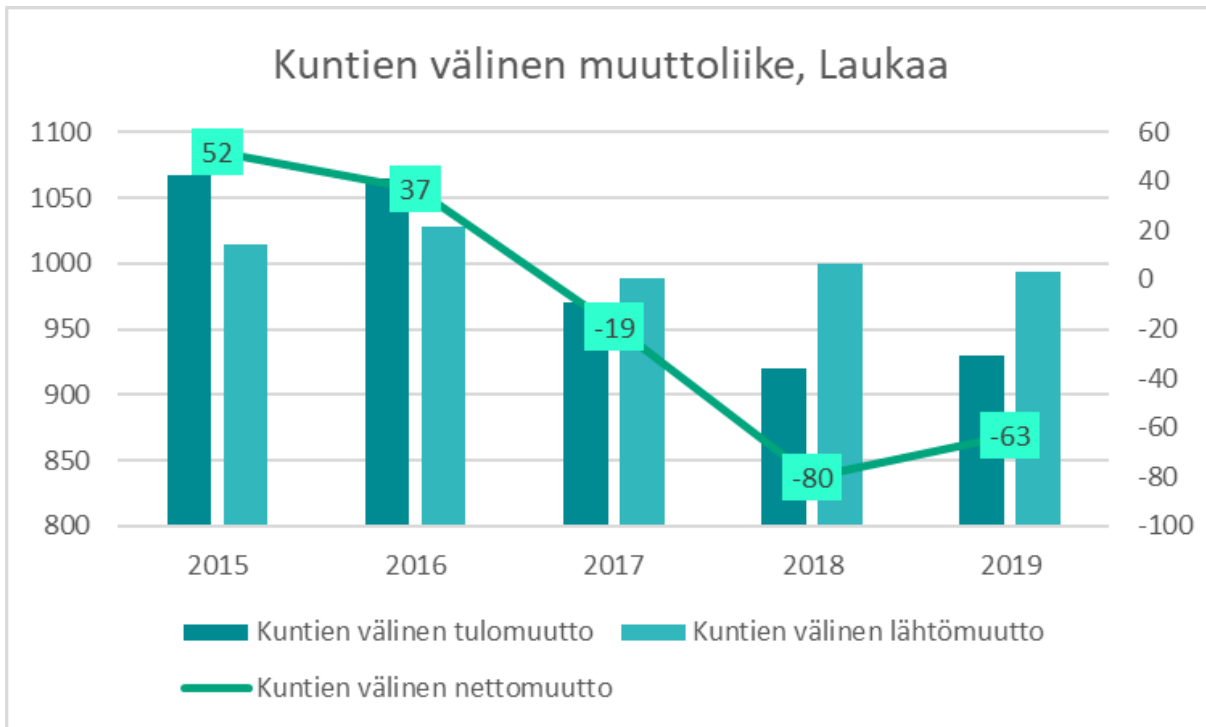
Laukaan väestöllinen huoltosuhde on korkeampi kuin kunnilla keskimäärin. Korkea huoltosuhde johtuu pääosin suuresta lasten ja nuorten määrästä. Suurella lasten ja nuorten määrällä on monia positiivisia vaikutuksia, mutta se haastaa kunnan talouden kestävyyttä. Vuoden 2019 väestöennusteen mukaan Laukaan väestöllinen huoltosuhde kääntyy 2020-luvun aikana laskuun, mikä johtuu pääosin syntyvyyden laskusta. Taloudellisesti kehitys saattaisi vaikuttaa Laukaan kuntaan jopa positiivisesti lyhyellä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä syntyvyyden lasku ei ole taloudellisesti kestävää.

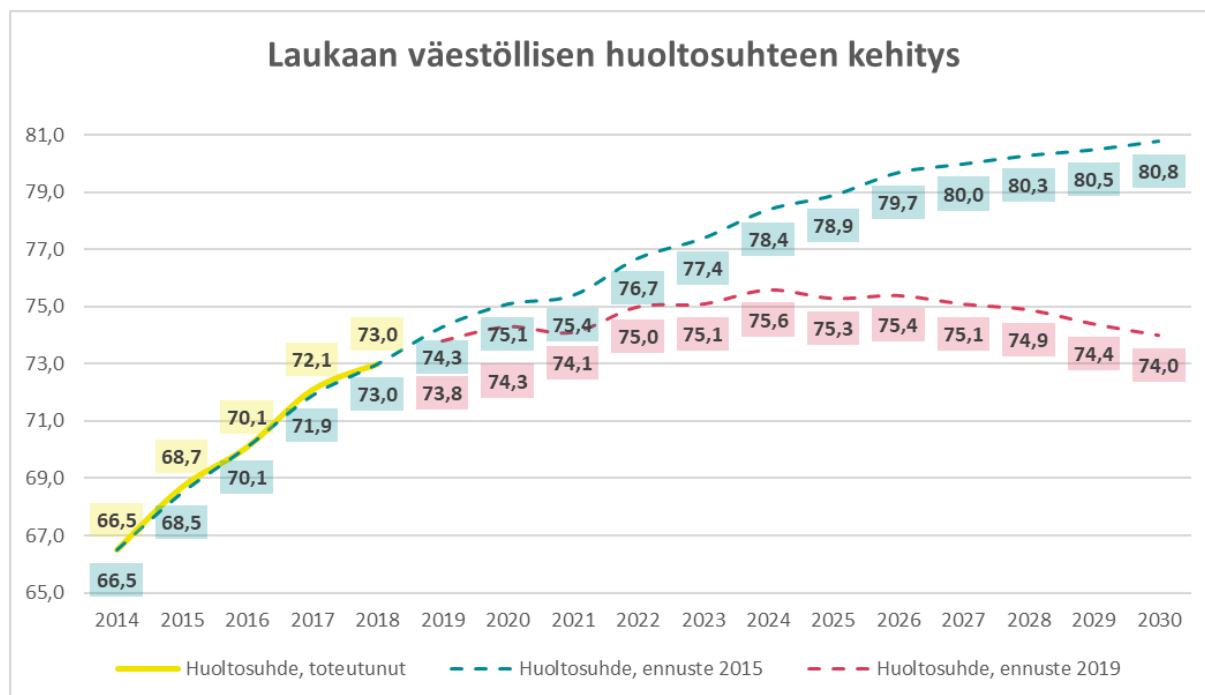
Seuraavissa graafeissa on kuvattu Laukaan kunnan väestömuutoksia 2000-luvulla sekä väestöllistä huoltosuhdetta ja sen kehitysnäkymiä vuosien 2015 ja 2019 väestöennusteiden mukaan.

VÄESTÖMUUTOSTEN ENNAKKOTIEDOT

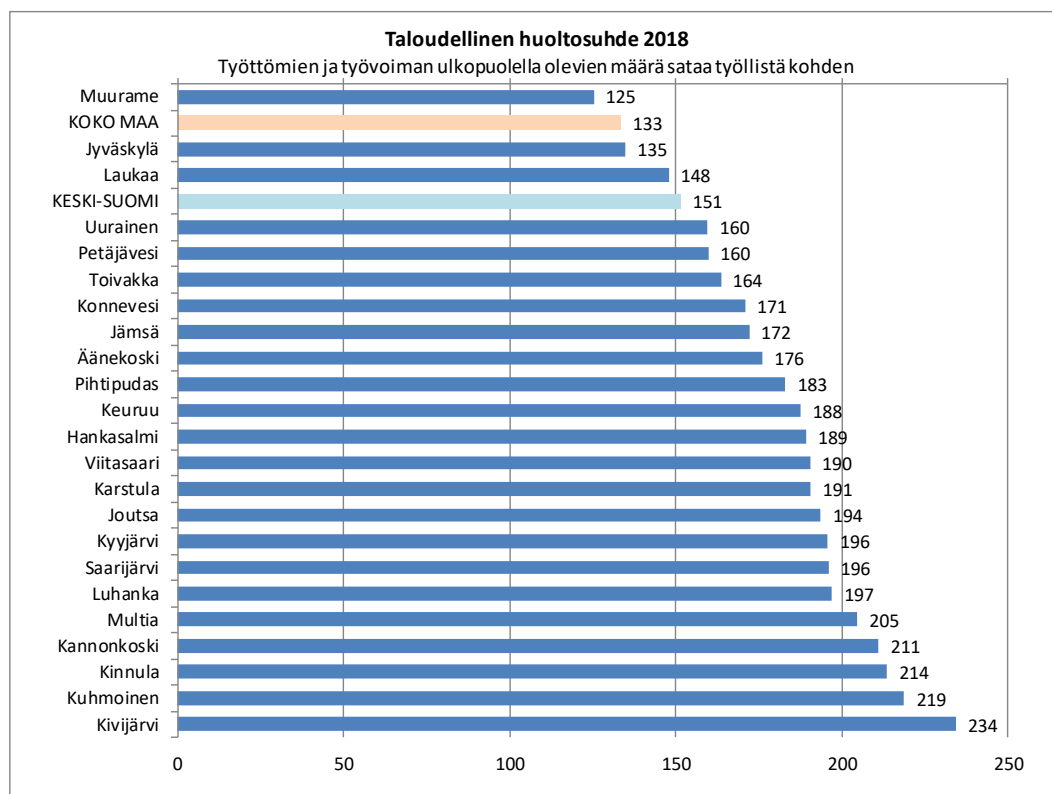

Taloudellinen huoltosuhde kuvastaa työttömien ja työvoiman ulkopuolisten määrää sataa työllistä kohden. Tunnusluku auttaa väestöllisen huoltosuhteen rinnalla hahmottamaan kunnan väestörakenteen merkitystä kunnan taloudelle. Laukaan

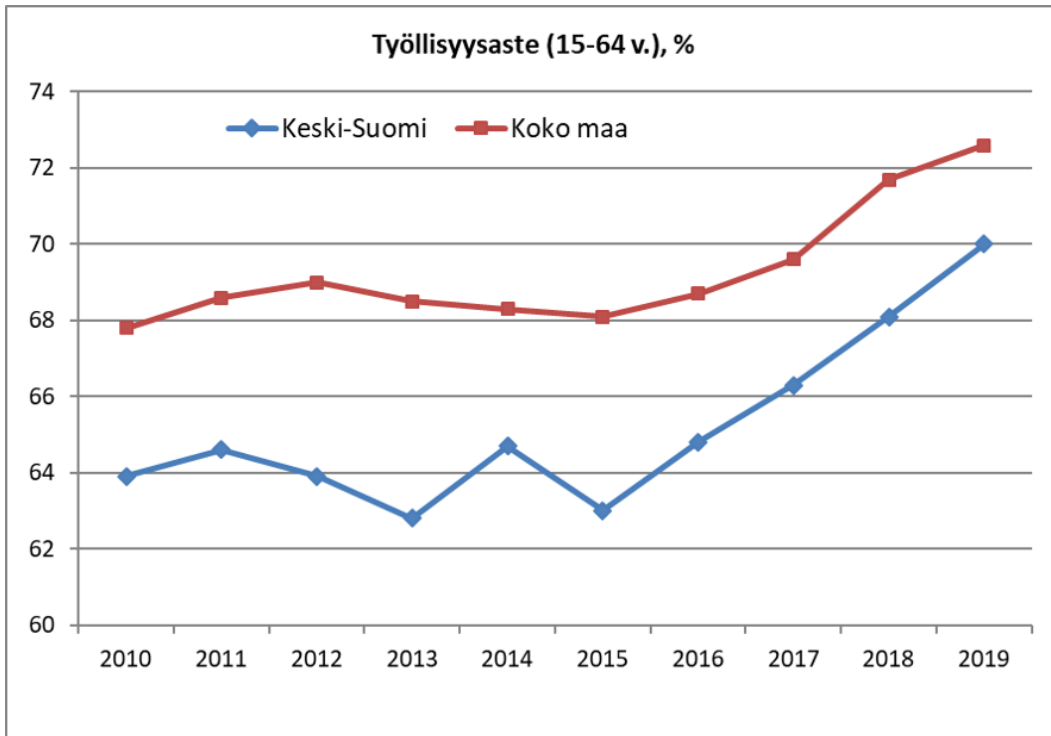
taloudellinen huoltosuhde on hieman Keski-Suomen keskiarvoa parempi, mutta jää selvästi Jyväskylän ja Muuramen tasosta. Myös koko Suomen huoltosuhdetta tarkasteltaessa Laukaan huoltosuhde on hieman keskimääräistä heikompi

Keski-Suomen taloudellinen huoltosuhde 2018, lähde Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto

Keski-Suomen työllisyysaste oli vuonna 2019 70,0 %. Maakunnan työllisyysaste lähti jyrkkään kasvuun vuonna 2016, ja on lähentynyt koko maan tasoa (72,6 %). Työllisten määrä on kasvanut noin 10 000:lla vuosina 2015-2019. Talouden hiipumisen ja

työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien takia työllisyyden kasvun ennakoidaan kuitenkin hidastuvan. Lisäksi maaliskuussa 2020 Suomeen rantautunut koronavirusepidemia voi vaikuttaa negatiivisesti lähivuosien työllisyysasteeseen.

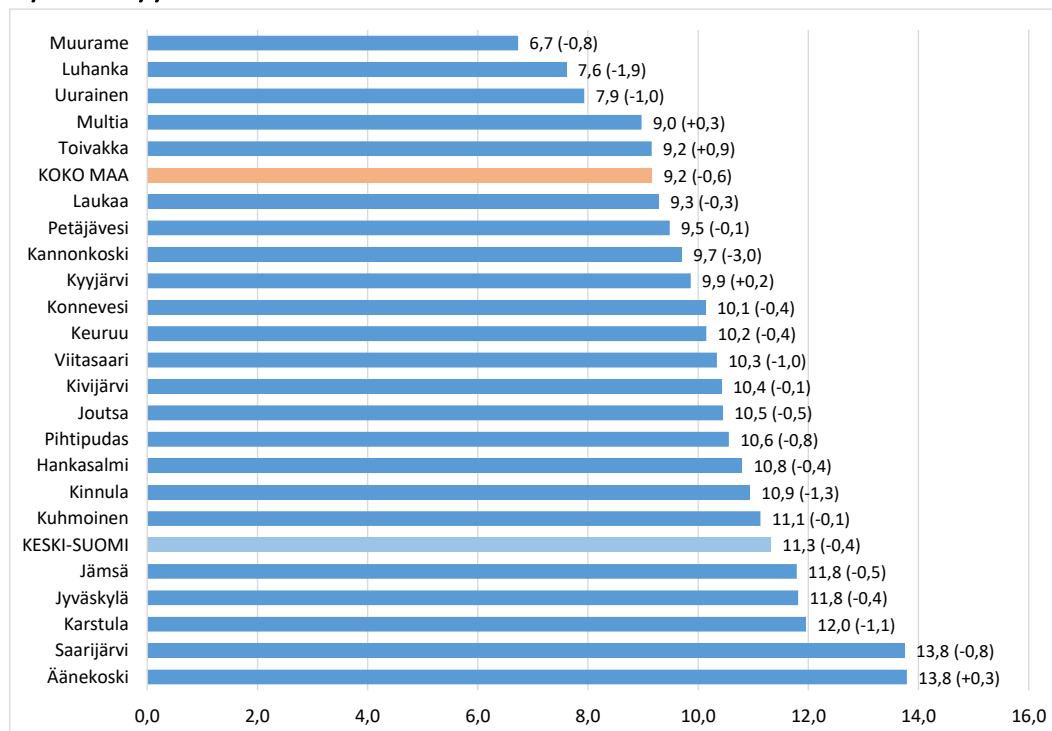

Lähde: Keski-Suomen liitto

Työllisyyden näkökulmasta vuosi 2019 oli alueellisesti hyvä. Keski-Suomen työttömyysaste oli vuonna 2019 keskimäärin 11,3 prosenttia ja se laski edellisestä vuodesta 0,4 prosenttiyksikköä. Keski-Suomessa on silti edelleen verrattain korkea työttömyysaste.

Laukaan työttömyysaste oli vuonna 2019 keskimäärin 9,3 prosenttia. Työttömyysaste laski edellisestä vuodesta 0,3 prosenttiyksikköä. Työttömiä työnhakijoita Laukaassa oli vuoden päättyessä 898 henkilöä, kun vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 926. Alla olevassa kuvassa on kuvattu maakunnan työttömyysastetta vuonna 2019. Laukaan työttömyysaste on selvästi muita saman kokoisia tai suurempia kuntia pienempi.

Työttömyysaste kunnittain 2019

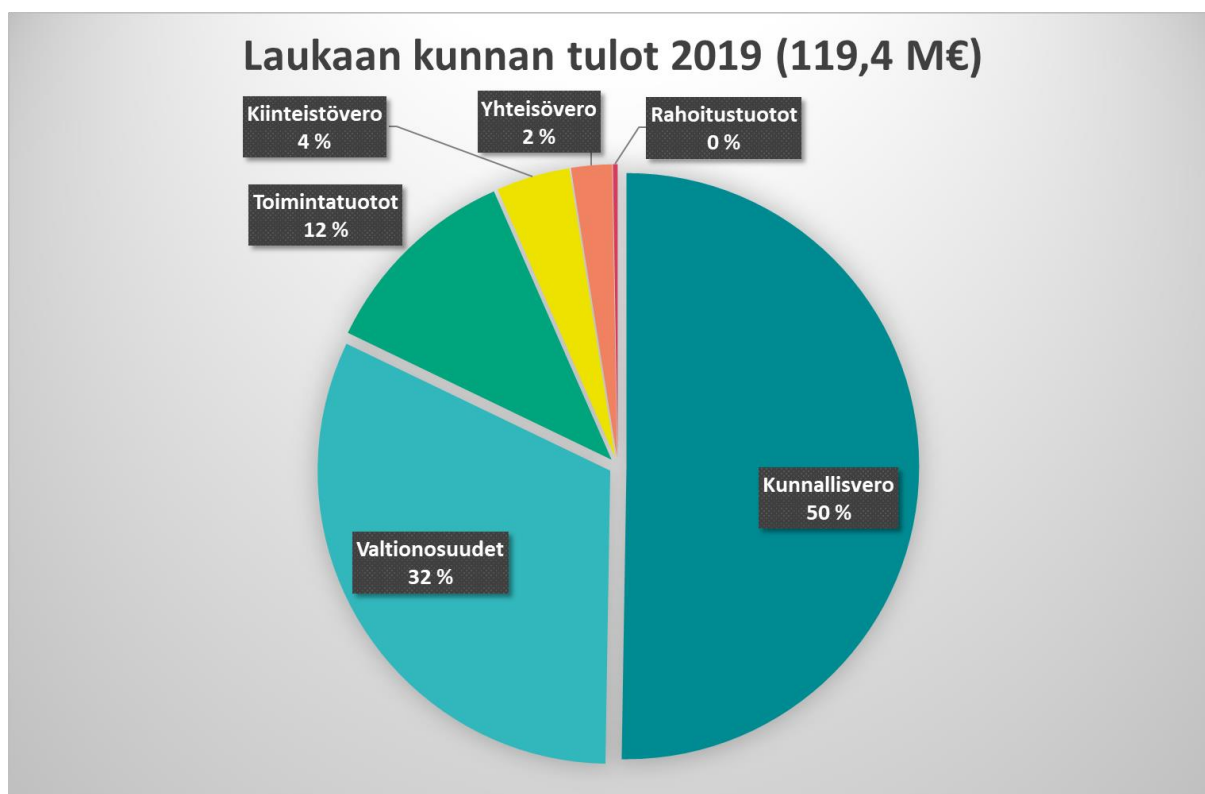
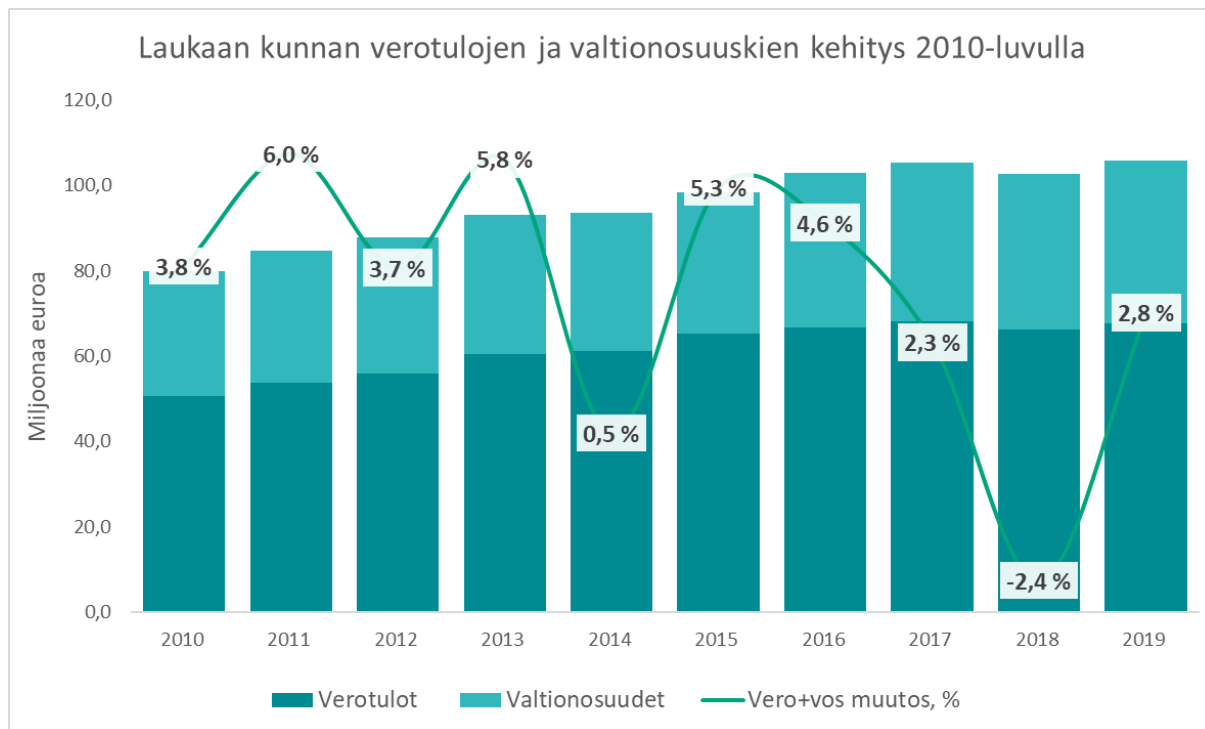
Keski-Suomen työttömyysaste kunnittain, vuoden 2019 kuukausien keskiarvo

Rakentaminen oli vuonna 2019 aktiivista. Uusia asuntoja valmistui yhteensä 114 kappaletta, kun edellisenä vuotena uusia asuntoja valmistui 54 kappaletta. Omakotitaloja valmistui yhteensä 37 kappaletta, joista 27 sijaitsi asemakaava-alueella. Suuri uusien asuntojen määrä johtui erityisesti Laukaan kirkonkylälle valmistuneista kahdesta kerrostalosta.

Laukaan talouden kehityspiirteitä

Laukaan kunnan taloudellisena haasteena on ollut vertaiskuntiin verrattuna heikko tuloperusta. Kunnan palvelut ovat kustannustehokkuudesta huolimatta laadukkaita ja niihin ollaan tyytyväisiä, mutta heikon tuloperustan vuoksi korkean palvelutason ylläpitäminen on haasteellista. Verotulojen ja valtionosuuksien eli verorahoituksen määrä asukasta kohden on pitkään ollut maan, maakunnan ja saman kokoluokan kuntien keskiarvoa matalampi.

Koko Suomea tarkasteltaessa verorahoitus vuoden 2018 verrattuna kasvoi 2,3 %. Verojen ennustaminen oli haastavaa, ja verotuloennustetta jouduttiin pienentämään talousarvionmuutoksen yhteydessä 2,8 miljoonaa euroa. Verotulot kehittyivät kuitenkin 1,1 miljoonaa euroa muutettua talousarviota heikommin. Valtionosuudet sen sijaan kehittyivät myönteisemmin. Rinteen hallitus linjasi budjettiriihessä, että vuoden 2019 valtionosuuksia korotetaan 237 miljoonaa euroa kiky-sopimuksen kaksinkertaisten kustannusvaikutusten kompensoimiseksi. Loppuvuodesta siirrettiin 237 miljoonaa euroa valtionosuuksia vuodelta 2020 vuodelle 2019. Laukaan kunnassa verotuloja kertyi yhteensä 67,6 miljoonaa euroa ja valtionosuuksia 38,1 miljoonaa euroa. Verotuloja kertyi 2,2 prosenttia ja valtionosuuksia 4 prosenttia edellisvuotta enemmän. Alla olevissa kuvissa näkyy Laukaan verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2000-luvulla sekä vuoden 2019 tulojen jakautuminen.

Kunnan ulkoiset toimintakulut kasvoivat maltillisesti 0,8 prosentilla (0,9 miljoonaa euroa) edellisvuoteen verrattuna. Sisäiset kustannukset kasvoivat 1,6 prosenttia. Toimintatuotot laskivat 1,5 prosenttia (0,2 miljoonaa

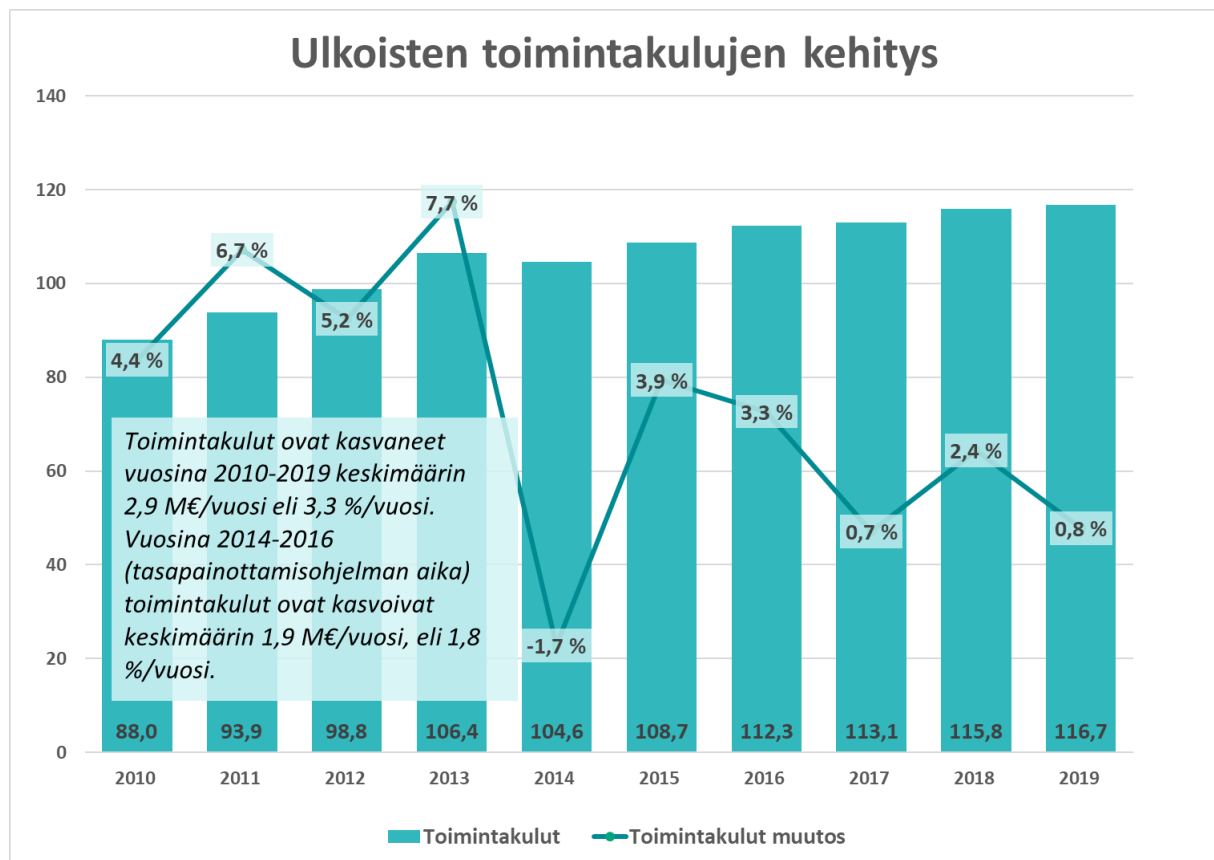
euroa), jolloin toimintakate heikkeni 1,1 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Kunta on pystynyt sopeuttamaan talouttaan ja hillitsemään toimintakulujen kasvua onnistuneesti, sillä

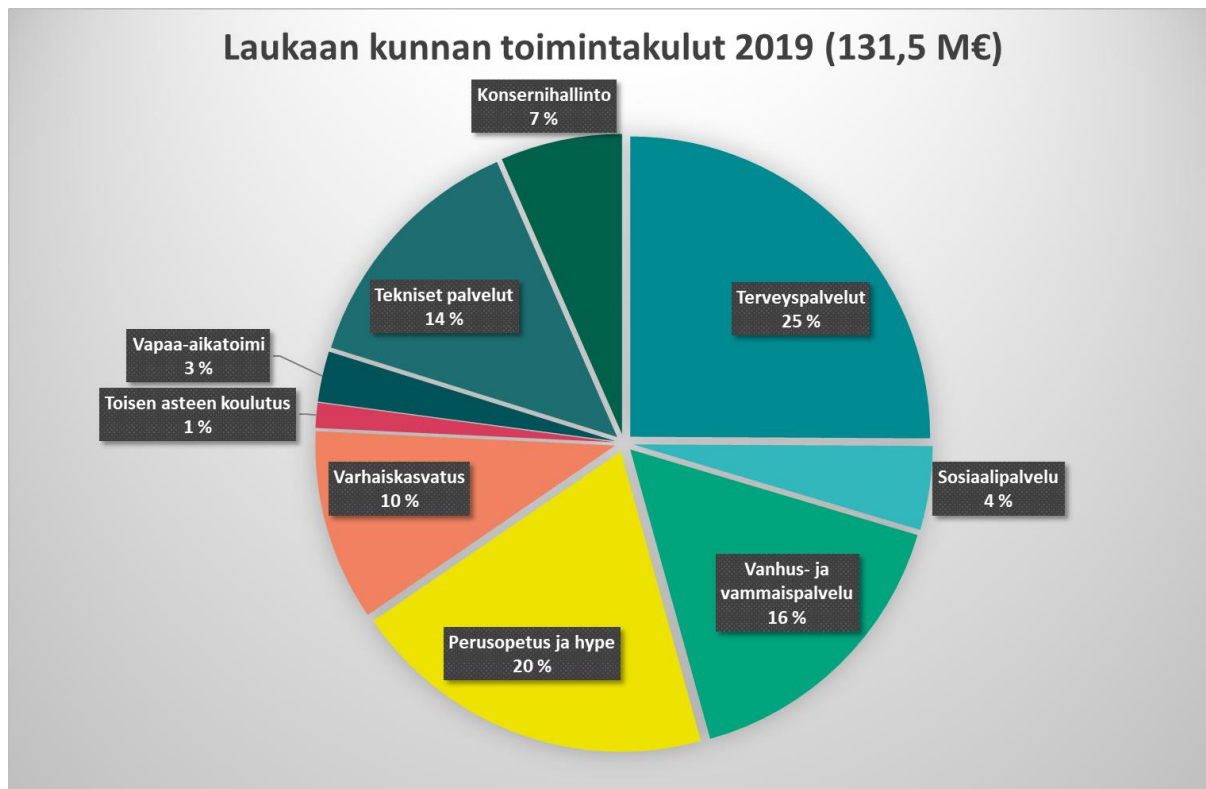
ennakkotietoihin perustuen Manner-Suomen kuntien toimintakulut sisäiset kustannukset huomioiden ovat kasvaneet vuonna 2019 keskimäärin 3,9 prosenttia. Kustannusten kasvua on hillitty aktiivisella taloudenhoidolla, mutta Laukaan etuna on ollut myös vakaa ja nuorekas väestörakenne.

Verotulot eivät kehittyneet odotetulla tavalla, ja valtionosuuksien kasvu ei riittänyt kompensoimaan aiheutunutta tulovajetta. Korkotason ollessa

negatiivinen, korkomenot olivat vähäiset. Näin vuosikateeksi muodostui 3,2 miljoonaa euroa.

Vuosipoistot olivat 6,1 miljoonaa euroa. Kuntalan ja Tervämäen koulun ollessa vain osittain käytössä kunnan palvelutuotannossa, päädyttiin kohdistamaan rakennuksiin 1,0 miljoonan euron suuruinen lisäpoisto. Näin ollen tilikauden tulos painui 3,9 miljoonaa euroa negatiiviseksi.

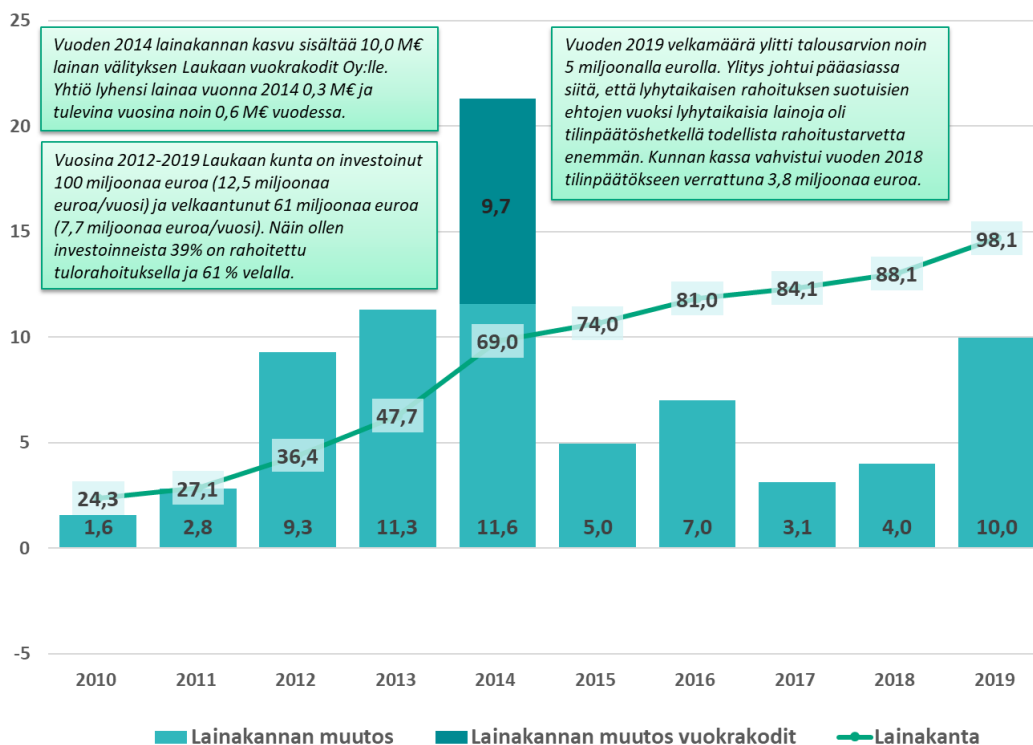

Toimintakulut sisältäen sisäiset erät.

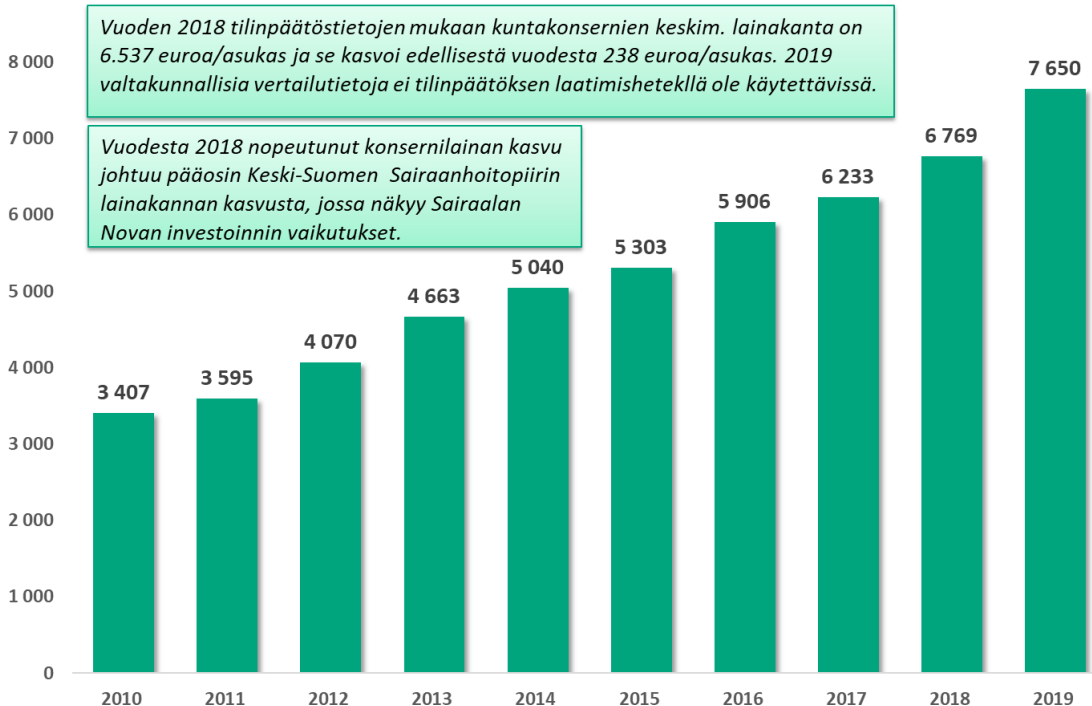
Laukaan kunnan lainakanta on verrattain korkea, kun vuoden 2019 jälkeen lainaa on 5189 euroa asukasta kohden. Koko maan keskiarvo vuoden 2018 jälkeen oli 3.360 euroa asukasta kohden. Kuntatalouden tarkastelu on kuitenkin siirtymässä jatkuvasti enemmän kohti kuntakonsernien tarkastelua ja konsernitasolla Laukaan velkamäärä on lähempänä koko maan keskiarvoa.

Vuonna 2019 konsernin lainakanta kasvoi 16,5 miljoonaa euroa. Vuoden päättyessä konsernin lainakanta oli yhteensä 144,6 miljoonaa euroa. Konsernin lainakantaa on viime vuosina kasvattanut peruskunnan lisäksi erityisesti sairaanhoitopiirin Sairaala Nova –investointi. Alla olevat kuvat kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin lainakannan kehittymistä.

Kunnan lainakanta ja lainojen vuosimuutos

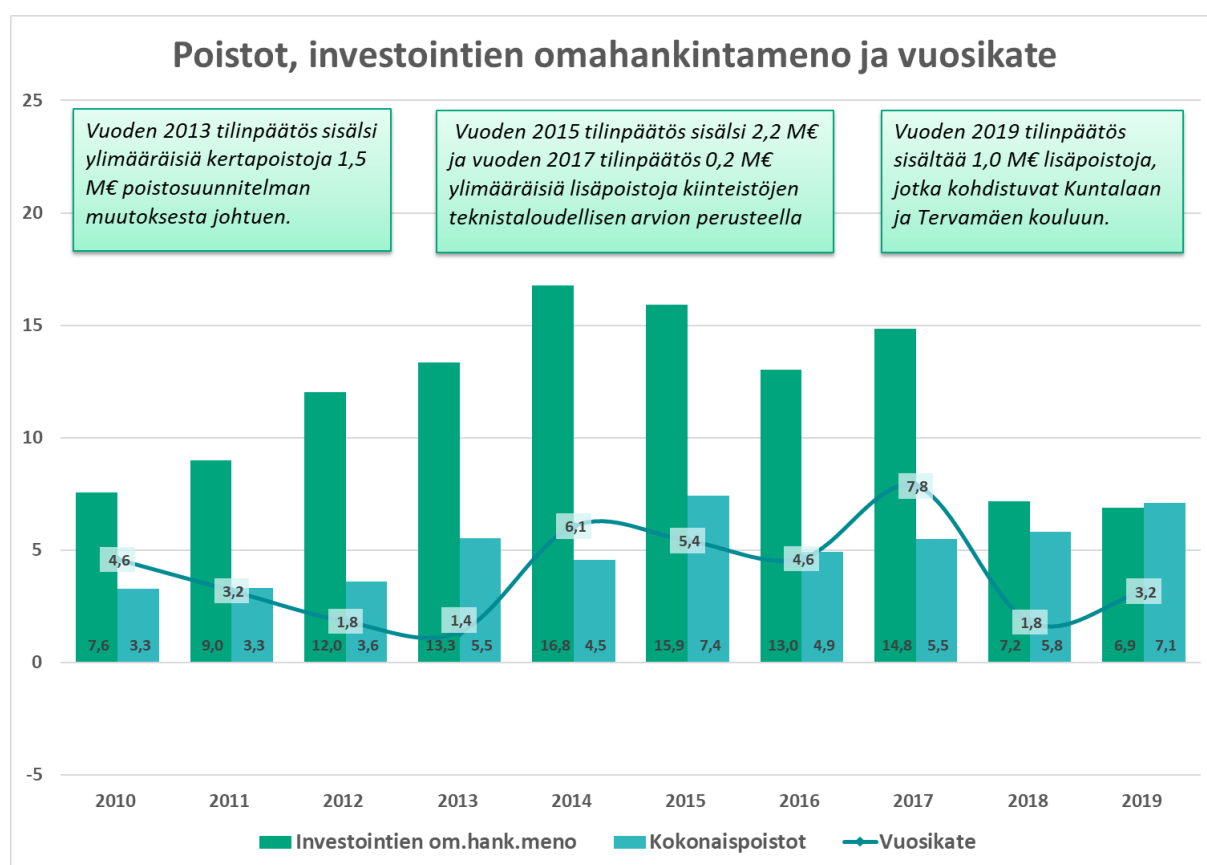

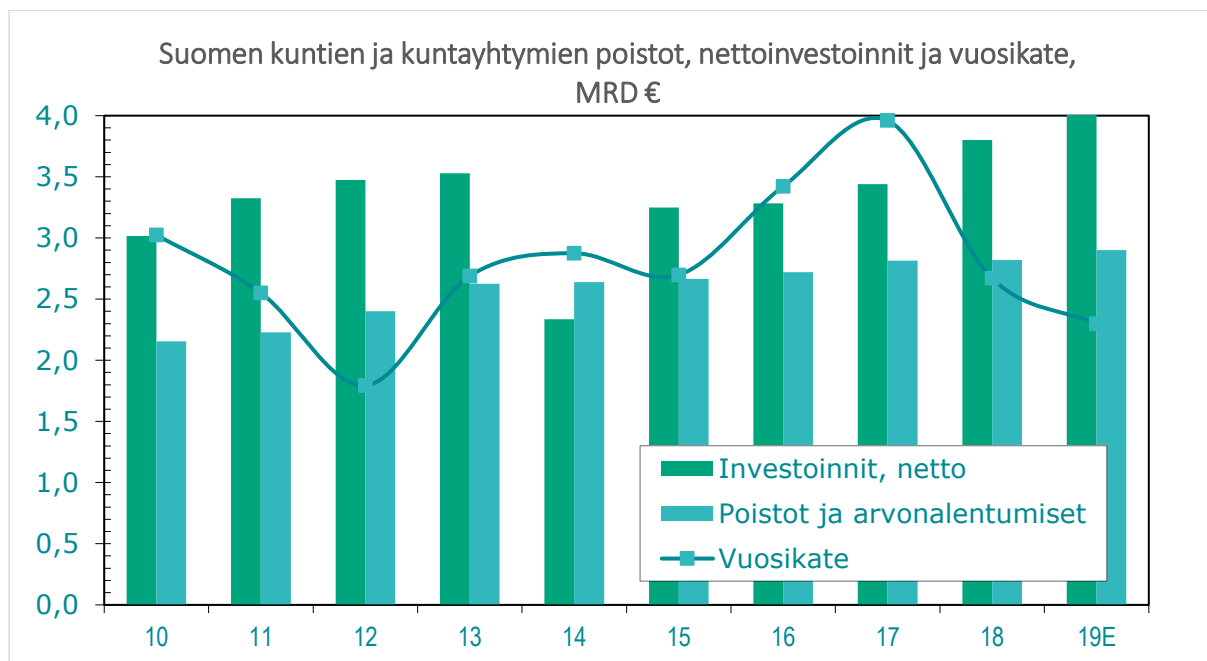
Konsernilainakanta €/asukas

Kunnan vuosikate on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut noin 1,5 miljoonan euron tasosta lähes 8 miljoonaan euroon. Perusoletus on, että vuosikate on riittävä, jos se kattaa poistot. Kymmenen vuoden tarkastelujaksolla 2010-2019 Laukaan kumulatiivinen vuosikate on noin 40 miljoonaa euroa ja poistot noin 51 miljoonaa euroa. Tulorahoitus ei ole toisin sanoen riittänyt poistojen kattamiseen, minkä lisäksi erityisesti vuodesta 2012 alkaen kunnan poistolasti on korkeasta investointitasosta johtuen noussut huomattavasti. Vuosikate ei ole

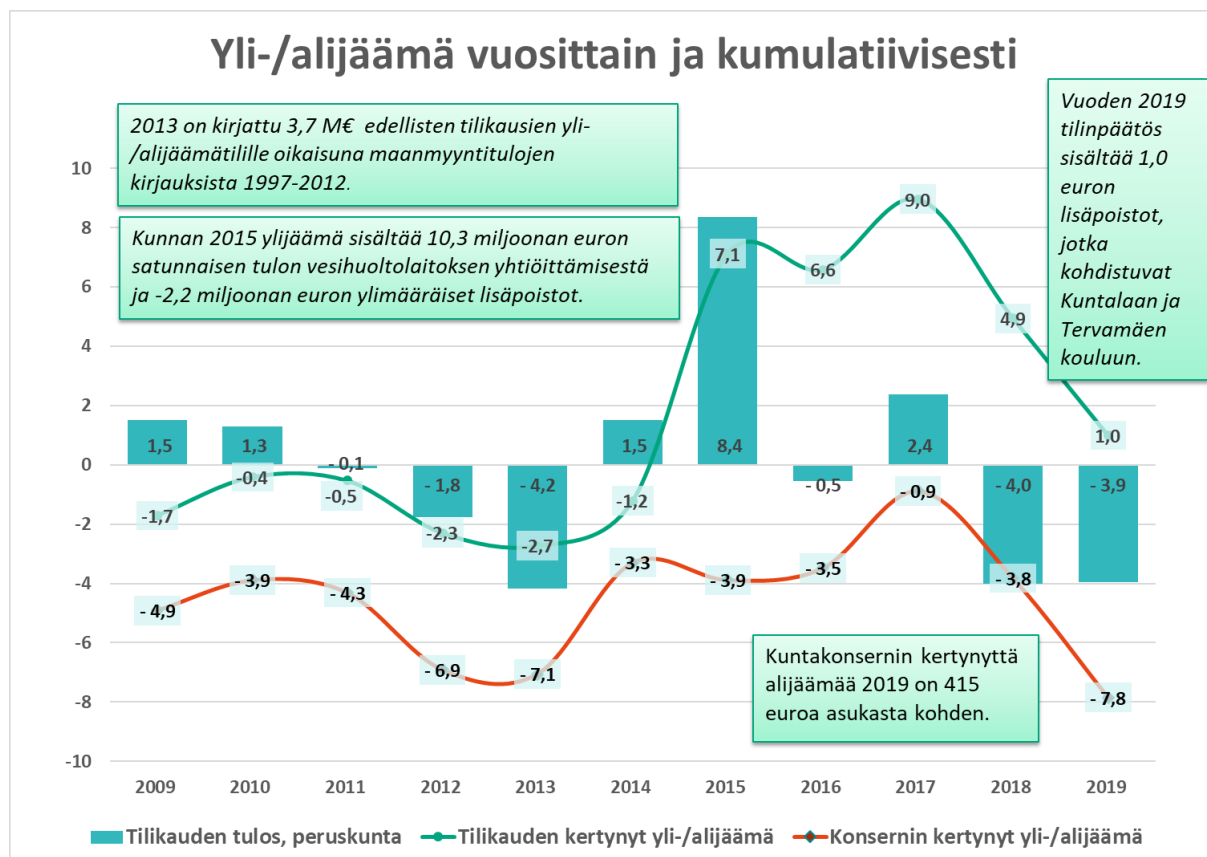
yhtenäkkään vuonna kattanut koko investointikuormaa. Kunta on vuodesta 2012 alkaen investoinut 100 miljoonaa euroa ja velkaantunut yhteensä 61 miljoonaa euroa. Näin ollen investoinneista 39 % on rahoitettu tulorahoituksella ja 61 % ottamalla velkaa. Alla olevissa kuvioissa verrataan vuosikateen, poistojen ja nettoinvestointien kehitystä Laukaassa sekä koko kuntakentässä. Kuntakentän tulorahoituksen riittävyys poistojen ja investointien kattamiseen on ollut Laukaan kuntaa parempi.

Kunnan tulos vuonna 2019 painui alijäämäiseksi 3,9 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tulosta rasitti 1,0 miljoonan euron lisäpoistot. Alijäämäisestä tuloksesta huolimatta Laukaan kunnan taseessa on kertyneitä ylijäämiä noin miljoona euroa.

Laukaan kuntakonsernin kumulatiivinen alijäämä painui jo 7,8 miljoonaan euroon, mikä tarkoittaa noin 415 euroa asukasta kohden. Konsernitasolla on paine saada talous tasapainoon ja pitkällä aikavälillä myös positiivisia tuloksia.

Kunnan talouden tilaa voidaan arvioida myös kuntalaissa määrättyjen erityisen heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointikriteeristön ("kriisikuntakriteerit") perusteella. Tunnusluvut koskevat kuntakonsernin taloutta. Kunta on erityisen heikossa taloudellisessa asemassa, mikäli kuntakonsernin taseessa on kertyneitä alijäämiä enemmän kuin 1.000 euroa asukasta kohden. Lisäksi kunta on erityisen heikossa taloudellisessa asemassa, mikäli neljä kuntalaissa määrättyä tunnuslukua täyttyvät kahtena vuotena peräkkäin. Tunnusluvut koskevat kuntakonsernin vuosikattetta, tuloveroprosentin tasoa, kuntakonsernin lainakantaa ja kuntakonsernin suhteellista velkaantuneisuutta. Laukaan kuntakonsernin taseessa oli kertyneitä alijäämiä 415 euroa asukasta kohden, eli arviointikriteeristön alijäämäehto ei täyttynyt. Vuoden 2019 konsernitilinpäätöksen perusteella seuraavat kaksi kriteeriä neljästä täyttyivät: 1) kunnan tuloveroprosentti oli yli 1,00 % maan keskiarvon yläpuolella ja 2) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli yli 50 %. Kuntakonsernin vuo-

sikate puolestaan oli selvästi positiivinen ja konsernin asukaskohtainen lainakanta maan keskiarvon tasolla.

Laukaan kuntastrategia

Kunnanvaltuusto hyväksyi keväällä 2018 uuden kuntastrategian. Strategian mukaisesti Laukaan menestys rakennetaan sydämellä ja elinvoimalla. Strategian kärkiteemat ovat elinvoima ja kilpailukyky, hyvinvointi sekä luonto ja elämykset. Strategiaassa on asetettu kuusi taloudellista mittaria, joiden toteutumista seurataan strategiakauden 2017-2021 aikana. Seuraavassa taulukossa tarkastelu strategisten tavoitteiden toteutumisesta 2017-2018.

Näyttää vääjäämättä siltä, että suurin osa strategian taloudellisista tavoitteista jää saavuttamatta strategiakauden päätteeksi. Strategian hyväksymisen jälkeen Laukaan ja kuntien taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut olennaisesti.

Kuntastrategian taloudelliset mittarit		TP 2017	TP 2018	TP 2019
Laukaan kuntakonsernin vuosikate	Vuosikate kattaa 100 % poistot	Vuosikate kattoi 138,4 % poistot	Vuosikate kattoi 59,5 % poistoista	Vuosikate kattoi 62,1 % poistoista
Laukaan tase	Laukaan kunnan taseessa on 5-10 miljoonan euron puskuri	Taseessa noin 9 miljoonan puskuri	Taseessa noin 5 miljoonan puskuri	Taseessa noin 1 miljoonan puskuri
Kuntakonsernin lainakanta	Lainakanta on matalampi kuin Suomen kunnissa keskimäärin	Lainakanta/asukas 1 % maan keskiarvoa matalampi	Lainakanta/asukas 232 euroa ja 3,5 % maan keskiarvoa korkeampi	Lainakanta/asukas on 7650 euroa ja 881 euroa enemmän kuin ed. vuonna. Vertailutietoa ei saatavilla.
Yhteisövero ja verotettavat tulot	Laukaan asema verotuloissa Keski-Suomen kuntien joukossa paranee	Laukaan verotulot/asukas olivat maakunnan 6. korkeimmat ja 1,0 % keskiarvoa matalammat.	Laukaan verotulot/asukas olivat maakunnan 6. korkeimmat ja 2,6 % keskiarvoa matalammat.	Laukaan verotulot/asukas olivat maakunnan 7. korkeimmat ja 2,11 % keskiarvoa matalammat
Väestönkasvu	Suunnitelmallinen väkiluvun kasvutavoite on 1 %	Asukasmäärä kasvoi vain 8 henkilöllä eli 0,04 %.	Asukasmäärä pieneni 49 asukkaalla eli -0,3 %	Asukasmäärä pieneni 24 asukkaalla eli -0,1 %
Työttömyysaste	Työttömyysaste on matalampi kuin Keski-Suomen kunnissa keskimäärin	Työttömyysaste oli keskimäärin 10,8 % ja 3,0 %-yksikköä maakunnan keskiarvoa matalampi	Työttömyysaste oli keskimäärin 9,6 % ja 2,2 %-yksikköä maakunnan keskiarvoa matalampi.	Työttömyysaste oli keskimäärin 9,3 % ja 2,0 %-yksikköä maakunnan keskiarvoa matalampi.

3.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Alkuperäisessä talousarviossa vuodelle 2019 oli arvioitu verotuloja yhteensä 71,5 miljoonaa euroa. Valtakunnalliset veroennusteet muuttuivat tilivuoden kuluessa, mistä johtuen verotuloennustetta pienennettiin talousarviomuutoksella 2,8 miljoonaa euroa. Tästä huolimatta verotulot toteutuivat vielä 1,1 miljoonaa euroa muutettua talousarviota heikommin ja olivat 67,6 miljoonaa euroa eli 3,9 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota pienemmät. Verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 1,45 miljoonaa euroa ja 2,2 prosenttia. Vaimea kasvu nosti edellisenä vuonna laskeneet verotulot vain vuoden 2017 tasolle vaikka vuodelle 2019 odotettiin reipasta verotulojen kasvua. Kaikkien kuntien verotulot kasvoivat yhteensä 2,6 prosenttia.

Verotulojen alittuminen alkuperäisestä ennusteesta oli valtakunnallinen ilmiö, jonka takana vaikuttivat pääasiassa kaksi tekijää. Ensinnäkin tulorekisterin käyttöön siirtymiseen liittyi tiettyjä teknisiä ongelmia, joista johtuen verotuloja ei saatu kohdistettua ja tilitettyä oikein. Toiseksi verokorttiuudistus aiheutti verotuksen rytmityksessä muutoksen, joka muutti verotulojen tiliytymisen ajoitumista. Verohallinto ja Kuntaliitto arvioivat, että edellä mainituista syistä syntynyt verotulovaje vuodelle 2019 oli valtakunnallisesti noin 400 miljoonaa euroa. Tulorekisterin ilmoitusongelmista johtuvan verotulovajeen odotetaan oikenevan vuoden 2020 tilityksissä. Verokorttiuudistuksesta johtuva vaje ei oikene ainakaan kokonaan vaan kyseessä on pysyvä järjestelmämuutos, jossa verotulot tilittyvät kunnille eri rytmisissä kuin ennen. Maaliskuussa 2020 julkaistussa vuoden 2020 ennusteessa odotetaan verotulojen kasvavan 4,9 prosenttia ja kunnallisveron osuuden 5,5 prosenttia. Maaliskuussa Suomessakin käynnistynyt koronavirusepidemia voi kuitenkin vaikuttaa jo vuoden 2020 ja varsinkin tulevien vuosien verokertymään olennaisesti. Valtionosuudet kasvoivat vuonna 2019 valtakunnallisesti 2,1 prosenttia ja Laukaan kunnan osalta 4,0 prosenttia.

Tilinpäätöksessä on joitakin olennaisia poikkeamia talousarvioon nähden, joita kunnanvaltuusto ei hyväksynyt tilikauden aikana. Yllä kuvatus verotulojen poikkeaman lisäksi käyttötaloudessa oli koko kunnan osalta nettoarvoltaan noin 1,4 miljoonan euron (1,4 %) positiivinen poikkeama muutettuun talousarvioon verrattuna. Talousarvion sitovuustasolla eli tulosyksiköiden toimintakatteen osalta toteutui seuraavia olennaisia yli 100.000 euron poikkeamia.

Hallintopalveluiden toimintakate toteutui noin 125.000 euroa talousarviota heikommin.

Talous- ja elinvoimapalveluiden toimintakate toteutui noin 590.000 talousarviota paremmin pääasiassa kasvaneiden toimintatuottojen vuoksi.

Sosiaalipalveluiden toimintakate oli noin 330.000 euroa ennakoitua heikompi, johtuen pääasiassa toimintakulujen ylityksestä. Vanhus- ja vammaispalveluiden toimintakate toteutui noin 230.000 euroa arviota paremmin etenkin arviota parempien tulojen ansiosta.

Varhaiskasvatuksen kate parani noin 1,0 miljoonaa euroa arviosta erityisesti menojen alitukseen perustuen, mutta peruskoulun kate toteutui noin 390.000 euroa talousarviota heikompana kasvaneista toimintakuluista johtuen. Vapaa-aikatoimen toimintakate toteutui noin 120.000 euroa talousarviota paremmin.

Teknisen palvelualueen tulosyksiköiden toimintakatteet toteutuivat pääosin talousarviota paremmin. Hallinto- suunnittelu ja paikkatietopalveluiden menoalitus aiheutti noin 230.000 euroa arviointia paremman katteen. Ruoka- ja puhtauspalvelujen kate toteutui noin 300.000 euroa talousarviota paremmin ja ympäristövalvonta noin 150.000 euroa talousarviota paremmin. Sen sijaan yhdyskuntateknisten palveluiden toimintakulut painoivat katteen noin 190.000 euroa talousarvion alle.

Lisäksi investointimenot olivat 2,1 miljoonaa euroa muutettua talousarviota pienemmät. Merkittävin muutos alkuperäiseen talousarvioon verrattuna oli

Vihtavuoren kouluhankkeen kustannusten ajoittumisen siirtyminen tuleville vuosille.

Rahoitusosan sitovista eristä lainamäärän kasvu ylitti talousarvion noin viidellä miljoonalla eurolla. Ylitys johtui pääasiassa lyhytaikaisten lainojen erääntymisajoista ikä tosiasiallisesta lainatarpeen kasvusta. Kunnan kassa vahvistui edelliseen tilinpäätökseen verrattuna noin 3,8 miljoonaa euroa. Tämä osa lainakannan kasvun ylityksestä siis ainoastaan vahvisti kunnan kassaa ja vain 1,2 miljoonaa euroa oli edelliseen tilinpäätökseen verrattuna varsinainen lainatarpeen kasvu. Lyhytaikaisista rahoituksista johtuen kunnan lainamäärä vaihtelee tilivuoden aikana.

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole tilinpäätöksen valmistumiseen mennessä tehty talousarviomuutoksia vuodelle 2020.

Maaliskuussa 2020 Suomessa alkanut maailmanlaajuinen koronavirusepidemia tulee kuitenkin vääjäämättä vaikuttamaan olennaisesti kunnan

3.1.5 Kunnan henkilöstö

Kunnan henkilöstöpolitiikkaa on ohjannut valtuuston 18.3.2019 hyväksymä henkilöstöstrategia sekä kunnanhallituksen 2.6.2014 hyväksymä henkilöstöohje. Henkilöstöohjeen uudistaminen aloitettiin vuonna 2019 mutta perusteellisempi uudistaminen on siirtynyt. Henkilöstöohjetta ja yksittäisiä henkilöstöjohtamiseen liittyviä ohjeita on kuitenkin päivitetty vuosittain.

Tiukkaa ja suunnitelmallista henkilöstöpolitiikkaa jatkettiin myös vuonna 2019. Vakituisten henkilöstön tarvetta tarkasteltiin kriittisesti palvelurakenteen ja tuotantotapojen muutoksissa. Tehtäväkuvaukset päivitettiin vakanssien vapautuessa organisaation tarpeita vastaaviksi. Vakanssien täyttölupakäytäntöä jatkettiin. Sijaisia palkattiin vain perusteellisen tarveharkinnan jälkeen. Kannustusikäntäntöä palkattomiin vapaisiin jatkettiin.

Vuosina 2018 ja 2019 henkilöstömäärää tietoisesti kasvatettiin. Perusteena oli kasvava kunta ja sitä kautta kasvanut kuntapalvelujen kysyntä. Painopisteenä on nostettu panostaminen ennaltaehkäisevään työhön eri palveluissa ja tämä näkyy

toimintaan ja talouteen vuodesta 2020 alkaen. Kuntaliitto on arvioinut, että koronaepidemia heikentää kuntien taloutta vuonna 2020 minimissään 1,5-2 miljardilla eurolla. Maan hallitus on luvannut tukea kuntia, mutta linjaa tuen määrästä ja tukemisen tavoista vasta kevään kehysriihessä. Jo ennen epidemiaa kriisiytynyt kuntatalous tarvitsee mittavat tukipaketin, jotta kuntakenttä selviää tilanteesta.

Valtiovarainministeriön 23.3.2020 tiedotustilaisuuden mukaan epidemian merkittävimmät vaikutukset kuntatalouteen tulevat verotulojen vähentymisen sekä kasvavien sosiaali- ja terveydenhuollon menojen myötä. Koska poikkeustilan kesto ei tiedetä, ei vielä tiedetä, miten suuret talousvaikutukset sillä on. Poikkeustila vaikuttaa myös eri tavoin eri kuntiin erilaisista väestö- ja elinkeinokenteistä johtuen. Valtio pyrkii valmistelemaan oikea-aikaisen ja oikealla tavalla kohdentuvan tukiohjelman kunnille.

lisääntyneenä henkilöstöresurssina. Sijaisien saamista helpottamaan lisättiin vakinaista varahenkilöstöä merkittävästi. Oman henkilökunnan lisäyksellä vähennetään ostopalveluja.

Henkilöstön lisäystä tuli pääasiassa sosiaalipalvelujen, vanhus- ja vammaispalvelujen, varhaiskasvatuksen, lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen sekä ruoka- ja puhtauspalvelujen henkilöstön kasvusta. Kunnan vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi noin 15 henkilötyövuodella, mikä oli talousarvion henkilöstösuunnitelman mukaista.

Henkilöstökulut 42,8 miljoonaa kokonaisuutena alittivat talousarvion 0,06 miljoonalla toteuman ollessa 99,9 %. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstökulut kasvoivat 1,7 miljoonaa eli 4,1 %. Sopimuskorotusten aiheuttaman kustannustason nousun arvioitiin olleen 2,36 %. Vakinaisen henkilöstön palkkakulut alittivat talousarvion, sijaiskulut ylittivät talousarvion.

Henkilöstön työterveyshuolto kilpailutettiin ja vuoden 2018 alusta lukien työterveyspalvelut on os-

tettu Pihlajalinna Oy:ltä. Työterveyshuoltopalvelujen kehittäminen ja uusien käytänteiden, mm. Työkyvyn Tuki Laukaassa – ohjeiston luominen oli yksi toiminnan painopistealue. Työterveyshuollon kehittämiseen asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti hyvin.

Sairauspoissaolot pysyivät edelleen kohtuullisella tasolla, vaikka ne hieman kasvoivat. Kun ne vuonna 2018 olivat 12,4 kalenteripäivää, niin vuonna 2019 ne olivat 13,0 kalenteripäivää/henkilötyövuosi vuodessa. Vuonna 2017 ne olivat 14,3 kalenteripäivää. Viimeisen Kunta 10- tutkimuksen mukaan kunta-alan työntekijät olivat vuonna 2018 keskimäärin sairauslomalla 17,0 päivää.

Henkilöstöetuudet pysyivät edellisvuoden tasolla.

Yhteistoiminnan ja työsuojelun yhteistoimintaelimenä toimiva kunnan yhteistyöryhmä kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa.

Henkilöstöä ja henkilöstöpolitiikan tavoitteiden toteutumista tarkastellaan yksityiskohtaisesti erillisessä kunnanhallituksen hyväksymässä ja valtuustolle tietoon saatettavassa henkilöstöraportissa.

Seuraavissa taulukoissa on kuvattu kunnan henkilöstön määrä ja sen kehitys.

Esitystapaan on tehty sellainen oleellinen muutos, että henkilöstömääriä on tarkasteltu myös henkilötyövuosina aiemmin käytettyjen vakanssimäärien sijasta. Määrät ovat hienoisesti nousseet, koska henkilötyövuosissa on kaikki palkkatyö, myös lyhyet työsuhteet ja kesätyöt. Myös ylityöt ovat kasvattaneet henkilötyövuosia. Opettajilla henkilötyövuosi on laskettu 25 viikotunnin mukaan. Kaikki nämä yhteensä ovat kasvattaneet henkilötyövuosien määrää, myös aiempien tarkasteluvuosien osalta, aiempaan vakanssipohjaiseen tarkasteluun verrattuna noin 4 %.

Henkilöstön määrä kuukauden viimeinen päivä						
	Vakinaiset		Määräaikaiset		Koko henkilöstöstö 31.12.2019	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	Yhteensä	%/koko henk
Konsernihallinto	40	44	16	11	55	6
Perusturvapalvelut	174	189	37	60	249	25
Sivistyspalvelut	421	423	129	115	538	55
Tekniset palvelut	125	128	19	17	145	15
Yhteensä	760	784	201	203	987	100

Henkilöstön määrä henkilötyövuosina (htv) 2017 - 2019						
	2017		2018		2019	
	htv	%/henk.	htv	%/henk.	htv	%/henk.
Konsernihallinto	50	5	57	6	57	6
Perusturvapalvelut	207	20	210	20	227	21
Sivistyspalvelut	627	61	626	60	628	59
Tekniset palvelut	147	14	150	14	148	14
Yhteensä	1.031	100	1.043	100	1.060	100

Sairauspoissaolot 2017-2019						
	2017		2018		2019	
	pv	pv/htv	pv	pv/htv	pv	pv/htv
Konsernihallinto	271	5,5	217	3,9	672	11,6
Perusturvapalvelut	4.342	20,9	3.473	16,5	4.636	20,4
Sivistyspalvelut	7.491	12,0	7.011	8,4	6.316	10,1
Tekniset palvelut	2.608	17,7	2.189	14,6	2.187	14,7
Yhteensä	14.712	14,0	12.890	12,4	13.811	13,0

Palkat ja palkkiot, €			
	2017	2018	2019
Vakinaiset	29.744.201	31.015.839	32.571.123
Sairaus- ja äitiyslomasijaiset	710.127	773.369	670.724
Vuosiloma ja muut sijaiset	734.952	863.860	993.568
Yhteensä	31.189.281	32.653.070	34.235.416
Sivukulut	8.466.403	8.393.027	8.506.961
Yhteensä	39.655.684	41.046.097	42.742.377

3.1.6 Ympäristöasiat

Vuoden 2017 alusta alkaen jätehuolto on järjestetty seudullisesti Laukaan, Jyväskylän ja Muuramen alueella. Jätehuollon palvelutehtävistä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Mustankorkea Oy. Jätehuollon viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnan vastuulla ja valvontatehtäviä hoitaa Laukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja Keski-Suomen ELY-keskus.

Vuoden 2019 aikana Laukaan kunnan alueella ei tapahtunut yhtään merkittävää ympäristöön liittyvää onnettomuutta tai vahinkoa. Laukaan kunnalla ei ole tiedossa kunnan alueella olevia saastuneita maa-aineksia tai muita välittömiä ympäristön suojeluun liittyviä kohteita, joihin kohdistuviin toimenpiteisiin kunta varautuisi.

Vuoden 2019 aikana maanotossa oli merkittävää kasvua valtatie 4:n rakennustöiden alettua. Kasvanut maanotto on kohottanut myös valvontatarvetta.

Laukaan kunnassa on käytössään kunnanhallituksen 11.11.2013 § 61 hyväksymä ilmastonsuojelusuunnitelma, jonka päivittytyö on käynnissä.

Laukaa on mukana kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa ja Keski-Suomen ilmastotyöryhmässä.

Laukaan ympäristönsuojelumääräykset ovat päivitettävänä. Ympäristöasioita on käsitelty lisää luvun 4 tehtäväkohtaisessa toimintakertomuksessa ympäristövalvonnan osiossa.

3.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Korruptio, lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäytöstä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Korruption erilaisia esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi:

- virka-aseman väärinkäyttö, lahjonta sekä lahjusten lupaaminen, pyytäminen ja ottaminen
- petos, kavallus, varastaminen ja yhteisten varojen väärinkäyttö
- uhkailu ja väkivallalla pakottaminen
- luottamuksellisen tiedon väärinkäyttö
- suosinta ja suosikkijärjestelmän ylläpito
- lakien ja määräysten kiertäminen
- tosiasioiden vääristely
- laitton seuranta ja tarkkailu

- velvollisuuksien laiminlyönti ja asioiden viivyttely
- huonon hallinnon suojeleminen ja salailu
- välinpitämättömän johtamistyö
- epäreilujen ja epäasiallisten keinojen käyttäminen alaisiin.

Kuntaliitto on yleiskirjeessä 17/2017 ja ohjeessaan ”Korruptio ja eettisyys kunnassa” antanut ohjeita ja määritelmiä korruptiosta ja epäeettisestä toiminnasta kunnissa. Korruption erityisiä riskikohteita kunnissa ovat julkiset hankinnat, maankäyttö ja rakentaminen sekä poliittinen toimintaympäristö yleisesti.

Eettisyyttä voidaan edistää ja korruptiota ehkäistä esimerkiksi:

- Johdon omalla käytöksellään antama esimerkki ja johtamisosaamisen lisääminen
- Henkilöstön ja luottamushenkilöiden kouluttaminen
- Sisäinen tarkastus
- Eettisistä periaatteista keskusteleminen
- Arvojen määrittäminen ja niistä tiedottaminen
- Eettisten ohjeiden laatiminen
- Etiikasta vastaavan henkilön nimeäminen organisaatiossa.

Hyvän hallinnon periaatteita noudattaen Laukaan kunnassa torjutaan korruptiota ja lahjontaa avoimella ja läpinäkyvällä päätöksentekomenettelyllä. Lisäksi pienehkössä kunnassa päättäviä viranomaisia on rajallinen määrä ja päätöksentekoa on mahdollista valvoa yksityiskohtaisellakin tasolla. Riskinä on, että pieni joukko päätöksentekijöitä on mukana tekemässä päätöksiä eri intressiryhmissä. Esteellisyyksien ja sidonnaisuuksien merkitys ja

huomiointi ovat siksi tärkeässä roolissa Laukaan kunnan päätöksenteossa.

Edellä mainituista eettisyyttä edistävistä toimenpiteistä Laukaan kunnassa korostuu laadukas johtamisosaaminen ja panostus henkilöstön ja luottamushenkilöiden osaamiseen. Lisäksi avoimuus on yksi Laukaan kuntastrategian mukaisista arvoista ja tukee hyvin eettisen toiminnan periaatteita. Kunnassa ei ole erikseen laadittu eettisiä ohjeita tai nimetty etiikasta vastaavaa henkilöä. Toiminnan laillisuudesta ja eettisyydestä on kuitenkin huolehdittu muun muassa huolellisella hankintaohjeistuksella ja hankintaosaamista kehittämällä. Sisäisen valvonnan kehittämiseen panostetaan lähivuosina, mikä on omiaan varmistamaan toiminnan eettisyyttä.

Suomen lakien nojalla Laukaan kunnan toiminta on ihmisoikeuksia kunnioittavaa ja vaalivaa. Avoin toiminta- ja päätöksentekokulttuuri varmistavat ihmisoikeuksia loukkaamattoman toiminnan.

3.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Talouden näkökulmasta vuosi 2019 oli kuntakentän yleisen linjan mukainen. Jopa kolme neljästä kunnasta teki negatiivisen tuloksen vuonna 2019. Vuoden 2017 jälkeisten positiivisten näkymien jälkeen Laukaan kunnan ja koko kuntakentän taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut olennaisesti ja kuntatalouden haasteet ovat nousseet pinnalle myös monissa suurissa ja kasvavissa kaupungeissa.

Vuosien 2018 ja 2019 heikkojen tulosten jälkeen vuonna 2020 tavoitellaan Laukaassa nollatulosta, jonka jälkeen tavoitteena on säilyttää tasapainoinen ylijäämäinen tuloksenteokky. Taloussuunnitelman toteutuminen tulee vaatimaan kunnalta erittäin tiukkaa talouskuria ja tarkkaa taloudenpitoa. Jo vuoden 2020 talousarvion valmistelussa hyödynnettiin valmistelun tukena tasapainottamistyöryhmää. Taloussuunnitelman toteutuessa kunta pysyy pitkällä aikavälillä ylijäämäisenä, mutta kuntakonserni on toistaiseksi selvästi alijäämäinen.

Tilinpäätöksen laatimisen hetkellä epävarmuutta tulevasta kehityksestä lisää koronavirusepidemia, joka on aiheuttanut poikkeustilan, joka tulee näkymään kuntien toiminnassa ja taloudessa. Tulevaa kehitystä talouden tunnuslukujen valossa on siksi vaikeaa arvioida ennen kuin epidemia laantuu ja valtion toimenpiteet kuntatalouden tukemiseksi on tiedossa.

Viime vuosien väestökehityksen ja uusimpien väestöennusteiden mukaan Laukaan väkiluvun kasvu on tullut tiensä päähän. Kunnan kehitys on viime vuosikymmeninä nojannut vahvasti tasaiseen kasvuun. Tulevana vuosikymmenenä on kyettävä kehittämään uudenlaisessa toimintaympäristössä. Toisaalta ennusteita vasten tavoitellaan edelleen kasvua ja toisaalta mikäli ennusteet toteutuvat, palveluiden ja talouden sopeuttamisen väestörakenteen muuttuessa on oltava tehokasta ja oikea-aikaista. Kunta on investoinut 2010-luvulla valtavasti ja nyt sen tulee kyetä hyödyntämään tehtyjä investointeja elinvoiman ylläpitämiseksi. Investointien ja kiinteistöleasing-hankkeiden myötä

poistot ja toimintakulut kasvavat ja lisäksi suuri lainamäärä tuo riskin kasvavista korkokustannuksista. Toisaalta kunnan rakennuskanta on erinomaisessa kunnossa ja korjausvelkaa on verrattain vähän.

Kouluinvestoinnit ovat parantaneet kunnan edellytyksiä vastata tulevaisuuden palvelutarpeisiin, mutta samalla kasvattavat taloudellista taakkaa ja riskiä. Omaan taseeseen rakennettavat koulut lisäävät kunnan poistotaakkaa ja rahoitusriskejä. Lisäksi kaksi kouluhanketta toteutetaan kiinteistöleasingrahoituksella, joka nostaa käyttötalouden kustannuksia merkittävästi. 2020-luvulla kunnan velkaantumisen trendi kääntyy laskuun, mutta poistojen kokonaismäärä pysyy korkeana ja käyttötalouden kulurakenne muuttuu, kun kahden suuren kouluhankkeen leasingmaksut käynnistyvät. Lisäksi käyttötalouden kustannuspaineita kasvattaa erikoissairaanhoidon kustannukset, kun palvelutarpeen kasvun lisäksi kuntien rahoitettavaksi tulee uuden Sairaala Novan pääomakustannukset ja poistot sekä vuonna 2019 syntyneen alijäämän kattaminen.

Kustannusten kasvuun on pystyttävä vastaamaan edelleen hyvällä aktiivisella rahoitustoiminnan hoi-

tamisella ja huolellisella taloussuunnittelulla. Sopeutuksiin on pystyttävä kaikkialla, missä niitä on mahdollista tehdä. Palvelutarpeiden pienenemiseen on vastattava ripeästi sopeuttamalla toimintaa.

Haasteita kunnan talouden tasapainolle aiheutuu myös, mikäli korkotaso merkittävästi nousee tai verotulojen kehitys ei ole suotuisaa joko väestön ja elinkeinotoiminnan heikosta kasvusta johtuen tai muista kunnan kehittymisestä riippumattomista syistä.

Sote-palveluiden järjestämisen tulevaisuus on yhä täysin auki. Yleinen keskustelu vaikuttaa kuitenkin siltä, että jossain muodossa soteuudistus tullaan toteuttamaan. Soteratkaisun aikataulu ja itse malli, jolla asia ratkaistaan tulevat vaikuttamaan kunnan tulevaan kehitykseen merkittävästi, mutta vaikutusten arviointi tässä tilanteessa on mahdotonta.

3.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida, hallita ja raportoida toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinta käsittää kuntakonsernin lyhyen ja pitkän aikavälin **strategiset, taloudelliset, toiminnalliset** ja **vahinkoriskit**, jotka voivat olla ulkoisia tai sisäisiä.

Strategiset riskit

Laukaan kunnan keskeisiksi menestystekijöiksi on tunnistettu ja asetettu kuntastrategiassa sydän ja elinvoima. Sydämellä tarkoitetaan ihmisläheisiä

palveluita, yhteisöllisyyttä, avoimuutta ja maaseutumaisuutta ja elinvoimalla menestymisen mahdollisuuksia, tervettä taloutta, hyvää sijaintia ja aktiivisia asukkaita, yhteisöjä ja yrityksiä. Kuntastrategiassa on asetettu selkeät taloudelliset mittarit sekä 1 prosentin väestönkasvutavoite. Kunnan strategisten tavoitteiden toteutumisesta tällä hetkellä haastaa yleisellä tasolla heikentynyt kuntatalouden tila, syntyvyyden lasku ja kaupungistuminen, erityisesti suurkaupungistuminen. Strategian taloudelliset tavoitteet ja kasvutavoite jäävät väijäämättä suurelta osin toteutumatta. Toiminnallisesti strategian kärkiteemat kuitenkin näkyvät vahvasti kunnan toiminnassa.

Kunnan merkittävimpänä strategisena riskinä on, se että strategian mukaisia kasvutavoitteita ei saavuteta, mikä voi johtaa muun muassa jo tehtyjen

investointien hyötysuhteen heikkenemiseen. Kunta on 2010 vuoden jälkeen käynnissä olevat hankkeet huomioiden investoinut esimerkiksi kouluihin noin 70 miljoonaa euroa. Jos kasvutavoitteet ja –ennusteet jäävät toteutumatta, voivat esimerkiksi koulut jäädä vajaalle käytölle.

Taloudelliset riskit

Laukaassa on toteutettu laajaa investointiohjelmaa ja sen seurauksena kunnan lainakanta on kasvanut. Investointiohjelma jatkuu vielä joitain vuosia, kunnes kunnan palvelukiinteistöt on peruskorjattu tai uudisrakennettu. Taloudellisia riskejä lisää laajan investointiohjelman läpivienti sekä investointien myötä lisääntynyt lainakanta ja sen rahoituskustannukset. Viime vuosina kuntien rahoituskustannukset ovat olleet erittäin matalalla tasolla. Matalan korkotason on ennakoitu jatkuvan vielä joitakin vuosia. Koronavirusepidemia on kuitenkin aiheuttanut merkittävää markkinahäiriötä rahoitusmarkkinoilla maaliskuussa 2020 ja tulevaisuudennäkökymät ovat epäselvät. Laaja talouden romahdus voisi aiheuttaa merkittäviäkin muutoksia korkotasossa.

Kunnan lainasalakusta 31.12.2018 pitkäaikaista rahoitusta oli 8 % ja lyhytaikaista rahoitusta 92 %. Koska lainasalkun paino on lyhytaikaisessa rahoituksessa, liittyy siihen korkoriski äkillisistä korkomuutoksista johtuen sekä jälleenrahoitusriski rahoitusmarkkinahäiriöistä johtuen. Lainasalkun painottaminen lyhytaikaiseen rahoitukseen on ollut korkomarkkinatilanteesta johtuen perusteltua. Koronavirusepidemia on kuitenkin näyttänyt lyhytaikaisen rahoituksen haavoittuvuuden, kun rahoituksen saatavuus on heikentynyt huomattavasti. Keväällä 2020 jälleenrahoitusriski on ollut todellinen ja lyhytaikaista rahoitusta on siirretty pitkäaikaisempiin sopimuksiin.

Korkoriskien suojaamiseksi kunnanhallitus hyväksyi lainasalkun korkosuojoitaliikan 31.8.2015 § 181. Korkosuojoitaliikan mukaisesti lainasalkusta on suojattu 10,0 miljoonaa euroa yksinkertaisella korkosuojoitaliikalla. Lisäksi yksi noin 12 miljoonan euron kiinteistileasingrahoitus on sidottu kiinteään korkoon. Vuokra- ja leasingvastuut mukaan lukien 22,0 miljoonan euron korkosuojaus on

korkoriskipolitiikassa määritellyn suojausasteen mukainen. Lisäksi keväällä 2020 on tehty uusia suojausastetta nostavia lainasopimuksia. Korkoriskipolitiikka on syytä käsitellä aika ajoin uudelleen muuttuvan toimintaympäristön vuoksi.

Kunnan antolainojen määrä oli 22,0 miljoonaa euroa ja siinä on vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 miljoonaa euroa. Suurimmat antolainat ovat konsernin sisäisiä rahoitusjärjestelyjä, eli 15,265 miljoonan euron antolaina Laukaan Vesi- huolto Oy:lle ja 6,6 miljoonan euron antolaina Laukaan Vuokratodit Oy:lle. Edellä mainittujen lisäksi Laukaan kunnalla on muita antolainoja yhteensä 0,1 miljoonaa euroa Väentupa Ry:lle, Laukaan asumispalvelusäätiölle, sekä yksittäisiä EU-rahoitteiden hankkeiden välirahoituksia paikallisille yhdistykselle.

Myönnettyjen takauksien yhteenlaskettu määrä oli 19,0 miljoonaa euroa ja se pieneni edellisestä vuodesta 0,4 miljoonaa euroa. Takausvastuut pienenevät 1,3 miljoonaa euroa lainojen lyhennysohjelmien mukaisesti ja uusia takauksia myönnettiin tilivuoden 2019 aikana 1,0 miljoonan euron edestä kunnan omistamalle Laukaan Vesi- huolto Oy:n Lievestuoreen siirtoviemäri-investointia varten. Takauksista 13,9 miljoonaa euroa on myönnetty toiselle kunnan omistamalle Laukaan Vuokratodit Oy:lle. Jyvässeudun puhdistamo Oy:lle myönnettyjä takauksia on 2,5 miljoonaa euroa, Vesiosuuskunnille 0,85 miljoonaa, Jykyä Oy:lle 0,6 miljoonaa ja Laukaan asumispalvelusäätiölle 0,2 miljoonaa euroa. Takausmaksuja myönnettyistä takauksista kunta peri yhteensä noin 22.000 euroa.

Kunta on ennakoluulottomasti päättänyt käyttää erilaisia rahoitustapoja kunnan kehittämisessä. Kaksi huomattavan kokoista kiinteistöleasinghanketta on käynnissä ja lisäksi uuden Kuntalan toteutus- ja rahoitusmalli on vielä suunnittelussa. Näiden lisäksi kunta on päättänyt toteuttaa Leppäveden liikuntapuistoon monitoimihallin ja ylipainehallin public-private-vuokrahankkeena. Valmistelussa on myös rahoituksen hakeminen kunnalle suoraan sijoittajilta kuntabondin avulla. Uusien rahoitus- ja toimintamallien hyödyntäminen toisaalta hajauttaa riskiä, mutta toisaalta haastaa kuntaa riskienhallinnan kehittämiseen. Erilaiset

toimintatavat vaativat monipuolista osaamista ja ymmärrystä päättäjiltä ja viranhaltijoilta.

Toiminnalliset riskit

Henkilöstöriskit

Henkilöstöriskit liittyvät henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen. Laukaan kunnassa keskeisissä tehtävissä työskenteleville on nimetty sijainen, jolloin varmistetaan riittävä osaaminen ja tehtävien sujueminen yllättävissäkin tilanteissa. Henkilöstön osaamisen varmistamiseen ja ns. hiljaisen tiedon siirtymiseen on kiinnitetty huomiota. Eläkkeelle lähtöihin on varauduttu ja uuden henkilön perehdyttämiseen ennen eläkkeelle lähtevän poistumista. Henkilöstökoulutukseen ja johtamiskoulutukseen on kiinnitetty huomiota. Hyvin laajalla joukolla esimiehistä on johtamiskoulutusta, esimerkkinä viime vuosina suoritettut Johtamisen erikoisammattitutkinnot. Henkilöstön saatavuutta on tarkkailtu vuosittain mm. esimiehille tehdyillä määrämuotisilla kyselyillä. Saatavuus on viime vuosina selvästi heikentynyt ja eräillä aloilla saatavuusongelma näkyy jo resurssivajeena tai kustannusten kasvuna.

Henkilöstön valintatilanteissa selvitetään valittavan henkilöstön taustat. Vakinaisen henkilöstön valinnan suorittaa pääsääntöisesti vähintään kolmen henkilön ryhmä. Valitun henkilön osalta tarkistetaan pätevyys- ym. todistukset. Ennen viran/toimen vaalin vahvistamista vaaditaan lääkärin antama hyväksyttävä todistus terveydentilasta. Lain määrittämissä tehtävissä vaaditaan rikosrekisteriote.

Tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit

Nykyorganisaatiot toimivat entistä enemmän tietojärjestelmien varassa ja tietojärjestelmien pettäminen voi heikentää tai lamauttaa täysin organisaation tai sen osan. Tietojärjestelmäriskeihin luokituu laite-, ohjelmisto- ja tietoliikenne-riskit sekä uhka ulkopuolisista hyökkäyksistä. Tietojärjestelmäriskejä hallitaan hyvällä valvonnalla ja varautumisella poikkeustilanteisiin, erilaisin varmistustoiminnoin sekä hyvällä ohjeistuksella ja käyttäjäopastuksella. Kunta huolehtii tietohallinnon riittävästä resursoinnista, jotta tietojärjestelmäriskit pystytään hallitsemaan.

EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen tietosuojariskit ovat nousseet entistä suuremmiin esille. Tietosuoja-asetuksen vaatimien toimintamallien käyttöönotto kunnassa helpottaa hallitsemaan tietosuojariskejä. Tietosuojariskit voivat olla operatiivisia, mutta ne voivat myös aiheuttaa taloudellista haittaa sekä mainehaitan kautta olla jopa strategisia riskejä. Laukaan tietosuojavastaaava valvoo aktiivisesti tietosuojan toteutumista ja toimintamalleja kunnassa.

Vahinkoriskit

Ennakoitavissa olevat vahinkoriskit ovat rajallisia. Kunnan kiinteistöihin kohdistuvat mittavat vahingot, kuten tulipalot tai laajat vesivahingot voisivat vahingoittaa huomattavasti kunnan toimintaa varsinkin vahingon kohdistuessa palvelutuotantotiloihin, kuten koululle tai päiväkotiin, sillä korvaavia tiloja on lyhyellä aikavälillä rajallisesti saatavilla. Palvelutuotannon tiloihin kohdistuvat vahingot voivat aiheuttaa myös henkilöstöön ja asiakkaisiin sekä kuntalaisiin kohdistuvia uhkia.

Vakuutukset

Kunnanhallitus hyväksyi kunnan vakuutusperiaatteet 15.9.2014 § 180. Vakuutusperiaatteissa määritellään kunnan vakuutusten vastuut, millä periaatteilla kuntalaiset, henkilökunta, toiminta ja omaisuus vakuutetaan, kuinka vakuutukset hankintaan sekä kuinka henkilöstöä tiedotetaan.

Kunnan lakisääteiset vakuutukset ovat työtapa-
turma- ja ammattitautivakuutukset, jotka kattavat
henkilöstön, oppilaat ja erityisryhmät, ryhmätapa-
turmavakuutus, joka kattaa mm. päiväkodeissa ta-
pahtuvat lasten tapaturmat ja leireillä ja muissa
kunnan järjestämissä tilaisuuksissa sattuvat tapa-
turmat. Lisäksi siviilipalvelusta suorittaville otetaan
tarvittaessa terveysturvavakuutus.

Kunnan vapaaehtoiset vakuutukset kattavat kunnan omaisuusturvan, ajoneuvot, kunnan työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja oppilaiden matkaturvan, metsäturvan, julkisyhteisön vastuuturvan ja julkisyhteisön hallinnon vastuuturvan. Lisäksi kunnan omat rakennus- ja korjaushankkeet vakuutetaan tapauskohtaisesti.

Omaisuus- ja vastuuvakuutusten omavastuu on pääsääntöisesti 20.000 euroa. Ajoneuvot on vakuutettu lakisääteisellä liikennevakuutuksella. Matkaturvan matkustaja- ja matkatavaravakuutuksissa omavastuuta ei ole, mutta matkavastuu- ja oikeusturvavakuutuksissa on 10 % / 150 euron omavastuu. Metsäturvassa omavastuu on 2000 euroa.

Vuoden 2016 alusta lukien vakuutukset on keskitetty Pohjola Vakuutukseen.

Oikeudenkäynnit

3.6.2019 § 39 valtuusto päätti hyväksyä Leppäveden liikuntapuiston monitoimihallin ja ylipainehallin toteutussuunnitelman julkisena hankintana, jossa kunta sitoutuu vuokraamaan rakennettavat tilat ja edelleenvuokraamaan ne varsinaiselle operaattoriryitykselle. Valtuuston päätöksestä valitettiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valituksessa vaadittiin päätöksen toimeenpanon kieltämistä ja kumoamista, koska se oli syntynyt väärässä järjestyksessä ja oli kuntalain vastainen.

Kunnanhallitus antoi hallinto-oikeudelle vastineen valitukseen ja pyysi päätökselle toimeenpanolupaa. Hallinto-oikeus päätti myöntää toimeenpanoluvan, mutta päätöksestä valitettiin Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja toimeenpanolupa astui voimaan. Toimeenpanoluvan saatuaan kunnanhallitus teki asiassa hankintapäätöksen, jonka nojalla

valtuuston linjauksen mukaiset sopimukset on laadittu ehdollisina. Hämeenlinnan hallinto-oikeus ei ole vielä ratkaissut varsinaista valitusasiaa.

Oikeudenkäynnillä on kunnalle olennainen merkitys toiminnallisesti ja taloudellisesti. Monitoimihalli ja ylipainehalli täydentäisivät Leppäveden liikuntapuistosta entistä vetovoimaisemman kunnan elinvoimaisuutta kehittävän alueen. Toiminnallisesti sillä olisi olennainen vaikutus Leppäveden taajaman kehitykselle. Lisäksi se tarjoaisi uusia mahdollisuuksia liikunta-, hyvinvointi- ja vapaa-aikatyölle. Taloudellinen merkitys on kahtalainen. Kunnan voittaessa oikeudenkäynnin, toteutuu hanke kustannuksineen ja toiminnallisine hyötyineen. Kunnan hävitessä oikeudenkäynnin voi hanke jäädä kokonaan toteutumatta, jolloin elinvoimaisuuden tuoma pitkä aikavälin taloudellinen vaikutus jää toteutumatta, mutta kunnalle ei koidu hankkeesta välittömiä kustannuksiakaan.

Kunnalla ei ole käynnissä muita toiminnallisesti tai taloudellisesti olennaisia oikeudenkäyntejä.

Muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja

2020 alkupuolella maailmalla levinnyt koronavirusepidemia on olennainen riski kunnan toiminnalle ja taloudelle. Epidemia aiheuttaa poikkeusjärjestelyjä akuutisti, mutta tulee vaikuttamaan myös pitkäjänteisesti muun muassa kuntatalouteen.

3.2 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Hallintosäännön 48 §:n mukaan kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään niin, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 19.12.2013 § 69.

Ulkoinen valvonta on toimivasta johdosta riippumatonta. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain mukaisesti.

Palvelualuejohtajien sekä tulosyksiköiden esimiesten velvollisuutena on ylläpitää toiminnan tehokkuutta, taloudellisuutta ja talousarvion noudattamista kuvaavia seurantajärjestelmiä ja raportteja. Tämän sisäisen valvonnan tarkoituksena on pitää lautakunta, kunnan johto, kunnanhallitus ja valtuusto riittävän tietoisena kunnan ja sen eri toimialojen tilasta, erityisesti talousarviossa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen suhteen.

Talousarvion toteutumista kunnassa seurataan kuukausittain laadittavilla talousraporteilla. Kat-
saukset käsitellään talouden vuosikellon mukaisesti johtoryhmässä ja kunnanhallituksessa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta operatiivisena toimintana kuuluvat kunnanhallitukselle, kunnanjohtajalle sekä kunnan muulle johdolle. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntalain 39 §:ssä kunnanhallitukselle säädettyä hallinnon ja taloushoidon vastuutehtävää. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntakonsernin johtamisjärjestelmää, jolla parannetaan päämäärien ja tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyttä varmistumalla siitä, että:

- toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on oikeaa, riittävää ja luotettavaa
- lakeja, viranomaisohjeita, sääntöjä, toimielinten päätöksiä ja johdon ohjeita noudatetaan
- omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta eivät kosketa vain kunnan omaa toimintaa, vaan myös konsernia

ja ostopalveluita. Kunnan toimintaympäristö on viime vuosien aikana muuttunut ja sen tähden konsernivalvonta ja ostopalveluihin liittyvän seuran rooli on korostunut. Laukaan kunnan tytäryhteisöjen valvonta on järjestetty controller-järjestelmän kautta. Tämän lisäksi merkittävimmistä toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista ja investoinneista keskustellaan ennen päätöksentekoa konsernijohtajien kanssa. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajat antavat talouden vuosikellossa ennakolta määrättyinä päivinä kaksi kertaa vuodessa toiminnallisen ja taloudellisen raportin konsernijohtajille. Vuonna 2018 hyväksyttiin uusi konserniohje, jossa määritellään myös konsernivalvonnan periaatteita ja toimintatapoja.

Laukaan kunta on myös mukana vähemmistöosakkaana seudullisia palveluita järjestävissä yhteisöissä, kuten Mustankorkea Oy, Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy, Jyvässeudun Ajoharjoittelurata ja Jyky Oy. Yhtiöiden hallintoelimisissä on Laukaan edustaja, jolloin vähemmistöosakkaan tiedonsaanti yhtiön toiminnasta ja mahdollisuus osallistua päätöksentekoon on turvattu.

Vuodesta 2013 alkaen toimintakertomuksen laatimisen yhteydessä on toteutettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointimenettely yhdenmukaisella arviointilomakkeella. Arviointilomake on toimitettu johtoryhmän jäsenille ja se täytetään palvelualueittain. Vuodesta 2017 alkaen arviointi ei ole täysin vertailukelpoinen aikaisempiin vuosiin, sillä palvelualueiden määrä ja rakenne on muuttunut johtamisjärjestelmän- ja organisaatiouudistuksen myötä. Arviointilomake koostuu viidestä teemasta: 1. johtamistapa ja valvontakulttuuri, 2. Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta, 3. valvontatoimenpiteet, 4. tiedonkulku ja raportointi ja 5. seuranta. Arviointiasteikko koostuu neljästä portaasta 1 = välttävä, 2 = tyydyttävä, 3 = hyvä ja 4 = erinomainen.

Kokonaisarvio sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta oli 2,9, eli hyvä. Kokonaisarvio säilyi edellisen vuoden tasolla. Parhaat arvioinnit saivat johtamistapa ja valvontakulttuuri, valvontatoimenpi-

teet sekä seuranta. Tavoiteasetanta ja organisatorakenteen selkeys koettiin erityisen hyväksi samoin kuin määrärahojen seuranta ja prosessien kontrollien suunnittelu. Heikoimmat arviot saivat riskien tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan liittyvät asiakohdat. Erityisesti parantamisen varaa nähtiin riskienhallinnan vastuiden ja hallintamennettelyiden määrittelyssä ja riskienhallinnan toimivuuden säännöllisessä arvioinnissa. Nämä asiakohdat ovat nousseet heikkoina kohtina esiin jo useampana vuonna ja niihin tullaan jatkossa kiinnittämään entistä enemmän huomiota.

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ovat vuodelta 2013 eikä kunnassa ole niiden lisäksi laadittu tarkempia ohjeita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Sisäisen valvonnan arvioinnin perusteella on todettavissa, että käytännön toimien tasolla valvonta on johdon näkemyksen mukaan monelta osin hyvällä tasolla, mutta valvonnan järjestelmällisyys, systemaattisuus ja dokumentointi on puutteellista. Vuoden 2020 aikana perusteiden ajantasaisuus tarkistetaan ja perusteet tarvittaessa päivitetään. Mahdollisen perusteiden päivytyksen jälkeen laaditaan kunnanhallituksen hyväksyttäväksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje, jossa annetaan perusteita selkeämmät käytännön ohjeet toimielimille, viranhaltijoille ja konsernin yhtiöille siitä, miten valtuuston antamat tehtävät toteutuvat.

Riskiarviointi on otettu vahvemmin osaksi talousarviota ja tilinpäätöstä. Tilinpäätöksessä on jokaisen palvelualueen omassa toimintakertomuksessa osio, jossa palvelualue arvio sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa omassa toiminnassaan. Lisäksi talousarvioon on vuodesta 2020 alkaen lisätty osio, jossa palvelualueet ennakoiivat toimintansa ja taloutensa kannalta olennaisimpia riskejä. Lisäksi tavoitteena on kehittää ja ottaa käyttöön riskien arvioinnin työkaluja päätöksenteon valmistelijoille. Merkittävässä päätöksissä edellytetään jatkossa systemaattisen riskiarvioinnin tekemistä osana valmistelua.

Kunnassa käynnistettiin vuonna 2018 sopimusjohtamisen kehittäminen. Sopimusjohtamisella tarkoitetaan laajasti kunnan solmimien sopimusten ja sitoumusten kokonaiskartoittamista, hallintaa ja arviointia. Vuoden 2019 aikana kunnan sopimus-kanta on kartoitettu ja siitä on laadittu selvitys, joka esiteltiin vuoden 2020 alussa johtoryhmälle, kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Sopimusjohtaminen on pysyvä prosessi, jonka avulla kehitetään sopimusoosaamista ja tavoitellaan Laukaan kunnalle parempia sopimuksia.

Jatkossa sisäiseen valvontaan voidaan asettaa vuosittain talousarviossa painopistealue, jota painotetaan talousarviovuoden valvonnassa.

Sisäisen valvonnan arviointi 2013-2019

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos
Johtamistapa ja valvontakulttuuri	2,9	3,0	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	0,1
Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta	2,1	2,8	2,6	2,7	2,0	2,5	2,5	0,0
Valvontatoimenpiteet	2,7	3,2	3,1	3,0	3,2	3,2	3,1	-0,1
Tiedonkulku ja raportointi	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	3,0	2,8	-0,2
Seuranta	2,7	2,8	3,0	2,7	2,9	2,9	3,0	0,1
Yhteensä, keskiarvo	2,7	3,0	2,9	2,9	2,8	2,9	2,9	

3.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

3.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut miljoonina euroina. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin nähden osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

TULOSLASKELMA	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos	
<i>Milj. €</i>						€	%
Toimintatuotot	15,2	13,2	14,8	13,7	13,5	-0,2	-1,5 %
Toimintakulut	-108,7	-112,3	-113,1	-115,8	-116,7	-0,9	0,8 %
Toimintakate	-93,6	-99,1	-98,3	-102,2	-103,3	-1,1	1,1 %
Verotulot	65,3	66,7	67,9	66,1	67,6	1,4	2,2 %
Valtionosuudet	33,1	36,1	37,3	36,6	38,1	1,5	4,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0,6	0,8	0,9	1,3	0,8	-0,5	-36,1 %
Korkotuotot	0,2	0,6	0,6	0,6	0,5	-0,1	-10,0 %
Muut rahoitustuotot	0,5	0,3	0,2	0,7	0,3	-0,4	-56,3 %
Korkokulut	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	-1,3 %
Muut rahoituskulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-70,0 %
Vuosikate	5,4	4,6	7,8	1,8	3,2	1,4	75,6 %
Poistot ja arvonalentumiset	-7,4	-5,2	-5,5	-5,8	-7,1	-1,3	22,3 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-5,2	-4,9	-5,3	-5,8	-6,1	-0,3	5,1 %
Lisäpoistot	-2,2	0,0	-0,2	0,0	-1,0	-1,0	0,0 %
Arvonalentumiset	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Satunnaiset erät	10,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden tulos	8,4	-0,5	2,4	-4,0	-3,9	0,1	-1,7 %
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	8,4	-0,5	2,4	-4,0	-3,9	0,1	-1,7 %

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT							
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	13,9	11,7	13,1	11,8	11,5	-0,3	-2,2 %
Vuosikate/Poistot	73,1	89,6	143,4	30,9	44,5	13,5	43,6 %
Vuosikate, euroa/asukas	287,1	243,4	413,6	95,1	167,1	72,1	75,8 %
Asukasmäärä	18 865	18 970	18 978	18 929	18 903	-26,0	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Toimintatuottojen suhde toimintakuluihin on 11,5 % vuonna 2019. Laukaan kunnan toimintatuottojen osuus kulujen rahoituksesta oli 0,3 miljoonaa euroa eli 2,2 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen määrän, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä, mikäli poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Poistot ovat kohteen (rakennus, kone, kalusto) arvonalentumista kuvaava luku. Vuonna 2019 Laukaan kunnassa tehtiin 1,0 miljoonan euron lisäpoistot. Vuosikate kattoi 44,5 % poistoista, joten vuosikate ei kattanut kokonaisuudessaan poistoja. Ilman lisäpoistojen osuutta vuosikate olisi kattanut 51,7 % poistoista.

Vuosikate, Euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei kuitenkin voida asettaa johtuen eroista kuntien toimintojen organisoinnissa sekä palvelutoiminnan laajuudessa. Kun lukua verrataan muihin kuntiin, on huomioitava erot myös veroprosenteissa. Vuosikate asukasta kohden vuonna 2019 oli 167,1 euroa.

3.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma kertoo kunnan rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, oman pääoman lisäykset ja –palautukset. Rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähenivätkö kunnan rahavarat toiminnasta ja investoinneista johtuen. Seuraavassa rahoituslaskelma on esitetty miljoonina euroina.

RAHOITUSLASKELMA	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos	
<i>Milj. €</i>						€	%
Vuosikate	5,4	4,6	7,8	1,8	3,2	1,4	75,6 %
Satunnaiset erät	10,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tulorahoituksen korjauserät	-0,5	-0,5	-0,4	-0,5	-1,2	-0,7	155,7 %
Toiminnan rahavirta	15,3	4,1	7,4	1,3	1,9	0,6	46,6 %
Investointimenot	-18,6	-13,0	-14,8	-7,2	-6,9	0,3	-4,1 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1,2	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	1248,1 %
Pysyvien vastaavien höydykkeiden luovutustulot	8,9	0,9	0,8	0,9	1,8	0,9	107,2 %
Investointien rahavirta	-8,5	-12,1	-13,3	-6,3	-5,0	1,3	-20,1 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	6,8	-8,0	-5,9	-5,0	-3,1	1,9	-37,8 %
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset	-14,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,2	41,9 %
Antolainasaamisten lisäykset	-15,3	-0,3	-0,1	-0,1	0,0	0,1	-70,8 %
Antolainasaamisten vähennykset	0,6	0,8	0,8	0,7	0,8	0,2	24,7 %
Lainakannan muutokset	5,0	7,0	3,1	4,0	10,0	6,0	150,4 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	11,5	0,0	6,7	0,0	-10,0	-10,0	177556,8 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6,5	7,0	-3,5	4,0	20,0	16,0	400,0 %
Oman pääoman muutokset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,0	1,0	2,0	0,4	-3,9	-4,3	-1058,7 %
Rahoituksen rahavirta	-9,7	8,6	5,8	5,0	6,9	1,9	38,8 %
						0,0	
Rahavarojen muutos	-2,9	0,6	-0,1	0,0	3,8	3,8	-15600,2 %
Rahavarat 31.12.	0,9	1,5	1,4	1,4	5,1	3,8	279,2 %
Rahavarat 1.1.	3,8	0,9	1,5	1,4	1,4	0,0	-1,8 %

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT							
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €							
	-30,2	-32,7	-28,9	-21,9	-15,2		
Investointien tulorahoitus, %	31,2	35,5	55,6	25,1	46,1		
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	0,5	0,7	0,2	0,3		
Kassan riittävyys, pv	3	5	4	4	16		
Asukasmäärä	18 865	18 970	18 978	18 929	18 903	-26	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä on viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Laukaan kunnan tunnusluku on -15,2 miljoonaa euroa. Tilikaudella 2019 tunnusluku on kuitenkin parantunut 6,7 miljoonaa euroa. Tunnusluku on ollut negatiivinen useana vuonna laajasta investointiohjelmasta johtuen.

Investointien tulorahoitus, %

$= 100 \times \text{vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus- tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien tulorahoitusprosentin tulisi olla vähintään 50 prosenttia. Jos tunnusluku on alle 100 prosenttia, erotus on rahoitettu myynneillä, lainoituksella ja kassavaroilla. Laukaan kunnan investointien tulorahoitusprosentti oli 46,1 prosenttia.

Laskennallinen lainanhoitokate

$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Vuonna 2019 lainanhoitokate oli 0,3. Edellisinä vuosina lainanhoitokate on vaihdellut 0,2–0,7 välillä.

Kassan riittävyys (pv)

$= 365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Tunnusluku kertoo, että kunnan rahavarat riittivät vuoden lopussa 16 päivän kassasta maksuihin.

3.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettujen tunnuslukujen avulla. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2018	2019	VASTATTAVAA	2018	2019
<i>Milj. €</i>			<i>Milj. €</i>		
PYSYVÄT VASTAAVAT	141,6	140,0	OMA PÄÄOMA	37,3	33,4
Aineettomat hyödykkeet	0,0	0,0	Peruspääoma	32,4	32,4
Aineettomat oikeudet	0,0	0,0	Edellisten tilikausien yli-/alijääm	9,0	4,9
Aineelliset hyödykkeet	105,4	104,7	Tilikauden yli-/alijäämä	-4,0	-3,9
Maa- ja vesialueet	16,5	16,6	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,4	0,4
Rakennukset	76,3	72,9	Valtion toimeksiannot	0,1	0,1
Kiinteät rakenteet ja laitteet	10,5	11,2	Lahjoitusrahastojen pääomat	0,0	0,1
Koneet ja kalusto	1,1	0,9	Muut toimeksiantojen pääomat	0,2	0,2
Enn. maksut ja keskene. hank.	1,1	3,0	VIERAS PÄÄOMA	109,8	114,5
Sijoitukset	36,2	35,3	Pitkäaikainen	21,4	11,4
Osakkeet ja osuudet	12,8	12,8	Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	18,1	8,1
Muut lainasaamiset	22,8	22,0	Muut velat/Liitt.maksut ja muut v	3,3	3,3
Muut saamiset	0,5	0,5	Lyhytaikainen	88,4	103,1
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,1	0,1	Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalaii	70,0	80,0
Valtion toimeksiannot	0,1	0,1	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok	0,0	10,0
Lahjoitusrahastojen varat	0,0	0,0	Saadut ennakot	0,0	0,0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5,7	8,1	Ostovelat	11,4	6,8
Vaihto-omaisuus	0,3	0,2	Muut velat/Liitt.maksut ja muut v	1,3	0,7
Aineet ja tarvikkeet	0,3	0,2	Siirtovelat	5,6	5,5
Saamiset			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	147,5	148,2
Lyhytaikaiset saamiset	4,1	2,8			
Myyntisaamiset	1,6	1,5	TASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2019
Muut saamiset	1,1	0,7	Omavaraisuusaste, %	25,3	22,5
Siirtosaamiset	1,4	0,5	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	94,3	96,1
Rahat ja pankkisaamiset	1,4	5,1	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	4 941	993
VASTAAVAA YHTEENSÄ	147,5	148,2	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	261	53
			Lainakanta 31.12., 1000 €	88 091	98 080
			Lainakanta 31.12., €/asukas	4 654	5 189
			Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1000 €	107 843	128 025
			Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	5 697	6773
			Lainasaamiset, 1000 €	22 805	22 003
			Asukasmäärä	18929	18903
			<i>Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.</i>		

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Tunnusluku mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä uusista sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70%:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Laukaan kunnan omavaraisuusaste vuonna 2019 oli 22,5 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan tilikauden käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Kuntien välisessä vertailussa suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku, sillä pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus ja poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Laukaan kunnan suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2019 oli 96,1 prosenttia. Tavoitetasona tunnusluvussa voidaan pitää alle 50 prosenttiyksikön tasoa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevana vuosina. Laukaan kunnalla oli kertynyttä ylijäämää 993.000 euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päätymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Laukaan kunnan kertynyt ylijäämä asukasta kohden oli 53 euroa.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla. Laukaan kunnan lainakanta vuoden lopun tilanteessa oli 98 miljoonaa euroa.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päätymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Laukaan kunnan asukaskohtainen lainakanta oli 5189 euroa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

$\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena. Vuodenvaihteen tilanteessa lainat ja vuokravastuut olivat yhteensä 128 miljoonaa euroa.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa. Asukaskohtainen lainan ja vuokravastuun määrä oli Laukaassa 6772 euroa.

Lainasaamiset 31.12.

= $\text{Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset} + \text{muut lainasaamiset}$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Laukaan kunnalla oli lainasaamia vuodel 2019 lopussa 22 miljoonaa euroa

3.3.4 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja menot lasketaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo- ja meno –käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

TULOT	2019	%
Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	13 474 058,95	12,1
Verotulot	67 579 609,27	60,7
Valtionosuudet	38 055 441,00	34,2
Korkotuotot	506 085,08	0,5
Muut rahoitustuotot	311 386,57	0,3
Tulorahoituksen korjauserät		
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoit	-1 224 194,81	-1,1
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	44 100,00	0,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 812 720,59	1,6
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	828 847,48	0,7
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-10 005 632,00	-9,0
Satunnaiset erät	0,00	0,0
Kokonaistulot yhteensä	111 382 422,13	100,0
MENOT	2019	%
Varsinainen toiminta		
Toimintakulut	116 749 572,60	112,6
Korkokulut	15 473,99	0,0
Muut rahoituskulut	2 025,86	0,0
Investoinnit		
Investointimenot	6 891 744,89	6,6
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten lisäykset	29 564,05	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	4 961,96	0,0
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	-20 000 000,00	-19,3
Kokonaismenot yhteensä	103 693 343,35	100,0

3.3.5 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntakonserni on määritelty kuntalaissa kirjanpitolain konsernimääritelmän mukaisesti. Kuntalain 6 § mukaan yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta on kunnan tytäryhteisö. Kunnalla katsotaan olevan määräysvalta toisessa yhteisössä, kun sillä on:

1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen

2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimituksessa taikka toimituksessa, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänenenemmistö.

Kunta kirjanpitolain mukaisineen tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Laukaan kuntakonserni muodostuu Laukaan kunnasta, Laukaan vesihuolto Oy:stä (100 %) Laukaan vuokratyö Oy:stä (100 %) ja Laukaan kehitysyhtiö Oy:stä (100 %). Kuntakonserni tarkoittaa yhteisöjä, joissa kunta voi käyttää tosiasiallista päätösvaltaa.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään kuntakonsernin lisäksi kuntayhtymät peruspääoman mukaisessa suhteessa ja osakkuusyhteisöjen (omistusosuus 20%-50%) omistusosuutta vastaava osuus voitosta/tappiosta. Konsernitilinpäätöksessä kuntakonsernin vuositalouden toimintatuotoista ja -kuluista Laukaan kunta muodostaa noin 80 %, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri noin 10 % ja loput yhteisöt noin 10 %.

Konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden toiminnalliset tavoitteet

Laukaan Vesihuolto Oy

Laukaan Vesihuolto Oy:n yhtiömuotoinen toiminta on käynnistetty vuoden 2016 alusta lukien. Vesihuoltoyhtiö toimittaa asiakkailleen hyvää talousvettä ja huolehtii asiakkaiden viemäriveresien pois-

johtamisesta ja käsittelystä. Hyvä palvelutaso tuotetaan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla, liikeloudellisesti kannattavasti ja kohtuullisin kustannuksin. Toiminta-ajatuksen mukaan vesihuoltoyhtiön ydintehtäviin kuuluvat vesihuoltotoiminnan strateginen johtaminen ja kehittäminen sekä asiakkassuhteet ja palvelujen hinnoittelu. Toiminta-ajatuksen toteuttamiseksi ydintehtäviin kuuluvat myös vesihuoltoverkostojen pitkäaikainen hallinta, vedenhankinnasta, -käsittelystä ja jäteveden poisjohtamisesta huolehtiminen. Laukaan Vesihuolto Oy tekee yhteistyötä JS-Puhdistamo Oy:n kanssa jätevesien puhdistamisen osalta ja Jyväskylän Energia Oy:n kanssa jätevesien johtamisen osalta.

Laukaan Vesihuolto Oy:n tavoitteet vuodelle 2019:

Tavoite 1:

Laukaan Vesihuolto Oy:n toiminnan ja uusien toimintatapojen kehittäminen

Toteutuminen:

Yhtiön toimintaa ohjataan yhtiön hallituksen hyväksymän strategian mukaisesti. Kirjanpito- ja tili-toimistona toimii Azets Insight Oy, joka hoitaa myös asiakkaiden laskutuksen. Käytännön veden-tuotanto ja siihen liittyvät palvelut ovat jatkuneet normaalisti. Toimintamalli on pääosiltaan vakiintunut. Digitalisaatiota verkostohallinnassa ja asiakas-palvelussa on otettu käyttöön ja kehitetään edelleen.

Tavoite 2:

Lievestuoreen siirtoviemäriin sujuva käyttöönotto ja puhdistamotoiminnan lopettaminen. Uusi jätevesiratkaisu toiminnassa vuoden 2019 alusta alkaen.

Toteutuminen:

Lievestuoreen jätevesiratkaisu toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän Energian Pisara palvelun kanssa. Tässä yhteydessä rakennettiin myös varavesiyhteys Jyväskylästä siirtoviemäriin rakentamisen yhteydessä Laukaan Vesihuolto Oy:n omana investointina. Siirtoviemäri otettiin käyttöön tammi-kuussa 2019. Jäteveden siirto on sujunut ongelmitta nenäinniemen. Puhdistamotoiminta Lievestuoreen puhdistamossa on lopetettu.

Tavoite 3:

Vesihuollon palvelut tuotetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Toteutuminen:

Taloudellisuuteen kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Kiristyvät määräykset ja sitä kautta esim. yhteistoimintaosuuksista maksettavat maksut ovat lisääntyneet. Tämä luo entisestään kustannuspaineita veden hintaan omien korjausinvestointien ohella. Tehokuutta on haettu mm. yhteistyösopimuksilla toisten vesilaitosten kanssa. Asiakaslähtöisyyttä parantavia työkaluja ja käytäntöjä on otettu käyttöön mm. verkoston paikkatietopalvelu ja häiriötilanteiden tiedotusjärjestelmä. Asiakkaille kohdentuvaan viestintään on myös kohdistettu kehittämis-toimenpiteitä. Mittareiden etäluentamahdollisuutta kartoitetaan.

Tavoite 4:

Kuntalaisilta perittävillä maksutuotoilla katetaan varsinaisen toiminnan lisäksi poistot ja pääomakulut. Vesihuolto-yhtiön ei ole tarkoitus tuottaa voittoa, mutta tuloksen tulee olla pitkällä aikavälillä positiivinen.

Toteutuminen:

Tulos oli vuonna 2019 hiukan negatiivinen. Yhtiön tulos oli n. 33.000 € tappiollinen. Talousarviossa tuloksen odotettiin painuvan enemmän miinukselle. Tähän vaikutti mm. se, että liittymismaksuja kertyi oletettua enemmän. Yhtiöllä on saanut talouden melko hyvin tasapainoon kertyneiden alijäämien suhteen. Kertyneitä alijäämiä on vuoden 2019 jälkeen noin 80.000 euroa. Talouden saamisessa ylijäämäiseksi on tulevinakin vuosina haasteita johtuen yhteistoimintaosuuksien kasvusta ja investointitarpeista jätevesien johtamisessa, sekä puhtaanveden tuotannossa. Yhtiön toiminnasta on tehty talousmallinnus, jolla pystytään ennakoimaan vesimaksuihin kohdistuvaa painetta ja jakamaan se paremmin pidemmälle aikavälille.

Tavoite 5:

Laitoksen omaisuuden arvo ja käyttökunto ylläpidetään jatkuvan korjauksen periaatteella ja peruskorjaustoiminnalla.

Toteutuminen:

Laitoksen korjausvelkaa on kartoitettu kuntotutkimuksilla ja saneerauksia verkosto-osien kohdalla suoritetaan jatkuvasti. Esimerkiksi venttiilien järjestelmällinen uusiminen on käynnissä. Käytössä oleva verkostonhallintajärjestelmä parantaa verkoston kunnan dokumentointia ja auttaa korjauksen suunnittelussa. Ongelmana peruskorjausten nopeuttamisessa on taloudellisten resurssien rajallisuus. Verkostoa pitäisi uudistaa noin 9 km/vuosi, jotta korjausvelkaa ei syntyisi suhteessa teoreettiseen käyttöikänsä.

Tavoite 6:

Toiminnassa otetaan huomioon energiatehokkuus kunnan hyväksymän strategian mukaisesti.

Toteutuminen:

Energiatehokkuutta mietitään kaikissa investointihankkeissa. Automaation uudistamisen investointihankkeella parannettiin pumppaamojen energiatehokkuutta ja veden johtamisen toimitusvarmuutta. Pumppaamoja on uusittu 2-3 kpl vuosivauhdilla energiatehokkaampiin malleihin. Yhtiössä on käytössä 1 kpl biokaasukäyttöinen huoltoauto, jolla halutaan korostaa energia- ja ympäristötietoisuutta. Energian kulutus on merkittävä osa vesihuollon tuotantokustannuksista, joten siihen on kiinnitettävä jatkossakin huomiota.

Tavoite 7:

Yhtiö jatkaa teollisuustoimijoiden kanssa teollisuusjätevesisopimusten seurantavaihetta.

Toteutuminen:

Kaikkien tällä hetkellä tiedossa olevien toimijoiden kanssa, joiden toiminta vaatii teollisuusjätevesisopimusta, on sopimukset olemassa. Sopimuksia on yhteensä 6 kpl ja niiden toteutumista seurataan säännöllisellä jäteveden laadunvalvonnalla.

Tavoite 8:

Vesihuollossa on otettu käyttöön uusia digitaalisia välineitä liittyen viestintään, automaatioon ja verkostonhallintaan. Niiden käyttöä ja digitaalista osaamista kehitetään edelleen.

Toteutuminen:

Pisara Häti –tiedotepalvelun käyttöönottoa on markkinoitu asiakkaille, jotka ovat enenevissä

määrin ottaneet sitä käyttöön. Automaation uudistushanke on saatettu loppuun, joka parantaa verkoston hallittavuutta ja säättöjä. Viestinnässä on käytössä sähköisiä kanavia mm. facebook, nettisivut ja digitaaliset julkaisut. Mittarien etäluentaa kehitetään. Tällä parannetaan verkoston hallittavuutta ja asiakaspalvelua laskutuksessa.

Laukaan kehitysytio Oy

Laukaan Kehitysytio Oy toimii kunnan omistamana kehitysytionä toteuttaen kunnan elinkeinopolitiikkaa elinkeinostrategiassa ja toimintasuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

Laukaan Kehitysytio Oy toteutti vuonna 2019 strategian mukaisia hankkeita. Yhtiön strategisiksi kärkihankkeiksi vuosille 2016–2020 on määritelty Tikkakoski-Vehniä -alueen kehittäminen vetovoimaiseksi yritysalueeksi, Järvinlinna-Bovalliuksen alueen kehittäminen vetovoimaiseksi asumis- ja yritysalueeksi, valtatie 9 Lievestuoreen alueen kehittäminen houkuttelevaksi yritysalueeksi, Peurungon hyvinvointialueen kehittäminen, Vuonteen alueen kehittäminen, Leppäveden kehittäminen (Sorajyväen yritysalue ja Leppäveden liikuntapuisto) sekä vesistömatkailun kehittäminen. Lähtökohdina on hankkeiden toteuttaminen yhteistyössä alueen yritysten ja julkisten toimijoiden kanssa.

Vuonna 2019 painopisteinä olivat Lievestuore ja Vuontee. Lievestuoreella panostettiin erityisesti tapahtuma-alue Laukaa Areenan kehittämiseen entistä monipuolisemmaksi ja vetovoimaisemmaksi tapahtuma-alustaksi. Neste Rallin päätöserikoiskoe oli vuoden suurin tapahtuma alueella. Vuonteen kylän kehittäminen eteni, kun Luken vanhoille tiloille löydettiin yksityinen ostaja. Kehitysytio oli aktiivisesti mukana etsimässä sopivaa ostajaa tiloille sekä valmistelemaan tulevia kehitysskeleita alueella.

Laukaan Vuokrakodit Oy

Laukaan Vuokrakodit Oy omistaa 49 kohdetta, joissa on yhteensä 648 asuntoa, minkä lisäksi yhtiö omistaa 9 yksittäistä osakehuoneistoa. Vuokratiloja on kunnan neljässä taajamassa. Yhtiön

toimialana on hallinnoida, vuokrata ja rakennuttaa vuokra-asuntoja sekä vastata niiden ylläpidosta ja arvonsäilymisestä. Yhtiön pitkän aikavälin tavoitteena on vastata kasvavan kunnan vuokra-asuntokysyntään taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Yhtiön tavoitteet vuodelle 2019:

tavoite	toteutuminen
liikevaihto 4,8 miljoonaa euroa	4,77 miljoonaa euroa, tavoite ei toteutunut
omavaraisuusaste 2,5 %	1,35 %, tavoite ei toteutunut
vieras pääoma enintään 620 €/m ²	585 €/m ² , tavoite toteutui
käyttöaste 97 %	93,9 %, tavoite ei toteutunut
vuokrasaamisten osuus liikevaihdosta alle 1,7 %	2,04 %, tavoite ei toteutunut
asukasvaihuvuus alle 25 %	32,16 %, tavoite ei toteutunut
uudistuotannon osalta tavoitteena on rakentaa uustuotantoa kysynnän mukaan ja samalla luopua kohteista, joilla on heikko kysyntä	kiinteistön Pelloksuja 11 uudisrakentaminen käynnistettiin ja Raamikuja 3 on laitettu myyntiin

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kuntakonsernin omistajapolitiikan ja konserniohjauksen merkitystä on korostettu kuntien toimintaa ohjaavassa sääntelyssä. Kuntalaki edellyttää, että kunnilla on yksi kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista ja omistajapolitiikasta. Edelleen kuntalain 14 § mukaisesti valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Laukaan kunnanvaltuusto hyväksyi 23.4.2018 § 6 uudet kuntakonsernin omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohjeen. Kuntakonsernin toiminnan ohjaus perustuu konserniohjeeseen.

Konserniohjeessa on kuvattu toimivallan jako konserniohjaukseen liittyvissä asioissa sekä määrätty

toimintatapoja konsernijohtoon ja konserniyhteisöjen väliselle raportoinnille ja tiedonkululle. Ohjeessa määritellään talouden suunnitteluun ja seurantaan liittyvät periaatteet. Konserniohjeessa on myös ohjeistettu rahoituksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kiinteä osa tytäryhtiöiden hallitusten ja toimitusjohtajien tehtäviä. Konsernijohtolla on toimivalta järjestää tarvittavat neuvottelut konsernivalvonnan, raportoinnin ja riskienhallinnan järjestämiseksi.

Konserniohjeen lisäksi tytäryhtiöille on talousarviossa asetettu toiminnallisia tavoitteita ja yhtiöt raportoivat konsernijohtolle toiminnasta ja taloudesta hyväksytyn talouden vuosikellon mukaisesti.

Vuoden 2019 aikana edistettiin uuden konserniohjeen toimintatapojen käyttöönottoa tytäryhtiöissä. Vuoden 2020 aikana on tavoitteena valmistella kattavampi kuntakonsernia koskeva sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus, joka konkreettisesti valvontatehtäviä.

Yhteenveto konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Laukaan kunta		KUNTAKONSERNI	KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN YHDISTELY	
Tytäryhteisöt (yli 50 % omistusosuus)				Kotipaikka
Laukaan Vuokrakodit Oy				Laukaa
Laukaan Kehitysyhtiö Oy				Laukaa
Laukaan Vesihuolto Oy		Laukaa		
Kuntayhtymät				
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä		Jyväskylä		
Keski-Suomen Liitto		Jyväskylä		
Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri		Jyväskylä		
Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä		Äänekoski		
Osakkuusyhteisöt (20 % - 50 % omistusosuus)				
Asunto Oy Jokiniityntie 4		Laukaa		
Laukaan Linja-autoasemakiinteistö Oy		Laukaa		
Säätiöt (ei kuulu konserniin eikä yhdistellä konsernitilinpäätökseen)				
Heikkilän tyttöjen säätiö		Laukaa		
Laukaan asumispalvelusäätiö		Laukaa		

Kunnanvaltuusto päätti 12.11.2018 § 34 Heikkilän tyttöjen säätiön lakkauttamisesta.

3.3.6 Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA (Milj. €)	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos	
						€	%
Toimintatuotot	41,4	41,6	44,3	42,9	42,7	-0,2	-0,5 %
Toimintakulut	-137,9	-142,8	-144,3	-147,6	-149,1	-1,5	1,0 %
Osuus osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta)	0,0	0	0	0	0	0,0	0,0 %
Toimintakate	-96,4	-101,2	-100,0	-104,7	-106,4	-1,8	1,7 %
Verotulot	65,3	66,7	67,9	66,1	67,6	1,4	2,2 %
Valtionosuudet	40,9	43,7	44,1	43,7	45,1	1,3	3,1 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0,2	0,0	0,2	0,6	0,2	-0,4	-73,9 %
Korkotuotot	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	-15,2 %
Muut rahoitustuotot	0,5	0,3	0,2	0,8	0,3	-0,4	-55,0 %
Korkokulut	-0,3	-0,3	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	9,5 %
Muut rahoituskulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-8,3 %
Vuosikate	10,0	9,3	12,2	5,8	6,4	0,6	10,0 %
Poistot ja arvonalentumiset	-10,4	-9,0	-9,0	-9,2	-10,3	-1,0	11,1 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-8,2	-8,8	-8,8	-9,2	-9,3	0,0	0,3 %
Lisäpoistot ja arvonalentumiset	-2,2	-0,2	-0,2	0,0	-1,0	-1,0	0,0 %
Omistuksen eliminointierot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden tulos	-0,4	0,2	3,2	-3,5	-3,9	-0,4	12,9 %
Tilinpäätössiirrot	-0,1	0,0	-0,2	0,1	-0,3	-0,4	-453,1 %
Tilikauden verot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-14,3 %
Laskennalliset verot	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	325,0 %
Vähemmistöosuudet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-0,6	0,1	2,9	-3,4	-4,4	-1,0	29,7 %

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT							
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	30,0 %	29,1 %	30,7 %	29,1 %	28,6 %		
Vuosikate/Sumu-poistot, %	122,1 %	105,1 %	138,4 %	62,7 %	68,8 %		
Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset %	96,4 %	102,6 %	135,7 %	62,7 %	62,1 %		
Vuosikate, euroa/asukas	530	488	643	306	337		
Asukasmäärä	18 865	18 970	18 978	18 929	18 903	-26	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuus toimintakuluista kuvataan tunnusluvulla: Toimintatuotot/Toimintakulut, %.

Vuonna 2019 luku oli 28,6 prosenttia ja tunnusluku pieneni 0,5 prosenttia edellisestä vuodesta. Näin ollen Laukaan kuntakonsernin toimintatuottojen osuus kulujen rahoituksesta oli pienempi kuin edellisenä vuonna.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \times \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen määrän, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100 %,

oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet. Vuonna 2019 Laukaan kuntakonsernin vuosikate oli 68,8 % kaikista poistoista ja arvonalentumisista.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Vuosikate asukasta kohden vuonna 2019 oli 337 euroa ja se kasvoi edellisestä vuodesta 31 euroa / asukas.

3.3.7 Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA (Milj. €)	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos	
						€	%
Vuosikate	10,0	9,3	12,2	5,8	6,4	0,6	10,0 %
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden verot	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	27,6 %
Tulorahoituksen korjauserät	-0,3	0,0	-0,2	-0,1	-1,1	-1,1	1421,4 %
Toiminnan rahavirta	9,7	9,3	12,0	5,7	5,2	-0,5	-8,9 %
Investointimenot	-21,7	-19,9	-21,4	-18,1	-17,2	1,0	-5,4 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1,2	0,4	0,7	0,0	0,1	0,0	144,1 %
Pysyvien vastaavien höydykkeiden luovutustulot	4,0	0,9	0,7	1,0	1,7	0,8	80,2 %
Investointien rahavirta	-16,6	-18,6	-20,0	-17,2	-15,4	1,8	-10,4 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6,9	-9,3	-8,0	-11,5	-10,2	1,3	-11,1 %
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset	-2,1	0,5	0,6	0,3	0,8	0,5	155,0 %
Antolainasaamisten lisäykset	-2,7	-0,4	-0,1	-0,4	0,0	0,3	-90,2 %
Antolainasaamisten vähennykset	0,6	0,8	0,8	0,7	0,8	0,2	24,7 %
Lainakannan muutokset	5,8	11,9	5,3	9,2	15,7	6,5	70,5 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14,1	5,3	12,8	5,6	-1,0	-6,6	-117,1 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4,4	-2,3	-2,5	-2,2	-2,2	0,0	1,9 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4,0	8,9	-5,0	5,7	18,8	13,1	230,1 %
Oman pääoman muutokset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-55,6 %
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,0	-0,4	1,4	1,0	-1,0	-2,0	-196,1 %
Rahoituksen rahavirta	3,6	12,0	7,3	10,5	15,5	4,9	47,0 %
Rahavarojen muutos	-3,2	2,7	-0,7	-1,0	5,2	6,2	-629,0 %
Rahavarat 31.12.	4,5	7,4	6,7	5,7	11,3	5,6	98,4 %
Rahavarat 1.1.	7,8	4,6	7,4	6,7	3,1	-3,6	-53,9 %

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-43,0	-46,5	-43,5	-44,4	-45,9		
Investointien tulorahoitus, %	48,7	47,5	58,9	32,0	37,3		
Laskennallinen lainanhoitokate	0,4	0,7	0,8	0,4	0,3		
Lainanhoitokate	2,2	3,7	4,7	2,6	2,8		
Kassan riittävyys, pv	10	16	14	12	24		
Asukasmäärä	18 865	18 970	18 978	18 929	18 903	-26	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta- välituloksen tilipäättösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäättösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Laukaan kuntakonsernin tunnusluku on -45,9 miljoonaa ja tunnusluku on ollut negatiivinen useana vuonna laajasta investointiohjelmasta johtuen.

Investointien tulorahoitus, %

$= 100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus- tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai lainavarojen määrää vähentämällä. Investointien tulorahoitusprosentin tulisi olla vähintään 50%. Vuonna 2019 kuntakonsernin investointien tulorahoitus % - tunnusluku oli 37,3 prosenttia.

Lainanhoitokate

$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2- ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Laukaan kuntakonsernin lainanhoitokate vuonna 2019 oli 2,8 eli hyvällä tasolla.

Kassan riittävyys (pv)

$= 365 \text{pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Tunnusluku kertoo, että Laukaan kuntakonsernin rahavarat riittivät vuoden lopussa 24 päivän kassasta maksuihin.

3.3.8 Konsernitase ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2018	2019	VASTATTAVAA	2018	2019
<i>Milj. €</i>			<i>Milj. €</i>		
PYSYVÄT VASTAAVAT	173,1	179,0	OMA PÄÄOMA	31,8	27,7
Aineettomat hyödykkeet	1,7	1,8	Peruspääoma	32,4	32,4
Aineettomat oikeudet	1,4	1,8	Arvonkorotusrahasasto	0,3	0,3
Muut pitkävaikutteiset menot	0,3	0,0	Muut omat rahastot	3,0	3,0
			Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-0,4	-3,4
Aineelliset hyödykkeet	164,8	171,2	Tilikauden yli-/alijäämä	-3,4	-4,4
Maa- ja vesialueet	18,6	18,8	VÄHEMMISTÖOSUUDET	0,0	0,0
Rakennukset	107,0	102,9			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	18,9	20,6	PAKOLLISET VARAUKSET	1,0	1,1
Koneet ja kalusto	2,3	2,0	Muut pakolliset varaukset	1,0	1,1
Muut aineelliset hyödykkeet	0,8	1,0	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,5	0,4
Enn.maksut ja keskener. hank	17,2	25,9			
			VIERAS PÄÄOMA	157,2	168,2
Sijoitukset	6,6	6,0	Pitkäaikainen	56,1	53,6
Osakkuusyhteisöosuudet	0,5	0,5	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	54,0	51,7
Muut osakkeet ja osuudet	5,1	4,6	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	2,1	2,0
Muut lainasaamiset	0,2	0,1			
Muut saamiset	0,8	0,8	Lyhytaikainen	101,1	114,6
			Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	74,1	92,9
Toimeksiantojen varat	0,2	0,2	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	26,5	21,0
	0,2	0,2	Laskennalliset verovelat	0,5	0,6
VAIHTUVAT VASTAAVAT	17,1	18,3	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	190,5	197,4
Vaihto-omaisuus	0,5	0,5	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2019
Saamiset	10,9	6,5	Omavaraisuusaste, %	16,7 %	14,1 %
Pitkäaikaiset saamiset	0,0	0,0	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	102,9 %	108,3 %
Lyhytaikaiset saamiset	10,9	6,5	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-3 820	-7 843
			Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-202	-415
			Lainakanta 31.12., 1000 €	128 124	144 610
Rahoitusarvopaperit	0,7	0,9	Lainakanta 31.12., €/asukas	6 769	7 650
Rahat ja pankkisaamiset	5,0	10,4	Lainat ja vastuut 31.12.	147 654	173 203
			Lainat ja vastuut, €/asukas	7 800	9 163
VASTAAVAA YHTEENSÄ	190,5	197,4	Lainasaamiset, 1000 €	1 011	895
			Asukasmäärä	18 929	18 903
			<i>Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.</i>		

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusteen tavoitetasona voidaan pitää 50%:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Laukaan kuntakonsernin omavaraisuusaste vuonna 2019 oli 14,1 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2019 oli 108,3 prosenttia, kun tavoitetasona voidaan pitää alle 50 %-yksikön tasoa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= $\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Laukaan kuntakonsernilla oli kertynyttä alijäämää vuoden 2019 lopussa 7,8 miljoonaa euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päätymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Laukaan kuntakonsernilla oli kertynyttä alijäämää asukasta kohden 415 euroa.

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoina sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Laukaan kuntakonsernin lainakanta 31.12.2019 oli 144,6 miljoonaa euroa.

Konsernin lainat, euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päätymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Laukaan kuntakonsernin asukaskohtainen lainakanta 31.12.2019 oli 7650 euroa.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= $\text{Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset}$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Laukaan kuntakonsernilla oli lainasaamisia vuoden 2019 lopussa 0,9 miljoonaa euroa.

3.3.9 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 § mukaisesti kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Kunnanhallitus esittää, että tilikauden alijäämä 3.948.323,36 euroa kirjataan taseen omaan pääomaan yli-/alijäämätileille.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi (kuntalaki 115 §).

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä maimittuna ajanjaksona katetaan (kuntalaki 110 §).

Kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos kuntalaissa 118 § tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytykset täyttyvät. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on

kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahdena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
- 4) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Laukaan kunnan taseessa 31.12.2019 on kertyneitä ylijäämiä 1,0 miljoonaa euroa (53 euroa/asukas) ja kuntakonsernin taseessa kertyneitä alijäämiä 7,8 miljoonaa euroa (415 euroa/asukas). Alijäämäisestä tilikauden tuloksesta huolimatta lakisääteistä tarvetta selvitykselle talouden tasapainottamisesta ei ole. Seuraavassa taulukossa on tarkastelu arviointikriteeristön mukaisten kuntakonsernin talouden tunnuslukujen raja-arvojen täyttyminen. Kuntakonsernien lainakannan vertailu ei ennen kuntakonsernien lopullisia tilinpäätöstietoja ole mahdollista. Vertailussa on käytetty varovaisuuden periaatteen mukaisesti edellisen vuoden lukua, koska tiedossa on, että kuntakonsernien velkaantumine on jatkunut.

KUNTALAIN TUNNUSLUKUJEN MUKAISET RAJA-ARVOT:

	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
1. Kuntakonsernin yli-/Alijäämä, €/asukas	-176	-206	-183	-46	-202	-415
1. Kuntakonsernin vuosikate, M€	9,4	10,0	9,3	12,2	5,8	6,4
2. Kunnan tuloveroprosentti	20,5	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5
3. Kuntakonsernin lainakanta, €/asukas	5 042	5 303	5 906	6 233	6 769	7 650
4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaatuneisuus	82,5	82,3	89,3	93,2	102,8	108,3
<i>Painotettu tulovero % keskiarvo</i>	19,74	19,82	19,85	19,9	19,84	19,88
<i>Ero keskiarvoon, yksikköä</i>	0,76	1,68	1,65	1,60	1,66	1,62
<i>Konsernin lainakanta €/asukas keskiarvo</i>	5 768	5 978	6 146	6 299	6 537	6 537 *
<i>Ero keskiarvoon, %</i>	-12,6 %	-11,3 %	-3,9 %	-1,0 %	3,5 %	17,0 %
<i>Asukasmäärä</i>	18 709	18 865	18 970	18 978	18 929	18 905

* vertailulukuna käytetään vuoden 2018 kuntakonsernien lainakantaa, koska vuoden 2019 konsernien tiedot eivät ole saatavilla.

4 Toteumavertailu ja tavoitteiden toteutuminen

4.1 Käyttötalouden toteutuminen

Tässä osiossa kuvataan kootusti talousarvion sitovien taloudellisten tavoitteiden toteutuminen. Talousarvion sitovia eriä käyttötalouden osalta ovat toimintakatteet tulosityksiköittäin. Seuraavissa kuvissa on kuvattu tulosityksiköiden toimintatuotot,

toimintakulut ja toimintakatteet alkuperäiseen ja muutettuun talousarvioon verrattuna. Taloudellisten tavoitteiden toteutumista ja poikkeamia on selitetty auki yksikkökohtaisesti seuraavissa toimintakertomuksissa.

TOIMINTATUOTOT 1 000 euroa	TP 2018	TA 2019	Talousarvio- muutokset	TA/M2019	TP 2019	Muutos TA/M-TP euroa	2019 %
Konsernihallinto	4 468,8	3 674,8	925,0	4 599,8	4 988,6	388,8	8,5 %
Hallintopalvelut	1 439,5	1 546,0	35,0	1 581,0	1 566,4	-14,6	-0,9 %
Talous- ja elinvoimapalvelut	3 029,4	2 128,7	890,0	3 018,7	3 422,2	403,4	13,4 %
Perusturvapalvelut	4 074,7	2 968,0	0,0	2 968,0	3 109,1	141,1	4,8 %
Hallinto- ja terveystaloudet	0,2	1,4	0,0	1,4	2,0	0,6	42,9 %
Sosiaalityö*	1 142,3	194,3	0,0	194,3	129,8	-64,5	-33,2 %
Vanhus- ja vammaispalvelut*	2 932,2	2 772,3	0,0	2 772,3	2 977,3	205,0	7,4 %
Sivistyspalvelut	2 880,4	2 407,2	0,0	2 407,2	2 932,9	525,8	21,8 %
Hallinto- ja sivistyspalvelut	11,6	0,0	0,0	0,0	10,7	10,7	0,0 %
Varhaiskasvatus	1 141,6	1 019,1	0,0	1 019,1	1 065,5	46,4	4,6 %
Perusopetuspalvelut	950,3	761,5	0,0	761,5	1 065,4	303,8	39,9 %
Lukio	80,9	38,0	0,0	38,0	136,0	98,0	258,0 %
Kansalaisopisto	148,7	145,0	0,0	145,0	144,3	-0,7	-0,5 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	91,1	30,4	0,0	30,4	44,9	14,5	47,7 %
Vatti	346,8	342,2	0,0	342,2	385,8	43,7	12,8 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	109,3	71,0	0,0	71,0	80,4	9,4	0,0 %
Tekninen lautakunta	15 856,5	16 747,0	350,0	17 097,0	17 206,1	109,2	0,6 %
Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut	111,9	92,1	0,0	92,1	152,3	60,2	65,3 %
Yhdyskuntatekniset palvelut	312,8	323,1	0,0	323,1	393,1	70,0	21,7 %
Tilapalvelut	10 296,6	11 085,4	350,0	11 435,4	11 217,3	-218,1	-1,9 %
Ruoka- ja puhtauspalvelut	4 347,8	4 398,4	0,0	4 398,4	4 513,6	115,3	2,6 %
Ympäristövalvonta	787,4	848,0	0,0	848,0	929,8	81,8	9,6 %
YHTEENSÄ	27 280,4	25 796,8	1 275,0	27 071,8	28 236,7	1 164,9	4,3 %

*Organisaatiorakennetta on muutettu vuonna 2019. Vertailuvuoden 2018 tiedot on muutettu vastaamaan uutta organisaatiorakennetta.

Laukaan kunta

TOIMINTAKULUT 1 000 euroa	TP 2018	TA 2019	Talousarvio- muutokset	TA/M2019	TP 2019	Muutos TA/M-TP euroa	TP 2019 %
Konsernihallinto	8 822,9	8 618,5	88,1	8 706,6	8 635,3	-71,3	-0,8 %
Hallintopalvelut	3 402,0	3 548,3	77,2	3 625,5	3 736,7	111,2	3,1 %
Talous- ja elinvoimapaalvelut	5 420,9	5 070,2	10,9	5 081,1	4 898,7	-182,4	-3,6 %
Perusturvapalvelut	61 089,0	59 740,9	38,3	59 779,2	60 101,2	322,0	0,5 %
Hallinto- ja terveystalvet	33 185,0	32 663,4	250,7	32 914,1	32 993,1	79,0	0,2 %
Sosiaalityö*	6 632,7	5 662,9	5,9	5 668,8	5 937,3	268,6	4,7 %
Vanhus- ja vammaispalvelu*	21 271,3	21 414,5	-218,2	21 196,3	21 170,8	-25,5	-0,1 %
Sivistyspalvelut	43 064,2	44 481,8	566,5	45 048,4	44 868,4	-180,0	-0,4 %
Hallinto- ja sivistyspalvelut	322,1	342,9	1,1	344,1	381,7	37,6	10,9 %
Varhaiskasvatus	13 313,1	14 505,3	24,2	14 529,5	13 556,2	-973,3	-6,7 %
Perusopetuspalvelut	23 567,8	23 731,3	521,7	24 253,0	24 950,4	697,4	2,9 %
Lukio	1 706,9	1 627,5	5,4	1 632,9	1 761,3	128,4	7,9 %
Kansalaisopisto	660,7	694,6	6,4	701,0	683,2	-17,8	-2,5 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	1 015,2	976,3	2,1	978,3	984,2	5,9	0,6 %
Vatti	1 900,3	1 972,9	3,4	1 976,2	1 904,7	-71,5	-3,6 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	578,1	631,1	2,2	633,4	646,7	13,3	100,0 %
Tekninen lautakunta	16 473,7	17 820,5	423,1	18 243,6	17 907,4	-336,2	-1,8 %
Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut	2 643,2	2 959,7	2,0	2 961,7	2 886,5	-75,3	-2,5 %
Yhdyskuntatekniset palvelut	1 913,5	1 651,3	302,3	1 953,6	2 210,3	256,7	13,1 %
Tilapalvelut	6 713,6	7 475,4	104,4	7 579,8	7 315,6	-264,2	-3,5 %
Ruoka- ja puhtauspalvelut	3 882,0	4 280,4	9,7	4 290,0	4 106,3	-183,8	-4,3 %
Ympäristövalvonta	1 321,4	1 453,8	4,7	1 458,5	1 388,7	-69,7	-4,8 %
YHTEENSÄ	129 449,8	130 661,7	1 116,0	131 777,7	131 512,2	-265,5	-0,2 %

*Organisaatiarakennetta on muutettu vuonna 2019. Vertailuvuoden 2018 tiedot on muutettu vastaamaan uutta organisaatiarakennetta.

Laukaan kunta

TOIMINTAKATE 1 000 euroa	TP 2018	TA 2019	Talousarvio- muutokset	TA/M2019	TP 2019	Muutos TA/M-TP euroa	2019 %
Konsernihallinto	-4 354,0	-4 943,7	836,9	-4 106,8	-3 646,7	460,1	-11,2 %
Hallintopalvelut	-1 962,5	-2 002,3	-42,2	-2 044,5	-2 170,3	-125,8	6,2 %
Talous- ja elinvoimapaalvelut	-2 391,5	-2 941,5	879,1	-2 062,4	-1 476,5	585,9	-28,4 %
Perusturvapalvelut	-57 014,3	-56 772,9	-38,3	-56 811,2	-56 992,1	-180,9	0,3 %
Hallinto- ja terveystalvet	-33 184,9	-32 662,0	-250,7	-32 912,7	-32 991,1	-78,4	0,2 %
Sosiaalityö*	-5 490,4	-5 468,6	-5,9	-5 474,5	-5 807,5	-333,1	6,1 %
Vanhus- ja vammaispaalvelu*	-18 339,1	-18 642,3	218,2	-18 424,0	-18 193,5	230,5	-1,3 %
Sivistyspaalvelut	-40 183,8	-42 074,7	-566,5	-42 641,2	-41 935,4	705,8	-1,7 %
Hallinto- ja sivistyspaalvelut	-310,5	-342,9	-1,1	-344,1	-371,1	-27,0	7,8 %
Varhaiskasvatus	-12 171,5	-13 486,2	-24,2	-13 510,4	-12 490,7	1 019,7	-7,5 %
Perusopetuspaalvelut	-22 617,5	-22 969,8	-521,7	-23 491,5	-23 885,0	-393,5	1,7 %
Lukio	-1 625,9	-1 589,5	-5,4	-1 594,9	-1 625,3	-30,4	1,9 %
Kansalaisopisto	-512,0	-549,6	-6,4	-556,0	-538,9	17,1	-3,1 %
Kirjasto- ja kulttuuripaalvelut	-924,1	-945,9	-2,1	-947,9	-939,3	8,6	-0,9 %
Vatti	-1 553,5	-1 630,7	-3,4	-1 634,1	-1 518,9	115,2	-7,1 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	-468,8	-560,1	-2,2	-562,4	-566,2	-3,9	0,0 %
Tekninen lautakunta	-617,2	-1 073,6	-73,1	-1 146,7	-701,2	445,4	-38,8 %
Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopaalvelu	-2 531,4	-2 867,6	-2,0	-2 869,6	-2 734,1	135,5	-4,7 %
Yhdyskuntatekniset paalvelut	-1 600,7	-1 328,2	-302,3	-1 630,5	-1 817,2	-186,7	11,5 %
Tilapaalvelut	3 583,0	3 610,0	245,6	3 855,6	3 901,7	46,1	1,2 %
Ruoka- ja puhtauspaalvelut	465,8	118,0	-9,7	108,3	407,3	299,0	276,1 %
Ympäristövalvonta	-534,0	-605,8	-4,7	-610,5	-458,9	151,5	-24,8 %
YHTEENSÄ	-102 169,4	-104 864,9	159,0	-104 705,9	-103 275,5	1 430,4	-1,4 %

*Organisaatiorakennetta on muutettu vuonna 2019. Vertailuvuoden 2018 tiedot on muutettu vastaamaan uutta organisaatiorakennetta.

4.2 Toimintakertomukset yksiköittäin

4.2.1 Konsernihallinto

Kunnanhallituksen alaiset toiminnot ja talous muodostuvat kahdesta tulosyksiköstä. Hallinto- ja viestintä, henkilöstöhallinto, tietohallinto ja maataloustoimi muodostavat hallintopalvelujen tulosyksikön. Talous- ja omistajaohjaus, hankinnat ja kehittäminen, maankäyttö, elinkeinoyksikkö ja työlistämispalvelut muodostavat talous- ja elinvoimapaalvelujen tulosyksikön. Tulosyksiköt muodostavat yhdessä konsernihallinnon palvelualueen.

Palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa kuntakonsernin johtamisen ja palvelutuotannon kan-

nalta oleellisia hallinnollisia palveluja. Konsernihallinto huolehtii kunnan edunvalvonnan ja päätöksenteon edellytyksistä.

Konsernihallinnon talousarvion kokonaisuudessa esitetään määrärahat myös keskusvaalilautakunnalle sekä tarkastuslautakunnalle. Konsernihallinnon toimintatulot olivat vuonna 2019 yhteensä noin 5,0 miljoonaa euroa ja toimintakulut 8,6 miljoonaa euroa. Toimintakate oli -3,65 miljoonaa euroa. Toimintakate oli noin 0,9 miljoonaa euroa vähemmän negatiivinen kuin edeltävänä vuonna.

Hallintopalvelut

Hallintopalvelujen tulosyksikön toimintakertomus sisältää toimielimistä kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen toiminnan. Kunnanhallituksen alaiset vaikuttamistoimielimet kuten vanhusneuvosto ja nuorisovaltuuston sekä veteraaniasiain neuvottelukunnan toiminta sisältyvät tähän osioon. Tulospaikoista hallinto ja viestintä, tietohallinto, henkilöstöhallinto ja maaseututoimi ovat osa hallintopalvelujen kokonaisuutta.

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Perustana ovat kuntalain mukaiset tavoitteet huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä. Kunnanvaltuusto vahvistaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista. Kunnanvaltuusto vahvistaa myös kuntakonsernin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet.

Vuonna 2019 kunnanvaltuusto kokoontui 9 kertaa. Yksi kokouksista oli vierailukokous marraskuussa Lievestuoreella. Sen yhteydessä järjestettiin kuntalaisten kyselyhetki, missä kuntalaiset esittivät aktiivisesti kysymyksiä ja mielipiteitä luottamushenkilöille ja viranhaltijoille. Kokousten yhteydessä järjestettiin valtuutetuille viisi miniseminaaria. Aiheina olivat muun muassa; Leppäveden liikuntahallihankkeen esittely; Kuntalan väistön ja uuden

Kuntalan valmistelun tilanteen esittely; Joukkoliikenteen tulevaisuus 2030- kehitysohjelman esittely; Talouskatsaus vuoden 2019 puolivälin toteutuksesta sekä Kunnanjohtajan talousarvioesitys vuodelle 2020. Valtuustolle järjestettiin toukuussa kuntastrategian toteutumisen puolivälin tarkasteluun keskittynyt seminaari Kuopiossa. Merkittävimpinä käsiteltyinä asioina valtuuston osalta voidaan pitää Leppäveden liikuntapuistoon liittyvästä kaavasta ja sisätilojen toteutuksesta liikuntapuistoon päättäminen, Laukaan kunnanviraston väistötilaratkaisu, määräraha Kirkonkylän koulun väistötilaan, henkilöstöstrategia sekä joukkoliikenteen kehitysohjelman hyväksyminen.

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus seuraa ja valvoo lautakuntia, palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Kunnanhallitus kokoontui 21 kertaa. Päätöksenteossa oli maa-alueiden osto Vuonteelta, entisen LUKE:n toimitilat ja maa-alueet, kunnanvaltuuston päätösten valmistelua, useiden kaavaprosessien eteen päin vientiä, toimien ja virkojen täyttämisiä, edunvalvontaa lausuntojen ja vastineiden antamisina. Paikalliseen yritystoimintaan kunnanhallitus tutustui Peurunka Oy:n luona vieraillessa.

Vanhusneuvosto ja nuorisovaltuusto ovat kunnanhallituksen alaisia vaikuttamistoimielimiä, joiden tarkoitus on valvoa ja ajaa kohderyhmiensä etuja kunnan päätöksenteossa. Laukaalaisten veteraanitunnusten omaavien henkilöiden ja sotaveteraanijärjestön etuja valvoo yhteistoimintaelin, **veteraaniasiaain neuvottelukunta**.

Vanhusneuvosto kokoontui vuonna 2019 kuusi kertaa, joista yksi oli yhteistapaaminen perusturvalautakunnan kanssa. Vanhusneuvosto sai tietoa asioiden valmistelusta ja ajankohtaisista asioista vanhuspalveluissa ja osallistui vanhusneuvostopäivään Helsingissä. Nuorisovaltuusto kokoontui kymmenen kertaa. Toiminnassaan he osallistuivat kuntastrategian puolivälin tarkasteluun suorittamalla Nuva-kyselyn, jonka tulokset esiteltiin valtuustolle. Nuorisovaltuuston kärkiteema toimikaudelle oli ilmastonsuojelu. Veteraaniasiaain neuvottelukunta kokoontui kaksi kertaa, toiminnan keskittyessä seuraamaan veteraanipalvelujen toteutumista ja järjestöjen muuttuneita tilanteita

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on suorittaa kunnan hallinnon ja talouden arviointia sekä järjestää hallinnon ja talouden tarkastuspalvelut. Tarkastuslautakunta toteutti tehtävänsä antamalla arviointikertomuksen, jonka valtuusto käsitteli 27.5.2019/17. Kunnanhallitus käsitteli arviointikertomusta kokouksessaan 23.9.2019/195 ja antoi lausuntonsa valtuustolle 28.10.2019/45 kunnanhallitukselle esitettyihin kysymyksiin. Vuoden 2019 aikana tarkastuslautakunta kokoontui 7 kertaa.

Keskusvaalilautakunta vastaa sille kuuluvista vaaleihin liittyvistä järjestelyistä ja päätöksistä. Vuonna 2019 pidettiin eduskuntavaalit ja Euroopan unionin parlamenttivaalit ja niiden järjestelyt työllistivät keskusvaalilautakuntaa. Vaalien vuoksi keskusvaalilautakunta kokoontui 4 kertaa.

Hallinnon ja viestinnän tulospaikka tuottaa kunnalle yleishallinnollisia palveluja kuten valmistelee kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja vastaa näiden päätösten toimeenpanosta. Tämän lisäksi kunnan viestinnän koordinaatio, neuvontapalvelut, keskusarkistopalvelut, asianhallintapalvelut sekä osallistuminen yhteis-

kuntasuhteiden hoitoon kuuluu hallinnon ja viestinnän tulospaikalle. Palvelut pystyttiin tuottamaan ulkoisille ja sisäisille asiakkaille hyvin kuuden henkilön voimin. Kehittämistä jatkettiin tiedonhajaussuunnitelman laadinnan parissa yhdessä hallintokuntien kanssa sekä suunniteltiin sähköisen palautejärjestelmän käyttöönottoa.

Tietohallinnon tulospaikan tehtävä on tuottaa kuntaorganisaation tarpeita vastaavia tietoteknisiä palveluita. Näitä ovat muun muassa: tieto- ja viestintätekniikan laitteiden ja palveluiden kehitys, toteutus ja ylläpito sekä lähituki. Toiminta koostuu käyttäjätuesta, uusien palvelujen käyttöönoton suunnittelusta ja toteutuksesta, laitteiden ja ohjelmistojen hankinnasta ja asennuksesta, koulutuksesta, infrastruktuurin (tietoliikenneverkon) ylläpidosta ja rakentamisesta, tietoteknisestä asiantuntija-avusta sekä tietoturvasta huolehtimisesta.

Tietohallinto osallistui osaltaan käynnissä olevien rakennushankkeiden suunnittelutyöhön. Työasemien käyttöjärjestelmäpäivitykset sekä tietoverkkojen parannustyöt jatkuivat vuonna 2019. Tietohallinnon ylläpidossa oli vuonna 2019: 1400 työasemaa, 500 tablet-laitetta, 70 virtuaalipalvelinta ja 8 fyysistä palvelinta, 120 monitoimilaitetta / tulostinta, 700 puhelinta ja 130 muuta valvonta-/verkkolaitetta. Tietoverkoissa käytettävien laitteiden määrä kasvoi noin 10% edelliseen vuoteen verrattuna. Tietohallinnon palvelut tuotettiin onnistuneesti itse 5,2 henkilön voimin.

Henkilöstöhallinnon tulospaikka valmistelee yhteistyössä henkilöstöpolitiikan peruslinjaukset ja luo työvälineitä ja ohjeita henkilöstöjohtamisen käytännön toteuttamiseen. Tällaisia osa-alueita ovat mm. henkilöstösuunnittelu, henkilöstön rekrytointi, palkkaus- ja palvelussuhdeasiat, henkilöstön kehittäminen, henkilöstöpalvelut, työterveyshuolto, työsuojelu, yhteistoimintamenettely ja työhyvinvointi sekä ammattitaitoisen henkilöstön saannin turvaaminen. Henkilöstöhallinto vastaa koko kunnan henkilöstön palkkalaskennasta.

Maaseututoimen tulosityksikkö vastaa seudullisesti Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Muuramen, Toivakan, Uuraisten ja Laukaan maa-

seutuelinkeinohallinnon viranomaistehtävistä. Toimintakulut katetaan kuntien maksuosuuksilla.

Talous- ja elinvoimapalvelut

Talous- ja elinvoimapalvelujen yksikkö kokoaa yhteen kunnan toiminnan ja kehittämisen kannalta olennaisia toimintoja, joita ovat taloushallinto- ja suunnittelu, hankintatoimi, maankäyttö sekä elinkeino- ja työllisyyspalvelut.

Taloushallinto ja –suunnittelu sekä hankinnat ja kehittäminen ovat tärkeitä perustoimintoja, mutta myös merkittäviä tukipalveluita koko kuntaorganisaation tulokselliselle toiminnalle. Taloushallinnon tärkeitä tehtäviä ovat talousarvio- ja tilinpäätösprosessien johtaminen ja koordinointi sekä kirjanpidosta, maksuliikenteen hoitamisesta ja rahoituksesta huolehtiminen. Taloushallinnon rooli muuttuu tulevaisuudessa teknisen kirjaamistyön automatisoitua, mihin valmistaudutaan korostamalla taloustiedon analysoinnin ja ennustamisen roolia taloushallinnossa. Myös keskitetty hankintojen ohjaus ja hankintaneuvonta ja -koulutus sekä kunnan hankintatyöryhmän koordinointi kuuluvat talous- ja elinvoimapalveluiden vastuulle. Vuoden 2019 aikana hankintatyöryhmä käynnisti sopimusjohtamisen kehittämisen. Taloushallinto ja hankintatoimi ovat lisäksi avainasemassa sisäisen valvonnan kehittämisessä.

Maankäyttöyksikön tehtävänä on kehittää kunnan aluerakennetta ja maankäyttöä, huolehtia linjakkaasta maapolitiikasta sekä kunnan metsätilojen laadukkaasta hoidosta. Maankäyttöyksikkö koostuu kolmesta tulospaikasta; kaavoitus, maaomaisuus ja metsätilat. Toimintaa johtaa kaavoitusjohtaja, jonka alaisuudessa työskenteli vuoden 2019 lopussa 4 henkilöä. Vuoden aikana maakäytön resursseja täydennettiin perustamalla ja täyttämällä uusi kaavasuunnittelijan toimi.

Elinkeinotoimen tehtävä on rakentaa suotuisia olosuhteita asumiseen, työskentelyyn, yrittämiseen ja matkailuun Laukaassa. Se kehittää asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten sijoittumista kunnan alueelle lisääviä vetovoimatekijöitä ja verkostoja. Elinkeinotoimi toteuttaa tehtävänsä tarjoamalla (1) aloittavan ja toimivan yrityksen palveluja, (2)

Maksuosuudet määräytyvät edeltävän vuoden kuntien aktiivitulojen määrien perusteella.

yritysten ja yhteisöjen kehittämis- ja kansainvälistymispalveluja, (3) sijoittumispalveluja sekä (4) toteuttaa aluekehityshankkeita ja (5) kuntamarkkinointia.

Vuonna 2019 keskityttiin aluekehityksen kärkihankkeista erityisesti Vuonteen alueen kiertotalouskylän sekä tapahtuma-alue Laukaa Areenan kehittämiseen. Kuntastrategian mukaisesti panostettiin seudullisten ja kansainvälisten tapahtumalustojen kehittämiseen ja tuettiin yritysten digitalisointia ja matkailupalvelujen kehittämistä ja kansainvälistymistä kehittämishankkeiden sekä Visit Laukaa ja Visit Jyväskylä -palvelujen kautta. Yritysten ja yhteisöjen verkostoitumista edistettiin verkostoitumis- ja koulutustilaisuuksien, sähköisten viestintäkanavien sekä säännöllisesti kokoon-tuvan yrittäjien ja Laukaan kunnan kumppanuusfoorumin kautta.

Työllisyysyksikkö vastaa kunnan tukityöllistämisestä, työllistymisen palveluohjauksesta, kuntouttavasta työtoiminnasta, työkoelusta, työpajatoiminnasta, työllistämisen tuesta (kuntalisä) yrityksille, yksityisille työnantajille, järjestöille ja yhdistyksille, TYP-verkostoyhteistyöstä (työllistymistä edistävä monialainen yhteistyö) työllistymishankkeista sekä työllistymispalvelujen koordinoinnista sekä koululaisten kesätyöpaikoista. Työllisyydenhoidon palvelurakenteen kokonaisuutta vahvistetaan hankkeiden avulla. Hankkeet monipuolistavat työllisyysyksikön tarjoamia palveluita. Uusia hankkeita suunnitellaan ja hankerahoitusta haetaan yhteistyössä lähikuntien kanssa.

Palveluohjausta tarjotaan erityistä ja usein moniammatillista tukea tarvitseville työnhakijoille kokonaistilanteen kartoittamiseen. Asiakkaat saavat tukea työllistymiseen, koulutukseen, kuntoutusprosessien etenemiseen sekä työ- ja toimintakyvyn selvityksiin. Työllisyysyksikkö vastaa Laukaan kunnan monialaisesta työllistymistä edistävästä palvelusta (TYP), jossa kunta, TE-hallinto ja Kela tekevät

tiivistä yhteistyötä asiakkaan tilanteen edistämiseksi.

Palveluohjauksessa oli vuonna 2019 noin 400 henkilöä, joista 230 oli monialaisen työllistymistä edistävän palvelun eli TYP:in asiakkaita. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli 79 eri henkilöä vähintään kolmen kuukauden pituisessa jaksossa. Lisäksi velvoite- ja tukityöllistämistä vastaava työllisyyskoordinaattori tapasi vuonna 2019 noin 200 laukaalaista työtöntä työnhakijaa.

Vuoden 2019 talousarvioon varattiin 0,811 miljoonaa euroa palkkatuella työllistämiseen kuntaorganisaatioon. Palkkatukea valtiolta saatiin 0,5 miljoonaa. Palkkatuella työllistettiin noin 45 henkilötyövuotta ja noin 150 henkilöä eri pituisiin ja erilaisiin tehtäviin. Lisäksi järjestöille, yhdistyksille ja yrityksille maksettiin palkkatuen kuntalisää noin 20.000 euroa.

Rokkakankaalla, kirkonkylällä ja Lievestuoreella toimivat työpajat ovat olennainen osa Laukaan työllisyyspalveluita. Valmentautujat tulivat työpajoille pääsääntöisesti palkkatuella, työkokeilulla tai kuntouttavan työtoiminnan tai työpajan omilla sopimuksilla. Valmennusjaksot ovat yleensä kestoltaan 1-8 kuukauden mittaisia. Työpajajaksoista voidaan myöntää Paikko-osaamistodistuksia. Työpajatoimintaan osallistuu noin 180 henkilöä.

Työllisyydenhoidon palvelurakenteen kokonaisuutta on vahvistettu hankkeiden avulla. Vuonna 2019 ESR-rahoitteinen HOHTO-hanke tarjosi ura- ja opinto-ohjausta nuorille kolmen kunnan alueella (Laukaa, Äänekoski, Konnevesi). Ura- ja opinto-ohjaukseen keskittyvä tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelu on osoittautunut tärkeäksi ja merkitykselliseksi osaksi työllisyysyksikön tarjoamia palveluja.

Laukaa kunta on mukana Taite työelämään- hankkeessa yhdessä Äänekosken kaupungin kanssa.

Taite työelämään –hanke ESR 01.04.2018 – 31.03.2021. Taite työelämään -hankkeessa tavoitteena on kehittää Äänekosken ja Laukaan palkkatukityösuhteiden vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta luomalla uusia toimintamalleja jatkotyöllistymisen tueksi.

Laukaa kunta on mukana JAMK:in hallinnoimassa TiimiVerkko hankkeessa yhdessä Äänekosken kaupungin ja Jyväskylän katulähettyksen kanssa. TiimiVerkko – Osallisuutta verkkovalmennuksesta ESR 01.09.2018 – 31.12.2020. TiimiVerkko-hankkeessa kehitetään uudenlaisia etäkuntoutuspalveluita osaksi olemassa olevia työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluja. Hankkeen päätavoitteena on kehittää matalan kynnyksen etäkuntoutuspalveluita työelämän ulkopuolella oleville henkilöille. Lisäksi tavoitteena on kehittää ammattilaisten etäohjaus- ja valmennustaitoja niin, että asiakkaan voimavarat tunnistetaan ja niitä tuetaan entistä aktiivisemmalla yhteydenpidolla digitaalisten välineiden avulla.

Laukaan kunta osallistuu Väentupa ry:n Nousukausi-hankkeeseen kuntarahoitusosuudella. Hanke tarjoaa kohderyhmälle pääasiassa sosiaalista kuntoutusta ja yksilöllistä valmennusta. Hanke päättyy 31.12.2020.

Työllisyysyksikön yhtenä painopistealueena vuodelle 2019 oli saada työttömyys putoamaan alle 8 prosenttiin. Työllisyyskatsauksen mukaan Laukaan työttömyysprosentti oli vuonna 2019 8,4–10,5 % välillä. Alhaisimmillaan se oli syys- ja lokakuussa ja korkeimmillaan joulukuussa. Vuoden 2019 keskiarvo työttömyysprosentti oli 9,3 %. Laukaan työttömyysprosentti on ollut koko vuoden noin kolme prosenttia pienempi kuin alueen vastaavan kokoisissa kunnissa.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinto, viestintä ja tietohallinto

Tavoite 1: Laaditaan kuntastrategian tarkasteluun mittarit ja kehitetään strategian arviointia. Mittari: järjestetään valtuustokauden puolivälin tarkastelu

ja arvioidaan onnistumista kuntastrategian tavoitteiden saavuttamisessa asetettujen mittareiden valossa.

Toteutuminen: Tavoite toteutui täysin. Strategian puolivälin tarkastelu pidettiin valtuustoseminaarissa toukokuussa Kuopiossa. Tavoitteiden saavuttamista tarkasteltiin kuntastrategiassa asetettujen tavoitteisiin ja mittareihin verrattuna.

Tavoite 2: Päätöksenteon valmistelun laadun varmistaminen. Mittari: Pidetään kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksenteosta johtuneiden oikaisuvaatimukset ja valitukset alhaisella tasolla. Lisäksi asioita jää pöydälle mahdollisimman vähän päätöksenteossa.

Toteutuminen: Tavoite toteutui täysin. Vuonna 2019 valtuuston tai kunnanhallituksen päätöksistä johtuneita valituksia oli vain yksi kappale sekä yhden asian osalta asia jätettiin pöydälle, mikä käsiteltiin seuraavassa kokouksessa.

Tavoite 3: Kehitetään sähköistä viestintää ja asiointia sekä edistetään sähköisen arkistoinnin mahdollisuuksia. Mittari: Otetaan käyttöön uusia sähköisen asioinnin viestinnän muotoja ja kunnan tiedonohjaussuunnitelman laadinta etenee.

Toteutuminen: Toteutui osittain. Kunnan kuulutuksia varten otettiin käyttöön julkaisujärjestelmä vuoden 2018 loppupuolelle. Sen tuotantokäyttö osana kunnan verkkosivustoa aloitettiin alkuvuodesta 2019. Sähköisen palautejärjestelmän käyttöönotto viivästyi vuoden 2020 puolelle. Tiedonohjaussuunnitelmien tekemistä jatkettiin eri hallintokuntien kanssa.

Henkilöstöhallinto

Tavoite 1. Henkilöstön työtyytyväisyys tutkitaan. Tavoitteena tyytyväisyyden pysyminen vuoden 2015 tutkimuksen korkealla tasolla.

Toteutuminen: Tavoite toteutui lähes täysin. Työtyytyväisyys pysyi edelleen korkealla tasolla. Kouluarvosanalla ilmaistu yleisarvio työtyytyväisyydestä, joka on muodostettu tutkimuksen kaikkien aihealueiden vastausten keskiarvosta, oli 8,1. Arvio jäi hieman vuoden 2015 tuloksesta, mutta oli toiseksi paras tulos Laukaan kunnan mittaustietojen perusteella.

Tavoite 2. Henkilöstön saatavuus avoimiin tehtäviin säilyy hyvänä. Kaikkiin tehtäviin vähintään tyydyttävästi hakijoita. Seuranta henkilöstöraportissa.

Toteutuminen: Tavoite toteutui tyydyttävästi. Saatavuus heikkeni hieman mutta vakinaiset tehtävät on saatu täytettyä. Sijaisten saatavuus on edellisvuodesta vaikeutunut. Tarkemmin henkilöstöraportissa.

3. Palkkalaskentapalvelut ja niihin kuuluvat tilitykset tehdään viiveittä.

Toteutuminen: Tavoite toteutui täysin.

4. Henkilöstön työkyky säilyy nykytasolla. Sairauspoissaolot alle 13 työpäivää/työntekijä/vuosi.

Toteutuminen: Tavoite toteutui lähes täysin. Sairauspoissaolot kasvoivat vain hieman edellisvuodesta. Sairauspoissaoloja oli keskimäärin 13,0 työpäivää/henkilötyövuosi. Viimeisen Kunta 10-tutkimuksen mukaan kunta-alan työntekijät olivat vuonna 2018 keskimäärin sairauslomalla 17,0 päivää.

Maaseututoimi

Tavoite 1. Tukihakemusten- ja maksatusten käsittely MAVI:n ilmoittamissa aikatauluissa.

Toteutuminen: Päätukihakemuksia on Laukaan kunnan yhteistoiminta-alueelle jättänyt 905 tilaa. Erillisiä tukihakemuksia on käsitelty 4397 kappaletta, joista osa käsitellään vuoden 2020 puolella. Tukieuroja on maksettu yhteensä 23 474 122,07. Maksatukset on suoritettu maksuluvan tultua voimaan.

Tukioikeudensiirtohakemuksista on päätöksiä tehty n. 240 kappaletta.

Tavoite 2. Lakisääteisten tarkastus- ja valvontatehtävien suorittaminen riittävässä laajuudessa.

Toteutuminen:

PETOVAHINGOT 2019

Kunta	Lukumäärä	Arvio	Korvataan
Hankasalmi	1	240,00	240,00
Jyväskylä	16	11357,00	11357,00
Laukaa	3	672,00	608,00

Luhanka	4	1157,00	1157,00
Toivakka	1	64,00	0,00
Uurainen	2	1172,00	1172,00
Yhteensä	27	14662,00	14534,00

Karhut aiheuttavat alueellamme suurimman osan vahingoista ja ne kohdistuvat koottuun satoon, sekä hunajatuotantoon. Vahingot käydään arvioimassa pääsääntöisesti tapahtuma päivänä, jotta voidaan todeta vahingonaiheuttaja

Tavoite 3. Koulutustilaisuuksien järjestäminen viljelijöille, tavoitteena järjestää 5-8 tilaisuutta vuodessa.

Toteutuminen: Laukaan yhteistoiminta-alue järjesti viljelijöille kolme koulutustilaisuutta päätukihakua 2019 varten. Lisäksi Laukaan maaseutuasiamiehet osallistuivat luennoimalla kahdessa Toivohankkeen järjestämässä päätukihaun koulutustilaisuudessa Hankasalmella 10.4. ja Korpilahdella 16.4. Näihin viiteen Laukaan yhteistoiminta-alueen kunnissa järjestettyihin koulutuksiin osallistui yhteensä 173 henkilöä. Koulutuspalautte oli positiivista, tilaisuuksia pidettiin tärkeinä, koska maataloustukien säännökset muuttuvat vuosittain ja tulevien vuosien tukiaisoista halutaan tietoa mahdollisimman varhaisessa

Koulutukset järjestettiin 12.4. Laukaassa, 17.4. Uuraisilla ja 24.4. Joutsassa. Koulutuksissa käsiteltiin EU:n CAP-uudistusta, sähköistä asiointia Vipupalvelussa, keskeisiä tukiehtoja, maatilojen valvontaan liittyviä asioita ja maatalouden investointitukia. Lisäksi Laukassa oli luento maatilan taloushallinnosta ja johtamisesta, Uuraisilla maatilan sukupolvenvaihdoksesta ja Joutsassa kuitu- ja öljyhamppun viljelymahdollisuuksista

Talous- ja omistajaohjaus

Tavoite 1:

Parannetaan taloushallinnon toimintavarmuutta, sujuvuutta ja riskienhallintaa.

Menetelmä: tehdään taloushallinnon tärkeimmistä prosesseista prosessikuvaukset sekä kriittisimmistä työtehtävistä yksityiskohtaiset työohjeet,

jotka palvelevat toiminnan sujuvuutta ja sisäistä valvontaa.

Onnistumisen mittaaminen: toteutuneet prosessikuvaukset ja työohjeet otettu käyttöön, laadullinen arviointi.

Toteutuminen: Toteutui osittain, toteutus jatkuu edelleen.

Taloushallinnossa- ja suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota työohjeisiin. Työtehtävistä on laadittu yksityiskohtaisia ohjeita, jotka on otettu käyttöön sekä päivittäisessä työssä, että esimerkiksi perehdytyksen ja tuurauksen kohdalla. Prosesseja, ja niiden kuvauksia kehitetään edelleen.

Tavoite 2:

Kehitetään koko organisaation talousymmärrystä ja -osaamista.

Menetelmä: tehdään hallintokunnille taloushallinnon ohjeita, joiden avulla edesautetaan kirjausten ja menettelytapojen oikeellisuutta.

Onnistumisen mittaaminen: toteutuneet ohjeet ja niistä saatu palaute, laadullinen arviointi.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Taloushallinto- ja suunnittelu on ohjeistanut palvelualueita annetuilla ohjeistuksilla sekä palaverien yhteydessä. Ohjeistuksia ja prosesseja kehitetään edelleen, esimerkiksi taloustilastouudistuksen myötä. Talouden vuosikelloon on vuodesta 2019 alkaen lisätty palvelualuekohtaiset talousworkshoptit, joiden tavoitteena on kehittää palvelualueiden talousosaamista ja lisätä talousarvioprosessi vuorovaikutteisuutta. Talousworkshopeista saatiin vuonna 2019 positiivista palautetta ja niiden pitämistä jatketaan vuonna 2020.

Hankinnat ja kehittäminen

Tavoite 1:

Kehitetään hankintojen ja sopimusten sisäistä valvontaa.

Menetelmä: luodaan malli/työkaluja sopimusperusteisten hankintojen seurannalle.

Onnistumisen mittaaminen: kehitystyön laadullinen arviointi.

Toteutuminen: toteutui osittain.

Kehitystyö käynnistettiin ja sen osana kunnan sopimukset kartoitettiin palvelualueittain ja arvioitiin sopimuksia ja sopimusosaamista laadullisesti. Sopimusjohtamisen mallin ja työkalujen kehittäminen jatkuu. Työn tähänastiset tulokset on esitelty johtoryhmälle, kunnanhallitukselle ja valtuustolle alkuvuonna 2020.

Maankäyttö

Tavoite 1:

Metsätiloja hoidetaan jatkuvasti metsäsuunnitelman ja metsänhoitokonsultin esitysten mukaisesti. Tavoitteelliset hakkuutulot ovat yhteensä 560.000 euroa, josta 400.000 euroa kohdistuu talousmetsiin ja 160.000 euroa taajamien lähimetsiin/asemakaavan toteuttamiseksi tehtäviin hakkuisiin. Edellisten vuosien päätehakkuualueiden uudistamiseen käytetään noin 25.000 euroa, taimikoiden/nuoren metsän hoitotöihin noin 40.000 euroa ja metsänparannustoimenpiteisiin (mm. tieverkon parannus ja terveys-/kasvatustalonnitukset) noin 25.000 euroa. Näin ollen hoitokustannuksia on yhteensä 90.000 euroa.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Metsistä korjattiin puuta yhteensä noin 17 500 m³. Suurimmat hakkuumäärät painottuivat talousmetsiin, mutta kokonaiskertymässä ovat mukana myös tonttihakkuut, taajamien puisto- ja lähimetsien hoitohakkuut sekä muiden hankkeiden yhteydessä poistetut puut. Hakkuutuloiksi kertyi noin 709.800 euroa. Hakkuita varten tehtäviä ennakkoraivauksia tehtiin 39,8 ha, taimikonhoitotöitä 61,4 ha ja uutta taimikkoa perustettiin 19,8 ha. Hoito- ja taimikonperustamiskustannukset olivat yhteensä noin 64.800 euroa. Metsäomaisuuden tuottoa parannettiin investoimalla 7.500 euroa terveys- ja kasvatustalonnituksiin sekä 22.500 euroa metsäautotieverkon parannukseen. Suunnitellut metsänparannustoimenpiteet saatiin toteutettua arvioitua edullisemmin.

Tavoite 2:

Taajamien kasvualueilta hankintaan raakamaata yhteensä noin 50 ha ja asemakaavan toteuttamiseksi tarvittavia yleisiä alueita noin 4 ha.

Toteutuminen: toteutui täysin

Talousarvion investointiosaan maa- ja vesialueet varattiin yhteensä 700.000 euroa. Taajamien kasvualueilta hankittiin yhteensä noin 63 ha raakamaata ja asemakaavan toteuttamiseksi noin 10 ha yleisiä alueita.

Merkittävin raakamaakauppa tehtiin Senaatti-kiinteistöt Oy:n kanssa, kun kunta hankki omistukseensa Vuonteella aiemmin toimineen Luonnonvarakeskuksen (Luke) kasvituotannon tutkimusyksikön alueet. Maakaupassa kunnalle siirtyi yhteensä 53 ha maata, joista kunta möi edelleen yksityiselle toiminnan harjoittajalle noin 31,6 ha suuruisen määräalan. Kunnan omistukseen jäävälle alueelle suunnitellaan sijoittuvaksi Vuonteen uusi, ekologinen ja kiertotalouteen pohjautuva asuinalue.

Vuoden 2019 aikana maanhankintaan käytettiin yhteensä noin 413.400 euroa. Kiinteistötoimitusmaksuihin ja kirjaamiskuluihin kului noin 39.000 euroa.

Tavoite 3:

Kaavan mukaisia rakennuspaikkoja luovutetaan yhteensä noin 30 kpl, joista noin puolet vuokraamalla.

Toteutuminen: ei toteutunut.

Uusia pientaloasumiseen tarkoitettuja rakennuspaikkoja luovutettiin rakennettavaksi 25 kpl, joista 11 myytiin ja 14 vuokrattiin. Kirkonkylän keskustasta myytiin kaksi kerrostalon rakennuspaikkaa ja rivitalotontteja luovutettiin kolme. Vuokra-alueita myytiin vuokralaisille 9 kpl.

Tavoite 4:

Maankäytön toteuttamisohjelman jalkauttaminen käytäntöön

Toteutuminen: ei toteutunut.

Paikkatietoon perustuvalla maankäytön toteuttamisohjelmalla tavoitellaan kunnan maankäytön toteuttamisen, tonttituotannon ja palvelurakenteen

yhdenmukaista suunnittelua ja toteuttamista. Ohjelmalla seurataan ja ohjataan yhdyskuntarakentamisen etenemistä toimintojen ja kustannusten kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Vuonna 2018 koottiin taustatietoa mm. lähipalveluverkosta (päiväkodit ja koulut) ohjelman taustaksi. Ohjelman laatimiselle ei ole erikseen resursoitu työaikaa, minkä vuoksi hanke ei edennyt muiden kiireellisempien hankkeiden vuoksi.

Tavoite 5:

Yleiskaavahankkeet (toteuma kaavakohtaisesti):

- Kirkonkylän yleiskaava; kaavaehdotus

Toteutui, mutta myöhästyi: Kirkonkylän osayleiskaavan muutos ja laajennus eteni ehdotusvaiheeseen ja ehdotus on asetettu nähtäville vuoden 2020 alussa.

- Keski-Laukaan pohjoisosa, osa-alue I; kaavaehdotus

Toteutui täysin: Keski-Laukaan pohjoisosa yleiskaavan (osa-alue I) lisäselvitykset Vihtavuoren tehtaiden suoja-alueista valmistui keväällä 2019 ja kaavaehdotus oli nähtävillä kesän ajan

- Keski-Laukaan pohjoisosa, osa-alue III; kaavaehdotus

Ei toteutunut: Keski-Laukaan pohjoisosan yleiskaavaa (osa-alue III) ei käsitelty vuoden 2019 aikana.

- Leppävesijärven rantayleiskaavan numeeristaminen ja ajantasaistaminen; kaavaehdotus

Ei toteutunut: Leppävesijärven rantayleiskaavan numeeristaminen ja ajantasaistaminen oli luonnoksena nähtävillä keväällä 2019. Luonnoksesta saatujen mielipiteiden ja lausuntojen perusteella ilmeni lisäselvitystarpeita mm. siirrettäväksi esitettyjen rakennuspaikkojen osalta. Selvitykset valmistuivat alkuvuodesta 2020 jonka jälkeen kaavaa on lähdetty valmistelevaan ehdotukseksi.

Tavoite 6:

Merkittävämmät asemakaavahankkeet (toteuma kaavakohtaisesti):

- Leppäveden liikuntapuiston asemakaava; hyväksymisvaihe

Toteutui täysin: Leppäveden liikuntapuiston asemakaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa maaliskuussa 2019.

- Leppäveden Lintumäen ja Korpelan asemakaava; ehdotusvaihe

Toteutui täysin: Leppäveden Lintumäen ja Korpelan asemakaava ehdotus oli nähtävillä loppuvuodesta 2019. Kaava etenee hyväksymiskäsittelyyn alkuvuodesta 2020.

- Vihtavuoren Kuhankosken asemakaava; ehdotusvaihe

Ei toteutunut: Vihtavuoren Kuhankosken asemakaavan valmisteluvaihe edellytti täydennysselvityksiä mm. kulttuuriympäristöarvojen osalta. Kaavan laatii kulttuuriympäristöjen suunnitteluun perehtynyt konsultti.

- Lievestuoreen satama-alueen asemakaavan muutos; luonnosvaihe

Ei toteutunut: Lievestuoreen satama-alueen asemakaavamuutos tuli vireille kunnanhallituksen päätöksellä kesäkuussa 2018. Kaavaluonnoksen valmistelua on käynnistetty täydentävillä selvityksillä.

Elinkeinotoimi

Tavoite 1:

Uuden elinkeinotoimen palvelumallin käyttöönottoa jatketaan yhteistyössä yrittäjien, yhteistoimintatahojen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Uuden palvelumallin mukaisesti kunnan elinkeinopalvelut toimivat aktiivisena osana laajaa palveluverkostoa, jonka avulla pystytään vastaamaan elinkeinoelämän moninaisiin tarpeisiin.

Tavoite 2:

Tarjotaan palveluja yrityksille Keski-Suomen uusyrityskeskuksen ja Jyväskylän yritystehtaan sekä verkossa tarjolla olevien palvelujen kautta.

Toteutuminen: toteutui osittain.

Keski-Suomen uusyrityskeskus toimii Laukaan uusien yritysten palvelukanavana. Verkkopalveluna kunta tarjoaa yritysten käytettäväksi Yritystulkkia

palvelun. Yhteistyö yritystehtaan kanssa on sen sijaan ollut vähäistä.

Tavoite 3:

Edistetään Laukaassa toimivien yrittäjien verkostoitumista, kasvua ja hyvinvointia tukevia tilaisuuksia ja kehitetään kunnan elinkeinopalveluja ja yrittäjäolosuhteita.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Kunta on toiminut aktiivisesti yrittäjiä yhdistävänä voimana. Kunta yhdessä yrittäjäyhdistyksen kanssa järjestää erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, jotka antavat yrittäjille mahdollisuuden verkostoitua. Laukaan oli vuonna 2019 Kasvu Openin valtakunnallinen kumppani ja kannusti paikallisia yrityksiä mukaan kasvupoluille. Kunta on myös osallistanut yrityskentän monipuolisesti omien elinkeinopalvelujen kehittämiseen muun muassa säännöllisesti kokoontuva kumppanuusfoorumin muodossa sekä syksyllä 2019 järjestetyn vuorokauden mittaisen elinkeinoekosysteemien kehittämiseen keskittyneen työpajan myötä. Työpajaan osallistui useita paikallisia yrittäjiä.

Tavoite 4:

Toteutetaan kuntastrategian tavoitteiden toteuttamiseksi kehittämishankkeita.

Toteutuminen: toteutui osittain.

Elinkeinopalveluiden toimintaa on pystytty hankkeistamaan osittain onnistuneesti, mutta hanketoiminnan hallittavuudessa on vielä kehitettävää. Kunnalla on hyvät hankeverkostot, mutta laajempi hanketoiminta vaatii suunnitelmallisempaa resursointia kunnalta. Vuonna 2019 osa valmistelluista hankkeista jäi hakematta, koska talousarviossa ei ollut osoitettuna riittäviä määrärahoja omarahoitussuuksiin.

Tavoite 5:

Hyödynnetään Laukaan Kehitysyhtiö Oy palveluita elinkeinopolitiikan tavoitteiden ja palveluiden toteuttamiseen. Laukaan Kehitysyhtiö Oy:ltä ostettavia elinkeinopalveluja kirjataan muihin yhteistoimintaosuuksiin 144.000 euroa. Lisäksi menokohdassa varaudutaan ohjelmakauden mukanaan tuo-

mien uusien hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä yritysten kehittämis- ja kansainvälistymispalveluihin 47.500 euroa. Yritysten perustamis- ja käynnistämisvaiheen neuvontaan Uusyrityskeskuksen kautta varataan 20.000 euroa sekä Visit Jyväskylän palveluiden hankintaan 28.500 euroa.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Suunnitellut palveluhankinnat ja toteutuivat ollen tärkeä osa kunnan elinkeinopalvelujen kokonaisuutta.

Työllistämispalvelut

Tavoite 1:

Nuoren elämäntilanteen kokonaisvaltainen kartoittaminen ja ohjaaminen tarkoituksenmukaisesti palveluihin, joiden tavoitteena on työ- ja koulutusrin käynnistäminen.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Työllisyysyksikkö koordinoi helmikuussa 2019 aloittanut Ohjaamo Laukaan toimintaa. Ohjaamo on alle 30-vuotiaille tarkoitettu matalan kynnyksen monialainen palvelupiste, jonka toimintamalli rakentuu monialaisesti tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea tarjoavista palveluista. Ohjaamo Laukaa on avoinna keskiviikkoisin klo 10-15. Laukaalaiset nuoret ovat löytäneet Ohjaamon erittäin hyvin ja kävijämäärä on vakiintunut aukiolopäivinä 6-10 nuoreen. Tyypillisimmin nuoret hakevat ohjaamosta apua työllistymiseen ja opiskeluun, toimeentuloon ja asumiseen liittyvissä asioissa.

Tavoite 2:

Työllisyysyksikkö kehittää toimintaansa aktiivisesti. Hankkeita suunnitellaan tarpeen mukaan ja haetaan rahoitusta yhteistyössä lähikuntien kanssa.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Laukaa, Äänekoski ja Konnevesi hakivat yhdessä Kykyä työelämään- hankkeelle ESR-rahoitusta. Hankkeen tavoitteena on löytää osatyökykyisille työttömille työnhakijoille polkuja työelämään. Hanke alkaa vuonna 2020.

Tavoite 3:

Ollaan yhteistyössä Väentuvan kanssa heidän Nouruskausi -hankkeessa kuntarahoituksella.

Toteutuminen: toteutui täysin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hallintopalvelujen talous toteutui vuonna 2019 lähes suunnitellusti. Muutetun talousarvion toimintatuotot olivat 1.581.000 euroa. Toimintatuottojen toteutuma oli 1.566.000 euroa eli toteutumisprosentti oli 99,1 %. Toimintakulut olivat muutetussa talousarviossa -3.625.500 euroa ja toimintakulujen toteutuma -3.736.600 euroa eli toteutumisprosentti 103,1 %. Toteutunut toimintakate oli -2.170.000 eli 125.8000 euroa arvioitua heikompi. Sitä selittää ennakoitua isommat asiantuntijapalvelujen ostot, Kuntaliiton ja Keski-Suomen liiton arvioitua isommat jäsenmaksut, henkilöstökulujen ylitykset ja työterveyshuollon palvelujen budjetoitua isommat ostot.

Talous- ja elinvoimapalveluiden valtuustoon nähden sitova toimintakate oli alkuperäisessä talousarviossa 2,94 miljoonaa euroa euroa ja syksyn 2019 talousarviomuutosten jälkeen 2.06 miljoonaa euroa. Muutettuun talousarvioon nähden yksikön toimintatuotot ylittyivät noin 403.000 euroa ja toimintakulut alittuivat noin 182.000 euroa. Suurempien tulojen ja pienempien menojen vuoksi yksikön

toimintakate oli noin 586.000 euroa muutettua talousarviota parempi. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna eroa kertyi noin 1,47 miljoonaa euroa.

Toimintatuottojen ylitys muodostui pääosin elinkeinopalvelujen, työllistämispalvelujen ja maankäytön odotettua korkeammista toimintatuotoista. Maankäytön toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion noin 145.000 eurolla. Ylitys pääasiassa metsätilojen ennakoitua paremmista myyntituotoista. Työllistämispalveluiden noin 100.000 euron tuottojen ylitys selittyi pääosin Vattipajan ennakoitua suuremmasta ulkoisesta ja sisäisestä palvelujen myynnistä. Elinkeinopalvelujen tulot ylittyivät noin 150.000 eurolla pääasiassa hanketoiminnan osalta, joka näkyi myös toimintakulujen ylityksenä eikä vaikuttanut olennaisesti toimintakatteen muodostumiseen.

Yksikön toimintakulut alittivat talousarvion noin 182.000 euroa. Tulospaikoilla toimintakulut ylittyivät elinkeinopalveluissa noin 105.000 euroa johtuen pääasiassa hanketoiminnan kuluista, jotka katettiin talousarvion ylittäneillä hanketoiminnan tuotoilla. Muilla tulospaikoilla toimintakulut alittuivat tai toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Konsernihallintoon on keskitetty organisaation johtamisen ja palvelutuotannon kannalta oleellisia hallinnollisia palveluja ja tukipalveluita. Konsernihallinto huolehtii kunnan edunvalvonnan ja päätöksenteon edellytyksistä. Lisäksi konsernihallinnon alaisuudessa on kunnan kasvuun ja kehittämiseen liittyviä palveluita, kuten maankäyttö-, elinkeino- ja työllisyyspalvelut. Näistä työllisyyspalvelujen osalta on tapahtumassa olennaisia muutoksia, kun työllisyyden kuntakokeilu alkaa vuoden 2020 aikana. Työllisyyden kuntakokeilu tuo kunnalle laajemman vastuun ja mahdollisuudet työllisyydenhoidossa. TE-toimiston tehtäviä siirretään kuntakokeilujen vastuulle ja kunnat saavat tehtä-

vien hoitamiseksi työvoimaa TE-toimistoilta. Kuntakokeilussa rakennetaan uutta alueellista tuloksellista työllisyydenhoidon mallia yhdessä Jyväskylän, Äänekosken ja Muuramen kanssa. Muutos koskettaa välillisesti myös muita toimintoja kuten sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka osallistetaan kuntakokeilun valmisteluun ja toteutukseen. Onnistuakseen kuntakokeilu tulee vaatimaan kunnalta lisäresurssointia työllisyydenhoitoon.

Konsernihallinnon ydintoiminnot on turvattava tulevaisuudessakin eikä työllisyydenhoidon lisäksi nähtävillä ole toimintaympäristön muutoksia, jotka vaikuttaisivat olennaisesti konsernihallinnon

palveluihin, henkilöstötarpeeseen tai talouteen lyhyellä aikavälillä. Maaliskuussa 2020 Suomessakin alkanut koronavirusepidemia voi kuitenkin aiheuttaa ennakoimattomia muutoksia kuntien toiminnassa ja toimintaympäristössä. Lisäksi on erilaisia muutostekijöitä, jotka konsernihallinnon toiminnan ja talouden suunnittelussa tulee ottaa huomioon.

Digitalisaatio ajaa erilaisia palveluita ja toimintoja muutokseen. Konsernihallinnon osalta digitalisaatio näkyy monessa toiminnossa. Tietohallinto toimii koko organisaation tukipilarina digitalisaatiossa. Lisäksi muun muassa talous- ja henkilöstöhallinto sekä asiakirjahallinto ja tiedonohjaus ovat digitalisaatioon liittyvän muutoksen keskiössä. Tulevaisuudessa entistä suurempi osa perinteisestä

henkilötyöstä näillä aloilla automatisoituu ja henkilöstön työtehtävät muuttuvat. Tässä muutoksessa kunnan on oltava ajan tasalla ja tehtävä ratkaisuja, jotka edistävät työn tuottavuutta ja organisaation toiminnan sujuvuutta.

Konsernihallinnon toimintaympäristöön vaikuttavat tulevaisuudessa koko julkisen sektorin tehtävien järjestely ja rahoitus. Esimerkiksi Sote-uudistukseen liittyvillä ratkaisuilla voi olla olennaisia vaikutuksia muun muassa kunnan henkilöstömäärään ja talouden laajuuteen ja sen myötä erilaisten organisaation sisäisten palvelujen laajuuteen.

Perlacon Oy:n alkuvuonna 2020 laatimien arvioiden mukaan Laukaan väestörakenteen muutoksilla ja niistä johtuvilla palvelutarpeiden muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta kunnan yleishallinnon kustannustasoon vuoteen 2030 mennessä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Konsernihallinnolla on sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa korostunut rooli ja vastuu, koska kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja järjestämisestä sekä toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Lisäksi konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjaamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnanhallitus ei ole antanut valtuuston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista tarkempia soveltavia ohjeita. Ohjeita oli määrä antaa vuoden 2019 aikana, mutta niiden valmistelu jatkuu vuonna 2020.

Konsernihallinnossa laaditaan ohjeita eri toimintojen ja prosessien toteuttamiseksi oikein ja lainmukaisesti sekä valvotaan näiden prosessien toteutumista. Mm. talous- ja henkilöstöhallinto ohjeistavat palvelualueita toimintatavoista, joilla pidetään huoli siitä, että toiminta on lain- ja asianmukaista ja kunnan toiminnan kannalta olennaiset ydinprosessit toimivat sujuvasti. Vuoden 2019 aikana tilikauden aikaista valvontaa taloushallinnossa on tehostettu muun muassa täsmäyttämällä tasetilit kesken tilikauden. Lisäksi on muun muassa käynnistetty taloushallinnon tietojärjestelmien käyttöoikeuksien tarkastamiseen liittyviä toimia. Lasku-

jen hyväksyntäkäytännöissä huomattiin tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä puutteellisuuksia, joihin on puututtu välittömästi ohjeistamalla. Lisäksi talousarvio- ja tilinpäätösprosesseja on kehitetty kunnassa jatkuvasti, jotta talouden johtamisen ja hallinta tukisi kunnan strategisia tavoitteita.

Kunnan hankintaohjeet ovat ajan tasalla ja konsernihallinnon hankinta- ja kehittämispäällikkö on palvelualueiden käytettävissä asiantuntijana hankinta-asioissa. Vuoden 2019 aikana kartoitettiin kunnan sopimuskantaa ja huomattiin, että hankinta- ja sopimusosaamisessa on vakaviakin puutteellisuuksia. Tilanteeseen on reagoitu ja kunnassa valmistellaan sopimusohjetta sekä muita toimenpiteitä sopimusosaamisen kehittämiseksi. Sopimusten tilannekatsaus on esitelty kunnan johtoryhmän lisäksi kunnanhallitukselle ja valtuustolle alkuvuonna 2020. Sopimusjohtamisen kehittäminen on olennainen toimenpide sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vahvistamiseksi.

Myös tietoturva- ja tietosuoja-asioiden ohjeistus on konsernihallinnon vastuulla. Tietosuojavastavan osaamisesta huolehditaan, jotta organisaation sisäinen ohjeistus ja käytännöt pysyvät ajan tasalla.

Tietohallinnon riittävä resursointi varmistaa tietohallinnon mahdollisuudet pitää yllä tietoturvallista digitaalista toimintaympäristöä.

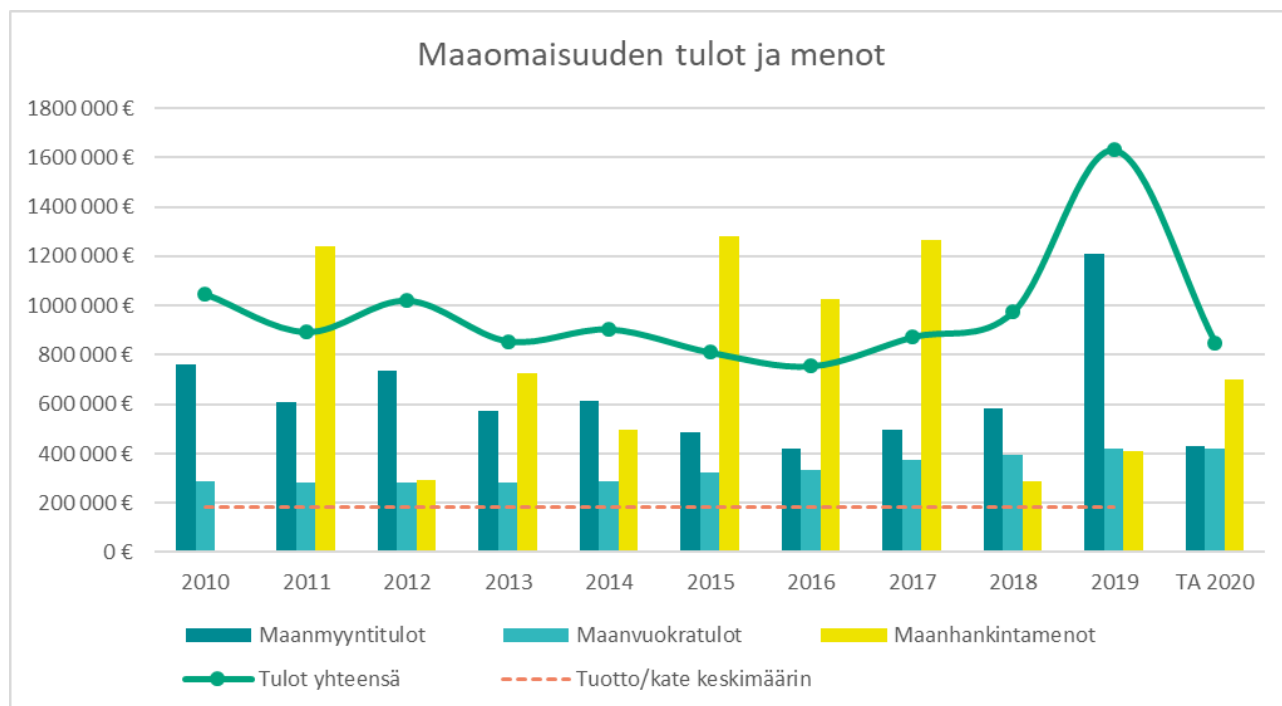
Ylimmän päätöksenteon laadukas valmistelu on riskienhallinnan kannalta tärkeää. Riskien ennakointi ja arviointi osana päätöksenteon valmistelua parantaa päättäjien mahdollisuuksia arvioida päätöksen vaikutuksia oikeaan tietoon perustuen. Kunnassa ei ole käytössä systemaattista mallia päätösten vaikutusten arviointiin. Erilaisia työka-

luja ja toimintatapoja vaikutusarviointien tekemiseen on olemassa ja tulevaisuudessa tulisi harkita uusien toimintatapojen käyttöönottoa myös Laukaassa.

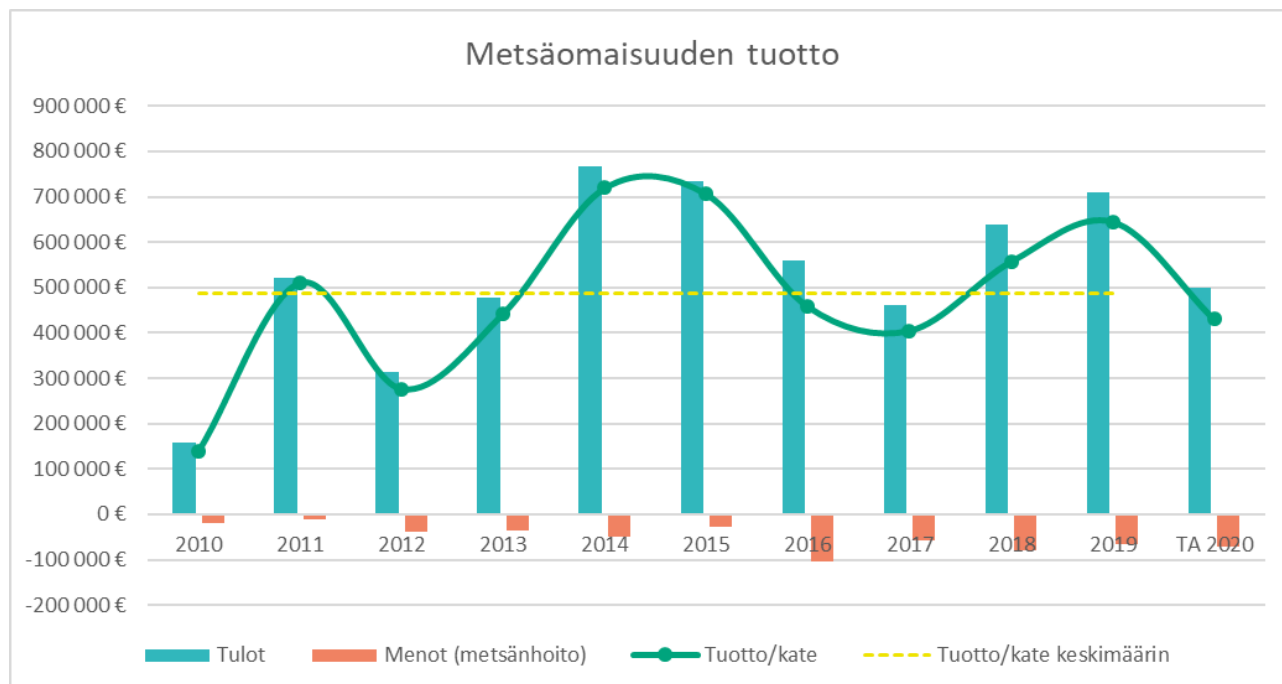
Kunnan tulee toimissaan kyetä pysymään ajan tasalla lukemattomien lakien ja säädösten määräyksistä. Lainmukaisen toiminnan ylläpitäminen vaatii henkilöstön säännöllistä kouluttamista, minkä lisäksi erilaisissa tapauksissa ostetaan asiantuntijapalveluita lainmukaisuuden varmistamiseksi.

Graafit ja tunnusluvut

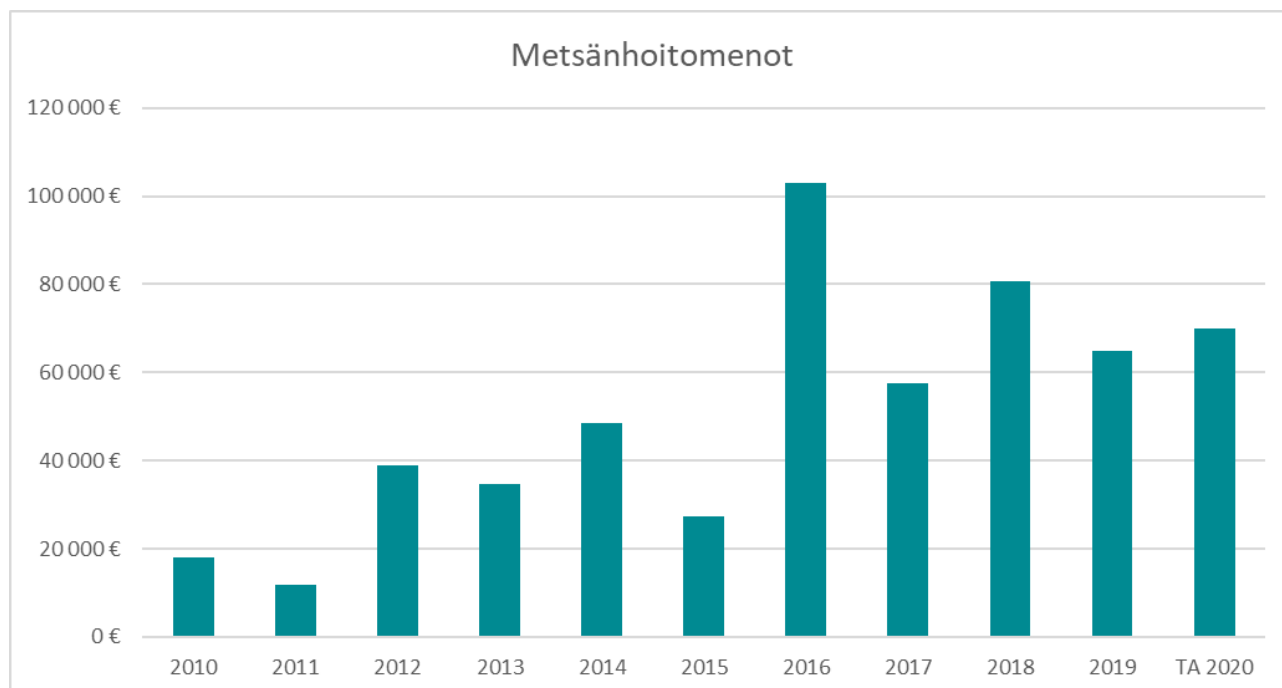
Maankäyttö

Maaomaisuuden tulot (käyttötalous- ja investointitulot) ja menot vuosina 2010–2019 sekä talousarvioluku vuodelle 2020.

Metsäomaisuuden tuotto vuosina 2010–2019 sekä talousarvioluku vuodelle 2020.

Metsäomaisuuden menot (metsänhoito) vuosina 2010–2019 sekä talousarvioluku vuodelle 2020. Vuoden 2016 luku sisältää noin 40.000 euron investoinnin metsäautoteiden kunnostamiseen.

Maankäytön tunnusluvut	TA 2018	TA/M 2018	TP 2018
Hyväksytyt asemakaavat, ha	50	50	60
Hyväksytyt yleiskaavat, ha	670	670	0
Maanhankintamenot, euroa	700 000	700 000	413 419
Maanmyyntitulot, euroa	390 000	1 230 000	1 210 399
Maanvuokratulot, euroa	380 000	415 000	420 485
Hakkuutulot, euroa	560 000	560 000	709 817
Metsänhoitomenot, euroa	90 000	90 000	64 812

4.2.2 Perusturvapalvelut

Perusturvapalvelun toiminnan tarkoituksena on edistää kunnan asukkaiden hyvinvointia, itsenäistä selviytymistä, terveyttä ja sosiaalista turvallisuutta.

Palvelualueella jatkettiin palvelurakenteen uudistamistyötä sekä palveluprosessien ja toimintamallien arviointia ja uudistamista. Toiminnan painopisteeksi asetettiin hyvinvointityön vahvistaminen, ennakointi ja ennaltaehkäisevä työ, varhainen reagointi sekä palveluiden oikea-aikaisuus.

Keski-Suomen kuntajohtajat nimittivät Keski-Suomen sosiaali- ja terveysjohtajista koostuvan sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen maakunnallisen

työryhmän, jonka tehtävänä oli jatkaa maakunnallisen sote –uudistuksen valmistelua yhteistyön ja yhteisten toimintamallien osalta.

Talousarviovuoden aikana käynnistettiin sosiaalihuollon arkiston käyttöönottoprojekti siten, että liittyminen toteutetaan THL:n liittymisaallossa 7, jossa tuotannon aloitus toteutetaan aikavälillä 9-12/2020.

Hallinto- ja terveyspalvelut

Perusturvapalvelujen hallinto- ja terveyspalvelut -tulosyksikköön kuuluvat perusturvalautakunnan ja vammaisneuvoston toiminta, perusturvapalvelujen yhteinen hallinto sekä perusterveydenhuolto- ja erikoissairaanhoitopalvelut.

Perusterveydenhuollon palvelut laukaalaisille tuottaa sairaanhoitopiiriin alainen liikelaitos Keski-Suomen seututerveyskeskus. Avoterveydenhuollon käynnit nousivat vuodesta 2018 8,6 % ollen 70 413 käyntiä. Vuodeosaston hoitopäivät nousivat 10 % edellisestä vuodesta ollen 3 867 hoitopäivää. Suun terveydenhuollon käynnit laskivat 4,8 % ollen 20 184 käyntiä.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin tuottaman erikoissairaanhoidon perustehtävänä on tarjota kansallisiin ja kansainvälisiin suosituksiin perusturvaa, luotettavaa, turvallista ja vaikuttavaa hoitoa potilaan parhaaksi. Lähtökohtana on sairaala, jossa annetaan potilaiden tarvitsema tutkimus, hoito ja kun-

toutus kokonaisvaltaisesti ja tehokkaasti. Sairaanhoitopiiriin hoitopäivien määrä vähäni noin 3 %. Lähetteiden määrä sairaanhoitopiirissä oli 1,9 % suurempi, kuin vuonna 2018. Laukaalaisten lähetteet erikoissairaanhoitoon seututerveyskeskuksesta vähenivät 2 % edellisestä vuodesta.

Perusturvalautakunta kokoontui vuonna 2019 yhdeksän kertaa käsitellen 72 asiaa. Vammaisneuvosto kokoontui keväällä 2019 kolme kertaa. Uusi vammaisneuvosto nimettiin kunnanhallituksen kokouksessa 18.12.2019.

Perusturvapalvelujen hallinnossa hoidetaan myös yhteistyössä seututerveyskeskuksen kanssa valtiokonttorin kuntoutusmäärärahalla tehtävään kuntoutustoimintaan liittyvät tehtävät sotiemme veteraaneille.

Sosiaalityö

Sosiaalityön tulosyksikössä lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi (graafi 1) ja lasten, nuorten- ja perheiden moninainen tuen tarve näkyi vahvasti toimintavuoden aikana. Lastensuojelussa näkyy erityisesti lasten ja nuorten psyykinen pahoinvointi. Myös päihteiden, kuten kannabiksen käyttö on lisääntynyt nuorten keskuudessa. Koulunkäymättömyys ja yhä pienempien lasten väkivaltainen käyt-

täytyminen ovat ilmiöinä huolestuttavia. Lastensuojelun sijoitusten määrä on pysynyt jokseenkin vuoden 2018 tasolla.

Nuorten sosiaalityössä tuettiin nuoria asumisen sekä koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa. Laukaassa on alkanut Ohjaamo-hanke keväällä 2019, joka moniammatillisesti tukee nuorten elämiseen liittyvissä asioissa ja nuorten sosiaalityöntekijä on mukana Ohjaamossa viikoittain. Nuor-

ten sosiaalityöntekijä vastaa myös jälkihuollon toteutumisesta. Jälkihuollon asiakkailta esiintyy monenlaista tuen tarvetta ja mm. tuetulla asumisella pyritään auttamaan nuorten itsenäistymistä.

Yhteistyössä sivistystoimen kanssa käynnistettiin toimintavuoden aikana arviointi ja suunnittelu oman perheneuvolan perustamisesta ja vuoden lopussa perustettiin psykologin ja sosiaalityöntekijän virka omaan perheneuvolaan. Toiminnan aloitus ajoitettiin vuoden 2020 alkuun.

Psykoterapiakeskus Vastaamon kanssa lokakuussa 2018 aloitettua lyhytpsykoterapiapilottia jatkettiin toimintavuoden ajan ja asiakkaiden kokemukset palvelusta ovat olleet hyvin myönteisiä. Matalan kynnyksen lähetekäytäntö toteutui sosiaalitoimen organisoimana. Palveluun pääsy oli nopeaa ja se auttoi asiakkaita selviytymään kriisitilanteista ja kuormittavista elämäntilanteista.

Sosiaalityön mielenterveys- ja päihdetyön palvelurakennetta uudistettiin ja toimintavuoden aikana täytettiin kaksi ohjaajan virkaa, joiden tarkoituksena on antaa sosiaalisena kuntoutuksena kotiin annettavaa tukea ja ohjausta. Kotiin annettava tuki ja ohjaus on erityisesti mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattu palvelu. Palvelun avulla on pyritty ehkäisemään asiakkaiden päätymistä asumis- palveluihin sekä toisaalta auttaa kotiutumiseen asumis- palveluista. Kotiin annettavaa tukea ja ohjausta on annettu yhteensä 31 asiakkaalle.

Perhetyötä kehitettiin vuoden 2019 aikana uusien työmuotojen ja -menetelmien suunnittelulla ja käynnistämällä, jotta pystytään vastaamaan paremmin perheiden erilaisiin tuen tarpeisiin. Henkilöstön osaamista on vahvistettu ammatillisen lisä-

koulutuksen avulla. Lisäkoulutuksen myötä työskentelyä on syvennetty erityisesti perheen kokonaistilanteen arvioinnin sekä päihde- ja mielenterveystyön osalta.

Uutena toimintamuotona käynnistettiin kotiin annettava avoperhekuntoutus ja toteutusta varten määräaikaisten toimet vakinaistettiin perheohjaajiksi sekä perustettiin yksi uusi perheohjaajan toimi. Perheille, joilla on tarve intensiiviseen, laaja-alaiseen, kotiin annettavaan tukeen, on kehitetty ja käynnistetty vuoden 2019 aikana uudenlainen työskentelymalli perhetyön ja ympärivuorokautisen, laitoksessa tapahtuvan perhekuntoutuksen välimaastoon. Avoperhekuntoutuksen käynnistämisen jälkeen laitosperehekuntoutuksen ostopalveluja ei ole tarvittu, vaan perhekuntoutus on pystytty tuottamaan kunnan omana työnä perheen arkiympäristöihin. Avoperhekuntoutusta on tarjottu yhteensä kuudelle perheelle palvelun käynnistyttyä maaliskuussa 2019.

Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä sekä lapsiperheiden kotipalvelua on kehitetty suunnitelmalliseen ja oikea-aikaisempaan suuntaan mm. tiivistämällä yhteistyötä sosiaalityön kanssa ja selkiyttämällä työskentelyn prosessia.

Sosiaalityössä on tarkasteluvuoden aikana ollut useita virkoja ja toimia avoinna ja sosiaalityöntekijöiden rekrytoinneissa on ollut haasteita. Useat henkilömuutokset ovat kuormittaneet työyhteisöä ja perehdyttäminen on vienyt aikaa perustehtävältä. Lisäksi muutokset hidastavat hetkellisesti asiakasprosessien eteenpäin viemistä ja aikataulujen toteuttamista, kuitenkin asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin on pystytty pääsääntöisesti vastaamaan laissa säädetyissä aikatauluissa.

Vanhus- ja vammaispalvelu

Vanhus- ja vammaispalvelut yhdistyivät vuoden 2019 aikana. Vammaispalvelut muuttivat Pellokuja 3:n ja palveluiden yhdistämistä ja yhteisiä toimintalinjoja on arvioitu ja kehitetty vuoden aikana. Muutoksen tuulet ovat olleet voimakkaat, mutta henkilöstön joustavuus ja palveluhenkisyys ovat olleet toiminnan mahdollistajana ja muutosten läpiviemisessä tärkeää.

Painopisteen siirtäminen ennaltaehkäiseviin palveluihin, asiakkaan toimintakykyä, voimavaroja, omatoimisuutta ja terveyttä edistäviin sekä kotona tukeviin palveluihin alkaa pikkuhiljaa näkyä positiivisesti. Palveluprosesseja on arvioitu ja viety eteenpäin tuloksellisesti.

Palvelurakenteen uudistaminen on edennyt ympärivuorokautisen palvelun osalta tavoitteen mukaisesti, käyttöprosentti arviointihetkellä 9,5% yli 75-

vuotta täyttäneistä kuntalaisista (valtakunnallinen tavoite 7-8%). Kotihoidon palveluiden osalta palveluiden käyttö ylittää asetetun tavoitteen, käyttöprosentti arviointihetkellä 16,9% (valtakunnallinen tavoite 13-14%). Huomioitavaa on, että kotihoidon palvelut ovat vähentyneet kahdessa vuodessa 4,8%, mutta eivät suunnitellusti talousarvion 2019 mukaan. Asumispalvelut ovat vähentyneet vuodesta 2017 tilinpäätöksestä 5,7%. Muutokset ovat aikaa vievää prosessia ja muutoksen rinnalle kehitettävät ennakoivan ja ennaltaehkäisevän työn tulokset näkyvät pitkällä aikajänteellä. 75-vuotta täyttäneiden laukaalaisten prosenttiosuuksia vanhuspalvelujen asiakkaisissa on kuvattu graafissa 2.

Vanhus ja vammaispalveluissa on ollut viime vuoden aikana paljon virkoja ja toimia avoinna. Se haastaa ja hidastaa hetkellisesti asiakasprosessien eteenpäin viemistä ja aikataulujen toteuttamista, mutta tuo myös mahdollisuuden uuden ajatteluun ja toimintojen kehittämiseen. Rekrytoinneissa on

onnistuttu pääsääntöisesti hyvin, vaikka haasteet henkilöstön saatavuudessa ovat ajoittain suuret.

Toimintavuodelle suunniteltu varahenkilöyksikkö aloitti toiminnan maaliskuussa 2019 ja toimintavuosi on ollut yksikön käynnistymisen ja toiminnan muotoutumisen aikaa.

Vammaispalveluihin varattu määräaikainen ohjaajan toimi asiakkaiden kotiin tehtävään työhön osoitettui hyväksi ja saatujen kokemusten perusteella tehtävä päädyttiin vakinaistamaan talousarviovuodelle 2020.

Henkilöstön koulutukseen on toimintavuoden aikana otettu käyttöön uusi toimintamalli ns. lyhyet koulutukset. Koulutuksien avulla pystytään lisäämään henkilöstön osaamista ja ammatillista tukea ja vastaamaan paremmin asiakkaiden muuttuviin palvelutarpeisiin.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoite 1:

Hoitoketjujen toimivuus erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen välillä. Mittarina tarvittavan määräaikaisen jatkohoitopaikan järjestäytyminen viiveettä, maksimiodotusaika 5vrk.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Prosesseja hiotaan edelleen, mutta toteutuu jo nyt tavoitteiden mukaan. Maksimiodotusaika 2-3 vrk tällä hetkellä.

Tavoite 2:

Jonottajien määrä ympärivuorokautiseen hoitoon (max 5 jonottajaa)

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Ympärivuorokautiseen asumiseen ei ollut jonoa alkuvuodesta, lakisääteisissä ajoissa asiakkaat on saatu sijoitettua koko tarkasteluvuoden ajan. Kolmen yksityistä tehostettua palveluasumista tuottavan yksikön lopettaessa loppuvuodesta 2019 tuli hetkellistä viivettä, mutta lakisääteisissä ajoissa ollaan toimittu koko tarkasteluvuoden ajan.

Tavoite 3:

Tavoitteena on, että yli 75-vuotiaista kotona asuvien osuus ylittää 89% vuoden loppuun mennessä.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Kotona asuu 90,5% yli 75-vuotiaista.

Tavoite 4:

Tavoitteena on vähentää ympärivuorokautisen hoidon osuutta siten, että yli 75-vuotiaista on ympärivuorokautisen hoidon piirissä vuoden 2019 loppuun mennessä on max 11%.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Ympärivuorokautisen hoidon piirissä on 9,5% yli 75-vuotiaista.

Tavoite 5:

Kotihoidon välittömän työajan osuus on vähintään 55% vuoden 2019 loppuun mennessä.

Toteutuminen: Tavoite ei toteutunut.

Välittömän työajan osuus on 51,08 (graafi 3). Tavoitteeseen pääsemiseen on vaikuttanut mm. henkilöstön vaihtuvuus ja heidän perehdyttäminen laskee välitöntä työaikaa.

Tavoite 6:

Omana työnä toteutettu perhetyön osuus toteutuu vähintään 95%.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Perhetyötä saanut vuonna 2019 yhteensä 105 perhettä, joista kolmen perheen perhetyö tuotettu osittain tai kokonaan ostopalveluilla. Tuotettujen tuntien sekä asiakasperheiden lukumäärän perusteella omana työnä

on pystytty tuottamaan yli 95% perhetyön tarpeesta.

Tavoite 7:

Sijaishuollossa perhehoidon lisääminen siten, että sijoituksista vähintään 15% toteutuu perhehoidossa.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Sijaisperheisiin on ollut sijoitettuna vuonna 2019 12 lasta. Lukumääräisesti sijaisperheisiin on vuoden 2019 aikana pystytty lisäämään sijoituksia ja tavoitteena vähintään 15 prosentin osuus sijoituksissa perhehoitoon toteutuu. Vuositasolla sijoituksia yhteensä on noin 30.

Tavoite 8:

Laaja hyvinvointikertomus valmistuu talousarviovuoden aikana ja hyvinvoinnin tavoitteet on määriteltä.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Laajan hyvinvointikertomuksen hyvinvointisuunnitelma valmistui vuonna 2019 ja hyvinvoinnin tavoitteet on suunnitelmassa määriteltä.

Tavoite 9:

Valmistaudutaan sote- ja maakuntauudistukseen osallistumalla maakunnan eri työryhmiin ja yhteisten toimintamallien valmisteluun ja käyttöönottoon.

Toteutuminen: Tavoite toteutunut. Talousarviovuoden aikana maakunnan kuntien sote –johtajat lähtivät kuntajohtajien tehtäväksi antona valmistelevaan maakunnan sote –palveluiden jatkokehittämistä sekä soveltuvien osien yhteisten palvelutuotantojen rakentamista. Lisäksi lähdettiin valmistautumaan STM:n ja THL:n tuleviin palveluiden kehittämisen hankehakuihin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinto- ja terveystaloudellisten toimintakulut muodostuvat pääosin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon menoista. Tulosityksikön toimintakate oli 32,9 miljoonaa euroa, joka ylitti talousarvion 78 tuhannella eurolla. Ylitys johtui lähinnä terveydenhuollon kiinteän laskutuksen lisäksi tulleista päivystyksen puhelinneuvonnan, kutsuntojen terveystarkastusten ja edellisiin vuosiin kohdistuvista laskuista sekä perusterveydenhuoltoon kohdistuneista eläkemaksuista.

Perusterveydenhuollon asiakaspalvelujen oston Seututerveyskeskukselta oli talousarviossa 2019 varattu 11,7 miljoonaa euroa, joka oli 0,2 miljoonaa euroa pienempi, kuin Seututerveyskeskuksen palvelusuunnitelman mukainen kuntaosuus. Lisäksi hoitotarvikemenoihin varattiin 0,5 miljoonaa euroa. Tilivuoden aikana tehtiin määrärahamuutos (KV 11.11.2019 §52), jolla asiakaspalvelujen oston lisättiin 0,2 miljoonaa euroa ja hoitotarvikemenoihin 50 tuhatta euroa. Tilinpäätöksessä asiakaspalvelujen ostot ylittivät talousarvion 53 tuhannella eurolla.

Erikoissairaanhoidon talousarviossa varattiin 19,8 miljoonan suuruinen määräraha. Palvelujen ostot toteutuivat lähes talousarvion mukaisina.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon hoitopalvelulaskutuksessa siirryttiin vuoden 2019 alusta kiinteän laskutuksen malliin, jossa jäsenkuntia laskutettiin kuukausittain tasasuuruusina erinä. Perusteena olivat talousarvion mukaiset tulot jäsenkunnilta kuten aikaisemminkin: perussopimuksessa määritellyt toiminnot, ensihoitopalvelut ja yli/alijäämän tasaus. Terveystaloudellisten asiakaspalvelujen ostojen toteuma oli 31,7 miljoonaa euroa, joka oli 0,3 miljoonaa euroa vähemmän, kuin vuonna 2018. Laukaan kiinteän laskutuksen hinnan määrittelyssä on huomioitu ylijäämän palautusta 0,7 miljoonaa euroa. Terveydenhuollon kokonaismenojen kehitystä on kuvattu graafissa 4.

Perusturvapalvelujen hallinnon toimintakate alitti talousarvion.

Sosiaalityön tulosityksikön toimintakate oli 5,8 miljoonaa euroa, joka ylitti talousarvion 333 tuhannella eurolla.

Suurin ylitys toteutui lastensuojelun tulospaikan kaikilla osa-alueilla. Avohuollon kustannuksia ylittivät lähinnä henkilöstömenoissa. Perhehoitoon tehtiin uusia sijoituksia. Laitoshoidon jouduttiin toteuttamaan budjetoimaton sijoitus. Jälkihuollossa esiintyi kasvavaa tuen tarvetta.

Aikuis- ja perhesosiaalityön tulospaikan ylitykset kohdentuvat sosiaalihuollon kotiin myönnettäviin palveluihin sekä päihdehuollon asumispalvelujen akuuttiin tarpeeseen.

Perhetyön ja sosiaalityön hallinnon tulospaikat alittivat talousarvion.

Lastensuojelun ja perhetyön menojen kehitystä on kuvattu graafissa 5.

Vanhus- ja vammaispalvelun tulosityksikön toimintakate oli 18,2 miljoonaa euroa, joka alitti talousarvion 230 tuhannella eurolla.

Vanhuspalvelujen toimintakate oli lähes talousarvion mukainen. Vanhuspalveluissa oli tavoitteena vähentää ostopalveluja ja se onnistui ennustetusti niin, että vuonna 2019 ostopalvelupaikkojen määrä

väheni 20 paikalla. Tilivuoden aikana vanhuspalveluihin kohdistui määrärahamuutos (KV 11.11.2019 §52), jolla palveluasumisen määräraha pieneni 0,25 miljoonaa euroa. Palveluasumisen ostomenojen kehitystä on kuvattu graafissa 6.

Vammaispalvelujen toimintakate alitti talousarvion. Syynä mm. henkilöstömenoihin vaikuttava henkilöstön suuri vaihtuvuus ja se, että vammaispalvelun asumispalvelujen ostopalvelupaikoista pystyttiin siirtämään asiakkaita kunnan omiin palveluyksiköihin.

Perusturvapalvelujen palvelualueen toimintakate oli 57,0 miljoonaa euroa, joka ylitti talousarvion 181 tuhannella eurolla.

Arvio tulevasta kehityksestä

Palvelualueen toimintaympäristössä palvelutarve tulee kasvamaan mm. ikärakenteen muuttumisen myötä ja tuleva kehitys tulee huomioida palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä. Väestön toimintakyvyn tulevaa kehitystä arvioitaessa kuitenkin oletettavaa on, että toimintakyvyn paranemisen trendit jatkuvat, vaikka edessä on myös haasteita. Tulevaisuuden palvelutarpeita voidaan kuitenkin vähentää panostamalla ennakoiwaan ja ennaltaehkäisevään työhön. Myös uudenlaisia asumisen ratkaisuja tulee arvioida ja kehittää vanhus- ja vammaispalveluissa.

Lasten, nuorten- ja perheiden palveluissa palvelutarve on ollut kasvava. Perheiden moninaiset haasteet näkyvät voimakkaasti toimintakentässä ja tämä edellyttää palvelualueelta ennakointia ja oikea-aikaista reagointia sekä palveluiden edelleen kehittämistä. Yhteistyö verkostojen kanssa on merkittävä ja siinä tulee onnistua parhaimman lopputuloksen saavuttamiseksi.

Ennaltaehkäisevä toimintakulttuuri edellyttää, asiakkaiden tarpeiden kuulemistä ja huomioon otta-

mista, moniammatillista, yhdyspinnat ylittävää yhteistyötä palvelutuotannossa ja kehittämisessä, selkeitä linjauksia palvelujen sisällöistä ja kriteereistä, oikein kohdennettuja resursseja ja vastuullista johtamista.

Johtamiseen, roolien ja vastuiden, toimintamallien ja edelleen yhteistyön kehittämiseen tulee jatkossa kiinnittää erityinen huomio. Lisäksi henkilöstön rekrytointiin, perehdytykseen ja pysyvyyteen tulee kiinnittää huomiota ja ottaa käyttöön myös uusia menetelmiä. Henkilöstön saatavuus on ajoittain vaikeaa ja vain riittävällä henkilöstöllä voidaan turvata oikea-aikaiset, vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut.

Maakunnan yhteisessä sote –uudistuksen valmistelussa tullaan maakuntatasoisesti kehittämään yhteisiä palveluketjuja ja eri yhteistyön muotoja sekä uudistamaan ja kehittämään yhteisiä toimintamalleja, palvelupolkuja ja palvelutuotannon erilaisia digitaalisia ratkaisuja.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Palvelualueen sisäistä valvontaa toteutetaan palvelualueen johtoryhmässä, tulosityksiköiden arviointikeskusteluissa sekä eri tulospaikoissa. Lisäksi valvontaa toteutetaan perusturvalautakunnassa.

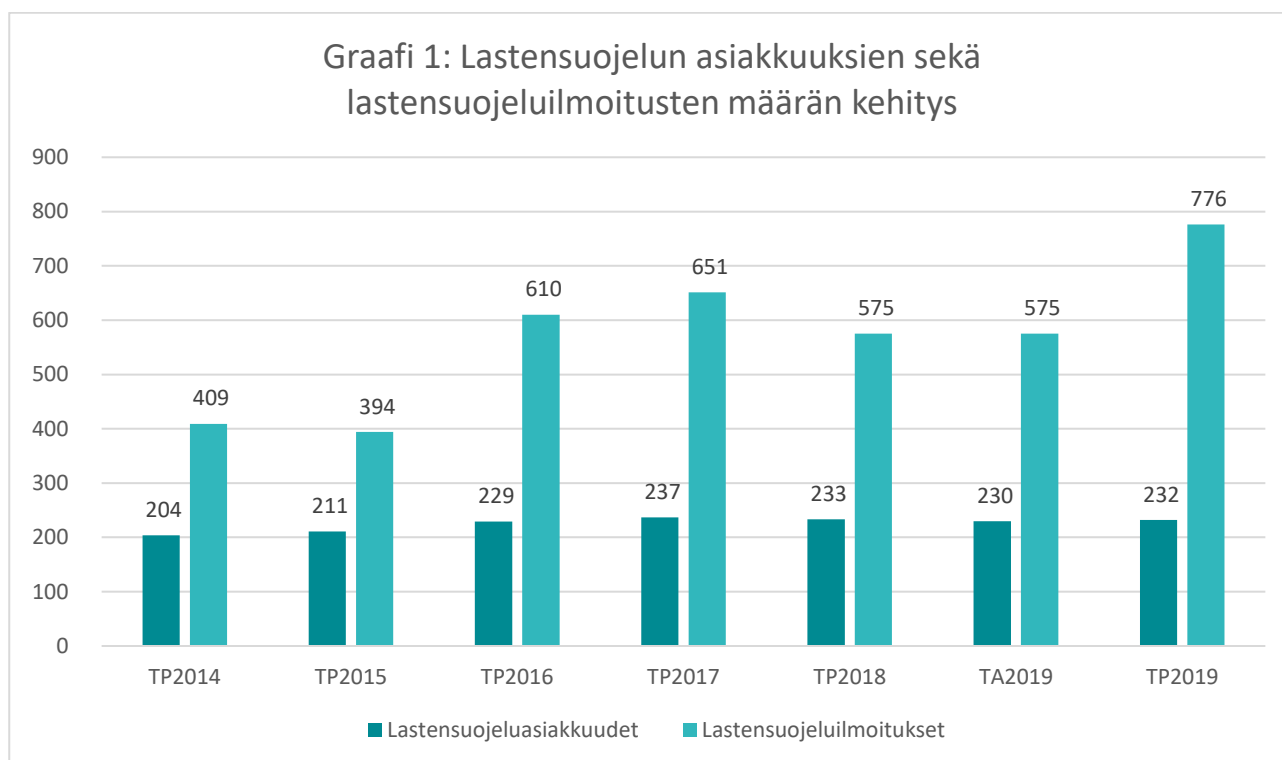
Käytössä olevia valvonnan osa-alueita ovat toiminnan laillisuuden valvonta mm. päätösten osalta, talouden seuranta ja arviointia palvelualueen kaikilla

tasoilla, palvelualueen johtoryhmässä, perusturvalautakunnassa sekä tulosityksiköissä, riskienhallinta ja henkilöstön vastuullinen toiminta.

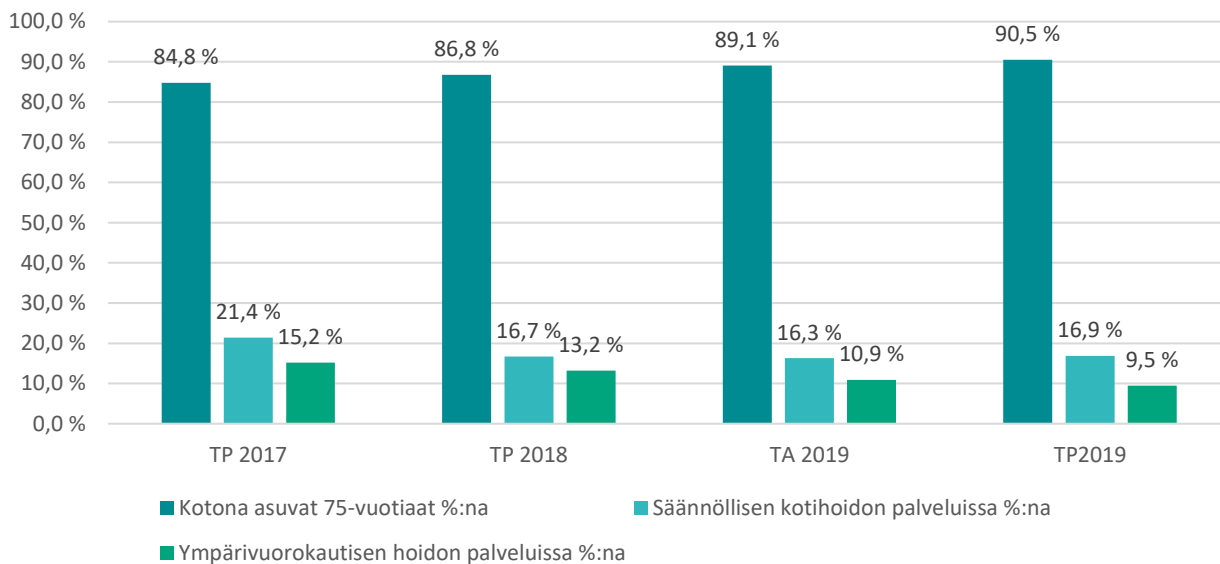
Tulosityksikön johtaja vastaa oman tulosityksikön valvonnasta ja valvonnan organisoinnista. Omavalvonta muodostaa oman kokonaisuuden valvonnasta ja sitä toteutetaan säännönmukaisesti. Oma-valvontasuunnitelmat tulee olla joka yksikössä. Esimies valvoo omaa yksikköään omavalvontasuunnitelman mukaisesti toiminnan, talouden ja työnjohdon osalta.

Henkilöstölle on tehty riskiarviointeja ja riskienhallinnan suunnitelmat sähköisen kyselyn muodossa marraskuussa 2019. Vakavista uhka- ja vaaratilanteista tulee tehdä ilmoitus esimiehelle ja sähköiseen intran järjestelmään viivytyksettä.

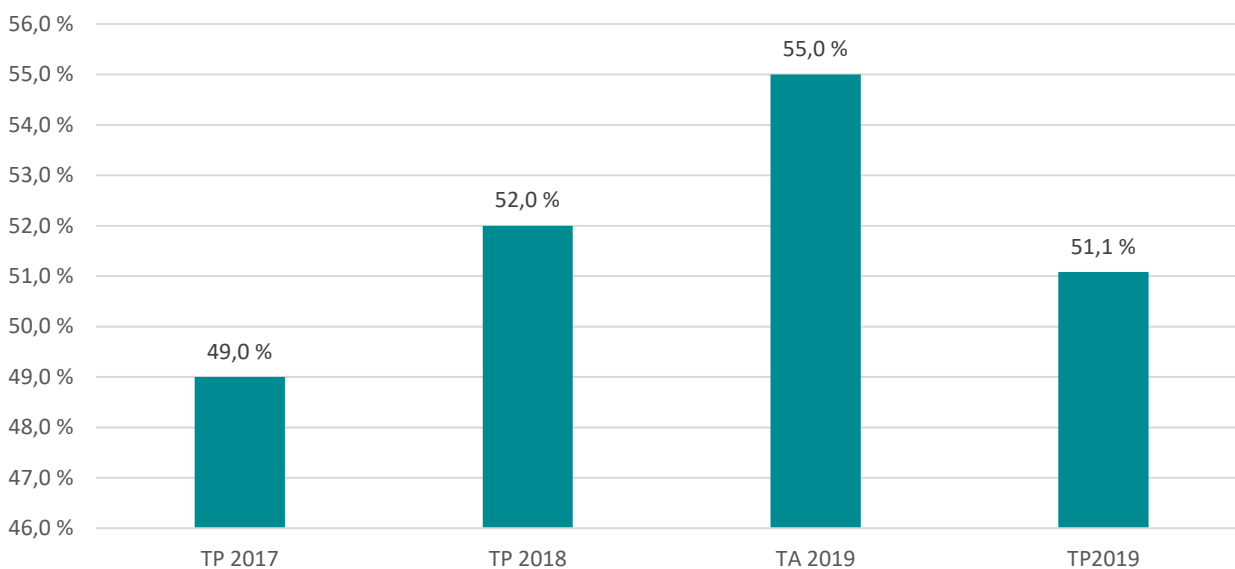
Graafit

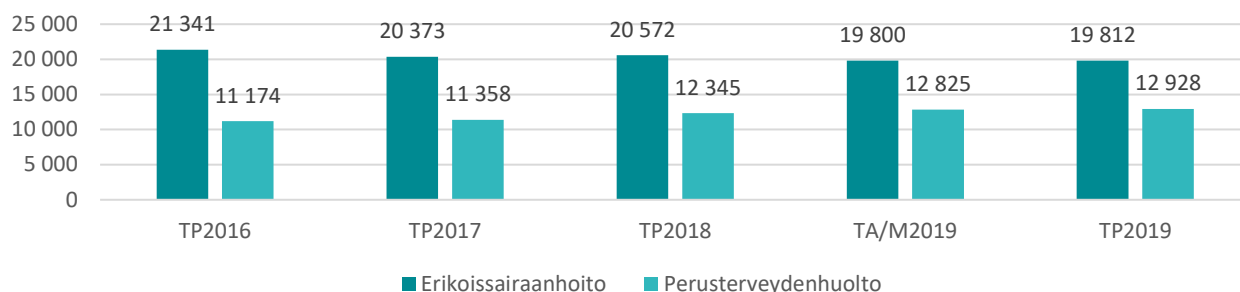
Graafi 2: 75-vuotta täyttäneiden laukaalaisten %-osuus vanhusten palveluissa

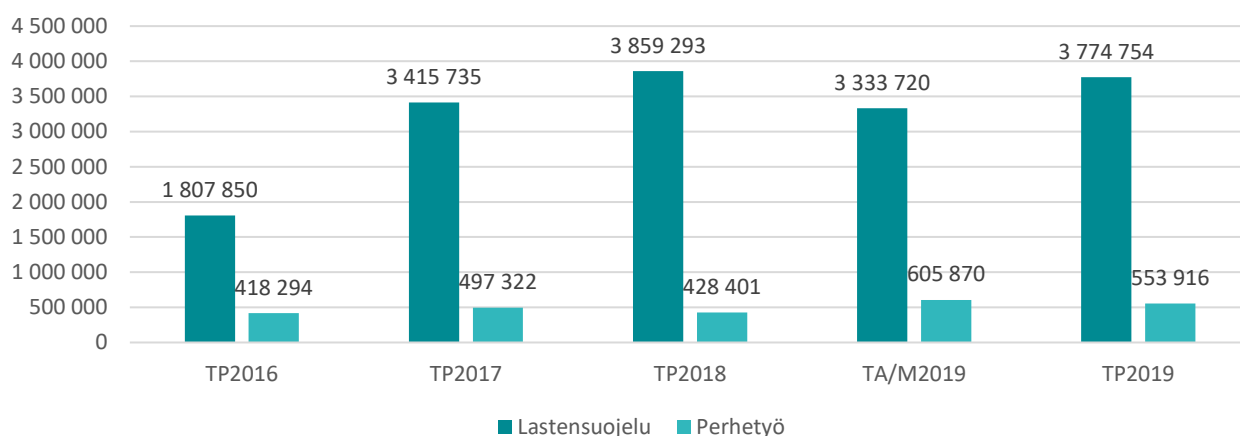
Graafi 3: Kotihoidon tehokkuus, Välittömän asiakastyön osuus %:na työajasta

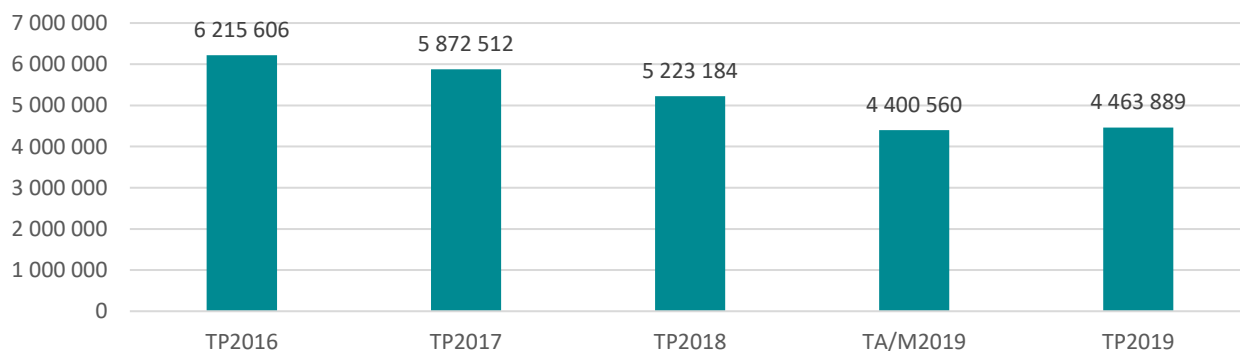
Graafi 4: Terveysthuollon menojen kehitys
sisältäen eläkemenot siirtyneistä palvelusuhteista
ja hoitotarvikejakelun (1.000 euroa)

Graafi 5: Lastensuojelun ja perhetyön menojen kehitys

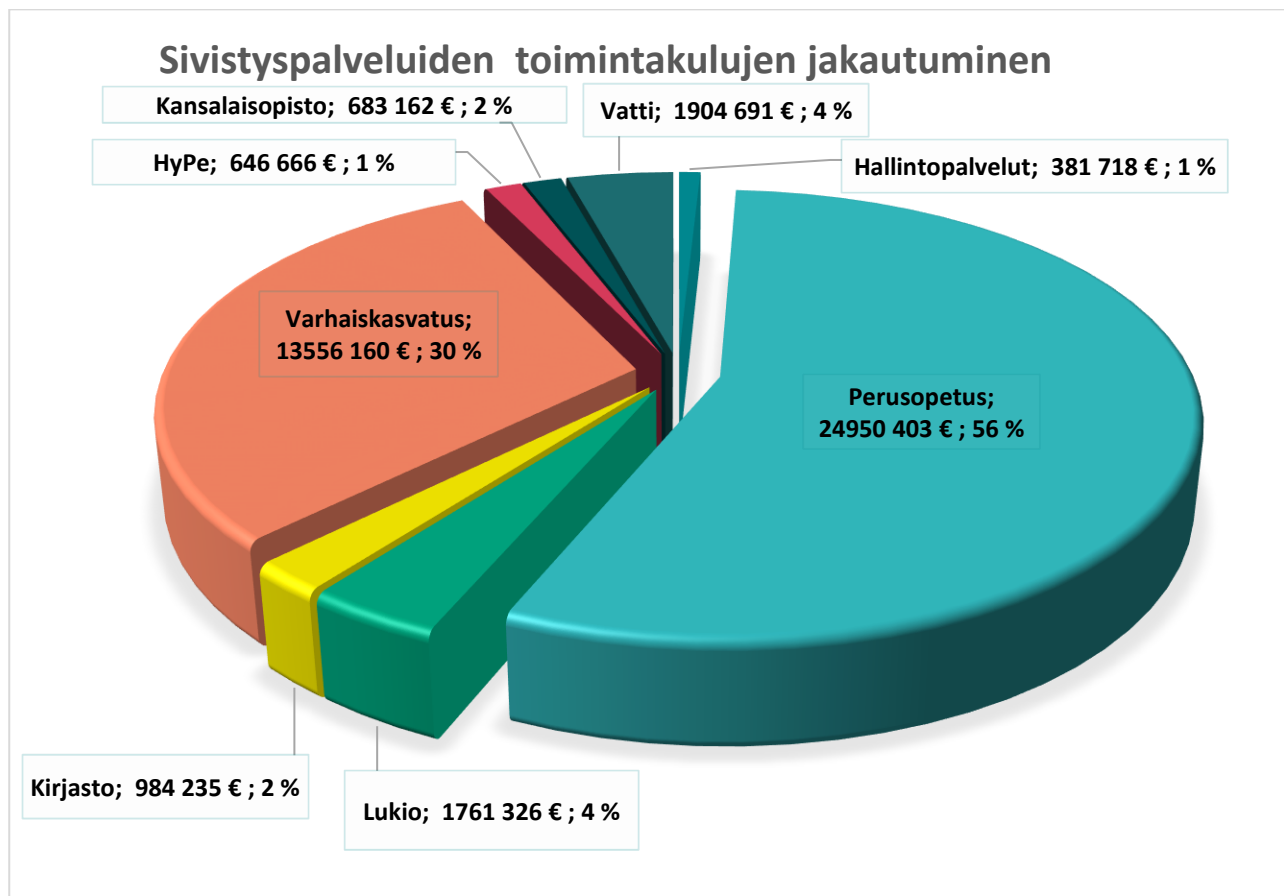

Graafi 6: Vanhusten palveluasumisen
ostomenojen kehitys

4.2.3 Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, perusopetuksesta, lukio-opinnoista, kirjasto-, kulttuuri-, kansalaisopisto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista. Toimintaan kuuluu myös liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen avustaminen.

Hallintopalvelut

Toiminnan kuvaus: Sivistyspalvelun hallintopalvelussa hoidetaan esiopetus ja varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, lukioon, kansalaisopistoon, kirjasto ja kulttuuripalveluihin, vapaa-aikatoimeen sekä lasten ja nuorten hyvinvointikeskukseen liittyviä yhteisiä asioita. Hallintopalvelussa valmistellaan ja pannaan täytäntöön sivistyslautakunnan päättämiä asioita. Sivistystoimen hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistystoimen talous- ja henkilöstöpalveluista.

Laukaan kunnan hallinto-organisaatio uudistui vuoden 2017 alusta alkaen. Uudistuksen vaikutuksia sivistystoimen hallintopalveluissa muokattiin edelleen vuoden 2019 aikana. Hallintopalveluiden tehtäviä selkiinnytettiin vastaamaan muuttunutta hallintorakennetta.

Varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus: Varhaiskasvatuspalvelujen tehtävänä on järjestää monipuolisia ja laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin perheiden tarve edellyttää. Varhaiskasvatusta ja esiopetusta järjestetään varhaiskasvatustilain ja perusopetuslain mukaisesti.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä kunnallisesti että yksityisesti. Kaikki kuusivuotiaat osallistuvat maksuttomaan esiopetukseen, jota järjestetään sekä päiväkotien että koulujen yhteydessä olevissa yksiköissä. Kerhotoimintaa järjestetään

jokaisessa taajamassa. Tilapäistä varhaiskasvatusta tarjotaan niille lapsiperheille, jotka eivät säännöllisesti tarvitse hoitopaikkaa, enintään viisi päivää kerrallaan. Varhaiskasvatuksen seudullinen yhteistyö lähikuntien kanssa mahdollistaa varhaiskasvatuspalvelujen käytön yli kuntarajojen. Varhaiskasvatuksen toimintaan kuuluu myös tukea tarvitsevien erityisoppilaiden aamu- ja iltapäivähoito.

Varhaiskasvatukseen kuuluu myös kotihoidon tuki. Kotihoidon tuen maksamisen edellytyksenä on, että lapselle ei ole myönnetty varhaiskasvatuspaikkaa. Kotihoidon tuen maksatus tapahtuu KELA:n toimesta.

Perusopetuspalvelut

Toiminnan kuvaus: Laukaan 12 peruskoulua järjestävät perusopetusta koskevien lakien ja asetusten sekä opetussuunnitelman mukaista opetusta. Koulut luovat yhdessä kotien kanssa vankan perustan lasten ja nuorten kehittymiselle yksilöiksi ja yhteiskunnan jäseniksi, sekä antavat heille hyvät perusvalmiudet jatko-opinnoille.

Edistämme yhdessä vanhempien kanssa oppilaiden osaamista ja hyvinvointia. Vuonna 2019 pienimmässä koulussa oli oppilaita 43 ja suurimmassa 579. Yhteensä oppilaita Laukaan perusopetuksen luokilla 1-9 oli 2727, mikä oli 27 oppilasta enemmän kuin v. 2018.

Lukio

Toiminnan kuvaus: Lukiokoulutuksen tehtävä on järjestää ja kehittää laadukasta toisen asteen opetusta Laukaan kunnassa sekä jatkaa ja edistää toisen asteen koulutuksen yhteistyötä Keski-Suomessa. Lukion toimintaa ohjaavat lukiolaki ja -asetukset,

opetussuunnitelmien perusteet sekä tuntijaot ja ylioppilastutkintoa koskevat säädökset. Uusi lukiolaki uusine velvoitteineen astui voimaan 1.8.2019.

Kansalaisopisto

Toiminnan kuvaus: Laukaan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa ja kaikkien saatavilla olevaa monipuolista opetusta luoden mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Opiston tarkoituksena on vapaan sivistystyön lain mukaisesti edistää toimialueensa asukkaiden kykyä ja halua jatkuvaan oppimiseen, uusien asioiden omaksumiseen sekä itsensä kehittämiseen tarjoamalla heille monipuolisia koulutuspalveluja.

Kansalaisopisto osallistuu ikääntyvien yliopiston lähiluentojen järjestämiseen yhteistyössä Laukaan seurakunnan kanssa sekä verkkoluentoja osalta

Jyväskylän kesäyliopiston kanssa. Lisäksi opisto tarjoaa lasten ja nuorten yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta käsityössä, kuvataiteessa ja teatteritaiteessa.

Opisto järjestää myös tilauskoulutusta ja osallistuu erilaisiin koulutusta tukeviin alueellisiin kehittämishankkeisiin. Kunnan henkilöstöä opisto palvelee järjestämällä henkilöstökoulutusta. Koulutustarjonta räätälöidään vuosittain yhteistyössä eri palvelualueiden esimiesten kanssa.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Toiminnan kuvaus: Kirjasto on hyvinvointipalvelu, jokaisen kuntalaisen portti virikkeen ja viihdykkeen äärelle. Se on olohuone tarjoten kokoelmiensa lisäksi myös tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Kirjasto lisää yhteisöllisyyttä ja parantaa mahdollisuuksia aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kirjasto tukee kansalaisten tasavertaista oikeutta tiedonsaantiin. Kirjaston verkkopalvelut ja laitteet antavat mahdollisuuden sähköisten palvelujen käyttöön kuntalaisille, joilla ei ole itsellään laitteita ja verkkoysteiksiä.

Lukeminen edistää ihmisen henkistä kehittymistä ja hyvinvointia. Kirjasto tukee kaikkien ikäryhmien lukemisharrastusta.

Laukaan kirjasto koostuu pääkirjastosta, Leppäveden ja Lievestuoreen lähikirjastoista sekä kirjastoautosta. Kirjastoauto palvelee joustavasti kaikkia kyliä ja tuo kirjaston lähelle heitkin, joille matka muuten olisi pitkä tai hankala.

Kirjasto on myös verkossa tarjoten kasvavan määrän elektronisia lehtiä ja kirjoja. Se on osa Keski-kirjastojen kirjastokimppaa, mikä tuo yli 50 kirjaston kokoelmat laukaalaisenkin käsiin.

Kulttuuripalvelu pyrkii siihen, että kuntalaiset voivat olla osallisia kulttuurista ja taiteesta. Kulttuuripalvelu lisää taiteen saavutettavuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Taide luo hyvinvointia. Lähellä oleville kulttuuripalveluille on kysyntää väestön ikääntyessä. Myös lapsiperheiden etu on saada palvelut lähelle. Kunta ei pysty järjestämään taidetapahtumia ja muuta toimintaa suurella mittakaavalla itse. Pitkemminkin sen tehtävä on mahdollistaa paikallisten toimijoiden toiminta esimerkiksi tarjoamalla tiloja, myöntämällä avustuksia ja osallistumalla markkinointiin.

Kunnassa toimii julkisen taiteen työryhmä, jonka tavoitteet ovat taideohjelman luominen, taiteen edistäminen eri palvelualueilla, taiteen tutuksi tekeminen, prosenttiperiaatteen edistäminen Laukaan kunnan uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa sekä esitysten tekeminen taidehankinnoista. Työryhmän kokoonpanossa on Laukaan kunnan viranhaltijoita, kunnanhallituksen edustaja, sivistyslautakunnan edustaja, nuorisovaltuuston edustaja sekä vahva edustus taiteen kentältä.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) ohjaavat kirjasto- ja kulttuuripalvelujen tuotantoa.

Vapaa-aikatoimi

Toiminnan kuvaus: Vapaa-aikatoimen tehtävänä on järjestää liikunta-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalveluja. Tavoitteena on edistää vapaa-ajantoimintojen harjoittamista, harrastamista ja edistää

asukkaiden hyvinvointia, sekä edistää palvelujen saatavuutta ja lisätä vapaa-ajan palvelujen käyttöä.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Toiminnan kuvaus: Laukaan lasten ja nuorten hyvinvointi- ja perhekeskuksessa (Laukaan HyPe) yhdistyvät lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat palvelut hallintorajat ylittäen. Tavoitteena on

tarjota saavutettavia ja oikea-aikaisia palveluja matalla kynnyksellä asiakaslähtöisesti. HyPessä to-

teutetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden palveluja osana muuttuvaa kunnan toimintaympäristöä ja palvelurakennetta.

Palvelut tuotetaan moniammatillisessa yhteistyössä eri toimijoiden, pääasiassa Laukaan kunnan sivistys- ja perusturvapalvelujen, Keski-Suomen seututerveyskeskuksen, Laukaan seurakunnan ja kolmannen sektorin, kuten MLL, kanssa. Palveluja toteuttavat myös Jyväskylän perheneuvola (vuoden 2019 loppuun) ja Jyväskylän seurakunnan perheasiainneuvottelukeskus.

HyPen palveluja ovat muun muassa lääkärin ja psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut, nuorisotyö, erityisnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö, vammaispalvelut, kohdennettu pienryhmätoiminta ja vertaisryhmät, perhevalmennukset, parisuhteen tuen työmuodot, avoimet teemaillat perheille ja nuorille sekä opiskeluhuollon ja varhaisen tuen palvelut.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Hallintopalvelut

Hallintopalveluille ei asetettu erityisiä toiminnallisia tavoitteita vuodelle 2019. Hallintopalveluiden tehtävä on tukea tulosyksiköitä niiden perustoiminnassaan. Tuki on ollut laajaa ja näin ollen vaikeasti rajattavaa. Joka tukipyynnöön on pyritty vastaamaan.

Varhaiskasvatus

Tavoite 1: Varhaiskasvatuksen piirissä on 1293 lasta, joka on 65,3% kaikista 0-6-vuotiaista lapsista. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on 660 lasta, os-topalvelussa 53 lasta ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa 580 lasta. Yksityisiä kerhopalveluja järjestetään 137 lapselle.

Toteutuminen: Vuoden 2019 lopussa varhaiskasvatuksen piirissä oli 1166 lasta, joka on 63,9% kaikista 0-6-vuotiaista lapsista. Pelkässä esiopetuksessa olevia lapsia varhaiskasvatuksessa oli 29 lasta. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä vaihtelee vuoden aikana. Kunnalliseen varhaiskasvatukseen sijoittui syksyllä 2019 87 lasta arvioitua vähemmän. Kunnallisen varhaiskasvatuksen lapsiryhmien täyttöön ja ryhmäkokoon vaikuttavat myös mahdollisen erityistarpeen määrittämät palvelukertoimet. Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelurahalla oli noin 40 lasta vähemmän kuin oli arvioitu. Syksyllä 2019 kerhotoiminnassa olevia lapsia oli noin 55 lasta vähemmän kuin oli arvioitu. Keväisin varhaiskasvatuksessa

on enemmän lapsia syksyyn verraten, jolloin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli 657 lasta, yksityisessä 618.

Tavoite 2: Lakisääteistä kotihoidon tukea maksetaan keskimäärin 410 lapsesta kuukaudessa. Se on 20,7% kaikista 0-6-vuotiaista lapsista.

Toteutuminen: Kotihoidon tukea maksettiin keskimäärin 379 lapsesta kuukaudessa, joka oli 31 lasta vähemmän kuin oli arvioitu. Lapsia siirtyi vuoden 2019 aikana kotoa varhaiskasvatuspalvelujen piiriin.

Tavoite 3: Varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttaminen jatkuu edelleen kaikkiin varhaiskasvatusyksiköihin koulutuksen, vertaistyöskentelyn, tiimitoiminnan ja jaetun pedagogisen johtamisen avulla. Jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa.

Toteutuminen: Varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitettiin Opetushallituksen uusien varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden mukaisesti. Päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2019 alkaen. Henkilöstölle järjestettiin varhaiskasvatussuunnitelman sisältöihin liittyvää koulutusta vuoden mittaan. Yhteisinä koulutuspäivinä toteutettiin kaksi lauantaikoulutuspäivää. Perhepäivähoito toteutti kaksi omaa koulutuspäivää syventäen perhepäivähoidon omaa pedagogista suunnitelmaa. Jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen

varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti.

Varhaiskasvatus on mukana Itä-Suomen yliopiston toteuttamassa Ruokakunta-hankkeessa, joka on alkanut vuoden 2019 aikana ja joka päättyy vuonna 2021. Hankkeen tavoitteena on konkretisoida varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksia osana maa-kuntien ja ruokakuntien perustoimintaa, hyvinvointisuunnitelmaa ja indikaattoreita. Hankkeen koordinaatio tapahtuu KSSHP: n toimesta ja hankkeen rahoitus toteutetaan STM: n määrärahalla. Hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen on osallistunut varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja hanketta jatketaan vuoden 2020 aikana konkretisoiden yhteistyötä ja sen tavoitteita kuntakohtaisesti.

Tavoite 4: Varhaiskasvatuslain mukaan huoltajille on säännöllisesti järjestettävä mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Uudistamme asiakaskyselyjä huomioimalla huoltajien osallisuuden varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja kehittämisessä. Sen lisäksi kehitämme kokonaisvaltaista arviointia yhdistäen sen laadunhallintaan ja -kehittämiseen.

Toteutuminen: Huoltajille toteutettiin vuoden mittaan pieniä kyselyjä esimerkiksi koskien Hyvä Alkukäytäntöä tai kesäpäivystykseen liittyviä järjestelyjä. Esiopetuksen osalta toteutettiin keväällä 2019 uudistettu sähköinen asiakastytyväisyyskysely yhdessä perusopetuksen kanssa. Kyselyistä saatuja tuloksia hyödynnettiin kehittämistyössä.

Tavoite 5: Kasvun ja oppimisen tuen saatavuuden varmistaminen siten, että erityistä tukea tarvitseville lapsille voidaan tarjota heidän tarpeidensa mukaista tukea jo varhaisessa vaiheessa ennen koulun aloittamista.

Toteutuminen: Varhaiskasvatuksessa toteutetaan kolmiportaista tukea johon kuuluvat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Laadukas varhaiskasvatus itsessään on yleistä tukea. Tehostettu tuki on suunnitelmallisempaa ja intensiivisempää tukea. Erityinen tuki on vahvinta mahdollista, pitkäkestoista tukea jossa lapsella on henkilökohtaisemman tuen ja ohjauksen tarve. Tällöin myös ryhmässä mahdolli-

sesti turvataan lisäresurssin tarve avustajajärjestelyin. Tehostettua tukea saaneiden lasten määrä oli keskimäärin 73 lasta vuonna 2019. Tämän lisäksi vahvinta mahdollista eli erityistä tukea saaneiden lasten lukumäärä oli vuonna 2019 keskimäärin 37 lasta. Tämä on noin 12 vahvalla tuella olevaa lasta lisää vuoteen 2018 verraten. Jonkinasteista tukea saavia lapsia oli kaikissa varhaiskasvatuksen ryhmissä.

Lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia tuetaan lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat työskentelevät sekä kunnallisissa että yksityisissä varhaiskasvatusyksiköissä lapselle annettavan tuen suunnittelun ja arvioinnin parissa. Lapsen tarvitsema yksilöllinen tuki suunniteltiin omassa lapsiryhmässä toteutettavaksi ja mahdollistettiin henkilöstöä tuen menetelmiin perehdyttäen, monialaisen yhteistyön sekä tarvittaessa avustajaresurssin avulla.

Tavoite 6: Tieto- ja viestintätekniikan (TVT) kehittämiseen liittyvät laitehankinnat, sähköisen asioinnin ja dokumentoinnin kehittäminen. Digitutor-toiminnan kehittäminen sekä jatkumon turvaaminen.

Toteutuminen: Tieto- ja viestintätekniikkaa kehitettiin perhepäivähoidolle ja Mäntymäen aamu- ja ilta-päivätoimintaan tehtyjen iPad- laitehankintojen osalta. Sivistysosaston yhteisestä TVT-laitteisiin suunnatusta investointirahasta suunnattiin osa tietoverkkojen toimivuuden parantamiseen. Digitutor-toimintaa on kehitetty päiväkodeissa tehdyn tutorintijakson osalta. Digitutorit ovat opastaneet henkilökuntaa laitteiden käytössä sekä niiden hyödyntämisessä opetuskäyttöön. Digitutoreita vapautettiin tähän työhön palkkaamalla heille sijainen noin yhden kuukauden ajalle. Lapsikohtainen esiopetus-suunnitelma otettiin käyttöön sähköisenä Wilmassa. Wilman kautta suunnitelma on mahdollista siirtää sähköisesti Laukaan kunnan sisällä tulevaan kouluun. Varhaiskasvatuksessa aloitettiin myös syksyllä 2019 suunnittelu- ja valmistelutyö Muksunet-sovelluksen ja sähköisen työaikaseurantajärjestelmän käyttöönotosta. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksen Internet-sekä Pedanet-sivuja on kehitetty vuoden 2019 aikana.

Tavoite 7: Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen tietovarannon Vardan käyttöönotto Opetushallituksen aikataulun mukaisesti.

Toteutuminen: Varhaiskasvatuslain mukaan kunnalla ja kuntayhtymällä on velvollisuus tallentaa tiedot varhaiskasvatuksen järjestäjistä ja toimipaikoista sekä lasten tiedot varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardaan 1.1.2019 alkaen. Tallennettavat tiedot sisältävät henkilötietoja varhaiskasvatuksessa olevista lapsista. Laukaan kunta on aloittanut tietojen siirtämisen operatiivisesta varhaiskasvatuksen tietojärjestelmästä tiedot Vardaan Effica-järjestelmäintegraation avulla 1.5.2019 lähtien. Varhaiskasvatuslain mukaan kunnalla ja kuntayhtymällä on velvollisuus tallentaa tiedot varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajista Vardaan 1.9.2019 lähtien, ja ne siirretään operatiivisesta varhaiskasvatuksen tietojärjestelmästä (Effica) Vardaan järjestelmäintegraation avulla. Vardaan siirtämisessä noudatetaan Opetushallituksen antamia aikatauluja ja määräyksiä.

Perusopetus

Tavoite 1: Parannetaan perusopetuksen toiminnan ja talouden yhteyttä.

Toteutuminen: Talouden suunnittelun pohjana olevat oppilasennusteet on päivitetty ja ne päivitetään jatkossa säännöllisesti vuoden alussa. Myös arvio muuttoliikkeen vaikutuksesta oppilasennusteeseen on tehty. Näin talouden suunnittelun pitkän aikavälin tärkein tieto saadaan käyttöön mahdollisimman oikeana. Talouden seuranta on toteutettu suunnitellusti, mutta perusopetuksen talouden seurannassa ongelmana on tiettyjen kustannusten epätasainen jakautuminen vuoden ajalle sekä kustannusten laskentaperusteena olevien tietojen ja oppilasmäärien muutosten ennakoiminen ja muutoksiin reagoiminen, joiden kehittäminen jatkuu. Toimintakate ylittyi, joten talouden suunnittelua, seuranta, toiminnan aiheuttamiin kustannusmuutoksiin ja ylitysuhkiin reagoimista ei voi pitää kaikilta osin onnistuneena.

Tavoite 2: Opetustunteja vähennetään 44 vuosiviikkotuntia.

Toteutuminen: Peruskoulun luokkien 1-9 oppilasmäärä oli syksyn 2019 tilastointipäivänä 2727 oppilasta. Luokkien 5-6 osalta siirryttiin suunnitellusti minimi tuntimääriin, mikä vähensi opetustuntien tarvetta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tehtiin tarpeelliset muutokset asiaa koskien. Oppilasjakautuma vuoksi oli pakko perustaa uusia opetusryhmiä, ja siksi tavoite 44 opetustunnin vähentämisestä ei toteutunut. Vähennys sivistyslautakunnan keväen 2019 tuntiresurssipäätösten jälkeen oli 33 tuntia. Opetustoiminnan aiheuttamiin henkilöstömenoihin käytettiin kuitenkin saatua valtion tasarvoa edistävien toimenpiteiden rahoitusta ja opetustuntien vähentämisen tavoitteen voi katsoa onnistuneen kohtuullisesti. Kokonaisuutena tunnusluvuissa näkyy, että oppilasta kohti laskettu vuosiviikkotuntien määrä toteutui suunnitellusti.

Tavoite 3: Perusopetuspalvelut osallistuu sivistyspalveluiden kehittämissuunnitelman tekoon.

Toteutuminen: Perusopetuspalvelut osallistuivat sivistyspalveluiden strategiatyöhön ja tämä työ jatkuu vuoden 2020 aikana.

Tavoite 4: Arviointia kehitetään

Toteutuminen: Vuoden 2019 aikana opetushallitus ilmoitti antavansa opetussuunnitelmaan liittyvästä arvioinnista uutta ohjeistusta, joka valmistui vuoden 2020 puolella. Tämän vuoksi oppilasarviointiin ei tehty merkittäviä muutoksia vuoden 2019 aikana.

Tavoite 5: Digitalisaatiota edistetään

Toteutuminen: Tavoite on toteutunut suunnitellusti. Henkilöstön koulutus perustuu digitutor-toimintaan ja siihen on saatu suoraa tukea opetushallitukselta. Yhteiskäytössä oleviin laitteisiin, avratkaisuihin ja verkon parantamiseen hankinnat on tehty käyttäen 50.000 euroa investointimäärärahaa. Varsinaisten tietokoneiden osalta rahoitus perustuu koulujen käyttötalouteen ja sen osalta säästövelvoitteet eivät salli täysin tarpeen mukaista laitehankintaa opetuskäyttöön. Vuoden aikana päivitettiin sivistystoimen tietotekniikan opetuskäytön TVT-strategia.

Tavoite 6: Koulurakentaminen etenee suunnitellusti

Toteutuminen: Vuoden 2019 aikana käynnistyi Vih-tavuoren koulun rakennushanke sekä koulunmäen hankkeen 1- vaihe, jonka yhteydessä rakennetaan lukiolle omat tilat ja peruskorjataan Sydän- Laukaan koulun tiloja. Koulunmäen hankkeen 2-vaihe, Kir-konkylän koulun rakennushanke oli vuonna 2019 suunnitteluvaiheessa ja eteni suunnitellusti.

Tavoite 7: Perusopetuksen johtamisjärjestelmää kehitetään

Toteutuminen: Perusopetuksen opetuspäällikön tehtävä vakinaistettiin 1.8.2019 alkaen. Opetus-päällikön ja aiemmin vakinaistetun sivistystoimen hallinto- ja talouspäällikön tehtävien vakiintumisen myötä hallinnossa on resurssia suunnittelu- ja val-mistelutyöhön paremmin kuin aiemmin. Vuoden ai- kana on selkiytetty hallinnon tehtävienjako, aloi-tettu usean perusopetuksen prosessin kuvaaminen ja selkiyttäminen sekä kyetty tarjoamaan koulujen johtamiseen tukea aiempaa paremmin.

Tavoite 8. Kulttuurilaukan toimintasuunnitelma to-teutetaan

Toteutuminen: Laukaan kulttuurikasvatussuunni-telman mukainen Kulttuurilaukka –ohjelma toteu-tui suunnitellusti. Laukaan koulut ja oppilaat osallis-tuivat ohjelmaan niin, että jokainen laukaalainen lapsi ja nuori pääsi osalliseksi kulttuuritarjonnasta kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti.

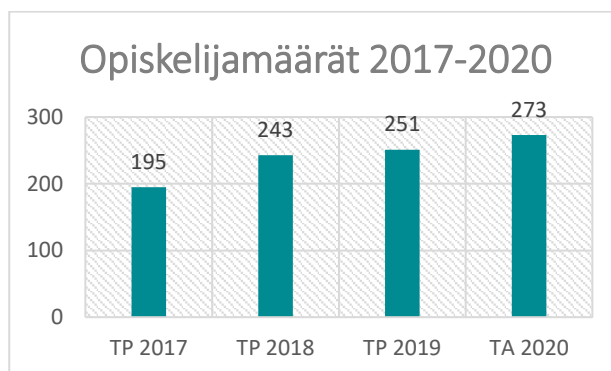
Tavoite 9. Laukaan koulut osallistuvat Liikkuva koulu -hankkeeseen

Toteutuminen: Liikkuva koulu –hankkeen turvin tehtiin koulukohtaiset liikkumisen edistämissuunni-telmat, parannettiin oppilaiden liikkumismahdolli-suuksia, päivitettiin koulujen pihakartat, koulutet-tiin oppilaita ja opettajia liikunnallisiin työmenetel-miin sekä hankittiin liikkumista edistävää kalustoa. Hanke sai avustusta vuosille 2018-2019 yhteensä 40.000 euroa hankkeen kokonaiskustannusten ol-lessa n. 95.000 euroa. Toimenpiteet hankkeessa kohdistuivat pääasiassa vuodelle 2019.

Lukio

Tavoite 1: Laukaan lukiossa annetaan opetusta 350 kurssia viikossa (1,39 h/opiskelija).

Toteutuminen: Kevään 2019 yhteishaun perus-teella voitiin ennakoida, että lukion opiskelijamäärä kasvaa reippaasti syksyllä 2019. Kun uusi lukuvuosi alkoi, lukiossa opiskeli 273 opiskelijaa. Koska opis-kelijamäärä kasvoi näin voimakkaasti, opetuskurs-sien määrää nostettiin 360 kurssiin (1,43 h/opiske-lija).

Tavoite 2: Varmennetaan sähköisten oppimisympä-ristöjen ja arvioinnin käytön osaamista sekä ylioppi-laskirjoitusten vaatimien teknisten järjestelyiden toimintaa.

Toteutuminen: Sähköisiä oppimisympäristöjä hyö-dynnettiin varsin laajasti osana opetusta. Oppimi-sen arvioinnissa sähköiset kurssikokeet ovat vakiin-nuttaneet oman paikkansa, vaikka sähköisten jär-jestelmien toimivuus ei aina ole ollut täysin luotet-tavaa. Sen sijaan ylioppilaskirjoitusten järjestämi-nen sähköisesti on teknisten järjestelyiden osalta onnistunut hyvin.

Tavoite 3: Huolehditaan koko lukioyhteisön hyvin-voinnista

Toteutuminen: Laukaan lukiossa on ansiokkaasti korostettu yhteisöllisyyttä ja sekä opiskelijoiden että henkilöstön hyvinvoinnista huolehtimista. Tilin-pääätösvuosi 2019 on ollut kuitenkin erityisen kuor-mittava henkilökunnan jaksamiselle ja hyvinvoin-nille. Tämä siksi, että käynnistynyt lukuvuosi 2019-2020 toi kiireisellä aikataululla isoja ja kuormittavia uudistuksia sekä työtä.

Kesällä 2019 käynnistyi lukion uudisrakennuksen työt ja sen edetessä opettajia on kuormittanut melu ja isoon opiskelijamäärään nähden vähänevät luokatilat.

Uudisrakennuksen lisäksi opettajien jaksamiseen on vaikuttanut laajamittaisen opetussuunnitelmatyön käynnistäminen. Joulukuussa 2019 julkistettiin lukiokoulutuksen opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet. Paikallinen opetussuunnitelmatyö käynnistyi loppuvuodesta ja sen on määrä olla valmiina 2020 loppuun mennessä.

Uudisrakentamiseen ja opetussuunnitelmien uudistamiseen liittyvän lisätyön ohessa opetus, opinto-ohjaus- ja kansliahenkilöstöä on kuormittanut suuri opiskelijamäärä aiempiin vuosiin verrattuna. Lukio-laisten määrä on kasvanut vuoden aikana 253 opiskelijasta 273 opiskelijaan ja kolmessa vuodessa kasvua on ollut n. 40 %. Lukuvuoden 2019-2020 alku nosti keskusteluun myös lukion nykyisen tuntikehyksen riittämättömyys. Opetustyötä on tehty suurissa, reilusti yli 30 opiskelijan ryhmissä ja kaikkia toisen asteen opiskelusta kiinnostuneita nuoria ei ole ollut mahdollista ottaa opiskelijaksi lukioomme.

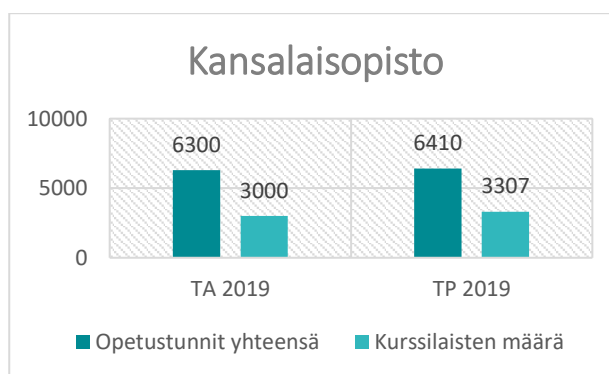
Tavoite 4: Osallistutaan aktiivisesti ja eri osapuolia osallistaen uusien tilojen suunnitteluun yhdessä tilapalvelun kanssa.

Toteutuminen: Lukionrakennuksen suunnittelussa ja rakennushankkeen edetessä on toimittu mahdollisimman avoimesti ja kaikkia osapuolia osallistaen. Sekä lukion opettajat, että opiskelijat ovat olleet suunnittelemassa rakennukseen tulevia tilaratkaisuja, sisäpintoja, väritystä, kalustusta ja tekniikkaa hankkeen eri vaiheissa. Aktiivisimmin rakennushankkeessa on toiminut rehtorin lisäksi opettajista koostettu nelihenkkinen hankeryhmä, joka on vastannut yksityiskohtaisten ratkaisujen valmistelusta ja yhteydenpidosta rakentajaan, tilapalveluun, kalustajiin ja arkkitehtisuunnittelijaan. Rakennushankkeeseen liittyvistä erillisistä ratkaisuista ja hankkeen etenemisestä on keskusteltu säännöllisesti opettajainkokouksissa, joissa on ollut mukana myös aktiivisesti toimiva opiskelijaedustus.

Kansalaisopisto

Tavoite 1: Kansalaisopisto järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa ja kaikkien saatavilla olevaa valtionosuuteen oikeuttavaa monipuolista opetusta 6300 tuntia, sekä lasten ja nuorten taiteen perusopetusta (yleinen oppimäärä) 600 tuntia. Tavoiteltava opiskelijoiden määrä (brutto) kansalaisopiston kursseilla on 3000, ja taiteen perusopetuksessa 180 opiskelijaa. Kurssisuunnittelussa otetaan huomioon 50-70 tunnin vähennystarve tavoitteena alhaisemmat kustannukset.

Toteutuminen: Tavoite toteutui suunnitellusti: Kansalaisopistossa toteutettiin yhteensä 6410 opetustuntia monipuolisesti eri ainealueilta. Taiteen perusopetuksessa opetustunteja toteutui 618. Opiskelijoiden määrä (brutto) kansalaisopiston kursseilla oli 3307, ja taiteen perusopetuksessa 167 henkilöä.

Tavoite 2: Kansalaisopisto osallistuu ikääntyvien yliopiston lähi- ja verkkoluentojen toteuttamiseen yhteistyössä lähiopistojen sekä Jyväskylän kesäyliopiston kanssa.

Toteutuminen: Tavoite toteutui lähes suunnitellusti: Lähiopistojen yhteistyö luentojen järjestämisessä hiipui, mutta tilalle luotiin lounas-luennot yhteistyössä Laukaan seurakunnan kanssa. Vuonna 2019 toteutettiin yhteensä 8 verkkoluentoa ja yksi lähiluento. Osallistujia oli yhteensä 405 henkilöä (brutto).

Tavoite 3: Kansalaisopisto järjestää kunnan henkilöstökoulutusta suunnitelmallisesti.

Toteutuminen: Tavoite toteutui suunnitellusti: Henkilöstökoulutuksia järjestettiin yhteensä 16 kurssia, 110 tuntia. Osallistujien määrä (brutto) oli yhteensä 264 henkilöä.

Tavoite 4: Viertolan käytöstä luovutaan 1.6. alkaen tavoitteena alhaisemmat kustannukset.

Toteutuminen: Tavoite toteutui suunnitellusti: Viertolan käytöstä luovuttiin kevätkauden päätyttyä

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Tavoite 1: Kirjaston toimipisteiden aukiolotunteja 10 000 tuntia, joista osa itsepalveluaikaa ja omatoimiaikaa, lainausten määrä 310 000. Koululuokkien ja muiden ryhmien opetustunteja 90 kertaa, osallistujia 2000. Kirjasto- ja kulttuuritapahtumia yhteistyössä (sisältäen satutuokiot) 70. Jaetaan kulttuurivastuksia 16 200 euroa kulttuuritoimijoille.

Toteutuminen: Omatoimikirjastopalvelun käyttöönotto Leppäveden ja Lievestuoreen kirjastoissa viivästyi teknisten ongelmien vuoksi syyskuuhun, joten tavoite kirjastojen 10 000 aukiolotunnista ei toteutunut. Kuitenkin aukiolotunnit nousivat vuoden 2018 5 900 tunnista jo tilinpäätös vuonna 7 100 tuntiin. Vuonna 2020 kirjastojen lasketaan olevan auki 12 000 tuntia, josta aukioloa omatoimikirjastona tai itsepalveluna on puolet.

Lainausten määrä ylittyi tavoitteesta selkeästi ollen 330 000.

Koululuokkien ja muiden ryhmien opetustunteja oli 115 eli yli talousarvion tavoitteen 90. Tähän sisältyi mm. kirjavinkkauksia ja kirjaston käytön opetusta. Osallistujia oli 2 500.

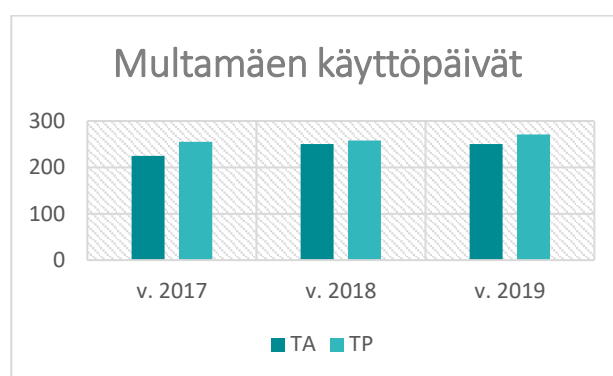
Etenkin pääkirjasto; sen opintosali, näyttelyaula, neuvotteluhuone ja satuhuone ovat olleet ahkerasti laukaalaisten käytössä. Kaikkiaan kirjastoissa järjestettiin 113 tapahtumaa satutunneista vapaaehtois toiminnan messuihin. Kirjasto on luonteva paikka erilaiselle tapahtumatoiminnalle, mikä tulisi jatkossa huomioida tilojen kehittämisessä.

Paikallista kulttuuritoimintaa tuettiin myöntämällä avustuksia 7.650 euroa. Säästötoimenpiteiden vuoksi talousarviossa esitetty 16.200 euron tavoite ei toteutunut. Kulttuuripalvelut osallistui aktiivisesti eri toimijoiden järjestämien kulttuuritapahtumien markkinointiin.

Vapaa-aikatoimi

Tavoite 1: Liikuntatilojen käyttöaste 85-90 % aukiolo- ja käyttöaikana. Jaetaan 83.000 perus- ja kohdeavustuksia järjestöille.

Toteutuminen: Liikuntatilojen tavoiteltu käyttöaste toteutui. Talousarvioissa järjestöjen avustuksiin varattiin 64.000 euroa ja jaettiin 64.185 euroa. Vapaa-aikatoimi on mukana Jyväskylän yliopiston ja ammattikorkeakoulun eÄlytelli-hankkeessa. Hanke pyrkii kehittämään ja pilotoimaan uusia teknologiaratkaisuja mm. liikuntapaikkojen kävijämäärien seurantaan.

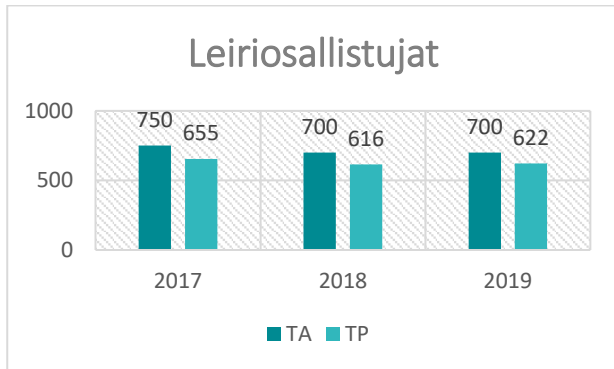

Tavoite 2: Uusien tapahtumien luominen osallistamalla nuoria.

Toteutuminen: Suunniteltua mopomiittiä ei voitu järjestää tapahtumapaikan ja turvallisuusasioiden takia. Muutoin lapsi- ja nuorisotyötä on toteutettu aktiivisesti tukemalla turvallista vapaa-ajan viettämistä, päihitteettömyyttä sekä järjestämällä laajaa ja monipuolista nuorisotalotoimintaa. Vapaa-aikaohjaajat edistävät nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, tukevat nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä, harrastamista sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista.

Tavoite 3: Vuoden 2019 aikana tavoitteena on kerätä tietoa leiritoiminnasta ja kehittää toimintaa vastaamaan enemmän lasten ja nuorten sekä heidän vanhempiansa toiveita. Toiveita kuunnellaan niin leirien ajankohtien kuin teemojen ja sisältöjen suhteen. Leirien sisältöjä pyritään päivittämään ajanmukaisemmaksi ja laadukkaammaksi.

Toteutuminen: Palautetta kerättiin 2019 kesäleirien ohjaajilta, johtajilta sekä leiriläisiltä. Huoltajilla oli mahdollisuus antaa palautetta kunnan nettisivujen kautta, palautetta ei juurikaan tullut. Toiminta uudistetaan ja kehitetään saatujen palautteiden perusteella.

Tavoite 4: Kulttuurikujeita laajennetaan talotoiminnan ja koululaisesitysten lisäksi koko perheille esimerkiksi tapahtumien avulla. Tuodaan tapahtumaviikot näkyviksi ja kasvatetaan kävijämääriä.

Toteutuminen: Kujeiluiden aikana järjestettiin koko perheelle suunnattu tapahtuma Sydän-Laukaan koulun salissa.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Tavoite 1: Yhteistyön laajentaminen

Toteutuminen: HyPen tavoite yhteistyön laajentamisesta toteutui vuonna 2019 täysin. Jo vakiintuneiden yhteistyökuvioiden, niin maakunnallisten kuin kunnan sisäisten, ohella vuoden aikana syntyi monia uusia yhteistyön muotoja.

Etsivä nuorisotyö tiivistä yhteistyötään Nuorten Startti –työpajatoiminnan kanssa ja on ollut aktiivisesti mukana helmikuussa 2019 Laukaaseen avatun nuorten Ohjaamon verkostotyössä. Osana Ohjaamo-yhteistyötä kehittyi myös moniammatillinen HyPen nuorten aikuisten tiimi, jonka vetäjänä toimii toinen etsivä nuorisotyöntekijä.

Yhteistyö Laukaan kirjaston kanssa vahvistui monin tavoin. Kirjastolta saatiin HyPen lapset/perheet- ja nuorten tiimiin työntekijäedustajat sekä vahvistusta tapahtumajärjestelyihin ja markkinointitoimiin.

Vastaavasti HyPen työntekijöitä teki kirjastolla jalkautuvaa nuorisotyötä.

Nuorten osallisuus on ollut tärkeä painopiste yhteistyön laajentamisessa. Vihtavuoren yläkoulun oppilaat kävivät mono-viikollaan tutustumiskäynneillä HyPen toimitilalla. Nuorisovaltuusto puolestaan hyödynsi HyPen toimitiloja kokouspaikkanaan.

Hankeyhteistyötä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin, seututerveyskeskuksen ja lähikuntien kanssa on tehty mm. *Tietoon perustuva ehkäisevän päihdetyön (EPT) johtamisen malli Keski-Suomessa* –hankkeen myötä. Hanke on käynnissä ajalla 1.1.2019–31.10.2021.

Laukaan kunnan ostopalvelusopimus Jyväskylän perheneuvolan kanssa päättyi vuoden 2019 loppuun. Joulukuun aikana HyPen toimijat virittelivät jo yhteistyötä vuoden 2020 alussa käynnistyvän oman perheneuvolan kanssa. Perheneuvola on keskeinen yhteistyötaho HyPen toimijaverkostossa.

Tavoite 2: Toiminnan jalkauttaminen eri taajamiin

Toteutuminen: Kylille jalkautuvia nuorteniltoja järjestettiin eri puolilla Laukaata yhteistyössä koulujen ja kyläyhdistysten kanssa.

Sydän-Laukaan koululla pilotoitua välituntitoimintaa, *HyPen välkkänurkkaa*, alettiin toteuttaa myös Vihtavuoren ja Lievestuoreen yläkouluissa, loppuvuodesta kokeiluna Kirkonkylän alakoulullakin.

Etsivät nuorisotyöntekijät toteuttivat eri taajamiin jalkautuvia iltoja yhteistyössä kunnan vapaa-aikaohjaajien kanssa.

Erilaisia tapahtumia ja avoimia teemailtoja järjestettiin eri puolilla Laukaata, kuten aikuisille tarkoitettuihin teemaillat ja Lievestuoreella kouluyhteistyössä järjestetty nuorten Summer HyPe -tapahtuma.

Yksittäiset työntekijät ovat tehneet osaltaan jalkautuvaa työtä eri taajamiin aiempaa enemmän esimerkiksi kouluihin (muun muassa psykiatrinen sairaanhoitaja, päihdesairaanhoitaja, varhaisen tuen asiantuntija, erityisnuorisotyöntekijä).

Tavoite 3: Palvelujen monipuolisuuden säilyttäminen ja kasvattaminen

Toteutuminen: Tavoite toteutui täysin. Olemassa olevia, monipuolisia palveluja säilytettiin ja kehitettiin myös uudenlaista toimintaa.

Perhetyön sosiaaliohjaaja ja koulutettu Nepsy-coach pilotoi HyPellä kaikille avointa Nepsy-puhelin- ja konsultointipalvelua.

Seututerveyskeskuksen lasten ja nuorten päihdesairaanhoidajan vaihduttua oli tämän työpanos HyPelle alkuvuodesta 1 päivä/viikko. 2.9.2019 alkaen päihdesairaanhoidaja aloitti kokoaikaisena HyPen työntekijänä.

Vuonna 2019 yhtenä toiminnan painopisteenä oli lasten ja nuorten ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen resursointi jo ala- ja yläkoulun nivelvaiheessa erityisnuorisotyöntekijän tehtävän myötä. Kunnanhallitus päätti helmikuussa 2019 perustaa Laukaaseen erityisnuorisotyöntekijän toimen ja

näin juurruttaa hankeavustuksella vuodesta 2017 lähtien toteutettua toimintaa osaksi kunnan peruspalveluja. Erityisnuorisotyö on saanut hyvin jalansijaa erityisesti koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

MLL:n Laukaan paikallisyhdistys järjesti perhekahvilatoimintaa HyPen toimitilalla syys-joulukuun ajan. Toimintaa jatketaan HyPellä.

Opiskeluhoiltopalvelujen sisäistä kehittämistyötä tehtiin muun muassa uudistamalla kuraattorien ja koulupsykologien keskinäistä koulujakoa toimivammaksi ja selkiyttämällä työn painopisteitä tarpeiden mukaisesti. Tämä on osaltaan tarkoittanut myös toimintaa selkiyttävien käytänteiden kehittämistä (esimerkiksi Poissaoloihin puuttumisen malli, Päihteiden käyttöön puuttumisen malli).

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kokonaisuutena katsoen sivistyspalveluiden tilivuosi 2019 sujui oikein hyvin. Toimintatuottoja kertyi arvioitua enemmän, ja toimintamenoissa jäätiin alle budjetoidun, josta johtuen toimintakate oli 98,3 %, eli 705.800 euroa arvioitua pienempi. Suurimmat yksittäiset hyvää taloudellista tulosta selittävät teki-

jät olivat tulopuolella perusopetuksen kotikuntakorvaustuotot sekä perusopetuksen että lukion saama hankerahoitus. Menopuolella muun muassa varhaiskasvatuksen arvioitua pienempänä toteutuneet palkkakustannukset, palvelujen ostot sekä avustukset kotitalouksille olivat merkittäviä eriä.

Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden talous sisältää koulutoimiston ja sivistyslautakunnan käyttötalouden.

Toimintatuottoja hallintopalveluilla ei ole ja toimintakulut koostuvat pääasiassa henkilöstökuluista.

Vuoden 2019 Hallintopalveluiden toimintakate oli 371.060 euroa. Tämä oli 26.000 euroa TA-2019:ssa arvioitua enemmän. Jaksotettujen palkkojen varaus oli 18.000 euroa arvioitua enemmän ja joka selittää henkilöstökulujen ylityksen.

Varhaiskasvatus

Toimintatuotot: Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja kertyi arvioitua vähemmän johtuen muutoksista perheiden tuloissa ja tilanteissa. Vuonna 2019 varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja kertyi 96.500

euroa alle arvioidun. Vuonna 2018 tehdyt muutokset varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakiin vaikuttivat maksutuottoihin edelleen laskevasti. Kotikuntakorvauksia kertyi arvioitua enemmän, 68.000 yli arvioidun johtuen siitä, että muiden kuntien lapsia oli Laukaan tuottamassa varhaiskasvatuksessa arvioitua enemmän. Myytyjä varhaiskasvatuspaikkoja oli vuoden 2019 lopussa 12, ostettuja 4. Vierasmaikkakuntalaisten lasten määrä vaihtelee perheiden tilanteiden muuttuessa, tämän vuoksi kotikuntakorvausten tarkka ennakointi on vaikeaa. Sisäisiä myyntituottoja kertyi kaiken kaikkiaan noin 58.000 euroa. Sisäiset myyntituotot sisältävät pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvien esiopetuksessa olevien lasten sekä kopiointikulujen sisäisen laskutuksen.

Toimintakulut: Varhaiskasvatuksen menojen osalta henkilöstökulut alittuivat kokonaisuudessaan noin

136.500 euroa. Kustannuspaikkakohtaisia ylityksiä henkilöstökulujen osalta oli olemassa, esimerkiksi varhaiskasvatuksen ryhmäavustajia palkattiin arvioitua enemmän. Perhepäivähoidossa palkkaroja säästy perhepäivähoitajien eläköitymisen ja vähenemisen vuoksi eikä tilalle saatu palkattua uusia hoitajia. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksen lyhyempiin ja pidempiin sijaisuuksiin ei paikoitellen saatu palkattua henkilöitä rekrytointihaasteiden vuoksi.

Talousarvio 2019 sisälsi myös yhden uuden varahenkilön palkkaamisen, toimi täytettiin toistaiseksi voimassa olevana 1.5.2019 alkaen.

Palvelujen ostoissa säästy rahaa yhteensä noin 246.400 euroa. Palvelujen ostoon muilta kunnilta ja ostopalvelusta kului 128.800 euroa arvioitua vähemmän. Perhepäivähoitajien väheneminen näkyi myös kustannuskorvauksiin maksettavan summan vähenemisenä. Kustannuskorvauksia maksettiin vuonna 2019 noin 42.800 euroa alle arvioitua. Sisäisissä ruokakustannuksissa säästy myös rahaa noin 51.000 euroa.

Avustusten osalta rahaa säästy yhteensä 577.800 euroa. Kotihoidon tuella olevien lasten määrä oli hieman arvioitua pienempi. Lapsia siirtyi kotoa varhaiskasvatuspalvelujen piiriin. Kotihoidon tukea maksettiin arvioitua vähemmän, 119.000 euroa alle arvioitua.

Palvelurahalla olevien lasten määrä oli arvioitua pienempi. Yksityinen 12-paikkainen pienryhmäpäiväkotikoti lopetti toimintansa elokuusta 2019 alkaen. Lisäksi syksyllä 2019 oli muutamia vapaita paikkoja yksityisissä päiväkodeissa ja näin ollen palveluraha alittui 356.000 euroa. Lisäksi yksityisestä perhepäivähoidosta ja ryhmäperhepäivähoidosta rahaa säästy yhteensä 112.000 euroa, koska yksityinen perhepäivähoitaja eläköityi ja yksityisessä ryhmäperhepäivähoidossa oli syksyllä 2019 vähemmän lapsia. Kerhossa olevia lapsia oli 55 lasta vähemmän kuin vuonna 2018, jonka vuoksi myös kerhopalveluun varattu palvelurahan määrä alittui noin 57.000 eurolla.

Perusopetus

Perusopetuksessa annetun opetuksen määrä väheni, mutta oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat. Merkittävimpiä kasvutekijöitä ovat kiinteistö-, ruokapalvelu- ja kuljetuskustannusten nousu. Rahaa kuluu käyttötaloudessa siis kasvavassa määrin muuhun kuin opetustoimintaan. Perusopetuksen toimintakate oli 101,7 %, eli ylitystä oli 393.000 euroa.

Tulot ylittyivät arvioidusta n. 300.000 euroa. Tulot toteutuivat muualla opiskelevien oppilaiden kotikuntakorvausten osalta 100.000 euroa arvioitua suurempana. Lisäksi saatiin tuloja valtion opetus- ja kulttuuritoimintaa tukevista hankkeista 110.000 euroa arvioitua enemmän. Suurin osa hankerahoituksesta käytettiin opetuksen ja siihen liittyvän toiminnan rahoittamiseen. Tämä näkyy menoissa henkilöstökulujen ylityksenä arvioidusta tasosta.

Tärkeimpänä hankerahoituksena olivat tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin kohdistetut valtionavustukset, joiden tuloista osa siirretään vuoden 2020 talousarvioon käytettäväksi. Vuoden 2019 toimintaan käytettiin tätä rahaa noin 145.000 euroa ja avustus kohdistui opetusryhmien jakamiseen, koulunkäynninohjaajien palkkaamiseen sekä erityisen tuen järjestämiseen.

Muita valtion avustusta saaneita kehittämishankkeita olivat Joustavan perusopetuksen kehittäminen ja Jopopedia 35.000 euroa, Digitutor –opettajien kouluttaminen ja tutor –toiminta 65.000 euroa, Liikkuva koulu –hanke 20.000 euroa sekä koulujen kerhotoiminnan tukeminen 32.000 euroa.

Kuluissa poikkeamia oli ylityksinä henkilöstökuuluissa noin 240.000 euroa, sekä palvelujen ostoissa 540.000 euroa. Budjetin alituksia kyettiin tekemään materiaalihankinnoissa 35.000 euroa ja avustuksissa 65.000 euroa.

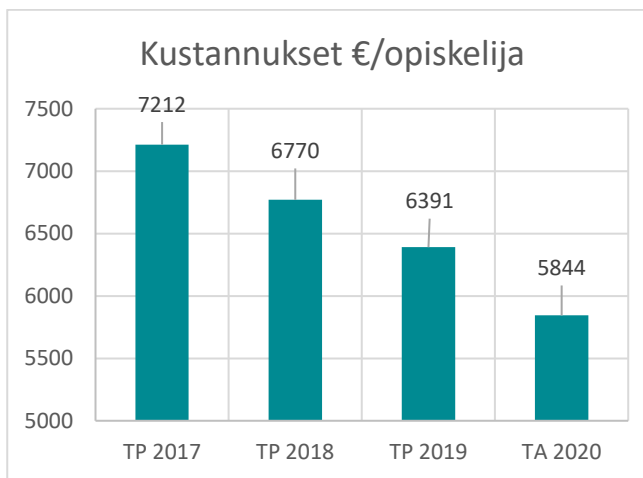
Palvelujen ostoja ja henkilöstökuluja rahoitettiin tulorahoituksella, mikä selittää osan ylityksestä. Merkittävimpinä toiminnallisina ylityksinä palvelujen ostoissa ovat arvioitua suuremmat ruokapalvelu- ja koulukuljetusmenot, yhteensä n. 210.000 euroa. Lisäksi palveluihin oli kirjattu virheellisesti 180.000 euron tuloarvio.

Lukio

Laukaan lukion toimintakulut ylittyivät 128.400 euroa. Vastaavasti toimintatuotot toteutuivat 98.000 euroa arvioitua suurempana, jolloin toimintakateen ylitys oli 30.400 euroa. Tulojen reipas kasvu johtui Laukaan lukion saamista kehittämisavustuksista (Liikkuva lukio –hanke, Hyvinvointiosajia työyhteisöihin –hanke ja LOPS21-hanke).

Kehittämistoiminnan kulut näkyvät puolestaan toimintamenoissa. Kuvaavaa on esimerkiksi materiaalihankinnan 64.700 euron ylitys. Laukaan lukio koordinoi kuntien yhteistä oppikirjalainaamaa, jolloin oppikirjahankinnat kirjattiin materiaali-hankinnan kustannuspaikalle. Henkilöstökulut ylittyivät 48.500 euroa johtuen opetuskurssien määrän kasvusta.

Muutoin lukiokoulutuksen toiminnassa ja opetuksen järjestämisessä on pyritty noudattamaan taloudellista tiukkuutta.

Kansalaisopisto

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat lähes suunnitellusti. Noin 17.000 euron ylijäämä johtui pääosin arvioitua vähäisimmistä palvelujen ostoista sekä musiikkikoulutuksen (Ala-Keiteleen musiikkiopisto) arvioitua alhaisimmista kustannuksista.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen toimintakate (940.000 euroa) oli budjetoidun mukainen vajaan

prosenttiyksikön tarkkuudella. Kuluissa tuli budjettiin nähden ylitystä, mutta toimintatuotot korjasivat tilanteen. Henkilöstökuluihin meni varoja 99,2 % budjetoidusta eli 482.000 euroa. Muita toimintamenoja pystyttiin vuoden kuluessa kohdentamaan kirjallisuushankintoihin siten, että niitä tehtiin loppu 106.000 eurolla budjetoidun 95.000 euron sijaan.

Vapaa-aikatoimi

Vapaa-aikatoimen talousarvio toteutui suunnitellusti. Toimintatuotot ylittyivät 43.600 eurolla johtuen siitä, että työllistämiseen liittyviä avustuksia kirjattiin 39.500 euroa arvioitua enemmän. Toimintakulut puolestaan alittuivat 71.500 euroa, joten toimintakate oli 115.200 euroa talousarviota parempi. Henkilöstökulut olivat 68.300 euroa arvioitua pienemmät, koska työtehtävissä voitiin käyttää tukityöllistettäviä.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Laukaan HyPen vuoden 2019 taloudelliset tavoitteet toteutuivat lähes suunnitellusti. Toimintakate oli 100,7 %. Ylitystä budjetoituun oli 3.900 euroa.

Toimintatuotot: Toimintatuottojen kasvu suhteessa budjetoituun selittyy aluehallintoviraston (AVI) myöntämällä 10.000 euron hankeavustuksella, jota saatiin HyPelle nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeeseen (Meidän Laukaa) vuosille 2019-2020. Vuonna 2019 käyttämättä jäänyt avustusosuus siirtyy vuoden 2020 budjettiin.

Ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtamisen –hankkeessa kunnan omarahoitusosuuteen lasketaan hankkeesta syntyneet henkilöstökustannukset. Hankkeella on HyPen tulosityksikön alla kustannuspaikka, jonne on kirjattu kaikkien Laukaan kunnasta hanketyössä mukana olleiden työntekijöiden kertyneet henkilöstökustannukset yli hallintokuntarajojen. Tälle kustannuspaikalle siirrettiin perusturvan puolella vuoden aikana syntyneiden, hankkeeseen liittyvien henkilöstökustannusten osuus, joka näkyy 1.200 euron tulona.

Toimintakulut: Tilille *Asiakaspalvelujen ostot kunnalta* kohdistui laukaalaisten, muilla paikkakunnilla

opiskelevien toteutuneita opiskeluhuollon palvelukuluja 6.000 euroa. Näitä kuluja ei oltu arvioitu budjetissa.

Laukaan seurakunnalta ostopalveluna hankittavien kasvatussihteerin kuraattoripalvelujen kulut olivat 4.300 euroa arvioitua suuremmat.

Myös Oppilaiden tukipalvelujen *Muiden palvelujen ostot* –tilillä oli budjettilyityksiä: toimisto- ja asian-
tuntijapalveluissa opiskeluhuollon tutkimusten ostopalveluja arvioitua enemmän, samoin ict-, puhe-
lin- ja matkustuskuluja. Vastaavasti tietyissä palvelujen ostoissa pystyttiin säästämään, kuten painatuskuluissa ja koulutus- ja kulttuuripalveluissa.

Erityisnuorisotyön Nuorten Laukaa 2 –hankkeen henkilöstökustannukset toteutuivat alle arvioidun. Arvioidut henkilöstökulut oli laskettu koko vuodelle, mutta toteutuneita palkkakustannuksia syntyi vasta huhtikuusta alkaen, kun uusi erityisnuorisotyöntekijä aloitti tehtävässään. Tämä alijäämä tasoitti Oppilaiden tukipalveluissa syntynyttä toimintakulujen ylijäämää.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hallinto

Hallintopalveluiden tuleva kehitys vaikuttaa tasaiselta. Muutokset tulevat enimmälti tulosyksiköiden muutosten kautta. Kun tuloyksiköt muuttavat ja kehittävät toimintaansa, vaikuttaa se heidän tuen tarpeeseen. Tuki suunnitellaan yhteistyössä tuloyksiköiden kanssa.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusikäisiä on siirtynyt viime vuosina kotoa varhaiskasvatuspalvelujen piiriin. Tämä näkyy kotihoidon tuella olevien lasten vähenemisenä ja varhaiskasvatuksen tarpeen lisääntymisenä. Hallitusohjelman mukaiset tavoitteet lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista vaikuttavat myös varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön. Ilta- ja vuorohoidon tarve on viime vuosina lisääntynyt työelämän muutoksista johtuen. Varhaiskasvatuksessa on myös tukea tarvitsevia lapsia vuosittain noin 10% lapsista, joka näkyy sekä päiväkotien täyttötilanteissa, että henkilöstökuluissa.

Perusopetus

Vuoden 2020 talousarvion toteutumiselle tulevat edelleen luomaan haastetta kasvavat oppilasmää-

rät, ja mahdolliset opetusryhmien lisäämiset syksyllä 2020. Syntyvyyden laskusta huolimatta oppilasmäärät kasvavat vielä muutaman vuoden, ja näyttää siltä, että Laukaassa muuttoliike tulee edelleen kompensoimaan laskevaa syntyvyyttä suurelta osin.

Koulumatka- ja ruokailukulujen osalta lukuvuoden 2020 aikana tulee tehdä tarkkaa seurantaa ja tarvittaessa korjata talousarvion laskelmat vuoden aikana paremman osumatarkkuuden saavuttamiseksi. Näiden kulujen osalta ennakointi ja hintojen nousu tulevat aiheuttamaan kustannuspaineita. Kiinteistökulujen ennakointi helpottuu, kun leasingmaksujen kertymä on mahdollista arvioida toteutuneiden kustannusten pohjalta. Kuitenkin leasingkulut tulevat jatkossa kasvamaan, ja koulurakentamisen kustannusten siirto investoinneista käyttölouteen leasingkuluina nostaa oppilaskohtaisia kustannuksia käyttötaloudessa.

Usean vuoden aikana tapahtunut menojen karsinta näkyy oppimateriaaleissa ja kalustossa, sekä opetuksen määrässä, vaikka oppilasmäärä kasvaa edelleen. Näissä on merkittävästi tarvetta lisäresurssille tulevina vuosina.

Lukio

Vuonna 2021 voimaan astuva lukiokoulutuksen opetussuunnitelma haastaa Laukaan lukiota tiivistämään yhteistyötään työelämän ja erityisesti yliopiston ja ammattikorkeakoulun kanssa. Yhteistyön käynnistäminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman lukiokoulutukselle lisättäviä opetusresursseja.

Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa edellytetään myös aiempaa tiiviimpää yhteistyötä oppiaineitten välillä. Uudistuksen tarkoituksena on, että opiskelija hallitsee oppiaineiden keskeiset sisällöt, mutta saa myös laaja-alaista osaamista. Lukiolaiselle tämä laaja-alaisen osaamisen tavoite tarkoittaa aiempaa vahvempaa yleissivistystä, kestävän tulevaisuuden rakentamisen edellytyksiä ja parempia jatko-opintovalmiuksia. Tavoitteeseen päästään opettajien samanaikaisopetuksella ja oppiainerajat ylittävällä työskentelyllä. Oppiainerajat ylittävä yhteistyö tarkoittaa mm. sitä, että yksittäisillä opetusryhmillä on samanaikaisesti apunaan kaksi eri opettajaa opetusresursseineen.

Kolmas uuden opetussuunnitelman ja säädetyn lukiolain asettama velvoite on opiskelijoiden aiempaa yksilöllisempi oppimisen tuki ja ohjaus. Uudistus tärkeä ja tarpeellinen, mutta opiskelijoiden yksilöllinen oppimistarpeitten aiempaa parempi huomioiminen ei ole mahdollista ilman siihen lisättäviä resursseja.

Kansalaisopisto

Laukaan kansalaisopiston toiminta jatkuu elinvoimaisena turvaamalla monipuolinen opetustarjonta, huomioimalla toimialueen asiakkaiden tarpeet sekä varmistamalla osallistumisen ”matala kynnyks”. Yhteistyötä tiivistetään mm. Lievestuoreen Setlementin/kansalaisopiston kanssa tavoitteena saada uusia asiakkaita vapaan sivistystyön pariin.

Kansalaisopiston toiminnan perusrahoitus tulee valtiolta yksikköhinnan perusteella. Tämän vuoksi on tärkeää säilyttää opetustuntien määrä vähintään nykyisellä tasolla. Toiminnan muun rahoituksen koostuessa kunnan omasta rahoitusosuudesta sekä kurssimaksutuloista, heijastuu kunnan tiukentunut

taloudellinen tilanne opiston toiminnan resursseihin sekä kasvavaan paineeseen nostaa kurssimaksuja. Riittävän kurssitoiminnan toteutumisen kannalta on tärkeää säilyttää kurssimaksut maltillisina.

Opisto toiminta keskittyy eri puolilla kuntaa sijaitseviin koulujen tiloihin. Toiminnan turvaamisen kannalta on tärkeää huolehtia terveistä ja tarkoituksenmukaisista tiloista sekä ilta- että päiväkäytössä. Opistotalo Sararannan kiinteistön kuntoa on seurattava; se kaipaava uudistamista lähivuosina.

Valtakunnallisesti vapaan sivistystyön koulutuksissa saatu osaaminen halutaan jatkossa tunnustaa ja tunnustaa, ja viedä tiedot saavutetusta osaamisesta kansalliseen opintosuoritusten ja tutkintotietojen Koski-tietovarantoon.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Laukaan kirjaston käyttö jatkuu tilastojen (tilastot.kirjastot.fi) mukaan vahvana. Kun Vihtavuoren kirjasto valmistuu vuonna 2021, kirjasto löytyy kunnan jokaisesta isommasta taajamasta lisäten niiden veto- ja elinvoimaa. Käyttöikänsä lopussa oleva, 16 vuoden ikäinen kirjastoauto tulee korvata uudella, jotta laadukas kirjastopalvelu voidaan ulottaa koko laajan kunnan alueelle. Pääkirjaston ja Leppäveden kirjaston tilat kaipaavat uudistamista, jotta ne palvelisivat paremmin nykyistä monimuotoista kirjastotoimintaa, johon kuuluvat omatoimisuus, tapahtumat ja makerspace-, oleskelu-, kokoontumis- sekä ohjaustilat.

Muille kulttuuripalveluille on kävijämäärien mukaan kysyntää. Taide elähdyttää elämää. Jotta kulttuuri- ja taidetoimintaa voitaisiin tukea ja koordinoita tehokkaasti, kuntaan tulisi rekrytoida kulttuurituottaja.

Vapaa-aikatoimi

Vapaa-aikatoimen palveluihin heijastuu kahden seuraavan vuoden aikana puute sisäliikuntatiloista, joten salivuorojen järjestäminen tulee olemaan hankalaa. Tämä johtuu siitä, että Kirkonkylän koulun sali jää pois käytöstä. Tilanne helpottuu Vihtavuoren koulun uuden liikuntasalin valmistuttua keväällä 2021. Kirkonkylän koulu uusi liikuntasali valmistuu v. 2022, jonka jälkeen salivuorotilanne on erittäin hyvä.

Leppäveden liikuntapuisto rakentuu vaihteittain lähivuosien aikana, joten palvelutaso paranee Leppävedellä huomattavasti. Ulkoilureittien ja -alueiden kehittämistä ja ylläpitoa jatketaan normaalisti. Nuorisotyön tärkeä merkitys korostuu lähivuosien aikana. Neljännen vapaa-aikaohjaajan vakinaistaminen lisää pitkäjänteistä nuorisotyön suunnittelua. Vihtavuoreen valmistuvat ajanmukaiset nuorisotilat uuden koulun yhteyteen.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Lakisääteisten opiskeluhuollon kuraattori- ja koulupsykologipalvelujen tarve kasvaa. Kuten viimeisimmät Kouluterveyskyselyn tuloksetkin kertovat, opiskeluhuollon palveluja käytetään Laukaassa vuosi vuodelta enemmän. Se kertonee paitsi matalan kynnyksen palvelusta myös siitä, että asiakkaiden tuen tarpeet ovat lisääntyneet. Lisätarvetta opiskeluhuollon palveluille luo POKE-laajennus Laukaaseen (n. 100 opiskelijan lisäys) ja hallituksen suunnittelema oppivelvollisuusajan pidentyminen. Vuoden 2020 talousarvioon kirjattiin lähinnä kuraattoripalveluihin henkilöstöresurssia syyskaudelle 2020.

Vastaava resurssitarve on tulevana vuonna myös koulupsykologin työssä.

Etsivän nuorisotyön asiakasmäärät ovat tasaisessa kasvussa ja tarvetta on jo kolmannelle etsivälle nuorisotyöntekijälle. Vuonna 2019 ohjautuneiden asiakkaiden kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 30 asiakasta ja alkuvuoden 2020 perusteella uusien asiakkaiden määrä jatkaa kasvuaan. Kasvuun vaikuttanee lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nousu 25-ikävuoteen, tuleva oppivelvollisuuden pidentyminen 18-ikävuoteen ja Laukaan POKE-laajennus. Ennalta ehkäisevä ja jalkautuva työ on vaarassa loppua, jotta etsivien lakisääteinen pystytään toteuttamaan. Etsivän nuorisotyön henkilöstökuluissa budjetoinnin kannalta on huomioitavaa, että kuluihin haetaan vuosittain AVI:n avustusta. Vuonna 2019 avustuksen osuus oli henkilöstökuluista liki 80 %.

Laadukkaiden hyvinvointipalvelujen tuottaminen edellyttää henkilöstöltä jatkuvaa ammatillisen erityisosaamisen päivittämistä ja siksi myös tarpeenmukaisten koulutusmahdollisuuksien järjestämiseen tulee pystyä satsaamaan.

HyPen toimintojen keskeinen tavoite on tarjota varhaisen vaiheen tukea ennaltaehkäisevästi, mikä on pitkällä tähtäimellä korjaavaa työtä edullisempaa. Tällä hetkellä monissa kohdin joudutaan edelleen tekemään korjaavaa työtä. Tulevia kehittämistoimenpiteitä tulee pystyä kohdentamaan entistä vahvemmin varhaisen vaiheen tukeen, keinoina muun muassa verkostoyhteistyön tiivistäminen, käytettävissä olevien resurssien oikeanlainen kohdentaminen ja vertaistuen mahdollistavien toiminnan lisääminen.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sivistyspalvelut ovat hyvin pitkälle tarkkaan säädeltyjä. Toimintaa ohjaavat erilaiset lait ja asetukset sekä valtakunnallisesti määrätyt varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat. Laukaan kunnan hallintosääntö ja sivistyslautakunnan päätökset ohjaavat

päätöksentekoa. Palvelualueen esimiesten tehtäviin sisältyy valvontatehtävät ja luonnollisesti myös se, että toiminnassa noudatetaan lakia ja asetuksia sekä hyvää hallintotapaa. Kaikki viranhaltijapäätökset, salaisia päätöksiä lukuun ottamatta, tuodaan

tiedoksi sivistyslautakunnalle, joka osaltaan suorittaa sisäistä valvontaa. Ulkoista valvontatehtävää toteuttavat mm. aluehallintovirastot.

Työsuojelun toimintaohjelman mukaiset riskienhallintaan liittyvät toimenpiteet ovat turvallisen toi-

minnan perustana. Samoin läheltä piti-tilanteet dokumentoidaan ja lähetetään palvelualueen esimiehille. Näitä seurataan mm. työsuojelutarkastuksilla.

Graafit ja suorit tiedot

Varhaiskasvatus

SUORITTEET	TP 2018	TA/M 2019	TP 2019
0-6 vuotiaat lapset kunnassa. Kuntarekisteri –Efficatietojärjestelmä	1904	1980	1823
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä *	1202	1293	1166
- % 0-6 vuotiaista	63,1	65,3	63,9
- kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	606	660	573
- yksityisessä ostopalveluissa	50	53	53
- palvelurahalla	502	580	540
Esiopetus yhteensä	245	266	230
- kunnallisessa esiopetuksessa	149	163	123
- yksityisessä ostopalvelussa	6	9	14
- palvelurahalla esiopetuksessa	90	94	93
Kerhotoiminta 2-5v, palveluraha	109	137	82
Lasten kotihoidon tuki, lapsia 31.12.	400	410	379
Tukea tarvitsevien lasten aamu- ja iltapäivähoidossa lapsia	19	17	16
*Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä ei sisällä kerhotoiminnan lapsia.			
Henkilökunnan määrä 31.12.2019			164

Perusopetus

Oppilaskohtaiset kustannukset	TP2017	TP2018	TA/M2019	TP2019
Perusopetuksen oppilasmäärä luokat 1-9	2529	2700	2720	2727
Vuosiviikkotunnit	4597	4874	4830	4841
Koulujen esiopetuksen oppilaiden määrä	103	87	90	98
Esiopetuksen kustannukset euroa/esiopetuksen oppilas	5825	7666	6954	7026
Iltaopetustoimintaan osallistuvien oppilaiden lukumäärä	192	218	218	239
Iltaopetustoiminnan ohjaustuntien määrä	15706	17939	17939	17023
Kuljetusoppilaiden määrä	870	916	916	928
Koulukuljetuskustannukset euroa / kuljetusoppilas	1600	1849	1750	1845
Kiinteistömenot euroa / oppilas	1450	1546	1739	1817
Ruokapalvelumenot euroa / oppilas	577	603	587	604

Vuosiviikkotuntien määrä/oppilas	1,82	1,81	1,78	1,78
Kustannukset / vuosiviikkotuntia	4461	4651	4767	4791
Perusopetuksen kustannukset euroa / oppilas	8182	8148	8294	8506

Lukio

Opiskelijakohtaiset kustannukset	TP2017	TP2018	TP2019
Opiskelijamäärä	195	243	251
Opetustuntien määrä	290	340	360
Opetustuntien määrä / opiskelija	1,48	1,4	1,43
Kiinteistömenot euroa/opiskelija	996	806	780
Ruokapalvelumenot euroa/ opiskelija	604	588	569
Kustannukset euroa/opiskelija	7212	6770	6391

Kansalaisopisto

KANSALAIPOISTON SUORITTEET	TA 2019	TP 2019
Vaikuttavuusnäkökulma		
KANSALAIPOISTON SUORITTEET		
Opetustunnit yhteensä	6300	6410
Kurssilaisten määrä	3000	3307
Asiakasnäkökulma		
Opintoryhmien määrä	260	258
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	12	13
Prosessinäkökulma		
VO=valtionosuus (valtionosuustunnit)	250.000	270.878
Käyttökustannukset/ opiskelija (VO huomioiden)		141 (60)
Kustannukset/oppitunti (VO huomioiden)		73 (31)
Taiteen perusopetus		
Vaikuttavuusnäkökulma		
Opetustuntien määrä	600	618
Kurssilaisten määrä	180	167
Asiakasnäkökulma		
Opintoryhmien määrä	19	23
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	10	7
Prosessinäkökulma		
Käyttökustannukset/ opiskelija		70
Kustannukset/oppitunti		19
Henkilökunnan määrä 31.12. 2019 päätoimiset 4,4 henkilötyövuotta, lisäksi 72 sivutoimista tuntiopettajaa, joiden opetustuntimäärän vaihteluväli 3-364 tuntia		

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Tunnusluvut	TA2019	TP2019
Kirjasto		
Kirjastokäynnit	146500	150000
Aukiolotunnit	10000	7100
Aineiston lainat	310000	330000
Lainaajat	6500	7100
Lainat / Asukas	17	17
Etäkäyttö	10000	23000
Ryhmien opetustunnit	90	115
Tapahtumat	70	113
Kirjastoaineisto, kpl	130000	120000
Vuosiostokset, kpl	5200	4900
Kulttuuri		
Myönnetty avustukset	7650 €	7650 €

Vapaa-aikatoimi

	TA 2019	TP 2019
Vapaa-ajan palvelut		
Hallinto		
Henkilökunta		
Vakinaiset	13	12,9
Määräaikaiset (kovalla rahalla) nuorisotalon kerho-ohjaajat, iltavalvojat, latujen ajajat	40	40
Kesätyöntekijät, uimaopettajat, leiri- ja urheiluohjaajat	80	44
Järjestö avustukset/määrä	30	19
Jaetut avustukset/euroa	83.000	64185
Terveysliikunta		
osallistuneet/määrä	7500	7834
Leirit		
osallistuneet/määrä	700	622
Uimakoululaiset, urheilu- ja kerhotoiminta/käyntikerrat sekä kyläillat ja järjestöpalaverit	3200	3465
Vapaa-ajan tilapalvelut		
Liikuntasalit		
käyttövuorot/viikko	250	286
Urheilukentät, kyläkentät ja jäälakeet		
käyttökerrat/viikko	6650	6800
Kuntosalit		
käyntikerrat/vuosi	25000	23163
Multamäen leirikeskus		
käyttöpäivät/vuosi	250	271
Nuorisopalvelut		

Vapaa-aikatalot		
Käyttökerrat/nuorisotoiminta/vuosi	10000	9660
Käyttökerrat, muut/vuosi	24000	15617

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

HyPen ryhmämuotoisen toiminnan asiakkaat	TP2018	TA2019	TP2019
HyPen teemalliset nuorten illat ja nuorten toiminta, käyntiä	1990	900	4222
Erityisnuorten illat, käyntiä	60	80	60
HyPen teemalliset avoimet illat perheille ja vanhemmille, käyntiä	130	180	70
Nuorten kohdennetut ryhmät/pienryhmät, käyntiä	96	680	190
Perhevalmennus ja muut vanhempien ryhmät, käyntiä	280	550	445
Haloo Laukaa –hankkeen nuorten tekijäryhmä HyPellä, käyntiä	71	80	40
Opiskeluhoolto: oppitunnit/ryhmät, toteutunutta tapahtumaa	-	-	240

Asiakastapaamiset yksilö-, parisuhde- ja perhetyössä	TP2018	TA2019	TP2019
Varhaisen tuen asiantuntijan asiakastyö mm. koulut, päiväkodit ja HyPe			
• Asiakastyö terapiaotteella lapsille ja perheille, asiakas-kontaktia	204	250	182
• Konsultaatio, työssäjaksamisen tukeminen ja koulutus, asiakaskontaktia	566	360	469
• Avoimet tilaisuudet, esimerkiksi vanhempainillat, asiakas-kontaktia	420	770	318
Etsivä nuorisotyö			
• ohjautunutta asiakasta	73	90	156
• tapaamista	576	750	715
Perhetyö HyPellä, tapaamista	120	120	120
Nuorten aikuisten sosiaalityö HyPellä	120	-	42
Erityisnuorisotyö (Nuorten Laukaa 2)			
• ohjautunutta asiakasta	11	20	8
• tapaamista	90	220	60
• koulutyö luokissa ja ryhmätykset, asiakasta	-	-	900
• koulutyö luokissa ja ryhmätykset, tapaamista	-	-	50
Psykiatrinen sairaanhoitaja, Keski-Suomen seututerveyskeskus			
• tapaamista	449	500	435
• asiakasta	-	-	111
Terveysneuvonnan ja perhekeskuksen lääkäri, Keski-Suomen seututerveyskeskus		16 tuntia/viikko Hy-Pelle	
• asiakasta (lapset/nuoret/perheet)	181		252
• puhelua (lähinnä vointikontrollit)	226		233

Laukaan kunta

Jyväskylän Perheneuvola			
• asiakasta	179	180	229
Jyväskylän seurakunnan perheasiainneuvottelukeskus			
• pariskuntaa HyPellä		7	2
• tapaamista HyPellä		20	5
Opiskeluhoolto			
• kuraattorit (4 hlöä): sovittua yksilötapaamista		-	1900
• koulupsykologit (3 hlöä): asiakasta		-	370

4.2.4 Tekninen palvelualue

Teknisen lautakunnan toiminta-ajatuksena ja tavoitteena on kehittää ja rakentaa kunnan infraa, rakentaa ja ylläpitää laadukkaita toimitiloja eri hallintokuntien käyttöön. Tarjota ruoka- ja puhtauspalveluja kunnan eri toiminnoille. Palvelujen tuottamisessa kiinnitetään huomioita suunnittelun ja rakentamisen laatuun sekä asiakaslähtöiseen toimintatapaan.

Viranomaisasioissa lupa- ja valvontatoimet toteutetaan lakien ja asetusten puitteissa niin, että ei synny tarpeetonta muutoksenhakua ja mahdollisissa valitustapauksissa viranomaisen päätös kestää oikeudellisen tarkastelun.

Yhdyskuntatekniikan yksikössä on vuonna 2019 keskitytty kunnossapidon ja rakentamisen kehittämiseen. Investointeja on kohdistettu merkittävästi myös peruskorjauksiin. Katujen saneerausten lisäksi asuinympäristön viihtyisyyttä on lisätty suuntaamalla määrärahoja puistojen kunnostamiseen.

Vuoden 2019 aikana rakennuttamisen painopiste on ollut suurissa kouluhankkeissa. Kuluneen vuoden aikana Lievestuoreen koulun purku-urakka saatiin päätökseen ja Koulunmäen rakennushanke aloitettiin. Vihtavuoren koulukeskuksen urakkasopimukset allekirjoitettiin joulukuussa. Kirkonkylän koulun väistötilat valmistuivat vuonna 2019 ja Kuntalan väistötilat heti vuoden vaihteen jälkeen.

Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut

Hallinto, suunnittelu- ja paikkatietopalvelut jakautuu kolmeen tulospaikkaan.

Hallinto- ja talous –yksikkö tuottaa tukipalveluna hallinto- ja talouspalveluja palvelualueen eri yksiköille sekä palvelee kuntalaisia ja asiakkaita tekniseen toimialaan kuuluvissa asioissa. Tulospaikan vastuualueeseen kuuluvat pelastuslaitos, joukkoliikenne ja asuntotoimen viranomaistehtävät. Hallinnon ja talouden tulospaikalle sisältyy teknisen lautakunnan toiminta.

Tekninen **suunnittelu** tuottaa yhdyskuntatekniikan suunnittelupalveluja lähinnä kunnan omaan käyttöön sekä Laukaan Vesihuolto Oy:lle.

Paikkatietopalvelut tuottaa ja ylläpitää erilaisia paikkatietoaineistoja, kuten karttoja sekä osoitteita ja toteuttaa erilaisia paikkatietoihin liittyviä palveluja kunnan omaan käyttöön sekä ulkopuolisille taholle.

Yhdyskuntatekniset palvelut

Yhdyskuntateknisten palveluiden toiminta koostuu asukkaita ja elinkeinoelämää palvelevan liikenneturvallisen katuverkon rakentamisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä kokonaistaloudellisesti järkevällä tavalla sekä palveluiden tuottamisesta kilpailukykyisesti ja laadukkaasti.

Yksikön tehtävänä on ylläpitää viihtyisää ja turvallista toimintaympäristöä kaikenikäisille kuntalaisille ja luoda myönteistä kuntakuvaa.

Yhdyskuntatekniset palvelut tuottavat kunnan sisäisiä varastopalveluita edullisesti ja täydentävät urakoitsijoiden tuottamia palveluita kunnan omalla konekalustolla. Lisäksi yksikkö järjestää laadukkaita ja edullisia satamapalveluita.

Tilapalvelu

Tilapalvelu rakentaa, ylläpitää ja vuokraa kuntapalvelujen tuottajille tiloja, jotka ovat elinkaarikustan-

nukset optimoiden tarkoituksenmukaisia, rakentamismääräykset täyttäviä, turvallisia sekä muuntojoustavia ja monikäyttöisiä. Tulospaikka muodostuu

Laukaan kunta

neljästä tulosyksiköstä: Rakennuttaminen, kiinteistönhoito, kunnossapito sekä tilahallinta ja talotekniikka. Tilapalvelu pyrkii edistämään toimitilojen käytön tehokkuutta.

Rakennuttamisen tulospaikan pääasiallinen vastuu on huolehtia sekä vastata teknisen asiantuntijan roolissa talonrakennusinvestointihankkeiden hankesuunnitteluvaiheesta sekä rakennuttajan roolissa hankkeen toteutuksesta: suunnittelun ohjauksesta aina takuuaajan loppuun saakka. Rakennuttamistehvät hoidetaan talouden reunaehtoja kunnioittaen. Rakennushankkeen suunnitteluvaiheessa elinkaarikustannukset optimoidaan tarkoituksen mukaisiksi ja rakentamismääräyksien noudattamisesta huolehditaan. Valinnoilla pyritään tilojen terveellisyyteen, turvallisuuteen, muuntojoustavuuteen ja monikäyttöisyyteen.

Kiinteistönhoidon tulospaikka vastaa rakennetun kiinteistöomaisuuden elinkaaren aikaisista hoito- ja huoltotehtävistä sekä huolehtii perustehtäviensä lisäksi energianhallinnan tehtävistä, rakennusauto-

maatiosta, turvallisuustehtävistä sekä kiinteistönhoidon asiantuntijapalveluista. Palvelutuotannon muuttuvien tarpeiden vuoksi osa tilapalvelun vastuulle kuuluvista kiinteistönhoidon palveluista toteutetaan ostopalveluna.

Kunnossapidon tulospaikan vastuu on huolehtia rakennusten elinkaaren aikaisista korjaustehtävistä. Tämän lisäksi tulospaikka toteuttaa muiden palvelualueiden tilaamia toiminnallisia muutokorjauksia ja pienimuotoisia investointihankkeita. Oman henkilöstön lisäksi kunnossapidon tehtäviä hoitaa vuosisopimusurakoitsijat. Vuosisopimusurakoitsijoita on rakennusteknisten töiden, sähkötöiden sekä LVIA –töiden erikoisaloille.

Tilahallinnan ja talotekniikan keskitetty tilahallinta ja vuokraustoiminta sekä kunnan sisäilma-asioiden koordinointi muodostavat tilahallinnan tulospaikan keskeisimmät tehtävät. Tilapalvelun tulosyksikön taloushallintaan, tiedottamiseen ja asiakaspalveluun liittyvät tehtävät kuuluvat myös tulospaikan tehtäviin.

Ruoka- ja puhtauspalvelut

Ruoka- ja puhtauspalvelut tuottavat kunnan eri yksiköille sekä kunnan toimintaan liittyville ulkopuolisille asiakkaille tilojen käyttötarkoituksen mukaisen puhtaustason ja ravitsemussuosituksen mukaiset ruokapalvelut.

Ruokapalvelussa on vuonna 2019 lisätty lähiruoan ja kotimaisten elintarvikkeiden käyttöä saatavuuden mukaan.

Ruokapalvelu on mukana varhaiskasvatuksen hankkeessa ”Yhdessä kohti ruokailoa ja terveyttä”. Hanke toteutetaan vuosina 2019 – 2021 ja sen rahoittaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Hanketta hallinnoi Itä-Suomen yliopisto ja muut toimijat ovat Suomen Sydänliitto sekä Päijät-Hämeen, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakunnat. Hankkeen tavoitteena on kehittää toimintamalleja ja mittareita varhaiskasvatuksen ruokakasvatukseen sekä tuoda varhaiskasvatuksen ruokasuositukset käytäntöön.

Uudistamista tehdään jatkossakin työntekijöiden havaintojen ja uuden teknologian kehittymisen innoittamana.

Ruokapalvelun asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin huhtikuussa 2019. Ruokapalvelu sai kouluarvosanaksi 8,08 ja ruoan sekä palvelun taso arvioitiin hyväksi. Vastauksia saatiin n. 1000.

Puhtauspalveluissa siivottavien kiinteistöjen puhtaustasoa on ylläpidetty tilojen toiminnan edellyttämällä ja sopimuksen mukaisella hyvällä tasolla.

Siivottavista neliöistä oman työn osuus on 60 % ja ostopalvelun osuus 40 %.

Laadun toteutumista on seurattu Insta 800 siivouksen teknisen laadun mittaus- ja arviointijärjestelmällä ja käyttäjien suoraa palautetta kyselemällä. Pääsääntöisesti palaute on ollut hyvää.

Puhdistusaineita ja työmenetelmiä testataan jatkuvan kehittämisen keinoin. Kone- ja laitekantaa on uudistettu vastaamaan nykyisiä ja tulevaisuuden tarpeita.

Ympäristövalvonta

Ympäristövalvonnan tavoitteena on tarjota asukkaille ja yrityksille, terveellinen, viihtyisä ja virkistävä asuin- ja elinympäristö.

Rakennusvalvonta edistää hyvää rakentamistapaa ohjaamalla rakentamisen suunnittelua ja toteutusta lupakäsittelyn ja valvonnan avulla.

Vuoden 2019 aikana myönnettyjen rakennus- ja toimenpidelupien määrä on noussut Laukaassa 4,5 % verrattuna vuoteen 2018. Rakentamisen määrä (kerrosala) on Laukaassa noussut 47 %, sillä hankkeet ovat olleet uudisrakennusten ja laajennusten osalta suurempia vuonna 2019 kuin vuonna 2018. Suurin osa kerrosalan kasvusta johtuu koulujen laajentamisesta ja lisäksi osa kasvusta kohdistuu toimisto, liikenteen ja teollisuusrakennuksiin.

Ilmoituspäätösten määrä on kasvanut 16 % verrattuna vuoteen 2018. Ilmoituspäätösten kasvu johtuu sähköverkon maahan sijoittamisesta johtuvien muuntamorakennelmien rakentamisesta haja-asutusalueilla.

Jatkoaikahakemusten määrä pieneni 19 %. Tämä johtuu siitä, että vuoden 2019 aikana rakennusvalvonnan resurssit eivät riittäneet raukeavien / rauenneiden lupien osalta tehostettuun valvontaan.

Ympäristönsuojelun tehtävänä on valvoa ja edistää ympäristönsuojelua kunnan alueella siten kuin ympäristönsuojeluun, luonnonsuojeluun, vesiensuojeluun, maa-aines- ja naapurisuuhdelakiin liittyvät säädökset ja määräykset kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta edellyttävät.

Ympäristönsuojeluviranomainen antaa myös asian-
tuntijalausuntoja muiden viranomaisten Laukaan

kunnan alueelle valmisteltaviin päätöksiin. Tavoitteena on kunnan asukkaille ja elinkeinoelämälle terveellinen, viihtyisä ja erilaisia toimintamahdollisuuksia tarjoava elin- ja toimintaympäristö, jossa ympäristön hyvinvointi ja suojele ovat keskeisessä osassa.

Ympäristöterveydenhuolto jakautuu terveysvalvontaan, eläinlääkintähuoltoon ja valvontaeläinlääkärin yksiköihin. Ympäristöterveyslautakunta toimii Laukaan, Äänekosken ja Konneveden yhteistointialueen terveyden-suojelu-, elintarvikevalvonta-, eläinlääkintä-, ja eläinsuojeluviranomaisena. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat toimittavat viranomaiselle määrätty lupa- ja valvonta- ja neuvonta tehtävät taloudellisesti ja tehokkaasti.

Terveysvalvonnan tehtävänä on ihmisten ja eläinten hyvinvoinnin ja elinympäristön turvaaminen. Toimintaa toteutetaan elintarvikelain, terveyden-suojelulain sekä tupakkalain nojalla ihmisten terveyttä uhkaavien vaaratekijöiden valvonnalla. Tavoitteena on vaaratekijöiden poistaminen ja/tai minimoiminen.

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on tuotantoeläinten, hevosten ja pieneläinten terveyden- ja sairaudenhoito sekä viranomaisyöhön (tautivalvonta) liittyvä näytteenotto. Suurelänpäivystysvuorot yhteensä 2/5; Laukaa 1/5 sekä Äänekoski ja Konnevesi 1/5 itäiseltä päivystysalueelta (Laukaa, Äänekoski, Konnevesi, Kangasniemi, Uurainen ja Hankasalmi).

Valvontaeläinlääkärin tehtävänä on alueen eläinsuojelusta huolehtiminen ja eläintautien vastustaminen. Valvontaeläinlääkärin työtehtäviin kuuluu lisäksi elintarvikelain mukaisten tarkastusten (laitokset ja alkutuotanto) suorittaminen.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinto, suunnittelu- ja paikkatietopalvelut

Tavoite 1: Tiedonohjaussuunnitelman laatiminen palvelualueen eri yksiköissä arkistointiin siirtymistä varten.

Toteutuminen: Tiedonohjaussuunnitelmien teko vielä kesken. Suunnitelmat saadaan valmiiksi kevään 2020 aikana.

Tavoite 2: Internet-palautepalvelu kuntalaisille vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Palautepalvelu otetaan käyttöön 1.3.2020.

Tavoite 3: Kartoituss- ja rekisteriaineistojen eheyttäminen. Laukaan Vesihuolto Oy:n johtotietojen tarkemmit-taukset.

Toteutuminen: Kartoituss- ja rekisteriaineistojen eheytytyöt jatkuvat edelleen. Laukaan Vesihuolto Oy:lle tilaustyönä tehtävä vesihuoltoverkoston tarkemmittausprojekti on edennyt hyvää vauhtia kirkonkylän ja Vih-tavuoren taajamien osalta.

Yhdyskuntatekniset palvelut

Tavoite 1: Rakennetaan uusia tonttikatuja sekä teollisuusalueita hyväksytyn talousarvion puitteissa.

Toteutuminen: Uudisrakentamiskohteina toteutettiin kirkonkylän Laajalahden asuinalueelle Laajalahdentien jatkaminen sekä Taivaankaari. Vihtavuoressa jatkettiin Kuusiranta ja Vanamo nimisiä asuntokatuja.

Sorajyvän uudelle teollisuusalueelle rakennettiin kaksi katuja, Sorajyvänkatu sekä Lintumäenkatu.

Tavoite 2: Jatketaan vanhojen katujen saneerauksia ja uusien kevyen liikenteen väylien rakentamista.

Toteutuminen: Vanhojen katujen saneerauskoh-teita olivat Vihtavuorella Jokelantie, Viljaminkuja ja Marian-kuja. Kirkonkylällä Rantatien saneeraus sekä Lievestuoreella Arkonkuja.

Tavoite 3: Kehitetään Kirkonkylän satamaa ja saneerataan pienvenesatamia.

Toteutuminen: Laukaan satamassa tehtiin pieniä parannuksia mm. polttoaineenjake-lupisteeseen uusi-ttiin korttiautomaatti sekä teetettiin satama-alueen vedenalainen 3D-kartoitus.

Tavoite 4: Kehitetään Laukaan vetovoimaisuutta pa-nostamalla puistoihin ja yleisiin alueisiin.

Toteutuminen: Leikkipaikkoja saneerattiin kirkonkylän Laajalahdessa sekä perusparannettu Leppäve-dellä Maurinkujalla, Savipolulla sekä Näätämaässä.

Brittilänrannan leikkipuistoon teetettiin valaistus-suunnitelma, joka toteutetaan myöhemmin.

Lemettilänrannan uimarannalle uusittiin uimalaituri ja uusia veneilijöiden rantautumispaikkoja raken-nettiin Kuusirantaan sekä Nisusaareen.

Tavoite 5: Parannetaan katujen kuivatuksia katujen kantavuuksien parantamiseksi ja routavaurioiden vähentämiseksi.

Toteutuminen: Katujen kuivatuksia on parannettu katujen saneerauksien yhteydessä, lisäksi kuiva-tusta on parannettu ojien ja luiskien perkauksilla kaikissa taajamakeskuksissa.

Tilapalvelu

Tavoite 1: Tilapalvelun roolia rakennuttamisen ja kiinteistönpitopalveluiden tilaaja- sekä asiantuntija-organisaationa vahvistetaan organisaatiomallin sel-keyttämisellä sekä toimenkuvia terävöittämällä. Uusi organisaatiomalli otetaan käyttöön viimeis-tään 1.1.2019.

Toteutuminen: Tulospaikoille on nimetty esimiehet, jotka vastaavat oman tulospaikkansa johtamisesta sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Organisaatiomalli on käytössä.

Tavoite 2: Palvelutuotanto-organisaatiota vahviste-taan henkilöstösuunnitelman ja talousarviovaraus-ten mukaisesti.

Toteutuminen: Avoinna ollut LVI –tekni-kon virka muutettiin LVI –asiantuntijan viraksi ja virka täytet-tiin. Kiinteistöhoitajan avoimena olleen toimen rekrytointi käynnistettiin lokakuussa 2019 ja haas-tattelujen kautta rekrytointi saatiin päätökseen. Toimisto- ja rakennuttajasihteerin toimien täyttäminen siirtyi vuoden 2020 puolelle.

Tavoite 3: Kuntalan hankesuunnittelu viedään lop-puun.

Toteutuminen: Hankesuunnitteluprosessi viivästyi rakennuspaikan hankintaan sekä tarveselvitystieto-jen täsmentymiseen liittyvien asioiden vuoksi. Han-kesuunnittelua jatketaan vuoden 2020 kevätkausi.

Tavoite 4: Vihtavuoren koulukeskuksen raken-nusurakka alkaa alkukesästä 2019.

Toteutuminen: Rakennusurakkasopimukset allekir-joitettiin 16.12.2019, eli tavoite viivästyi.

Tavoite 5: Koulunmäen rakennusurakka alkaa kesän 2019 aikana.

Toteutuminen: Koulunmäen rakennusurakan ensimmäisen vaiheen urakkasopimukset allekirjoitettiin 15.5.2019, jolloin rakennustyöt aloitettiin myös. Ensimmäinen työmaakokous pidettiin 22.5.2019.

Tavoite 6: Lievestuoreen koulun vanhan rakennuksen purku-urakka sekä pihatyöt valmistuu vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Urakkakokonaisuus vastaanotettiin 31.7.2019.

Tavoite 7: Tilapalvelun asiakastyytyväisyyskysely järjestetään niin kiinteistöjen käyttövastaaville, kuin hanke-kohtaisille yhteistyökumppaneillekin. Tavoitetaso 3,5 asteikolla 1-5.

Toteutuminen: Vuoden 2019 tilapalvelukysely järjestettiin vuonna 2019 ajalla 4.11 – 15.11. Kyselyyn saatiin em. ajanjaksolla yhteensä 13 kpl vastauksia, mikä on 25 % kiinteistöjen käyttövastaavien kokonaismäärästä. Hankekohtaisille yhteistyökumppaneille kyselyä ei järjestetty. Tulos 3,4 jää hieman tavoitetasosta.

Ympäristövalvonta

Rakennusvalvonta

Tavoite 1: Rakennuslupa-arkiston digitointia ja sähköistämistä jatketaan.

Toteutuminen: Rakennuslupa-arkiston sähköistämistyötä ja arkiston skannausta on jatkettu.

Tavoite 2: Sähköisen lupa-asioinnin käynnistäminen

Toteutuminen: Sähköinen lupa-asiointi otettiin käyttöön vuoden 2019 alusta. Paperilla jätetyt hakemukset viedään sähköiseen asiointipalveluun pääosin rakennuslupien osalta ja muiden lupien osalta tarpeen mukaan.

Tavoite 3: Rakennusjärjestyksen hyväksymiskäsittely

Toteutuminen: Rakennusjärjestyksen laatiminen on viivästynyt johtuen annetuista lausunnoista lentomelun osalta ja rakennusvalvonnan resurssipulasta vuoden 2019 aikana. Rakennusjärjestys viedään hyväksymiskäsittelyyn heti alkuvuodesta 2020.

Tavoite 4: Kiinteistöveroprojektin jatkaminen

Toteutuminen: Projektivastaava jatkaa työtä yhden rakennustarkastajan avustamana.

Ympäristönsuojelu

Tavoite 1: Ympäristö- ja maa-ainesluvat valmistellaan niin, että kunnan lupakäsittely kestää enintään 6 kuukautta.

Toteutuminen: Luvat ja ilmoitukset saatiin käsiteltyä suunnitelluissa aikarajoissa.

Tavoite 2: Valitusasiat käsitellään viivytyksettä.

Toteutuminen: Asiat on otettu käsittelyyn viivytyksettä, asian etenemisestä on tiedotettu asianosaista.

Tavoite 3: YSL:n 168 §:n mukaista säännöllistä ja maksullista valvontaa jatketaan.

Toteutuminen: Säännöllinen valvonta on toteutunut riskinarviointiin pohjautuen valvontaohjelman mukaisena. Laiminlyönnit on vaadittu korjattaviksi ja valvontaa on jatkettu tilanteen korjaamiseen saakka.

Tavoite 4: Haja-asutusalueiden kiinteistöjen jätevesihuollon neuvontaa jatketaan

Toteutuminen: Neuvontaa on jatkettu yhteydenottojen perusteella. Neuvonnassa oli selkeä piikki, kun hajajätevesiasetuksen määräaika 30.10.2019 järjestelmien kunnostamisesta/uusimisesta pohjavesialueilla ja ranta-alueilla lähestyi. Poikkeamishakemuksia talousjätevesien käsittelyn vaatimuksista tuli vireille neljätoista kappaletta.

Tavoite 5: Vesi- ja viemärilaitosten toiminta-alueiden kiinteistöjen liittymiskehotuksia verkostoihin jatketaan.

Toteutuminen: Liittymiskehotuksia on annettu vesihuoltolaitosten yhteydenottojen perusteella.

Tavoite 6: Ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen saatetaan loppuun.

Toteutuminen: Ympäristönsuojelumääräykset ovat edelleen päivittämättä, Toivakan yhteistyösopimuksen päättymisen myötä vapautuu resursseja työn loppuunsaattamiseksi.

Tavoite 7: Huolehditaan siitä, että ympäristön- ja luonnonsuojelu, kuten esimerkiksi pohjavesien suojelu ja muut suojelualueet, otetaan huomioon kunnan päätöksenteossa.

Toteutuminen: Ympäristönsuojelu on pyrkinyt olemaan mukana päätöksenteon valmistelussa antamalla lausuntoja ja suullisia kannanottoja ympäristön- ja luonnonsuojelunäkökohdista.

Ympäristöterveydenhuolto

Tavoite 1: Ympäristöterveyslautakunta tuottaa Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelle lakisääteiset toimialan viranomaispalvelut. Palvelujen tuottamisessa kiinnitetään erityistä huomiota

miota asiakaslähtöisyyteen ja taloudelliseen toimintatapaan. Painopistealueena vesihuollon varautumisen ja valvonnan kehittäminen yhteistyössä alueen vesilaitosten kanssa. Uuden ict- järjestelmän käyttöönotto.

Toteutuminen: Ympäristöterveyslautakunta on tuottanut vuonna 2019 lakisääteiset toimialan viranomaispalvelut. Palvelujen tuottamisen asiakaslähtöisyyttä on lisätty entisestään lisäämällä valvojasta valmentajaksi mentaliteettia. Vesihuollon varautumista ja valvontaa aloitettiin kehittämään vuoden aikana yhdessä vesilaitosten kanssa mm. erityistilanneharjoituksella ja valvontasuunnitelmien päivittämisellä sekä riskienarviointien tekemisellä. Tätä työtä jatketaan edelleen vuonna 2020.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinto, suunnittelu- ja paikkatietopalvelujen taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Tulosyksikön toimintakate jäi 135.500 euroa alle talousarvion.

Hallinnon ja talouden yksikössä suurin poikkeama talousarvioon nähden on vesihuolto- ja vesistöjen kunnostusavustusten määräraha, jota jäi 47.000 euroa käyttämättä, avustushakemusten vähäisyyden vuoksi.

Joukkoliikenteeseen varatut määrärahat ylittyivät. Talousarvioon varattu yhteistoimintaosuus 473.000 ylittyi noin 50.000 euroa. Hallinnon kulut toteutuivat suunnitellusti, mutta liikennöintikustannukset kasvoivat. Joukkoliikenteen matkustajamäärät kasvoivat 5,6 % vuonna 2019. Lipputulot lisääntyivät, mutta vastaavasti isomman matkustajamäärän hoitaminen kasvatti kustannuksia.

Palvelu- ja asiointiliikenteen kustannukset ylittyivät noin 4.000 euroa Lievestuore-Laukaa linjan hinnan korotuksen seurauksena. Korotukseen ei oltu varauduttu talousarviossa. Pelastuslaitoksen yhteistoimintaosuus 1.530.000 euroa toteutui talousarvion mukaisesti.

Yhdyskuntatekniikan suunnittelun ja paikkatietopalveluiden taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Tulot ylittivät talousarvion 20.000 eurolla ja menot jäivät 65.000 euroa arvioidusta.

Yhdyskuntateknisten palveluiden käyttötalouden tuotot olivat noin 70.000 euroa suuremmat, kuin oli arvioitu. Käyttötalouden kustannukset ylittyivät budjetoidusta talousarviosta noin 257.000 euroa.

Talousarvion ylitykset johtuvat muun muassa erittäin lumisesta alkutalvesta ja sitä myöten ennakoitua suuremmista talvihoitokustannuksista. Talvihoitolaatutason nosto osoittautui myös ennakoitua kalliimmaksi. Konekeskukselle tehtiin pakollisia kalustohankintoja, jotta kunnossapitotyöt on voitu suorittaa suunnitelmien mukaisesti, lisäksi varastoa on kehitetty palvelemaan paremmin Laukaan kunnan tarpeita.

Yksityistieavustuksiin oli vuoden 2019 talousarviossa varauduttu 160.000 euron määrärahalla, joka jaettiin hyväksytyjen jakoperusteiden mukaisesti.

Tilapalvelun taloudelliset tavoitteet saavutettiin kokonaisuutena ennakoitua paremmin, toimintakatteen ollessa noin 3,9 miljoonaa euroa. Toimintatuottojen osuus jäi budjetista noin 218.000 euroa, mutta myös toimintakulut alittuivat noin 265.000 euroa.

Toimintakatteen suurimmat vaikuttajat ja muuttujat ovat vuokrajärjestelmän suunnitelman mukainen toteutuminen ja kiinteistöjen myyntitavoitteen

saavuttaminen, joka taas määräytyy kulloinkin valitsevan markkinatilanteen mukaan. Muilta osin toimintakate on hyvin vakioitunut.

Talonrakennuksen investointiohjelma ei ole toteutunut kaikilta osin suunnitellusti. Vihtavuoren kouluksuksen toteutuneet kustannukset jäivät olennaisesti budjetoidusta tasosta suunnitteluprosessin viivästymisen vuoksi. Koulunmäen hankkeen ensimmäinen vaihe on valmistunut suunnitellusti, eikä enakoimattomia taloudellisia muutoksia ole ollut.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden talousarvio on laadittu siten, että toimintatuotot kattavat toimintakulut, poistot ja vyörytykset. Satavuon päiväkotikoulun ruokapalvelun toimintatuotot alittuivat 25.000 euroa, koska ruokailijamäärä oli arvioitua alhaisempi. Satavuon osalta tilikauden ylijäämä oli 54.900 euroa. Muiden ruokapalvelun yksiköiden osalta toimintatuotot ylittivät 134.300 euroa, koska koulujen ruokailijamäärä oli arvioitua suurempi. Poistojen jälkeen tilikauden ylijäämä on noin 52.400 euroa.

Puhtauspalveluiden tilikauden ylijäämä oli 25.500 euroa. Toimintatuotot ylittivät hieman arviosta, ja toimintakulut alittuivat.

Ympäristövalvonnan talousarvio toteutui ennakoitua paremmin. Yksikön tulot ylittivät 80.000 euroa ja menot jäivät 70.000 euroa arvioitua pienemmiksi, joten koko tulosyksikön toimintakate jäi noin 150.000 euroa alle talousarvion

Rakennusvalvonnan tulot alittivat 15.500 eurolla talousarvion. Rakennusvalvonnan menot alittivat 40.000 eurolla talousarvion. Ympäristönsuojelun tulot puolestaan ylittivät huomattavasti, 64.000 euroa. Vastaavasti myös tulospaikan menot ylittivät 24.000 eurolla.

Ympäristöterveydenhuollossa ympäristöterveyslautakunnan menot ylittivät talousarviosta reilulla 10.000 eurolla. Pääsyyinä ylitykseen on taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon vyörytyskulujen kohdentaminen lautakunnan osioon.

Terveysvalvonnan henkilöstömenot jäivät 35.000 euroa alle arvioidun, johtuen perhe- ja muista vaipaista sekä sijaisten saatavuusongelmasta. Toisaalta henkilöstömenoja lisäsi lomapalkkavelan kasvu reiluun 10.000 euroon. Toimintatuottoihin resurssivaje aiheutti noin 20.000 euron pudotuksen talousarvioon nähden.

Eläinlääkintähuollon osalta talousarvio toteutui kutakuinkin talousarvion puitteissa. Valvontaeläinlääkärin tehtäviin kuuluvat eläinsuojelutehtävät lisääntyivät voimakkaasti, jonka seurauksena talousarvioon merkityt valtion eläinsuojelulain mukaiset korvaukset kaksinkertaistuivat, mutta samalla myös kulut nousivat, koska tehtäviin piti palkata määräraikaista työvoimaa.

Kokonaisuutena ympäristöterveyden talousarvio toteutui 91.000 euroa alijäämäisenä.

Arvio tulevasta kehityksestä

Palvelualueen toiminnassa ja toimintaympäristössä tapahtuu lähivuosina muutoksia, joihin tulee varautua suunnitelmallisesti. Arvioitu väestönkasvun pyssäytyminen tulee ottaa huomioon palvelurakenteessa.

Teknisellä palvelualueella on aloitettu hallinnon ja toimistotyön tehostamisen ja työjärjestelyjen tarkastelu työntekijöiden eläköityessä. Toimintoja tulee jatkossakin tarkastella kriittisesti henkilöstön eläköityessä tai siirtyessä muihin tehtäviin. Sähköisten palvelujen entistä laajempi käyttöönotto helpottaa osaltaan työn tehostamista.

Rekrytoinnissa ammattitaitoisen työvoiman saanti tulee tulevaisuudessa vaikeutumaan. Jo nyt esimerkiksi ruoka- ja puhtauspalveluissa on vaikeuksia saada ammattitaitoista työvoimaa. Myös työympäristöt muuttuvat entistä vaativammaksi uusien oppimis- ja työskentelytilojen sekä toimitilojen kasvavan laiteautomaation myötä.

Kiinteistö- ja rakennuskannan uudistamiseen liittyvät investointi- ja muut rahoituskustannukset tulevat olemaan tulevina vuosina suuri taloudellinen haaste kuntataloudelle ja palvelualueiden toimitilavuokrien kehitykselle. Samalla, kun rakennuskanta

uudistuu, myös elinkaarenaikaisille huolto- ja ylläpitopalveluille asetetaan täysin uudenlainen vaatimustaso, johon seuraavien kahden-kolmen vuoden aikana tulee henkilöstösuunnittelussa varautua. Varautuminen tapahtuu koulutus- ja rekrytointitoimin.

Toimintaympäristöä kokonaisuudessaan muuttava sote- ja maakuntauudistus tulee johtamaan palveluverkkomuutoksen kautta myös toimitilahallintaan ja -johtamiseen. Vaikka uudistuksen aikataulu ja toteutuminen on edelleen avoinna, tulee varautumista ja suunnittelua tämän muutoksen hallintaan jatkaa.

Suurimpien keskuskouluhankkeiden lisäksi talonrakennushankkeiden näkökulmasta perusopetuksen toimitilakysymys Kuhaniemen ja pohjoisen Laukaan alueilla tulee selvittää ja ratkaista. Uuden Kuntalan rakennushanke tulee vaatimaan rakennuttamisyksiköltä uudentyyppisten haasteiden hallintaa ja uuden tietotaidon omaksumista.

Yhdyskuntatekniikassa jatketaan varaston toiminnan kehittämistä niin, että se palvelee jatkossa paremmin koko kuntaa.

Ympäristövalvonnan puolella on tulossa muutoksia kuntayhteistyöhön. Äänekosken kaupunki on irtisanoutunut ympäristöterveydenhuoltoa koskevasta yhteistoiminnasta siten että, yhteistoiminta Äänekosken osalta loppuu 2021 alussa. Konneveden kunta on halukas jatkamaan yhteistoimintaa. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristöterveyslautakunnan toiminta lakkaa vuoden 2021 alusta.

Hankasalmen kunnan kanssa on neuvoteltu viranomaisyhteistyön aloittamisesta, rakennusvalvonnan osalta vuoden 2020 aikana, ja laajemmin vuoden 2021 alusta. Palvelualueen tuleviin toiminnan ja toimintaympäristön muutoksiin tulee varautua suunnitelmallisesti.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta

Toimintojen taloudellisuuden valvonta on järjestetty siten, että osastolla laaditaan säännöllisesti raportit tulosityksiköiden käyttötalouden menoista. Raportit käsitellään kuukausittain pidettävissä yhdyskuntateknisten palvelujen ja tilapalvelujen työmaakokouksissa. Vähintään neljännesvuosittain raportit annetaan tekniselle lautakunnalle tiedoksi erillisenä asiana. Investointimenoista tehdään omat raportit, jotka myös esitellään kuten edellä. Taloustiedon keräämiseen ja analysointiin käytetään jatkossa enemmän tekoälyä ja digitalisaatiota.

Tilapalvelussa ja yhdyskuntatekniikassa käytetään talouden ja toiminnan raportointimallia, jossa taloutta ja toimintaa arvioidaan neljännesvuosittain Q1 – Q4 raporteilla. Raportit sisältävät myös talonrakennusinvestoinnit. Kvartaaliraportit esitellään tekniselle lautakunnalle ja toimitetaan tiedoksi tilaajahallintokunnalle sekä kunnanhallitukselle.

Yhdyskuntatekniikan investoinneista tehdään kohdekohtaista jälkilaskentaa, jotka käsitellään työmaakokouksissa ja laskelmat saatetaan tekniselle lautakunnalle tiedoksi. Kunnallistekniikan rakentamiskohteissa käytetään itselluovutus -mallia, jossa tarkastetaan valmistunut kohde tekniseltä ja talouden toteutuman kannalta.

Teknisen hallinnon tavoitteiksi on kirjattu hyvän hallintotavan mukaiset hallinto- ja toimistopalvelut, oikea ja ajantasainen laskutus. Edellä mainituille asioille on määritelty tavoitteet, joiden toteutumista seurataan.

Talonrakennuksen rakennushankkeiden työmaakokouksissa on kaksi edustajaa teknisestä lautakunnasta.

Riskienhallinta

Laissa (620/2010) ja asetuksessa (659/2010) tulvariskien hallinnasta on säädetty tulvariskien hallinnan suunnittelusta merkittäville tulvariskialueille. Kunnan vastuulla on hulevesitulvariskien hallinta

suunnittelualueellaan. Kunta on tehnyt arvioinnin hulevesitulvista aiheutuvista tulvariskeistä.

Suunnitelmassa esitetyn arviointimenetelmän ja käytössä olleiden tietojen perusteella kunnan alueella ei tunnistettu olevan alueita, joissa tulevaisuudessa mahdollisesti esiintyvä hulevesitulva voisi aiheuttaa yleiseltä kannalta merkittäviä vahingollisia seuraamuksia.

Hulevesien päätyminen viemäriverkostoon sen sijaan on riski jätevesiverkostolle ja sen toiminnalle kunnan alueella. Hulevedet aiheuttavat myös lisääntyvää virtaamaa JS-Puhdistamolla. Näin ollen hulevedet muodostavat taloudellisen riskin lisääntyvinä jätevesikustannuksina. Viemäriverkoston hulevesisaneerauksiin on panostettu menneinä vuosina ja tulokset näkyvät vesimäärien vähenemisenä. Hulevesien verkostoon pääsyn estämiseksi on tulevaisuudessa jatkettava verkostosaneerauksia ja sadevesiviemärintiä.

Kunnan vesihuollon järjestämiseen liittyy toiminnallisia riskejä. Vesihuollon palveluvelvoitteen täyttämistä huolehtii kunnan 100 %:sti omistama vesihuolto-oy Laukaan Vesihuolto Oy. Riskeihin varaudutaan suunnittelulla, joka tähtää käyttökelpoisen raakaveden riittävyyden varmistamiseen sekä valmiussuunnittelulla, jolla varaudutaan vesihuollon järjestämiseen häiriötilanteissa tai pidempiaikaisissa poikkeusoloissa. Water safety plan (wsp) on tehty. Vedenottamokapasiteettia ollaan lisäämässä. Rakenteilla on vedenkäsittelylaitos Toramäkeen, jonne vesi johdetaan uudesta vedenottoaivosta Valkolan Riikolanniemestä.

Jyväskylän seudulla on laadittu vesihuollon yleissuunnitelmat seutukuntakohtaisesti ja kuntakohtaisesti. Laukaata koskeva osa yleissuunnitelmasta hyväksyttiin valtuustossa 24.10.2011 § 39. Kuntakohtaisen yleissuunnitelman päivitys oli käynnissä.

Vesihuolto-oy:ssä on laadittu v. 2018 vesihuollon valmiussuunnitelma. Suunnitelma perustuu kattavaan riskien arviointiin ja sisältää yksityiskohtaisia toimintaohjeita mahdollisesti toteutuvien riskien varalta. Samalla laadittiin kriisiviestintäsuunnitelma. Suunnitelmaa päivitetään jatkuvasti.

Edellä mainitut suunnitelmat soveltuvat noudatettavaksi myös normaaliolojen häiriötilanteissa. Viime aikoina on sovittu lisäävän yhteistoimintaa seudun kuntien kesken häiriötilanteissa. Vesi- ja viemärilaitoksen häiriötilanteiden varalta työhön osallistuvaa henkilökuntaa, mukaan lukien aliurakoitsijat, tullaan ohjeistamaan kirjallisilla työtapaohjeilla. Suunnitelmissa on toteuttaa myös normaaliolojen häiriötilanneharjoitus yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Kunnan omien kiinteistöjen riskejä arvioidaan suunnitelmallisen ja ohjelmoidun kiinteistöjen kuntoarviointitoiminnan avulla. Laadittavat kuntoarviot ovat lähtötietoja kiinteistöjen korjaus- ja kunnossapito-ohjelmia varten. Vuosittain tehtävillä kiinteistökiertoilla kartoitetaan yhdessä käyttäjien kanssa kunnossapitotarpeet ja toiveet, jotka siirretään käytössä olevat määrärahat huomioiden tulevien vuosien työohjelmiin. Tässä yhteydessä on huomioitava, että pelkät ohjelmat eivät ole riittävä toimenpide asiassa. Ohjelmien riittävästä rahoituksesta tulee myös huolehtia toimeenpanon varmistamiseksi. Kiinteistöjen käyttöasteen pitämiseen riittävän korkeana sisältyy toiminnallinen ja taloudellinen riski. Edellä mainittuun seikkaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota kunnan rakennushankkeita valmisteltaessa ja toteutettaessa. Kunnan kiinteistökanta on tällä hetkellä melko uutta, kun uudisrakennushankkeita on toteutettu mittavissa määrin. Sitä kautta myös kiinteistöjen korjausvelka on vähäinen.

2016 päivitettiin Laukaan kunnan liikenneturvallisuuksuunnitelma. Liikenteen turvallisuusriskiä vähennettiin useissa kohteissa rakentamalla mm. hidastetöyssyjä, kevyenliikenteenväyliä ja jättölenkkejä myös vuonna. Laukaa on mukana Keski-Suomen kuntien yhteisessä liikenneturvallisuuksuhankkeessa.

Vesihuoltoverkostojen ja katuverkoston ylläpidon ja uusimisen rahoitus tulee riittävällä tavalla huomioida pitkävaikutteisesti. Ellei näin tapahdu, aiheutuu tästä toiminnallinen ja taloudellinen riski, kun korjausvelka kasvaa. Vesihuoltoverkostojen saneerausinvestoinneilla ja katujen korjausinvestoinneilla korjausvelkaa on saatu vähennettyä.

Sähkökatkosten varalle on vesihuoltolaitokselle hankittu neljä siirrettävää varavoimakonetta. Kriittisimpiin kohteisiin, niin vesihuollon kuin kiinteistöjenkin puolella, on varauduttu kiinteällä varavoi-
malla. Varavoima on pyritty mitoittamaan siten, että oleelliset toiminnot voidaan pitää käynnissä ilman valtakunnanverkon sähköä.

Uusien kiinteistöjen suunnitteluvaiheessa arvioidaan hankkeeseen liittyvät riskit ja toteutuksen yhteydessä varaudutaan riskeihin sopimuksin ja vaa-
dittavin vakuuksin.

Teknisellä palvelualueella on käytössä sopimusten hallintaohjelma, jonka hälytystoiminnon avulla voidaan sopimusten ajantasaisuudesta huolehtia.

Keski-Suomen pelastuslaitos on omassa riskikartoituksessaan arvioinut onnettomuus- ja muita riskejä kunnan alueella. Kunnan ja pelastuslaitoksen yhteistoimintana on rakennettu uusi paloasema kirkonkylälle 637 tien varteen. Paloaseman sijaintipaikan valinnalla tavoiteltiin entistä parempaa lähtövalmiutta ja toimintaedellytyksiä suhteessa tiedossa oleviin riskeihin. Uusilla tiloilla taataan paremmat edellytykset pelastustoiminnalle.

Erityisiä ympäristöriskejä ei ole tiedossa. Jätehuolto on annettu kuntien yhteisen jäteviranomaisen ja Mustankorkea Oy:n hoidettavaksi, joka puolestaan toimii yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kanssa esimerkiksi ongelmajätealalla. Ympäristöterveydenhuollolla on oma laatujärjestelmä, joka kattaa koko toiminnan riskienhallinnan.

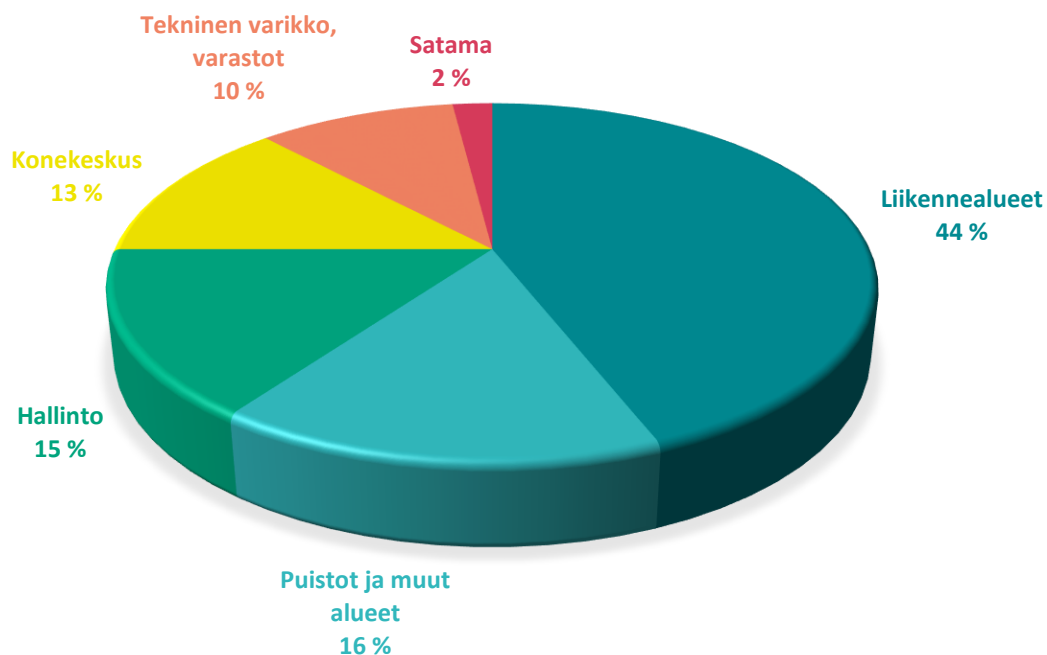
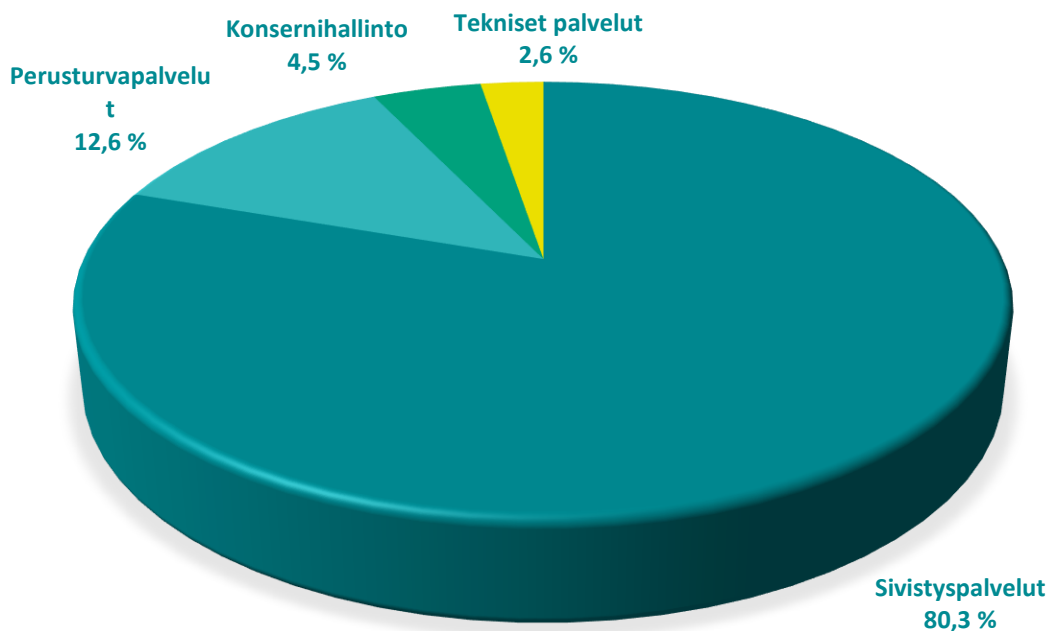
Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnan konserniohjeen. Laukaan Vesihuolto Oy ja Laukaan Vuokrakodit Oy toteuttaa toimintaansa konserniohjeen mukaisesti.

Viime aikoina on tapahtunut ja lähivuosina tulee tapahtumaan henkilökunnan siirtymisiä eläkkeelle. Riittävän ammattitaitoisen ja myös määrältään riittävän henkilöstön rekrytoinnista tulee huolehtia ajoissa, jottei tästä aiheudu toiminnallisia ja taloudellisia riskejä. Teknisen palvelualueen, kuten myös Laukaan kunnan, on huolehdittava riittävästä houkuttelevuudesta työnantajana, jotta asiansa osavien työntekijöiden rekrytointi onnistuisi.

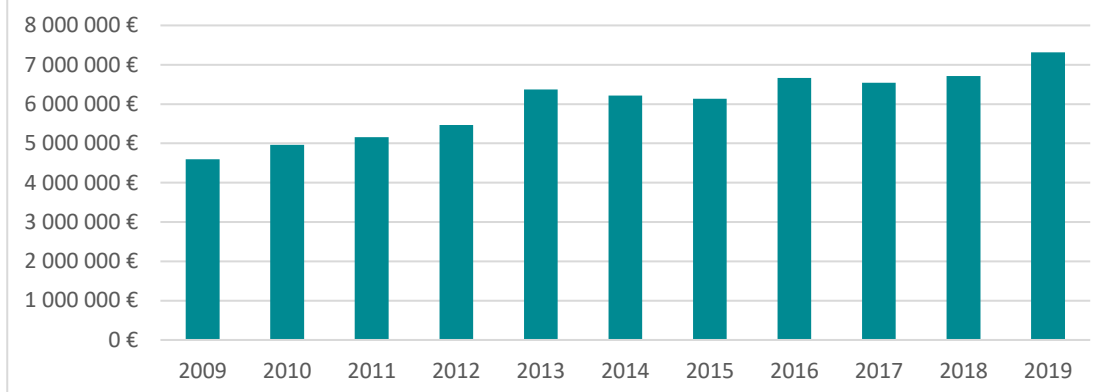
Graafit

Yhdyskuntatekniset palvelut

	TP 2017	TP 2018	TP 2019
Puistot, ha	185	185	186
Uimarannat, kpl	22	21	21
Venepaikat, kpl	680	712	723
Veneilyväylät, km	30	30	30
Kadut, km	105	107	108
Valaistus, km	87	89	89
Yksityistie, km	405	405	405

MENOJEN JAKAUMA, YHDYSKUNTATEKNIikka 2019Tilapalvelu**SISÄISET VUOKRAT 2019**

Tilapalvelun menot 2009-2019

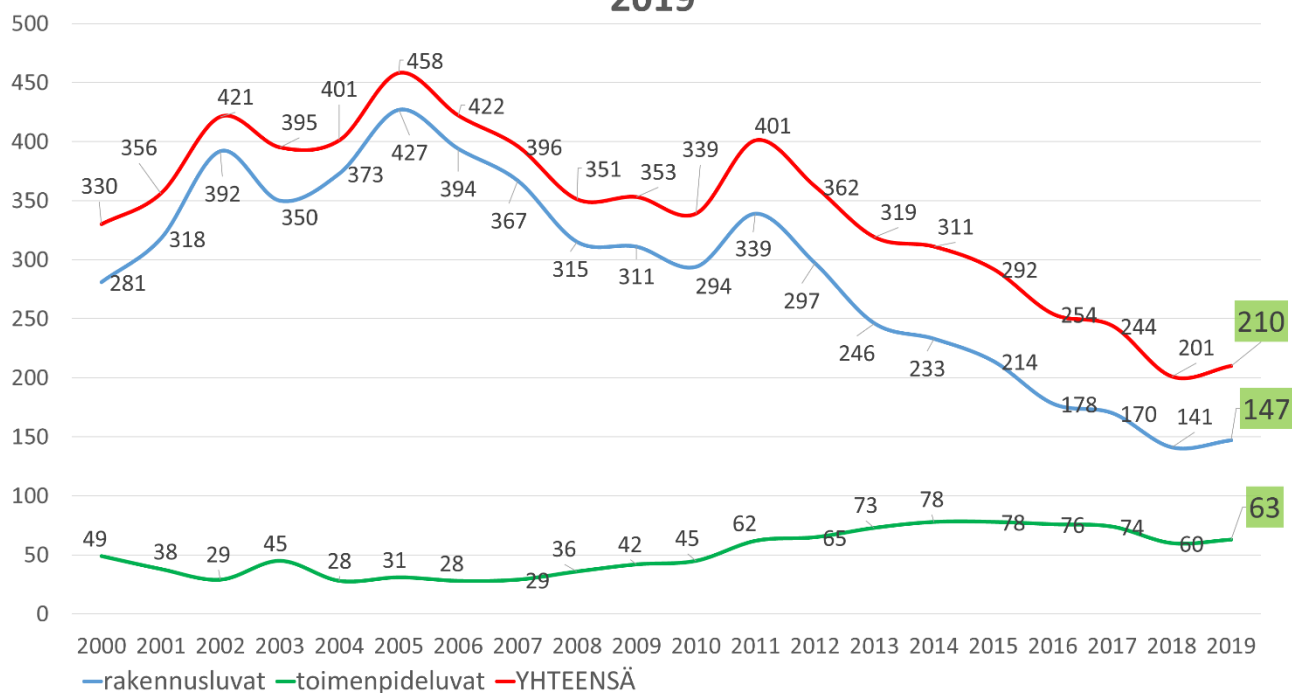

TILAPALVELUN TUNNUSLUVUT	TA2018	TP 2018
TALOUS		
Tilapalvelun menot €	7 579 780	7 315 575
Tilapalvelun tulot €	11 435 370	11 217 290
Käyttökate €	3 855 590	3 901 715
Poistojen kattamisprosentti %	108,8	112,9
Energian kulutus Mwh		
Tilapalvelun menot yhteensä €/hum2	7,66	7,33
- hallinto €/hum2/kk	2,37	2,01
- kiinteistönhoito €/hum2/kk	0,79	0,81
- ulkoalueet €/m2/kk	0,23	0,20
- energiat €/hum2/kk	1,82	1,87
- kunnossapito €/hum2/kk	1,04	1,05
- puhtauspalvelut €/hum2/kk	1,41	1,40
TILAMÄÄRÄT		
sisäisesti vuokratut hum2	63 611	64 735
ulos vuokratut hum2	11 165	10 737
tyhjät tilat hum2	7 647	7 641
vuokrausaste %	90,7	90,8
TILOJEN KÄYTÖN TEHOKKUUS		
Tilapalvelun hum2/asukas	4,29	4,40
Muiden hum2/asukas	0,17	0,17

INVESTOINNIT		
talorakennusinvestoinnit M€	10,5	2,98
talorakennusinvestoinnit €/asukas	555	157

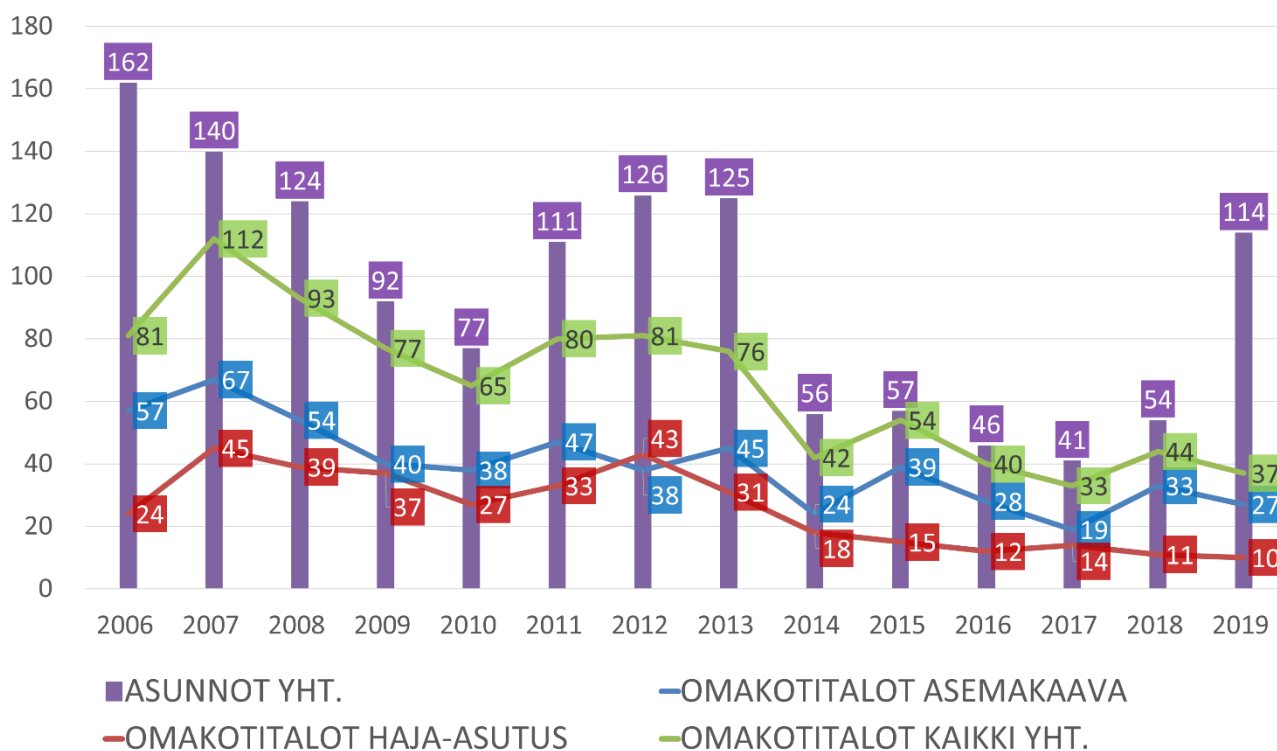
Rakennusvalvonta

MYÖNNETYT RAKENNUS- JA TOIMENPIDELUVAT 2000 - 2019

Vuoden 2017 alusta tilastointitapaa muutettiin siten, että samalla lupanumerolla (=kiinteistökohtainen lupa) voi olla useampia rakennuksia (esim. asuinrakennus, autotalli ja varasto), joten lupien vartailukelpoinen kokonaislukumäärä pieneni.

VALMISTUNEET UUDET ASUNNOT JA OMAKOTITALOT 2006 - 2019

Suoritteet	TA 2019	TP 2019
Rakennus- ja toimenpidelupapäätökset	300	210
Muut luvat (purkaminen, maisema, määräaikainen)	30	17
Toimenpideilmoituspäätökset	110	110
Rakennuslupakatselmukset	600	620
Jatkoaikapäätökset ja rak.aikaiset muutospäätökset	---	29
Poikkeamispäätökset ja suunnittelutarveratkaisut	---	25
Henkilökunnan määrä 31.12. 6,15		

Ympäristönsuojelu

Suoritteet	TA 2019	TP 2019
Ympäristölupapäätöksiä	6	9
Valvottavia ympäristölupia	50	57
YSL 118 §:n mukaisia ilmoituksia	8	8
YSL 116 §:n mukaisia rekisteröintejä	3	0

JL 100 §:n mukaisia rekisteröintejä	-	3
YSL 115a §:n mukaisia ilmoituspäätöksiä	-	1
YSL 168 §:n mukaisia valvontakäyntejä	12	10
Maa-aineslupapäätöksiä	8	7
Valvottavia maa-aineslupia	64	65
Maa-aineslupien tarkastus- ja valvontakäynnit	200	56
Vesihuoltolain muk. vap.päät. liittymisvelvollisuudesta	8	8
Kehotuksia YSL, vesilain, maastoliikennelain, vesihuoltolain, maa-aineslain tai jätelain velvoitteiden täyttämiseksi	15	53
Pakkotoimipäätöksiä YSL tai jätelain velvoitteiden täyttämiseksi	3	6
Kunnan ympäristösuojeluviranomaisen lausuntoja	25	23
Ilmoitukset lannan aumaamisesta	10	11

Ympäristövalvonta

Suoritteet	TA 2019	TP 2019
Terveysvalvonta suunnitelmalliset tarkastukset	437	232
Valvontaeläinlääkäri, tarkastukset	163	120

4.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio- muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
1 000 euroa					
Toimintatulot					
Myyntitulot	8 772,9	0,0	8 772,9	9 616,7	-843,8
Maksutulot	3 926,6	15,0	3 941,6	3 912,2	29,4
Tuet ja avustukset	1 144,7	35,0	1 179,7	1 657,3	-477,6
Muut tulot	11 952,7	1225,0	13 177,7	13 050,5	127,2
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	42 626,1	180,0	42 806,1	42 742,4	63,7
Palvelujen ostot	61 251,0	512,3	61 763,3	62 755,6	-992,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5 394,8	130,0	5 524,8	5 680,6	-155,8
Avustukset	10 810,6	-92,3	10 718,3	9 669,3	1 049,0
Muut kulut	10 579,2	386,0	10 965,2	10 664,4	300,9
Toimintakate	-104 864,9	159,0	-104 705,9	-103 275,5	-1 430,4
Verotulot	71 500,0	-2800,0	68 700,0	67 579,6	1 120,4
Valtionosuudet	36 882,0	1066,0	37 948,0	38 055,4	-107,4
Rahoitustulot ja -kulut					
Korkotulot muilta	565,0	-60,0	505,0	506,1	-1,1
Muut rahoitustulot muilta	200,0	0,0	200,0	311,4	-111,4
Korkokulut	200,0	-175,0	25,0	15,5	9,5
Muut rahoituskulut	10,0	0,0	10,0	2,0	8,0
Vuosikate	4 072,1	-1460,0	2 612,1	3 159,5	-547,4
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	6 000,0	0,0	6 000,0	6 107,8	-107,8
Lisäpoistot	0,0	0,0	0,0	1 000,0	-1 000,0
Tilikauden tulos	-1 927,9	-1460,0	-3 387,9	-3 948,3	560,4

VEROTULOT 2019	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	63 600,0	-2 800,0	60 800,0	60 024,3	-775,7
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 900,0	0,0	2 900,0	2 695,6	-204,4
Kiinteistövero	5 000,0	0,0	5 000,0	4 859,8	-140,2
Yhteensä	71 500,0	-2 800,0	68 700,0	67 579,6	-1 120,4

VEROTULOT 2014-2019	Tulovero %	Verotettava tulo Milj. €	Muutos %
Verovuosi 2014	20,50	367,6	2,20
Verovuosi 2015	21,50	372,8	1,41
Verovuosi 2016	21,50	383,7	2,92
Verovuosi 2017	21,50	389,7	1,56
Verovuosi 2018	21,50	398,6	2,28
Verovuosi 2019*	21,50		

*Vuoden 2019 verotettavat tulot eivät tilinpäätöshetkellä ole tiedossa

KIINTEISTÖVEROPROSENTIT 2019	Vero-%
Yleinen kiinteistövero	1,10
Vakituiset asuinrakennukset	0,60
Muut asuinrakennukset	1,20
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00
Voimalaitokset	2,85

VALTIONOSUUDET 2019	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Peruspalvelujen valtionosuus	28 517,0	1 066,0	29 583,0	29 387,3	-195,7
Verotuloihin perustuva tasaus	10 629,0	0,0	10 629,0	10 556,4	-72,6
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-2 264,0	0,0	-2 264,0	-1 888,3	375,7
Yhteensä	36 882,0	1 066,0	37 948,0	38 055,4	107,4

4.4 Investointiosan toteutuminen

Investointien toteutuminen 2019	Talousarvio 2 019	Talousarvio- muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma 2019	Poikkeama € talousarvioon	Poikkeama% talousarvioon
Konsernihallinto						
Ict; tietoliikenneverkko, tietokoneet, puhelimet, kopiokoneet	325 000	0	325 000	299 831	-25 169	-8 %
Taloushallinnon ja hankintojen sovellushankinnat	20 000	0	20 000	0	-20 000	-100 %
Osakkeet ja osuudet	0	887	887	887	0	0 %
Osakkeiden ja osuuksien myynti	0	0	0	-53 610	-53 610	0 %
Maan osto	700 000	0	700 000	491 044	-208 956	-30 %
Maan myynti	-75 000	0	-75 000	-395 418	-320 418	427 %
Sivistyspalvelut						
Piha- ja leikkivälineet	20 000	0	20 000	18 613	-1 387	-7 %
Sivistystoimen tieto- ja veistintekn. Laitteet	50 000	0	50 000	52 052	2 052	4 %
Leppäveden kirjaston omatoimikirjastotekniikka	10 000	0	10 000	10 769	769	8 %
Leppäveden urheilupuisto teknurmikenttä ja kaukalo	600 000	-250 000	350 000	148 042	-201 958	-58 %
Leppäveden urheilupuisto teknurmikenttä ja kaukalo rahoitusosuus	-200 000	100 000	-100 000	-44 100	55 900	-56 %
Leppäveden urheilupuisto, aktevitteettipuisto, voimaharjoittelualue	50 000	0	50 000	0	-50 000	-100 %
Leppäveden urheilupuisto, huoltorakennus	0	120 000	120 000	55 147	-64 853	-54 %
Lievestuoreen nuorisotalon purkaminen	50 000	0	50 000	19 093	-30 907	-62 %
Tekniset palvelut						
Sivistyspalvelut, kiinteistöt						
Lievestuoreen alakoulun ja päiväkodin tilajärjestelyt	100 000	0	100 000	17 054	-82 946	-83 %
Leppäveden vanha koulun korjaukset	100 000	70 000	170 000	177 478	7 478	4 %
Vihtavuoren koulukeskus	3 500 000	-1 000 000	2 500 000	2 002 519	-497 481	-20 %
Koulunmäki	70 000	85 000	155 000	113 106	-41 894	-27 %
Laurinmäen koulu	0	0	0	-467	-467	0 %
Kuhaniemen koulun hankesuunnittelu	100 000	-75 000	25 000	18 225	-6 775	-27 %
Tekninen toimi, kiinteistöt:						
Kuntalan uudisrakennuksen tarve- ja hankesuunnittelu	100 000	0	100 000	82 940	-17 060	-17 %
Tekninen varikko, julkisivu- ja vesikattokorjaus	200 000	-200 000	0	0	0	0 %
Pienet investoinnit:						
Kohdentamaton investointimääräraha*	500 000	-500 000			0	0 %
Sataman huoltorakennus		15 000	15 000	10 914	-4 086	-27 %
Museorakennukset		23 000	23 000	21 481	-1 519	-7 %
Taitojen talo		30 000	30 000	29 049	-951	-3 %
Satavuon koulun lämmitysjärjestelmä		65 000	65 000	100 531	35 531	55 %
Vihtavuoren päiväkodin saneeraus		60 000	60 000	49 584	-10 416	-17 %
Äijälän päiväkotitoimen saneeraus		12 000	12 000	11 106	-894	-7 %
Jokiniemen päiväkotitoimen saneeraus		130 000	130 000	126 649	-3 351	-3 %
Saran asunnot lattiat ja LVI-saneeraus		40 000	40 000	12 870	-27 130	-68 %
Satavuon koulun piharakennuksen hankinta		50 000	50 000	50 105	105	0 %
Laukaan nuorisotalon vesikattokorjaus		110 000	110 000	82 144	-27 856	-25 %
KK:n e-rakennus/liikuntahalli		21 400	21 400	21 344	-56	0 %
Ruokapalvelun kalusto		70 000	70 000	0	-70 000	-100 %
Energiainvestoinnit	50 000	25 000	75 000	40 951	-34 049	-45 %
Vesihuoltolaitos:					0	
Vesihuoltolaitos: kunnallistekniset investoinnit	600 000	0	600 000	119 498	-480 502	-80 %
Kunnallisteknisten palveluiden myynti vesihuoltolaitokselle	-600 000	0	-600 000	-119 498	480 502	-80 %
Yhdyskuntatekniikka:						
Liikennealueet	2 695 000	-324 000	2 371 000	2 173 860	-197 140	-8 %
Käyttöomaisuuden myynti				-20 000	-20 000	0 %
Puistot ja yleiset alueet	155 000	374 000	529 000	518 936	-10 064	-2 %
Paikkatietopalvelun uusi GPS-laite		20 000	20 000	16 390	-3 610	-18 %
Investointimenot	9 995 000	-1 027 713	8 967 287	6 891 745	-2 075 542	-23 %
Investointitulot	-875 000	100 000	-775 000	-632 626	142 374	-18 %
Laukaan kunnan nettoinvestoinnit yhteensä	9 120 000	-927 713	8 192 287	6 259 119	-1 933 168	-24 %

*Kohdentamaton investointimääräraha on kohdennettu teknisten palveluiden käyttösuunnitelmien mukaisesti eri investointikohteille

4.5 Rahoitusosan toteutuminen

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	4 072,1	-1 460,0	2 612,1	3 159,5	-547,4
Tulorahoituksen korjauserät	-620,0	-840,0	-1 460,0	-1 224,2	-235,8
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-9 995,0	1 027,7	-8 967,3	-6 891,7	-2 075,5
Rahoitusosuudet inv.menoihin	200,0	-100,0	100,0	44,1	55,9
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 295,0	840,0	2 135,0	1 812,7	322,3
Toiminta ja investoinnit, netto	-5 047,9	-532,3	-5 580,2	-3 099,6	-2 480,6
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	0,0	0,0	-29,6	29,6
Antolainasaamisten vähennykset	635,0	0,0	635,0	828,8	-193,8
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 423,5	532,3	4 955,8	-10 005,6	14 961,4
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-10,6	0,0	-10,6	-5,0	-5,6
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,0	0,0	0,0	20 000,0	-20 000,0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,0	0,0	0,0	-3 902,6	3 902,6
Vaikutus maksuvalmiuteen	0,0	0,0	0,0	3 786,4	-3 786,4

5 Tilinpäätöslaskelmat

5.1 Tuloslaskelma

Toimintatuotot	2019	2018
Myyntituotot	3 714 290,28	4 168 602,87
Maksutuotot	3 901 531,24	4 167 050,30
Tuet ja avustukset	1 657 312,01	1 794 213,48
Muut toimintatuotot	4 200 925,42	3 542 816,75
	13 474 058,95	13 672 683,40
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	34 235 416,28	32 653 070,07
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	7 336 450,46	7 099 018,12
Muut henkilösivukulut	1 170 511,13	1 294 009,39
Palvelujen ostot	56 901 399,67	58 243 557,02
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5 666 046,36	5 482 893,95
Avustukset	9 645 961,53	9 812 413,69
Muut toimintakulut	1 793 787,17	1 257 104,46
	116 749 572,60	115 842 066,70
Toimintakate	-103 275 513,65	-102 169 383,30
Verotulot	67 579 609,27	66 129 728,22
Valtionosuudet	38 055 441,00	36 587 295,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	506 085,08	562 049,08
Muut rahoitustuotot	311 386,57	711 945,35
Korkokulut	15 473,99	15 685,40
Muut rahoituskulut	2 025,86	6 742,61
Vuosikate	3 159 508,42	1 799 206,34
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	6 107 831,78	5 814 134,06
Lisäpoistot	1 000 000,00	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 948 323,36	-4 014 927,72

5.2 Rahoituslaskelma

Toiminnan rahavirta	2019	2018
Tulorahoitus		
Vuosikate	3 159 508,42	1 799 206,34
Tulorahoituksen korjauserät		
- Investointihyödykkeiden myyntivoitot	-1 224 194,81	-478 823,63
Investointien rahavirta		
Investoinnit		
Investointimenot	-6 891 744,89	-7 182 671,80
Rahoitusosuudet investointimenoihin	44 100,00	3 271,20
Investointihyödykkeiden luovutustulot	1 812 720,59	874 724,83
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 099 610,69	-4 984 293,06
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-29 564,05	-101 090,88
Antolainasaamisten vähennykset	828 847,48	664 488,41
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-10 005 632,00	-5 632,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 961,96	-4 961,96
Lyhytaikaisten lainojen muutos	20 000 000,00	4 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-24 049,62	132 022,79
Vaihto-omaisuuden muutos	95 892,75	-186 392,10
Saamisten muutos	1 293 009,36	-292 338,42
Korottomien velkojen muutos	-5 267 486,15	753 768,83
Rahoituksen rahavirta	6 886 055,81	4 959 864,67
Rahavarojen muutos	3 786 445,12	-24 428,39
Rahavarat 31.12.	5 142 749,76	1 356 304,64
Rahavarat 01.01.	1 356 304,64	1 380 733,03
	3 786 445,12	-24 428,39

5.3 Tase

VASTAAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	139 983 702,51	141 631 698,61
Aineettomat hyödykkeet	8 081,41	17 413,33
Aineettomat oikeudet	8 081,41	17 413,33
Aineelliset hyödykkeet	104 655 962,18	105 442 620,23
Maa- ja vesialueet	16 619 306,55	16 544 533,10
Rakennukset	72 940 835,21	76 253 580,32
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 173 562,92	10 451 756,07
Koneet ja kalusto	880 491,63	1 139 161,27
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 041 765,87	1 053 589,47
Sijoitukset	35 319 658,92	36 171 665,05
Osakkeet ja osuudet	12 789 613,63	12 842 336,33
Muut lainasaamiset	22 002 906,13	22 805 075,61
Muut saamiset	527 139,16	524 253,11
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	141 588,80	135 842,87
Valtion toimeksiannot	103 748,94	126 333,79
Lahjoitusrahastojen varat	37 839,86	9 509,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 084 514,28	5 686 971,27
Vaihto-omaisuus	175 486,13	271 378,88
Aineet tarvikkeet ja tavarat	175 486,13	271 378,88
Saamiset	2 766 278,39	4 059 287,75
Lyhytaikaiset saamiset	2 766 278,39	4 059 287,75
Myyntisaamiset	1 526 001,14	1 569 617,83
Muut saamiset	729 367,57	1 139 326,43
Siirtosaamiset	510 909,68	1 350 343,49
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	5 142 749,76	1 356 304,64
VASTAAVAA YHTEENSÄ	148 209 805,59	147 454 512,75

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA	33 363 867,56	37 312 190,92
Peruspääoma	32 370 946,89	32 370 946,89
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	4 941 244,03	8 956 171,75
Tilikauden yli- / alijäämä	-3 948 323,36	-4 014 927,72
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	360 204,93	378 508,62
Valtion toimeksiannot	103 748,94	126 333,79
Lahjoitusrahastojen pääomat	61 250,93	48 407,03
Muut toimeksiantojen pääomat	195 205,06	203 767,80
VIERAS PÄÄOMA	114 485 733,10	109 763 813,21
Pitkäaikainen	11 389 274,29	21 402 203,29
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 067 088,18	18 080 017,18
Muut pitkäaikaiset velat	3 322 186,11	3 322 186,11
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	103 096 458,81	88 361 609,92
Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat	80 000 000,00	70 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	10 012 929,00	10 593,96
Saadut ennakot	47 640,57	10 712,59
Ostovelat	6 806 735,13	11 429 207,06
Muut lyhytaikaiset velat	727 674,87	1 265 746,21
Siirtovelat	5 501 479,24	5 645 350,10
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	148 209 805,59	147 454 512,75

5.4 Konsernituloslaskelma

	2019	2018
Toimintatuotot	42 664 589,99	42 889 498,14
Toimintakulut	149 101 739,86	147 556 381,58
Toimintakate	-106 437 149,87	-104 666 883,44
Verotulot	67 579 609,27	66 129 728,22
Valtionosuudet	45 074 613,47	43 733 285,98
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	31 538,36	37 179,42
Muut rahoitustuotot	346 520,17	769 771,03
Korkokulut	184 125,95	168 204,55
Muut rahoituskulut	37 721,28	41 123,33
Vuosikate	6 373 284,17	5 793 753,33
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	9 269 215,78	9 244 497,32
Lisäpoistot	1 000 000,00	0,00
Tilikauden tulos	-3 895 931,61	-3 450 743,99
Tilinpäätössiirrot	-304 330,38	86 178,57
Tilikauden vero	14 754,59	15 333,63
Laskennalliset verot	182 382,45	40 291,49
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-4 397 399,03	-3 420 190,54

5.5 Konsernin rahoituslaskelma

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6 373 284,17	5 793 753,33
Tilikauden verot	-70 959,49	-55 625,12
Tulorahoituksen korjauserät	-1 142 096,89	-75 069,20
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-17 161 915,01	-18 146 926,90
Rahoitusosuudet investointeihin	57 925,59	23 734,08
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 713 962,78	951 101,60
Toiminnan ja investointien rahavirta	-10 229 798,85	-11 509 032,21
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-34 607,25	-353 047,62
Antolainasaamisten vähennykset	828 847,48	664 488,41
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-964 192,86	5 636 765,90
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 194 602,13	-2 153 604,63
Lyhytaikaisten lainojen muutos	18 813 435,96	5 700 041,99
Oman pääoman muutokset	-1 143,72	-2 576,64
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-23 612,35	131 755,46
Vaihto-omaisuuden muutos	80 195,03	-186 754,97
Saamisten muutos	4 942 458,00	74 683,42
Korottomien velkojen muutos	-5 986 945,68	1 008 584,67
Rahoituksen rahavirta	15 459 832,48	10 520 335,99
Rahavarojen muutos	5 230 033,63	-988 696,22
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 317 982,92	5 704 620,63
Rahavarat 01.01.	6 087 949,29	6 693 316,85
	5 230 033,63	-988 696,22

5.6 Konsernitase

VASTAAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	178 964 197,64	173 094 531,41
Aineettomat hyödykkeet	1 767 964,46	1 715 570,31
Aineettomat oikeudet	1 767 964,46	1 404 174,81
Muut pitkävaikutteiset menot		311 395,50
Ennakkomaksut		
 Aineelliset hyödykkeet	171 222 905,95	164 802 494,68
Maa- ja vesialueet	18 806 359,43	18 642 078,11
Rakennukset	102 908 288,78	106 972 502,54
Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 597 205,31	18 933 655,33
Koneet ja kalusto	1 992 053,75	2 276 459,91
Muut aineelliset hyödykkeet	1 024 693,44	772 914,09
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	25 894 305,24	17 204 884,70
 Sijoitukset	5 973 327,23	6 576 466,42
Osakkuusyhteisöosuudet	503 077,19	503 077,19
Muut osakkeet ja osuudet	4 574 961,81	5 062 812,77
Muut lainasaamiset	111 149,13	234 366,61
Muut saamiset	784 139,10	776 209,85
 TOIMEKSIANTOJEN VARAT	153 862,16	217 536,69
 VAIHTUVAT VASTAAVAT	18 273 740,70	17 111 272,87
Vaihto-omaisuus	454 683,58	534 878,61
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	43 330,76	37 499,99
Lyhytaikaiset saamiset	6 457 743,44	10 834 273,64
Rahoitusarvopaperit	935 708,41	676 937,59
Rahat ja pankkisaamiset	10 382 274,51	5 027 683,04
 VASTAAVAA YHTEENSÄ	197 391 800,50	190 423 340,97

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA	27 735 664,46	31 761 176,95
Peruspääoma	32 370 946,89	32 372 774,31
Arvonkorotusrahasto	250 482,92	250 245,93
Muut omat rahastot	2 956 996,00	2 958 139,72
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	-3 445 362,32	-399 792,47
Tilikauden yli- / alijäämä	-4 397 399,03	-3 420 190,54
VÄHEMMISTÖOSUUDET		5 348,38
PAKOLLISET VARAUKSET	1 068 255,08	1 012 318,90
Muut pakolliset varaukset	1 068 255,08	1 012 318,90
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	377 836,12	465 123,00
VIERAS PÄÄOMA	168 210 044,84	157 179 373,74
Pitkäaikainen	53 643 999,62	56 126 177,65
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	51 674 413,59	54 003 552,25
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 969 586,03	2 122 625,40
Lyhytaikainen	114 566 045,22	101 053 196,09
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	92 935 857,70	74 120 086,70
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	21 007 077,56	26 436 176,97
Laskennallinen verovelka	623 109,96	496 932,42
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	197 391 800,50	190 423 340,97

6 Tilinpäätöksen liitetiedot

6.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

6.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1) Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti asianomaiselle tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvot

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetietojen kohdassa 11 suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnan mukaisesti tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. Laukaan kunnalla on koronvaihtosopimus, jota käsitellään liitetietojen kohdassa 41.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty asianomaisen hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

2) Tuloslaskelman ja taseen esittämistavan muutokset

Tuloslaskelma ja tase on esitetty Kirjanpitolausokunnan kuntajaoston vuonna 2018 päivitetyn yleisohjeen mukaisena.

3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Ei ilmoitettavaa

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että kunta on tehnyt yhteensä 1.000.000 euron lisäpoistot vuonna 2019. Tehdyt lisäpoistot koskivat Kuntalan ja Tervämäen koulun rakennuksia, jotka eivät enää ole täysimääräisesti kunnan palvelutuotannon käytössä.

Julkisen sektorin lomarahojen leikkaus vuosina 2017–2019 laski kuntatalouden palkkausmenoja. Lomarahojen 30 prosentin leikkauksen poistuminen vaikuttaa palkkausmenoja kasvattavasti vuonna 2019, jolloin lomarahoja palautuu koko Suomen tasolla vajaa 120 miljoonaa euroa kuntatalouden maksettavaksi. Loput 40 miljoonaa euroa lomarahojen palautumisen aiheuttamasta palkkausmenojen kasvusta kohdentuu vuodelle 2020. Lomarahojen leikkauksen päättymisen johdosta Laukaan kunnan lomapalkkavelka kasvoi jaksotetuissa palkoissa ja palkan sivukuluissa edelliseen vuoteen nähden. Jaksotettujen palkkojen määrä sivukuluineen kasvoi 0,5 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Laukaan kunnan organisaatiorakenteeseen on tehty muutos perusturvapalveluissa. Sosiaalityön- ja vammaispalvelujen tulosityksikön ja vanhuspalvelujen tulosityksikön tulospaikkajakoa on muutettu vuonna 2019 siten, että sosiaalityö on eriytetty omaksi tulosityksiköksi ja muodostettu vanhus- ja vammaispalvelun tulosityksiköksi. Organisaatiomuutoksen johdosta vertailuvuoden tiedot toteumavertailussa on päivitetty vastaamaan uutta organisaatiorakennetta kohdassa 4.1 käyttötalouden toteutuminen.

Työkyvyttömyyseläkemaksun, entisen Varhe-maksun, kirjanpidollinen käsittely muuttui vuoden 2019 aikana. Aiemmin Varhe-maksut kirjattiin omalle tililleen. Sen sijaan työkyvyttömyyseläkemaksu lasketaan etukäteen prosenttina palkkasummasta ja se **peritään osana työnantajan palkkaperusteista eläkemaksua ja kirjataan palkkaperusteisen eläkemenon tilille**. Näin ollen palkkaperusteisen eläkemenon tili ja Varhe-maksun tili eivät ole vertailukelpoisia edellisen tilikauden tietoihin. Vuonna 2019 Laukaan kunnan kirjanpidossa Varhe-maksun tilille on kirjattu edellisiä tilikausia koskevat tapahtumat, ja palkkaperusteiselle eläkemenon tilille vuoden 2019 tapahtumat.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Ei ilmoitettavaa.

6.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Osakkuusyhteisöt on jätetty yhdistelemättä, koska yhdistelemättä jättämisellä on vähäiseksi katsottava merkitys konsernin omaan pääomaan ja tulokseen. Konsernitilinpäätöksen liitetietona 20-22 on kuitenkin ilmoitettu osakkuusyhteisön nimi, omistusosuus ja omistusosuutta vastaava määrä omasta- ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden voitosta tai tappiosta viimeksi laaditusta tilinpäätöksestä.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kiinteistöveroja ei ole eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuuden eliminointi

Ei ilmoitettavaa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisön aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikaudille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli-/alijäämän oikaisuksi.

Edellisen tilikauden konsernitietojen vertailukelpoisuus

Ei ilmoitettavaa.

6.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6.2. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot toimialoittain

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Yleishallinto	647 824,60	591 426,81	647 824,60	591 426,81
Sosiaali- ja terveyspalvelut	22 700 000,87	23 624 062,50	3 101 264,68	4 064 534,89
Opetus- ja kulttuuripalvelut	4 010 124,99	3 930 450,76	2 737 037,62	2 671 765,20
Yhdyskuntapalvelut	3 542 329,70	3 236 517,63	180 727,84	103 959,37
Muut palvelut yhteensä	11 764 309,83	11 435 271,89	6 807 204,21	6 240 997,13
Toimintatuotot yhteensä	42 664 589,99	42 817 729,59	13 474 058,95	13 672 683,40

7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2019	2018
Kunnan verotulo	60024285,26	58 864 718,67
Kiinteistövero	4859759,66	4 754 462,58
Osuus yhteisöveron tuotosta	2695564,35	2 510 546,97
Verotulot yhteensä	67 579 609,27	66 129 728,22

8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2019	2018
Laskennalliset valtionosuudet		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	29 387 305,00	28 460 490,00
Siitä: Verotuloihin perustuva tasaus	10 556 417,00	10 274 732,00
Opetus- ja kulttuuritoimen vo	-1 888 281,00	-2 147 927,00
Valtionosuudet yhteensä	38 055 441,00	36 587 295,00

9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	44 564 310,51	46 277 921,05
Muiden palvelujen ostot	12 337 089,16	11 965 635,97
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	56 901 399,67	58 243 557,02

10) Valtuustoryhmille annetut tuet

Ilmoitettu kohdassa 3.1.2

11) Selitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Pysyvien vastaavien poistojen määrittämisessä on käytetty kunnanvaltuuston hyväksymää poistosuunnitelmaa. Kunnanvaltuusto tarkensi ohjeita 9.9.2013 §:ssä 206. Pienet hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat seuraavat:

Laukaan kunnan poistosuunnitelma 1.1.2013 alkaen

	<i>Poistoaika/%</i>	<i>Poistomenetelmä</i>
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	2 - 5 vuotta*	Tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta*	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	2 - 5 vuotta*	Tasapoisto
Muut	2 - 5 vuotta*	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa

Rakennukset ja rakennelmat

Hallinto- ja laitosrakennukset	20 - 50 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 30 vuotta	Tasapoisto
Talousrakennukset	10 - 20 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 - 50 vuotta	Tasapoisto

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Kadut, tiet, torit ja puistot	17 %	Menojäännöspoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	18 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	18 %	Menojäännöspoisto
Vedenjakeluverkosto	8 %	Menojäännöspoisto
Viemäriverkko	8 %	Menojäännöspoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	17 %	Menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	17 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	18 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	22 %	Menojäännöspoisto

Koneet ja kalusto

Kuljetusvälineet	4 - 7 vuotta	Tasapoisto
Liikkuvat työkoneet	5 - 10 vuotta	Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 - 15 vuotta	Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 - 10 vuotta	Tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 - 15 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 - 5 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 - 5 vuotta	Tasapoisto

Muut aineelliset hyödykkeet

Arvo ja taide-esineet	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa
---------------------	----------------	----------------

12) Selvitys pakollisten varausten muutoksista

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu 1.1.	1 012 318,91	951 101,21	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	6 228,18	61 217,69	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu 31.12.	1 018 547,09	1 012 318,90	0,00	0,00
Ympäristövastuu;				
pilaantuneen maa-aineen puhdistusvastuu	49708,00	0,00	0,00	0,00
Pakollisten varausten muutos yhteensä	1068255,09	0,00	0,00	0,00

13) Selvitys pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoista ja - tappioista

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	1 210 399,25	451 715,35	1 210 399,25	451 715,35
Rakennusten luovutusvoitot	43 712,96	30 000,00	43 712,96	30 000,00
Muut luovutusvoitot	706,33	28 298,60	0,00	0,00
Myyntivoitot yhteensä	1 254 818,54	510 013,95	1 254 112,21	481 715,35

14) Satunnaiset tuotot ja kulut

Ei ilmoitettavaa

15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2019	2018
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Jyky(Jykes kiinteistöt) Oy	106 806,41	384 503,06
Kuntarahoitus Oyj	12 632,00	12 632,00
Metsäliitto osuuskunta	0,00	43 343,40
Midinvest Oy	3 600,00	0,00
Mustankorkea Oy	128 000,00	128 000,00
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	30 628,25	30 628,25
Yhteensä	281 666,66	599 106,71

16) Erittely poistoeron muutoksista

Ei ilmoitettavaa.

6.3 Taseen liitetiedot

17) Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei ilmoitettavaa.

18) Arvonkorotukset

Ei ilmoitettavaa.

19) Pysyvät vastaavat

	hankintameno 1.1.	kauden aikana	tilikaudella	kauden aikana	välillä	poisto	hankintameno 31.12.
Aineettomat hyödykkeet	17 413,33	2 376,00	0,00	0,00	0,00	-11 707,92	8 081,41
Maa- ja vesialueet	16 544 533,10	470 191,24	0,00	-395 417,79	0,00	0,00	16 619 306,55
Rakennukset	76 253 580,32	425 653,48	0,00	0,00	724 732,76	-4 463 131,35	72 940 835,21
Kiinteät rakenteet	10 451 756,07	2 726 169,33	0,00	0,00	0,00	-2 004 362,48	11 173 562,92
Koneet ja kalusto	1 139 161,27	369 960,39	0,00	0,00	0,00	-628 630,03	880 491,63
Keskeneräiset hankinnat	1 053 589,47	2 668 809,16	44 100,00	0,00	-724 732,76	0,00	3 041 765,87
Aineelliset hyödykkeet	105 442 620,23	6 660 783,60	44 100,00	-395 417,79	0,00	-7 096 123,86	104 655 962,18
Tytäryhtiöosakkeet	3 937 607,39	137,20	0,00	0,00	0,00	0,00	3 937 744,59
Osakkuusyhteisöosakkeet	248 077,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	248 077,19
Muut osakkeet	4 415 582,72	750,00	0,00	-53 609,90	0,00	0,00	4 362 722,82
Kuntayhtymäosuudet	4 241 069,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4 241 069,03
Osakkeet ja osuudet	12 842 336,33	887,20	0,00	-53 609,90	0,00	0,00	12 789 613,63
Lainasaamiset	22 805 075,61	26 428,00	0,00	-828 597,48	0,00	0,00	22 002 906,13
Muut saamiset muilta	524 253,11	2 886,05	0,00	0,00	0,00	0,00	527 139,16
Sijoitukset	36 171 665,05	30 201,25	0,00	-882 207,38	0,00	0,00	35 319 658,92
Pysyvät vastaavat	141 631 698,61	6 693 360,85	44 100,00	-1 277 625,17	0,00	-7 107 831,78	139 983 702,51

	Konserni		Kunta	
Maa- ja vesialueet erittely	2019	2018	2019	2018
Maa- ja vesialueet	18 806 359,43	18 642 078,11	16 619 306,55	16 544 533,10
Maa- ja vesialueet yhteens	18 806 359,43	18 642 078,11	16 619 306,55	16 544 533,10

Omistukset muissa yhteisöissä	Kotikunta	Konsernin omistus- osuus (%)	Konsernin OSUUS omasta pääomasta	Konsernin osuus vieraasta pääomasta	Konsernin osuus tili- kauden voi- tosta/tappi- osta
Tytäryhteisö					
Laukaan Vuokrakodit Oy	Laukaa	100,00	359 915,68	23 250 014,81	-115 621,49
Laukaan Kehitysytio Oy	Laukaa	100,00	601 897,75	31 313,12	22 072,18
Laukaan Vesihuolto Oy	Laukaa	100,00	3 084 461,20	17 789 908,21	-33 702,45
Kuntayhtymä					
Jyväskylän Koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	7,4677	6 100 278,15	4 055 583,34	63 102,92
Keski-Suomen Liitto	Jyväskylä	7,00	87 667,43	289 021,13	10 182,66
Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri	Jyväskylä	5,78	2 351 245,55	29 764 080,60	-844 106,44
Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	Äänekoski	6,44	1 610 732,57	149 030,40	-42 558,12
Osakkuusyhteisöt					
Asunto Oy Jokiniityntie 4*	Laukaa	23,26	54 214,08	3 785,71	-1 372,24
Laukaan Linja-autoasema-kiinteistö Oy	Laukaa	26,06	249 619,24	1 328,93	540,60

*Raportoitu vuoden 2018 tiedoilla. Vuoden 2019 tilinpäätöstietoja ei ollut saatavilla.

23) Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	415 592,98	0,00	511 744,89
Yhteensä	0,00	415 592,98	0,00	511 744,89
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	16 510,30	0,00	12 445,59
Siirtosaamiset	0,00	1 390,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	17 900,30	0,00	12 445,59
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	0,00	433 493,28	0,00	524 190,48

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Lyhytaikaiset siirtosaamiset	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	4 731,62	-13 366,57	0,00	-13 366,57
Kelan korvaus työterveyshuollosta	258 784,33	240 063,88	208 013,00	198 808,00
Kotoutumisen edistävän lain mukaiset korvaukset ELY/ KEHA	15 025,38	572 974,05	15 025,38	572 974,05
Palkkatuen korvaukset	73 936,90	76 239,19	73 936,90	76 239,19
Muut tulojäämät	695 032,65	870 003,88	213 934,40	515 688,82
Tulojäämät yhteensä	1 047 510,88	1 745 914,43	510 909,68	1 350 343,49
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 047 510,88	1 745 914,43	510 909,68	1 350 343,49

25) Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	32 372 774,31	32 374 003,02	32 370 946,89	32 370 946,89
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12	32 370 946,89	32 372 774,31	32 370 946,89	32 370 946,89
Arvonkorotusraho	250 482,92	250 245,93	0,00	0,00
Lisäykset				
Vähennykset				
Arvonkorotusraho 31.12.				
Muut omat rahastot 1.1.	2 956 996,00	2 958 139,72	0,00	0,00
Siirrot rahastoon				
Siirrot rahastosta				
Muut omat rahastot yhteensä				
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä	-3 445 362,32	-399 792,47	4 941 244,03	8 956 171,75
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä	-4 397 399,03	-3 420 190,54	-3 948 323,36	-4 014 927,72
Oma pääoma yhteensä	27 735 664,46	31 761 176,95	33 363 867,56	37 312 190,92

Aikaisemmilta tilikausilta kunnalle kertyneeseen yli- ja alijäämään vaikuttaneita tekijöitä:

Vuonna 2013 kirjattiin 3,7 miljoonaa euroa edellisten tilikausien yli-/alijäämiin maan myyntitulojen oikaisua vuosilta 1997-2012.

Kunta on yhtiöittänyt vuonna 2015 Vesihuoltolaitoksen, jolloin satunnaisiin tuottoihin kirjattiin 10,3 miljoonaa euroa. Samana vuonna tehtiin myös 2,2 miljoonan lisäpoistot.

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä tehtiin 1,0 miljoonan euron lisäpoistot, jotka kohdistuivat Kuntalaan ja Tervämäen kouluun. Molempien rakennusten käyttöaste kunnan palvelutuotannossa on alentunut.

26) Erittely poistoerosta

Ei ilmoitettavaa.

27) Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 002 713,18	3 015 642,18
Muut velat	3 322 186,11	3 322 186,11
Pitkäaikaiset velat yhteensä	6 324 899,29	6 337 828,29

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista

Ei ilmoitettavaa.

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	1 018 547,09	1 012 318,90	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	49 708,00	0,00	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	1 068 255,09	1 012 318,90	0,00	0,00

30) Vieras pääoma

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	242 179,25	0,00	40 318,00
Yhteensä	0,00	242 179,25	0,00	40 318,00
Velat kuntayhtymille, joissa Laukaa on jäsenenä				
Saadut ennakot	0,00	350,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	188 471,61	0,00	6 287 409,48
Yhteensä	0,00	188 821,61	0,00	6 287 409,48
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	65,87
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	65,87
Vieras pääoma yhteensä	0,00	431 000,86	0,00	6 327 793,35

31) Luottolimiitti

Konsernitililimiittiä on myönnetty Laukaan Vesihuolto Oy:lle , Laukaan Kehitys Oy:lle ja Laukaan Vuokrakodit Oy:lle. Limiittiä ei ollut käytössä 31.12.2019.

32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksut	3 920 809,18	3 912 589,18	3 322 186,11	3 322 186,11
Muut velat	312 460,59	189 904,27	0,00	0,00
Muut velat yhteensä	4 233 269,77	4 102 493,45	3 322 186,11	3 322 186,11

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	6 989 042,55	4 230 664,68	4 832 476,86	4 230 664,68
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	299 252,22	76 539,19	75 434,27	76 539,19
Hankkeiden tulojen jaksotukset	663 272,42	374 814,87	339 245,18	374 814,87
Korkojaksotukset	58 824,60	27 101,59	34 931,04	27 101,59
Muut siirtovelat	1 421 565,94	6 278 625,94	219 391,89	936 229,77
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	9 431 957,73	10 987 746,27	5 501 479,24	5 645 350,10

34) Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt

Ei ilmoitettavaa.

35) Vakuudet, jotka annettu muiden omien sitoumusten kuin velkojen vakuudeksi

Ei ilmoitettavaa

36) Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Ei ilmoitettavaa

37) Muut vakuudet

Ei ilmoitettavaa

38) Vuokra- ja leasingvastuut

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut yhteensä	27 172 463,62	17 358 440,29	26 622 931,87	16 430 667,98
Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	3 433 858,32	1 152 655,30	3 357 867,86	972 675,38
Siitä PPP-hankkeet	0,00	0,00	0,00	0,00
Siitä sopimukseen sisältyvät lunastusvelvoitteet*	0,00	0,00	0,00	0,00

*)Kunta on solminut Kuntarahoitus Oyj:n kanssa Lievestuoreen Laurinkylän koulua koskevan 15,0 miljoonan euron kiinteistöleasing sopimuksen, jossa 20 vuoden vuokra-ajan jälkeen kunnan on:

- 1) jatkettava vuokraamista 10 vuoden lisävuokra-ajalla,
- 2) ostettava kiinteistö sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (30 %) tai
- 3) osoitettava kiinteistölle ostaja sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (30 %).

39) Vastuusitoumukset

	Kunta	
	2019	2018
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	25975407,43	25 975 407,43
Jäljellä oleva pääoma	13939585,9	14 889 574,23
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	8628740,42	7 091 439,40
Jäljellä oleva pääoma	5106990,22	4 478 427,25

40) Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2019	2018
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	8 628 740,42	7 091 439,40
Jäljellä oleva pääoma	5 106 990,22	4 478 427,25
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	113 946 116,00	108 344 009,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	74 969,00	69 606,03

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Kunta	
Urakoitsijoiden vakuustalletukset 31.12.	3 393 729,00	589 595,93
Maa-aineslupien maisemointivakuudet 31.12.	937 502,00	824 449,00
Ympäristölupapäätösten vakuudet 31.12.	82 000,00	67 000,00

Kiinteistön mahdollisen myynnin yhteydessä kunnalla on ALV 33§:n mukaan velvollisuus maksaa valtiolle takaisin kiinteistöjen rakennus- ja perusparannuskustannuksista tehdyt arvonlisäveron vähennykset ja palautukset sekä velvollisuus maksaa oman käytön vero itse tehdystä rakennustyöstä. Vuonna 2019 rakennusinvestoinneista kunnalla oli arvonlisäveron palautusvastuita 8.584.306 euroa ja vuonna 2018 9.631.517 euroa. Lisäksi kunnalla on maankäyttösopimuksia.

Kunta on solminut Kuntarahoitus Oyj:n kanssa puitesopimuksen Laukaan kunnan Sydän-Laukaan koulun ja Laukaan lukion laajennusosan sekä POKE-hallin uudisrakennuksen 11,0 miljoonan euron kiinteistöleasingrahoituksesta. Puitesopimuksen perusteella solmitaan myöhemmin varsinainen kiinteistöleasing-sopimus, jossa 20 vuoden vuokra-ajan jälkeen kunnan on:

- 1) jatkettava vuokraamista 10 vuoden lisävuokra-ajalla,
- 2) ostettava kiinteistö sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (30 %) tai
- 3) osoitettava kiinteistölle ostaja sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (30 %).

14.11.2019 kunta purki aikaisemman koronvaihtosopimuksen ja teki sen tilalle uuden 10 vuoden koronvaihtosopimuksen osittaisella korkolattialla. Purettaessa sopimuksen markkina-arvo oli -773.000 euroa. 31.12.2018 markkina-arvo oli -493.427,40 euroa. Vanhan sopimuksen negatiivinen markkina-arvo sisällytettiin osaksi uutta koronvaihtosopimusta. Korkolattian osuus on neljä vuotta. Sopimuksessa vaihdetaan korko 3 kk Euribor kiinteäksi hintaan 1,035 % ja sopimus on kertalyhenteinen. Lisäksi korkolattian osalta kunta vastaanottaa viitekoron ja lattiataason 0,00 % välisen erotuksen, mikäli viitekorko on lattiatasoa alempana. Johdannaissopimus on tehty korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa.

Koronvaihtosopimuksen markkina-arvo on 947.744,40 euroa ja korkolattiasopimuksen markkina-arvo 142.140,43 euroa.

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12

Henkilöstön lukumäärä on ilmoitettu kohdassa 3.1.5 kunnan henkilöstö

43) Henkilöstökulut

	2019	2018
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	42 742 377,87	41 046 097,58
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	476 052,91	351 689,63
Henkilöstökulut yhteensä	43 218 430,78	41 397 787,21

44) Luottamushenkilömaksut

Tiedot ilmoitettu kohdassa 3.1.2; tarkasta, että on ilmoitettu tässä kohtaa

45) Tilintarkastajan palkkiot

Tilintarakstusyhteisö KPMG Oy Ab

	2019	2018
Tilintarkastuspalkkiot	14 817,59	16 812,57
Tilintarkastajan lausunnot	1 005,11	141,36
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	5 147,81	5 369,94
Muut palkkiot	0,00	0,00
Palkkiot yhteensä	20 970,51	22 323,87

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välinen liiketoiminta

Laukaan kunta on kunnanjohtaja Jaakko Kiiskilän kanssa sopinut kuntalain mukaisen johtajasopimuksen kunnanvaltuuston päätöksellä 8.2.2016 § 3. Johtajasopimuksessa on sovittu erokorvauksesta siten, että mikäli luottamuspujan vuoksi on käynnistetty kunnanjohtajan irtisanomismenettely, maksetaan kunnanjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi 9 kuukauden palkkaa vastaava siirtymäkorvaus hänen itse irtisanoutuessaan.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen tytäryhteisö Laukaan Vuokrakodit Oy:lle 1.7.2014 alkaen 10.000.000,00 euron lainan. Lainalla on 20 vuoden takaisinmaksuaika ja markkinahintatietoinen korko (1,1 % sis. marginaali). Lainalle ei ole vaadittu vakuuksia.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen kunnan toimialalla toimivalle tytäryhteisö Laukaan Vesihuolto Oy:lle 31.12.2015 alkaen 15.265.000,00 euron lainan. Laina on kertalyhenteinen ja erääntyy maksettavaksi 10 vuoden kuluttua 31.12.2025. Lainalla on markkinahintatietoinen korko (2,5 % sis. marginaali). Lainalle ei ole vaadittu vakuuksia.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tilivuoden 2019 aikana muita tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

6.4 Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista

Tositelaji

001	Muistiot	670	Sosiaalityö / toistuvaislaskutus
002	Sisäiset kertalaskut	710	Yleishallinnon laskutus
003	Sisäiset toistuvaislaskut	750	Koulutoimen laskutus
006	Jaksotukset	751	Koulutoimen laskutus / KY
007	Vyörytykset	760	Vapaa-ajan laskutus
008	Oikaisut tilinavaussaldoihin	761	Venepaikkalaskutus
009	Käyttöomaisuusviennit	762	Kirjaston laskutus
010	Tiliotetositteet	764	Kansalaisopiston laskutus
020	Myyntireskontra, suoritukset	765	Kansalaisopiston laskutus
021	Myyntireskontra, viitesuoritukset	766	Rakennusvalvonnan laskutus
030	Palkat	770	Rakennusvalvontalaskutus
031	Sijaismaksajapalkat	771	Ympäristöpalvelun laskutus
035	Effica-toimeentulotuki	772	Ymp.terv.s. lain muk.laskutus
036	Varastotapahtumat	773	Kaavoitusosaston laskutus
037	Populus-matkalaskut	774	Maa-aineslain muk.laskutus
040	Ostoreskontra, suoritukset	775	Maa-alueen vuokrat
410	Ostolaskut Laukaan kunta	776	Tontivarausmaksujen laskutus
450	Ostolaskut / Vesilaitos	777	Tontin kauppahinnan laskutus
460	Ostolaskut / Sähköiset	780	Asuinhuoneistojen vuokrat
510	Vesi- ja jätevesilaskutus	781	Teollisuus- ja toimitilavuokrat
610	Vanhainkotilaskutus	782	Vesilaitoksen laskutus
620	Päivähoitolaskutus	783	Teknisen toimen laskutus
630	Kotipalvelu / vanh. Huolto laskutus	784	Jätelaskutus
640	Varhaiskasvatus laskutus	785	venepaikkalaskutus
641	Sosiaalipalvelut	786	Lainalaskutus
650	Sosiaaliosaston laskutus	787	Tilapalvelun laskutus
651	Sosiaalipalvelut kertalaskutus	788	Tekninen toimi
660	Sosiaalityö / kertalaskutus		

Päiväkirja ja pääkirja tallenteena

Osto- ja myyntireskontrat paperitulosteena

Tuloslaskelma ja tase paperitulosteena

Tilinpäätös nidottuna